

ప్రతిష్ఠాపనము

మొదటి భాగము

మొదటి భాగము

లిజిలరీయమున నాయకుమతిచేసిన సెలవును యీ గ్రంథమును
ముద్రణ, ప్రచురణములు చేయకూడదు. అట్లుగాక స్వతంత్రించిన
వారలు నాయకునకు ఏదీ క్రిమినల్ చర్యలకు బాధ్యులు.

గ్రంథకర్త.

“శక్తుచ్చేత్తి శక్తుచ్చేత్తి వేత్తిగాన కసుభణి” అను వాక్యోక్తి పాతకాలము సుగీతము సమస్తశత్రుల సమాదరణము బహుసినదని చెప్పు వనిలేదు. ఆపరితంబునకు వాక్యోక్తి సత్వేననంబుగావించినచో పూవుకు లావియ్యవచ్చును. అట్లు గల్గింపజేసినవే యక్షగానములు, వారికథలు యక్షగానములకన్న హాసకథ లగ్రగ్గఱన మలకరించి సర్వ జనముల వాత్రిమై క్రక్కుతి మలరాగుచున్నది. అందు రామాయణ, భారతగాథలు వేరువేరుగాను, సుప్రజ్ఞాముగాను, పండిత కవులచే రచియింపబడి, శోభితలకు వక్తలకు ముక్తి ఘోరమొసగుచున్నది. గాని పురాణక్రేష్ట మనదగు శ్రీమహాభాగవత మల్లు పూర్తిగా లేనికారణమున కొందరు వారిదాసులకోరికపై నేనిది వ్రాయుట తలపించినది. నేనందులకు సమ రుడను గాకున్నను పెద్దల యాశీర్వాదవలన బొందుల కొడంబడజేసినది. మొత్తిముమీద భాగవతమంతయు వివరించితిని గాని “పురంజనోపా ఖ్యానము” వరకు ద్వ్యర్థముగలుప విడిచితిని. అందులకు సహృదయులు జ్ఞమింతురుగాక. యీ కవిత్ర గ్రంథమును మదీయ పరమేష్ఠి గురు ఎస్కెలకు “నుద్దవిద్వాం తత్వకందార్థములు” వ్రాసి లోక విఖ్యాతిగనిన కవరామ దీక్షిత అచల గురుపరంపరా పీఠాధి పతులును, అగు, శ్రీమద్భాగవత శ్రీకృష్ణ ప్రభువుల వారికి కృతినొసంగితిని. యీగ్రంథ ముద్రణకు ద్రివ్యసహాయ మొసచ్చినవారికి ఆ పరమేశ్వరుడు చిరాయురారోగ్య విశ్వరూపభవృద్ధి నొసంగుగాత యని కోరుచున్నాడను. దీన శ్రీబమ్మైన పోతనామాత్యుని భాగవతమందలి పద్యములకు * గుర్తు నుంచితిని.

శ్రీ మహాభక్తానంద
శ్రీ మహాభక్తానంద

శ్రీ కృష్ణ భాగవతము.

(హరికథ) ప్రథమ స్కంధము

1. కర్ణాక్ష చరితము

మంజు—మునుపు వైకృతావస్థామందుగల । మునివరులదరుజేరి

వనజనాథు కిష్కంధుడొందుముఖ । వరుమాతునిదగజ్జరి

2 మీకరుణానుక్రోశములు భవ్యముల । మేముగుణాకరయయ్యెన్

లోకహితార్థము యితోహాసములు । స్తోమింపగ నయ్యెన్

౩ రాముచరిత్రమెల్ల రామాయణంబని

వాంఛనుతులకధను భారతిమని

కిష్కంధులవెల్ల స్కాందంబునాడరు

నానుములనుచెప్పి నారుగాన.—

కం! తరియించితిమిక నోకొక । పెరిగింపును భక్తిష్టాన మేముఖ్యముగా

సురభగవత్కథ నావిని । పరమాత్మునికథనువినును భాగవతమనన్

నవహా—౧౦౮.

ప॥ పరమానులించె భాగ । వతనూలకింపుచీ వర॥

అ॥ సీరబుద్ధి మీరగను । దేవపందితమిది॥ వర॥

మి॥ పరమాత్మునిచరితంబున్ । భక్తిమీరగావిన్నన్

దురితంబులుదలంబున్ । చిరమోక్షముగల్గున్॥ వర॥

వివాహమునకు పుష్పాంజలియు త్రివ్యూహము
 పూజాకాండముగాకల నేకమృదులగుచ్చివాసె
 వివాహమునకు సుహృదముగాక నమ్మనదీనుతాకినముగాక
 పోకిరిబానిస ప్రాణముగాక పాపములు నుకిగముగాక. పరమ!

మః దేవ! భారతమాంబు భక్తిజన రక్షాచక్రపానుమ మ
 స్తవభక్తిస్సత్తప భక్తిస్సోమోమతైర్వామనుషటిగా యర్చ్యదా
 క్షోభాభారముల నుండినామముగాక కైమ్యముగూర్చి భ
 క్తిపరాశక్తియులం స్మరింపయే సద్గ్రాహముగాక ముందగాక.

నమః దేవయ్యోగ. జలనానామస్మై నమః పాననామస్మై నాధికములంబున
 విశ్వాతిరుగ్మనుజుని చతుశ్చేదనమునానా చతుశ్చేదన విశ్వాంబు
 చేయుచే నే జలనియుల వివాహవతాంబున వారావ్యాపరి నభి
 యించి భవాదేవిగావార. మూడునా మును నారదావతారంబున
 కైష్టవ మతితింబింబు నొధించె. వానరని నరనారాయణాధిభా
 నుండై తిరుగు నమ్మలులు నేర్పి. నేనకరి కలంబుండై నాంభ్యయో
 గంబొలింబె. నానకరి అత్తైవహూమలకు ఏకైతేయుండై బుట్టి
 అంగు క్రష్ణగురు నాస్థానస్థునికై నేడనిది నాకూతియును
 యుద్ధవిజయించి వ్యాధానభవ ముద్వేగరంబున భారతలంబుగావార
 నదిమనవకరి ముందేకే యగుక్రముఃపన జనించి పరమహంసమా
 స్త్రులు పోకటించె. పోమ్మనజనారి మునుల కోరికపయి వృక్షుచక్ర
 వర్తియై భూదేవిని నోమ్మగావారించి యోషములం చిదికె. పదియవ
 పరి మత్స్యావతారంబున సోమకాసురుంబాలియించి వేదాబులనద్ధ
 రించె. పదునొకవవపరి కూర్మావతారంబున మంథరంబు వహించి
 దేవానిగావార. పది రెండవపరి భస్మోతరయై యాయుర్వేదంబు
 వెదకల్లెక పదుదవపరి మోహినియై దేవతల కమృతంబు బుంచి
 యుచ్చె. పదునానినారి వృషింహమూర్తియై ప్రహ్లాదుని కొరకు
 హిర్యాకేష్యుని నశించె. పదునైవదియగు వామనావతారంబున

ఒలిని చాతానింబునకంటే చురులుగాచాడె. కవియోగవహారి పరశురా
ముండై యిష్టహాస్కినకరి క్షత్రియులన్నియై. కవియోగవహరి వ్యాసుం
డై వేదిపురాణములకు శాఖలేర్పరచె. కమనెనింజనవారి శ్రీరా
మాచతారంబున రాజనాథి రాక్షసుల వెక్కురిచుక్కడండె. కందొ
మ్మిదివహరి శ్రీకృష్ణాచతారంబున కందాది విమతులంజుపి భూభా
రింబు వారింజె. యిరువయనవారి కలియుగాద్వైపరంబున బుడదే
రండై రాక్షసుల మాచాచారానియిచ్చె. యి యిరువదియొకటన
పరి కల్పిహాసభారియై విష్ణుయోగంబున విప్రులకు జన్మించి ధరా
క్షీరుల చుండంబుల మాయుమంత్ర్విధగవత్త్రీలల నెరిగించు భాగవత
పురాణం బఖలకలుష సంహారినియగాడె—

మంజ—కురుపాండవులకి నె-రికైన ను , గరముచేయునంద

మనిశించిరి కారవులు పాండవులు ; భరణీశ్రిజయమొంద.

తే మణినియ్యను నెరిగించి మానసము

కారివేసు డశ్వత్థామ జీవుడమి

పాండుభూహనికులములే కుండునలుల

జేయుమని వివికేగలు చింతకన్కి.

వప అశ్వత్థామ యొక్కరండగుట వేరొండు వెరివులేమి నర్థరాత్రంబున
పలకుటేరింబుల నిదురించు పాండవుల వధియిండు దలపెట్టిన య
వ్వార్తనెరింగిన శ్రీకృష్ణపరమాత్మ పాండవుల నెయ్యలయం దుప
పాండవుల బరుంజేసె యమునానదీ నైకత విహారంబులకు పాండ
వుల గొనిచనియె. అశ్వత్థామ యుపపాండవుల బల్కిని నధించిచనిన
ద్రాపది పుత్రపంజక హరణంజెరింగి కొంతవడి శోకించి—

శా! అన్నామాధవ భ క్తవత్సల యిదే మన్యాయమోకాని నే

డిన్నీ చుండగు ద్రాణినాకొమరు లన్నిద్రాస్తులంబుపె నీ

కన్నన్నాకు శంఖులెరి కృతతో గాండీవి నిస్సీమునిక

వెన్నంబుగొనివచ్చి చుప్పులు తని స్సీసోదరిక మ్రొక్కెదక.

మంజ—కృష్ణానామై ప్రాచీతగోరితి శి । పోత్నముగొను
జన్మనందనుండవిన నాదల । స్థిరచక్రమును.

వచ॥ అంత పాండవులు మృతులగువారలకు వైశ్యక కియబాచరించిరి
గాంధాకీ వృతిరాష్ట్రుల శోకంబుచాదించి సుఖాచారాతి రాజ్యం
బును పూర్ణాబుగా నేలుమండి నర్మనందనుండు సుమాన మొక
పంకను మర్మోధనునకిచ్చిన యధియం పాండవులు పెరిగెన-

తే॥ గీ॥ శైవోదర వసతి జాలుచుండె
పాండవులసంతులేకు నానందమును
నీతితోనేల విద్యుచ్చయ్యెను
చేతనాశ్రయి నీతి నానందమును.

మంజ—తలచిబ్రహ్మ కేసోవాసు నా స్త్రీంబులనివిషవ
జెలలియు తర గర్భమునంది , కింజంబురుడెగవచవ.

వచ॥ అంత నుత్తర గర్భచేదనాధిరంబునైతేక శ్రీకృష్ణభగవానుండలది
కలయహుతవంశకుశ్రాత.

ప॥ యగర్భులనందన కోకి , గిరిధాకీ మురజై-హరి॥ యదు॥

1 మననదనకముది । వానసనిలయా
సనయవ్మాదియ కే॥ శివమామోది॥ యదు॥

2 చెల్లెలికోడల నీ కే॥ స్థూలు రణింగముండు
చెల్లెలు యీగర్భబాధి , నైశింకనురిత్రపుము. యదు॥

తే॥ గీ॥ యిల్లుపాస్థీయ నుత్తర నిందిరేసుం
డవలకుమలము నారాయణాస్త్రమునను
ప్రాణివైచిన శిరమును దిరిమిగర్భ
మందగలబాటుప్రాణంబు లరసిగాచె.

వచ॥ అంత కొన్నిదినంబులకు నుత్తరగర్భంబున నొక క్షత్రియకులా
లంకారుడగు కొమరుండు జన్మించె పాండవు లతనికి పక్షిత్వము
నామంబునరించి ముద్దార జెంచుచుండెరి. శ్రీకృష్ణ కరమాత్మ
పాండవులందోహ్మని శరతర్బుగతుండగు కీర్మణిని కరిగి నమస్క

వచః శ్రీశృష్ణార్థులు లలిగివిమ్బుల నొకవివలమున చేయు మర్కట నిష్ఠ
జనిత నందిన మృగాలను విచారనాగిరంజను మోపు దోగుమిల్లి,
గాంధారి శృతిరాజ్యలకడకు భర్తృచరణ మన జనించిన విమరు
జగుచెంది.

కేవలకాళ చరిత్రాంత.

ప॥ కురుకులవృద్ధాంధిరాజు | గురుబలవిశేషా హుతా కురు |

అ॥ నిరతిశయ సుఖంబెనెకు | సేవార్థకుపాండిత్యలకు | కురు |

2 నాచనము వినకను నీ | నందినులను హర్షించి

గావించితె ధేమసేయ | గదికు వాంఛించితికిని | కురు |

మ॥ సుతులుక వారల పుత్రులుక గురువ్రంక చూడంగ చేతెంచు నీ

హేతులుక నీరులు నైదికుల్చనన విమరిక పుటాయ న్నిద

వితియుక గోరుదువార నిష్ఠుమన హృద్యేచ్ఛంపు మాహారవ

ప్రతిశ్నెద్దించు నిరోధులమ్ము కబంబోలించి చిత్రంబుగక |

వచః అచినవిని కొంతవివేచించి శృతిరాజ్యంబు-

కేవల—చరిత్రాంత

ప॥ విమిక్తేతునోవికుర నా | కెరుగజేష్టనయ విధుర | యేయి ||

అ॥ నామనంబు దుఃఖాన్ని గాగియును

నానినమొందిదయ్యె చింతకే నేయి |

మి సేమాటలు వినినను మా | కీ మువ్వఘట్టిల్లగుగద

నాహుగృహట్టి సుయోధను | నేమిక్కిలి మూర్ఖమూనా నే ||

వచః అచిన విమరుజ్ఞెల్లయె—

నీ॥ శత్రుసాదముచిని సౌఖ్యమందుటకన్న మారవంతునకు మేల్ మరణ

మనగ

గావుననావెంట గాంధారితోచను దెమ్ముకాననీమ దేవభక్తి

బూనివానప్రస్త ముగముక్తి గాంచుదు రనినమ్మజోధించి యతనిదార

యతముగాగొనిచుచుండకాననమున దావాగ్నిప్రబలి గాంధారినాభు

కబళమొనరింప యమిత దుఃఖముననామె

భర్త నెవ మెటనగ్నిలో బడియడంగె

నానీతిఁగల నానాకాళమునును
యెఱిగింపఁగల నానావిధమునును

నన నీతిఁగల నానాకాళమును నానావిధమును నానావిధమును నానావిధమును
కొని నానావిధమును నానావిధమును నానావిధమును నానావిధమును
నానావిధమును నానావిధమును నానావిధమును నానావిధమును
నానావిధమును నానావిధమును నానావిధమును నానావిధమును

నామమునునునునును నామమునునునును నామమునునునునును
దిక్కుజూగు

చాయచాయమునును నామమునునును నామమునునునును
రామమునును

అన్నియునునును నామమునునును నామమునునునును
గొప్పభంబునును నామమునునును నామమునునునును
వాయునునును నామమునునును నామమునునునును
మనసునునును నామమునునును నామమునునునును
కాంతికు నామమునును నామమునునునును
చాల్చునామమును నామమునును నామమునునును

మఁదఁ—దామమునునును నామమునునును నామమునునునును
చేరినగల నామమునును నామమునునును నామమునునును

నామమునునును నామమునునును నామమునునునును
అ కోపింపఁగల నామమునును నామమునునునును
మనసునునును నామమునునును నామమునునునును
సువతులు నామమునును నామమునునును నామమునునును

అ. నామమునునును నామమునునును నామమునునునును
నామమునునును నామమునునును నామమునునునును
నామమునునును నామమునునును నామమునునునును
నామమునునును నామమునునును నామమునునునును

మొదటి—మొదటి.

మ. శోకింపగ నేలపార్శ్వ. సుఖమేగోవాలునకు. శో
అ. యీశరఃకింకమావాడ. విదేలగ్ధైర్మముః. శో.
మి. వ్రాకబశోర్వాన్వతుడవు. పడితివోచెవిలపించెద
వేకతమది యెరిగింపుము వృక్షులకే పడెన్ శో. శో.

2 అడికివోయవృత్తులు నడికివోకదానకు
నూడితివో పృథ్వియుల నడికివో పృథ్వులకు

మి. వేడితివో నీయల నే. వ్రాడితివో వాసువులకు
వాడితివో స్త్రీ. గాఢుల. పరిమాప్తివో యీగతి శో.

మ మునునాకాలవి చూడనియెకొరకై ముక్కింటితో బోదువో
మునదేనాగుల కాలకేయులకొనెడివిషగానేగువో
ననమందల్ల నుయోనియెకొరచి చోవక వివృణులగుల్పువో
నినులన్ని నొనువొనిచో యెరుగి వే గాంధీవి యిట్లెట్టికా.

వది. అరిగిపార్శ్వం—

మంజ — ఎవరికరుణయూ తగదా? పది కర. మిట్టిబట్టినా మొ
ఎవరికరుణ బాంధవ వచంబును. యేముగెల్పినా మొ

2 గాంధీవను గైకొంటి నెవని న. తక్కురుణనుమున్నొకచో
దండిరాజులగుల్పితి మెవ్వరి. దయనురాజుమాయమున

3 కా? పదిమానముగాచె నెవ్వడా. ధార్తరాష్ట్రస్థభు
శోషమానిగారుగెల్చి శరంబును. గొంటి నెవనిస్మిపను.

* కం. విజయధనుంజను హనుమద్విజఫల్గునపార్థపాండుతనయనిరమహేం
ద్రజవిత్రయర్జునాయని భుజములు తనకడవరాక పోకలచీరుక.

మ! అనఘుడామృత శ్రీకరుండు ముని సేవ్యాకారు డబ్బాత్తు డెం
దునతుల్యుండు సమస్తకార్యముల చేదోడైననాగాచె నా
దనుజదేవీ కృపాకరుండు వరబృందారణ్య సంచారి దా
మనలన్నిడి వికూతమేగెను భరింపక శక్యమే శోకిముక.

భారతికుజుల ప్రాచీనుననియె సద్విప్రులనృపులు సేవింప రనియె
కులిశహస్తుకుచాన గురియింపకుండుట ప్రజలుకాటకమున బడును
హీనవశజాతు లేలేదరనియె రా (రనియె)
జ్యములు వాడిగొల్గి జరుగవనియె
మనుజులన్న పాన మైధున శయనాన
వాదికర్మగర్తు లగుమరియె!

వచ! విచారించుచుంటివి గతిందేయియో యెదిగించుమున గోచూడధాత్రి
దేవి యిట్లనియె -

హి. హోడి నను శ్రాతి.

ప! ఏమిధర్మదేవిత నీ! విల్లుబుల్కుచుగోచా ఏయి 246 542 -
అ! నామదిదిగలందెలు ము. సంగలనోయోచివుము. యే

1. కలికాలంబుచెందెను. రాజహీన సువాచం

బులు మూడడగెను నిలువ' గలక శోకవనధి ముగ్ధక" యే

2. దేవతలకు ఋషులకు పితృ. దేవతలకు స్నీకునాకు

గోవులకును వృక్షాశ్రమముల. కును బాధలుగల్గుగాదె! యే!

తే! గీ! ఇహుధిన్మదేవతయు ధాత్రిసతీయు వి

చారి మొందెను నడికలి చక్రివ

సూద్ర తేజబునండాసి చామూని

కలుషమెన్నక నిర్వహం గాలదిన్నె!

మంజ—పాండవపాత్రుడు పక్షిత్తుడు యా! పాపాత్మునిజూచి

దుఃఖగీహంబు లొనరింతువెనిను! మనిమెదనని కరమూచి!

వచ! నిన్నీగోస్వర సంబు లేరుగావించినవి. కొమ్మలంబు మ్రోనా? పాప
భయం బించు కేయిలక యూషవిత్రమూర్తులం గాలదన్నుదువా?
శ్రీకృష్ణార్జునులుగఱించిరని విజృంభింపనెంచితివా? మరాత్మా! యని
ధర్మదేవత: దిలకించి దేవా! నీ వేకపాదలై వర్తించుట కడు విచార
కరంబు కృతయుగంబున స్నీకు తపశ్శౌచ దయా సత్యంబులను
నాల్గుపాదాబులు గలవు. తేత్రాయుగంబున నామోక్తికు గతించె.
ద్వాపరంబున యింకొందుగఱించె. యూకలియుగంబున యొంటికాలి

నిన్ను పోలుకొని పునః పునః బాటి నాకథాలహింసతోలాది తరు
నమాకిరీతిం దై కూర్చి కింకర శిఖాభూయిష్టుంబగు కాంతారంబునం
బయి నీ కృపకు విహిత సంచారియు నారదుండెనుకై —

కావ్యము — త్రిశ్రవణం.

బ. గాలికా, విశ్వక్సేను

అ. పోలముల్ల చనుచెంచినది బాల

1. నివయసక నేడికాన, నావాసంబుకై-వ

నివినావనియేమి నిజమిదివిషేషింపుము బాల

2. జనజనకులు లేనా చనునె యిట్లు చిరునీడగ

గొనకొని యెంచుచును. వివక్షయి మనయ్యెను "బాల

చ. అనుకూలశిరుసాని ఏయో సప్తరూప పృథుండుచేరు మ

క్షుణ్ణుడు కీరుచున్నది నానున్న యుత్తరవాదుడేరు యా

తినిదికేరీ యంకమున తమ్మునతో సమముండు నెంచ పా

మ్మని మెడబుట్టెండు చినమాత తిపంబొనరింప నేనెడక

మంజ—అనుబాసని వచనంబు కెంతయు నలరియిట్లులనియె

నిరునెచ్చిన హరిహరిత్తితికము మారితముజేయపొమ్మనియె

2 నారాయణ యచ్చాక్షిమంత్రము నారిదుకాని కొనగె

కోరి హరిని మది ఖేరితిరంబుగ కుంభిని తపముచమునిగె

వచ వెద్దికాలంబు మధువనంబునం దపంబాచరింప నత్తపోవేడిమి నింద్ర

లోకంబు దహింపరుండు శిక్తాది దివిజలాతని తపోవిఘ్నమాచరింప

యత్నించి ఎక. బుకామి కైకుః సిని విరింజేరి—

కావ్యము — త్రిశ్రవణం.

వ. కరుణననుచు కౌరి. సిరిభారీ మురనైరీ కరు

అ. సురహాకిన్నన విరుతా. చుడనావన మునిలాలన కరు

1 మీదియూ కంఠంబు దిక్కెవ్వొక వేర

నివేషిపుకన్నచాలు నేబాధి దలగెగలము కరు

6 వై. అనుచు ప్రియమైన మనస్సునకు
 నెదురజేయమిది అనుచుచేరు
 తనము మానుడును వానెదనదు. బాలు
 నెదురునిచ్చి కిరుణ ప్రియమైన

కం॥ చిరుత తనంబున తప మీ॥ కిరుణి కావించిమోక్షం పొందెదన్
 వచ్చెను నోరుమచ్చెదన్॥ నెదురునిచ్చినాగ ప్రియమైన నారాయణతో॥

చ॥ జనకుని యంక వాన మెదు నాద్యమునాకు జనింపకున్న నీ
 కనిపినతల్లికంటె నుహత్యముగల్గి నుచుచేచిమిమ్ము గాం
 చిని పయితుచ్చిగముల నేగిరుకోల్చి నెదురెమోక్ష ప
 ట్టన వసీతులొన్నను గనుడప్పుడ నాన్తరీణ్యనాచుడు॥

వచ॥ నారాయణుడలది కింధి కా! నెదురునిచ్చి నెదురతనంబున నన్నల
 రించినవాకు యానెదికుచేరు. ముందుంగిలుగబోవరు. నీకోల్చె
 కానందించిని నీలిండ్రి నెదురుడలిపేమింబున నెమకుచు వచ్చు
 నున్నాడు గానపురుంబునకరిగి పెద్దకాలుబు భరాపాలనంబాచరించి
 యురువదివేలేండ్లుచన నక్షత్రమండలంబుపైనున్న మండలంబధిపనించి
 యధ్దానిం ధృవమండలంబని ప్రకాశంపంజేయుము యని యాకీర్వ
 దించి పారి యంతిగానుండయ్యె—

తే॥ గీ॥ అతనుత్రాన సాదుడు యితులతో ము
 నాటవికి బాలుకైవచ్చి తనయునిగాంచి
 ప్రేమిడిని ముద్దులాడి దీవించిపురికి
 తోడుకొనిపోయె యెల్లర వేడుకలర॥

మంజ—పడపడిధృవుడారాజ్యంబున పట్టభద్రుడై చెలగి
 ముదిమునసాలించుచు భూజనముని జననతుడై మెలగి॥

వచ॥ కాలాంతమైన ధృవమండలంబునందె—

శ్రీశ్రీశ్రీశ్రీశ్రీ

శ్రీమద్భగవద్గీతా
శ్రీ మహాభారతము.

శ్రీ కృష్ణ భాగవతము.

(హరిః షః) పంచమ స్కంధము

4. షష్ఠో వాక్యామః.

ఉ. అంగదనామ యోగిని యుగైశ్చ కృష్ణమూలం ము
స్మంతుని స్థితిప్రతినిశాట హరిః పరః భాగవాతం న
నాన్యంగమూలకాదిని నాన్యనిహుని మునిత్తు హా
ర్యాంగు దేవదాస్యని తేవాకిని మని దేవదాస్యని.
వచ తతిని మహాత్మని స్థితిని పరః కలలం తిత్తిచారం
పర తతిని దేవదాస్యని తేవాకిని మని దేవదాస్యని.
వచ తతిని మహాత్మని స్థితిని పరః కలలం తిత్తిచారం
పర తతిని దేవదాస్యని తేవాకిని మని దేవదాస్యని.
వచ తతిని మహాత్మని స్థితిని పరః కలలం తిత్తిచారం
పర తతిని దేవదాస్యని తేవాకిని మని దేవదాస్యని.

మంజ—నరులువాని మంజముల నితరై నైవలై గురుగూడి
జననామకుడిని నేరుని దేవదాస్యని దేవదాస్యని.

గీ. యా విధిని మునిత్తు మునిత్తు
పుత్రునిక మునిత్తు మునిత్తు
దానలేమిని మునిత్తు మునిత్తు
యమనిత్తు మునిత్తు మునిత్తు

వచ. లోకం. మునిత్తు మునిత్తు మునిత్తు మునిత్తు మునిత్తు మునిత్తు
మంజములని దేవదాస్యని మునిత్తు మునిత్తు మునిత్తు మునిత్తు

కృష్ణులను లక్ష్మీమణి నుండు కృష్ణులను కౌంతియు జనించి దింప
తొందరగా నానందమునుండు—

నీ నుండు కృష్ణులను కృష్ణులను

నానందమును కృష్ణులను

యోగమును కృష్ణులను

నానందమును కృష్ణులను కృష్ణులను

మంజ—కృష్ణులను కృష్ణులను కృష్ణులను కృష్ణులను

కృష్ణులను కృష్ణులను కృష్ణులను కృష్ణులను

2 నుండు కృష్ణులను కృష్ణులను కృష్ణులను

వింశతి కృష్ణులను కృష్ణులను కృష్ణులను

వచన కృష్ణులను కృష్ణులను కృష్ణులను కృష్ణులను

ల కృష్ణులు కృష్ణులను కృష్ణులను కృష్ణులను

కులకులు కృష్ణులను కృష్ణులను కృష్ణులను

నానందము కృష్ణులను—

మంజ—భక్తులను కృష్ణులను కృష్ణులను కృష్ణులను

మనకు కృష్ణులు కృష్ణులను కృష్ణులను

వచన కృష్ణులను కృష్ణులను—

వచన—అంతానానా.

వచనాభంగము నానందము కృష్ణులను కృష్ణులను

అ. నుండు కృష్ణులను కృష్ణులను కృష్ణులను కృష్ణులను

1 నుండు కృష్ణులను కృష్ణులను కృష్ణులను

నానందము కృష్ణులను కృష్ణులను కృష్ణులను

2 నుండు కృష్ణులను కృష్ణులను కృష్ణులను

నానందము కృష్ణులను కృష్ణులను కృష్ణులను

మంజ—అంతానానా కృష్ణులను కృష్ణులను

నానందము కృష్ణులను కృష్ణులను కృష్ణులను

గీ అయిదు శతాబ్దముల క్రింద నాది
కాశ్యపు మొదటి వాదించునది పుట్టి
కొన్నినాది శాస్త్రమునాది నాది
కొన్నినాది తనకు నిలయునది

సీ నాశాస్త్రముల వల్ల శాలలో వెచ్చి నోటికి ములుగు కొన్నినాశాస్త్రము
నూనె భాగ్యము చే నొకరినొకటి యన్నము కొన్నినాశాస్త్రము
కానామలదర్శిల వచ్చి కొన్నినాశాస్త్రము మెచ్చించి కొన్నినాశాస్త్రము
అలఘు శాస్త్రములు కనుములు గొప్పి వెచ్చి ముచ్చుచు కొన్నినాశాస్త్రము
గీ ములు మొదటికి నాశాస్త్రము
తన మొదటి గొప్పి నాశాస్త్రము తనకు
మొదటి మొదటికి నొకటి మొదటికి
నొకటి తనమునాది భక్తిశాస్త్రము

వచన నాశాస్త్రము భక్తిశాస్త్రము తొలికిన యారజైన
యతిని వస్త్రములు కుంభము వస్త్రములలో గంతులినును పెద్దదియై
యొకనాడు భక్తిశాస్త్రము కొనుమొరగి యొడేనింజన దానిగానవి నతి
దమితి చింతనంది—

నానాశాస్త్రము— శాస్త్రము.

వ హాముద్దా హానిము అతియొడేనితివే హా

అ. యొక్క మొదటిను హాసిచెనేకలు హా

1 తల్లి యొడనాసిచ దానినిను బెంచిత

యల్లము మొదలు మొదటి నన్నెడనాదు హా

గీ ఇట్లు విలసింపుచుచుచునో నాతయే శాస్త్రము

కోట్టివెడకి కనుంగొని యొగిది ముచ్చు

లామచు నిలయుముం జేర్చునామజెట్టు

నిలెలభరతుని బెదిరించు నామహానిము

వచన తపోవిహీనుడై కురంగ దత్తశాస్త్రము వచ్చి నాభరతులకు
యవనావకాలంబొసర్చునై—

నీ లో నీ పాపములు నాశ్చర్యము
భరింపడువాని పరివర్తనమును
కలగజేసినావని నామె నానందము
కలగజేసినావని నామె నానందము

వచ్చి భార్యయగు నామెను తన పరివర్తనమున బరిగె. నట్లు పెద్ద కా
లము కాభివృద్ధి కలగజేసినామె నానందమును సునుతి రావ్వు
నీ పరివర్తనమును నామె నానందము

మరియు కాలము భరింపలేక నామెను చింతించి పుత్రాశ్రితు
నైన పరివర్తనమును నామెను చింతించి మదిలో బ్రశ్నము గలిగించి భో
గమునైనది యానందమునందును నామెను చింతించునా
గలగజేసినావని నామె నానందము

వచ్చి పుత్రాశ్రితులను విడిచిపెట్టింపు భరింపకు నామె కుతప
కలగజేసినావని నామె నానందము

మరియు—యమునామెను మార్చిపూర్వమును యన్యమిచ్చుచుండ
యమెను వామెనును నామెనుమాలుగల మార్చిని యాభరింపడుండ॥

చంద్ర జలములు వానై మన్నుతిరి చంద్రభయంకరీల వ్యాఖ్యి కే
కలిగి భయంకరమిది నక్షత్ర కారులెత్తును గర్భవేద నా
లమున భూమిపై బడి వినిపింప సూర్యపురంబుకేర నం
తిగావారి పాపయాభరిత తాపకాండ జనించెదానికి॥

వచ్చి యచ్చియెత్తు కురుగము నాభరింపకు గాంచి—

కలగజేసినావని నామె నానందము

పరివర్తనమిది వినిపింపకు భూమి మెచ్చిరికైన ॥ దైవ॥

అ. యావిధహరిమాలయైవ యామారి కార్పణమే గాక ॥ దైవ॥

1. కరుణచేసినదికలగజేసినావని నామె నానందము

జనించెదానికి యమెను, వాయుబ్రతుక గలదో గద ॥ దైవ॥

2. కలగజేసినావని నామె నానందము, గుట్టి గీచిని చింతపె

దేవతలందఱు గీచి నీవే విడిచి ముదియిచ్చి ॥ దైవ॥

న తరుమి తు. గాక విక్రమ చక్రవర్తి
రాజ్యము మొదలై వాటికి ముద్రా పుచ్చు
కరముగా నొంది చేయవలసినది తా
విజయమునందు తనకు విజయమునందే.

సె. వాటిముహూల వక్షశాలలోపెచ్చి సోపేరిములుచేసి కొన్నినాళ్లు
నాసరభావ్యంబుచే నడిపించి యక్షంబు పిలిచి కొన్నినాళ్లు
కాసరములదరిగల వచ్చిపెంపేసి కొనిపెచ్చి మెసపించి కొన్నినాళ్లు
అలఘుశాకాహారములుచున్నములుగ న్నోచిచెచ్చి మిచ్చుచుకొన్నినాళ్లు
గో. మిచ్చుల వాటికొచ్చుచు నావహించి
లిపమునన్నగ నుచునాయు లిపిదహార
మ్మగములకుచెంచి కేచిది వ్యాతునాత
నెచునని లిపముచుమాన భవతుపంత

వ.స. నాహరినహాతమున్ను భరతుడై నెక్కి తొక్కుచు యాకడచివ
యలివి వస్త్రబులుంజూచు వస్త్వశాలలో గంతులికును పెట్టదియై
యొకనాడు భరతుని కనుమొరగి యొడనింజుచు దానిగానను నలి
డమిత చింతవంది—

नाम नायकीय—संस्कृत-वि. ५५

ప. హామయ్య హానిను అడిగి ముద్రాపాత్రను పూ.

౯. యేషురైవైశనిరు : హోసెచిరైశ్చల : శ్చు :

1వ త్రి మొదలైన: దానిని బ్రహ్మ

యల్లమద్వైతములు । మొప్పై నన్నపదాయము । ౩౪ ।

గీ. ఇట్లు విలపించుచుండఁగా నాతఁడయి శోమ
కోర్చివెడకి కనుంగొని యొసెని ముప్పు
లాడుచు నిలయముం దేప్పుసూమజెట్టు
నటెలభరతుని బెదిరించు నటుపాడినాము॥

పద్య తపోవిహీనుడై కురుంగ జత్తజిత్తుడై చర్చిగు నాభరతులకు
యవనానకాలంబొసమ్మంబైన—

రక్షులగావించి వారిమ్మున్న కలియె

గంపయోదాపు కలంబు గిడువ మండె.

వచః వృషభంబులొలి చరించుదు పైచీరగప్పక రజోకటలహ్నున
గచ్చుబడిన దివ్యమాఃశ్యములు కనుకడవి బహ్మనిచ్చుచుండె మలి
నాంబరమమీలిస్త యశ్శోపవీతుడుగుల బాహ్మశాఢాసుండుగా కుల
జులు పాటింఁచి సవతితిల్లి దిక్కులు భరతుని వ్యవసాయంబుకను గ
డంగంజేసి నూక, తవుడు, పొట్టుమాడుతిబ్బెడలం బెట్టినను యమ్మ
తోపమానంబుగా దలంచి భరించుచు పాలమునం గావున్నయెడ
నొక్కనాడు—

మంజు—కలడానగరంబున వృషలుండను చిలకేమబలుండు

తలపడువ్వుకార్యాచరణుడతఁ డానునుకలులుండు

2 సంతానార్థము కాఁగి కాంబ నతిరయభక్తి భజించుక

చింతింపక నరబలి నొక్కొక్కడ చేయుచు సంతోషించుక॥

ఉ॥ ఆతడు నొక్కనాడుమది నంబనడిప దలంచి దేవికిక

బీతిగనేడు మానవ బలిన్నొనరించెదతెంచు యొక్కనిక

పూతచరితునంచు భటముఖ్యుల నంపగ మంచెనున్న న

వీర భయాత్మునా భరతు వేగొనిపోయిరి రాజపాలికిక॥

వచః ఆవృషలుండను నృపాలుండును సమంత్రకంబుగా దేవినిచ్చించి అం
జులిబట్టి—

శ్రీకవిరాం—ఉ)క)ఃఃః.

ప॥ శంభురాణి నీ॥ వేదిక్కుమాకు ॥శంభు॥

అ॥ శంబురాణిజనకు॥ సాహూదరదేవి శంభు॥

1 అంబదేవికరుణ॥ నాదరింపవే

కంబు కంఠిహేమ॥గాని॥సుచరిలి॥

మి॥ దంభములన్నిటిని ప॥ దంబులనుక బట్టి

జృంభణతఁ సుతునిడగాక॥ జూడవె కాపాడవె॥శంభు॥

21 కర్మమునందును నాకు నాకు నాకు నాకు

మనమునందును నాకు నాకు నాకు నాకు

మనమునందును నాకు నాకు నాకు నాకు

యొక్కటివా కోరిక నీ కర్మమునందును నాకు నాకు

నీ నాకు నాకు నాకు నాకు నాకు నాకు

నీ నాకు నాకు నాకు నాకు నాకు నాకు

నీ నాకు నాకు నాకు నాకు నాకు నాకు

నీ నాకు నాకు నాకు నాకు నాకు నాకు

నీ నాకు నాకు నాకు నాకు నాకు నాకు

నీ నాకు నాకు నాకు నాకు నాకు నాకు

నీ నాకు నాకు నాకు నాకు నాకు నాకు

నీ నాకు నాకు నాకు నాకు నాకు నాకు

నీ నాకు నాకు నాకు నాకు నాకు నాకు

నీ నాకు నాకు నాకు నాకు నాకు నాకు

నీ నాకు నాకు నాకు నాకు నాకు నాకు

నీ నాకు నాకు నాకు నాకు నాకు నాకు

వచనములు పరివారింబులయు నొదోపరచిన సంతభరతుండు పాఠిం
జలియె—

శ్రీమద్భగవద్గీత—పంచమోధ్యాయము.

నీ సంతభరతుండు పరివారింబులయు నొదోపరచిన సంతభరతుండు పాఠిం

జలియె—

మీ ఆంతులేనిపరమానందము నందినిన్ను విరుతింపగ

నింతేనియుదోచమి నే నీ చింతిలుచుంటి నీవగిది నెంత

2 కోరికపరము లీ జేరుతువని చీదినన్ను మెన్నిమిడినయి తరి

గోరణోన యిహసాగరమును దరి శరణేపివైకుంఠముజూపవె

మి! సేరములన్నిక్షుమింపుము! నిష్క్లిగ్నస్వహృదుము

కూరిమి నేలుము. నో! కుఠిరాధిప తనమా శివ 'యెంత!

గీ॥ అనుచుపొమ్మిం దు భరితున కెనులెనాచు

గాకయనిదేవి జనియెనస్తాకభక్తి

భరితుడగు భరతుండు యెప్పుడొవిధంబు

గా పొలుంబునకాపుండ మొకటివర!

వచ॥ కొంతకాలంబుజన సింధుదేశాశ్రమంబున రహస్యమున నృపా
లుండు ఆంధ్రోభికాహునియై కపిలనువాని యాశ్రమంబునకరిగి
సేవించి తత్త్విజ్ఞానంబెరుంగి నెంచి చదువునభిరతినివాసంబగు క్షేత్రం
బువరియుసరికి రజకులయందొకింపలక మూడోకాభారంబు వహిం
పంజాలమి భరితుని గొనివచ్చి తనకానంబునన్నిల్పిన నతనికడుగు
కుదరమి వక్రిగతిపడచుటకుల్లకి యూగాడుచున్న నృపుండుకోపించి-

గీ॥ యెవడురామూర్తి డిక్కితో యిటులు వక్రి

గతినిబరకెను కిలగాడు కనులులేవో

పొగలొనావిని భరతుండు భూమిచాలు

కనియెనిర్భయత్వంబున మహామగించి!

సీ॥ జనవర నీవుచెప్పినరీతిభారంబు తనువుకేగాని యాత్మకునులేదు

బాల్యయన్తనాదిపరిణీతిహంకృతిమమకారములునుదేహమునెబోందు

గానినాకేరియుగలుగవుస్వామి భృత్యాదివిధేదంబు యాత్మకు విన

రాజాభి మానతచే జగంబునునీవు శాసించువీ జన్మసమసినంత

గీ॥ యెట్టిజన్మంబుగాంతువో యెరుగ వింత

యేని యున్నత మూకాంధతే నిజంబు

నాజరించెడునను శిక్షణంబొనర్చు

వేనియును నదివ్యర్థంబు విడిచియెను!

మంజ—నరపాలుండు తత్వాద్ధియె గానపల్లకిని డక్కి

భరితునిపాదంబుల మొక్కియన నె బౌహులనం జలులొగ్గి॥

హం హింసా వాచస్పతిః సామోక్తిరేవ తేనాః | హంసాద్భిన్నానోకదేశేన
సామోక్తిరేవ తేనాః సామోక్తిః —

మహాత్మా సామోక్తిః కృత్యమునకు శామత్ మామ సంధిః సలం
సామోక్తిః సామోక్తిః | సామోక్తిః సామోక్తిః
సామోక్తిః సామోక్తిః సామోక్తిః సామోక్తిః సామోక్తిః
సామోక్తిః సామోక్తిః సామోక్తిః సామోక్తిః సామోక్తిః

పంచ వాచస్పతిః సామోక్తిః సామోక్తిః సామోక్తిః సామోక్తిః సామోక్తిః
సామోక్తిః సామోక్తిః సామోక్తిః సామోక్తిః సామోక్తిః
సామోక్తిః సామోక్తిః సామోక్తిః సామోక్తిః సామోక్తిః
సామోక్తిః సామోక్తిః సామోక్తిః సామోక్తిః సామోక్తిః
సామోక్తిః సామోక్తిః సామోక్తిః సామోక్తిః సామోక్తిః
సామోక్తిః సామోక్తిః సామోక్తిః సామోక్తిః సామోక్తిః

సామోక్తిః — సామోక్తిః

హం సామోక్తిః సామోక్తిః సామోక్తిః సామోక్తిః సామోక్తిః

అ) హింసామల కాశిరము ను హింసా జనమరణ యుతిము ||సంసా||

మి) హంసయిర్వైక సామోక్తిః | హంసామల వృథాగతిం చ

భవంసమాను దేహామవల | తల్లిగర్భమున బుట్టును "సంసా" |

2 తల్లిదండ్రీ సుతులని మది | జలది ఒడికినంతవరకు

తల్లిడిల్లు చీల్గినంత | పరికిరారు వారలెవరు

మి) యుల్లనుండు దామోదరు | నుంచి భజించిన దొరులకు

చల్లగనిచ్చిన యదియును | చనుచెంచును మనవెంట ||సంసా||

గీ) శాసతారక భజనంబు గాంచెయవల

యజమానతీ) మంత్రోత్సాహంబు నెరిగి

జగదాహ్వానమునగ జనునుగావె

పురుషుని సామోక్తియందున పుట్టినయెడ |

ప్రతిభా-పాఠశాల
శ్రీ నృసింహ స్వామి వారికి.

శ్రీ నృసింహ భాగవతము.

(హరికథ) పల్లవము పల్లవ-విధము

సంకల్పము.

ప: కొలకానుని కూతురయ్యి ఇటీవలగా నానకు నుకయోగిం
 క్రుషికేను యోగినిచేసి—కూతురయ్యెను—
 ముంజ—జననాయకినియి కన్యాశుల్కము నగునిండును
 దివరువానిలో నామూలమును ధారుణమునుండును।

కావ్య—అక్షరము

ప: అజమీరునిచేతమునిను వధులకలుష సంహారము ।అజ।
 ఆ ప్రజగంబులలేదునాటి ధీనుమీతా గుణధరితా ।అజ।
 మి ఆజనంశంబునబుట్టెను । యశులనేత్రములు పెట్టెను
 సుజనుండను మిరుముట్టెను । సుందరాంగిచేట్టెను ।యజ।
 2 వేపింబులవల్లించెను । విష్ణు శిష్యులబూజించెను
 బీకలసంక్లించెను పితృమాతల సేవించెను
 మి సాధువులంగలసిమోక్ష । నాధన లారంభించెను
 మోడమన్నన శిష్యుల విద్యా । వైకుంఠ గావించెను ।యజ।
 గీ: ఆమహామూలం హాకపరి యయ్యకోర్కె
 వనపల్లములుదేర కావముకరిగి

నమ్మనోక్తాక్ష పూర్వమునకు

నోకైవేమయిమి వినినె కైవేమిగిడియ

వచ నమ్మనోక్తాక్ష పూర్వమునకు సంగమమీక్షించి మదనబాణవహ్ని

తీర్చిదేహించె మిమ్మల వినిదిదాతక పైకాలంబునెలిచిన—

ది కలకాండమునకు భయంబున నిలికికొనె పుంగవులే

నాశికివయిండుగది నాశికియెవరు మారుకేగో

ప్రీతిగ నేలమందమిత ప్రేమిమై ప్రణమాలనక్తి మా

హా తగునాయులలో నగ న్మలగ్నములన్ని నాతిమిగ

విన్నవించుట

హా తగునాయులము నీగోని నాశి మునకేగితిమి

అ. కలకాండమునకు భయంబున నిలికికొనె పుంగవులే

1 నిమలసంకల్పించి నీకేటికనుగొనుము

యోచింపకలకాండ నాకు నున్నద్యమిప్పుడెద

2 నామిహములు పాణి సంకల్పములు నివేరుగ

యోచికి దంపతులభంగి యిలనుందము మదమందుము

3 అనుచుపాణిచహమిహ కనియెనీచ

వచ్చినానిని వినునేమభిరగతిని

స్వీకరితుచు నన్ను నీపేమనతిగ

నేలుదువెయన నతనిపై నిష్ఠమగుట

వచ అంత నజామిహిండా తెలికులాంగిన దారగా నవ్వనియందే

శాల నిర్మించుకొని కాపురంబాచరించుచుండె—

సీ కుసుమాస్త్రులెణరంగగోష్ఠీవ ర్తించుచుగురువేదవిదుల సన్గోష్ఠిమాన

లలనామణీయాన రతినినుండుటనుదా భవ్యనాటక కలాపాఢిమాన

సతిచిత్తవృత్తిని సంచరించుటచేత దేవదేవాదులసేవమాన

అంగనాబద్ధచిత్రాబ్జుడైమెలగుట కులమతంబులతోలి తొలుతమాన

నీచకామిని సంపర్క నియతివలన

నీచవర్తన మలవడెనెత్తి పెట్టు

వచః కాపున బిష్టహోకియః కాస్మిన్మమ శాని యమయాతన్మాన్మమ
కామః పరిలుండన యమకింకరుల నిజారాజేమిన్నాయము. ఇవి
తంబంతయు వాచనకులంబుగాగిడిలి మృత్యువ్యాకంబుననుండి వా
రంబలంచిన వాచనమునంది వికుంఠ మునికంబుచేసెను? అదియును
వారివలనిభిక్షినిగాక కుమారుల మునుతికేత క్షేలించె నిట్టివానికానై
కుంతములని నిషీలనారా ముననూతల్లెడికి—

అంతరంగ — అంతరంగ

పా వారివామ స్మరణము విను. విభులకలును సంగళము | వారి|

అ| దురితాత్ములైన చోక్క. పరిమలచిన మోక్షిరము . వారి|

1 భక్తిచైతన్యరక్షణ. పరిమలము. కైవ

కక్షిచైతన్యపుత్రి. వారివామనుచుచు. వారి|

2 పరిమలక కాలిచైతన్య కామము మునరించిన

మృత్యుచైతన్య మునరించు మునరించుమూక్షిచుచు. వారి|

వచః గానమింతిని విడిచిపొందిన వారలు మాత్రతేజతయూన మింతి
వారిము ముతిననిజపుమనిన విష్ణుమాతలు యమకింకరుల దండింప
వారితినివిడిచి యమాలయంబునకేగి యంతికునకెడికింప—

శా పౌరా యెంతిపింతివిష్ణువిభుల యానీమనై కుంతముక
జేరింకొంచుకుం దలంచుమిముకేశీక్షించితే నారుడా
కారింబున్ విచిత్ర ముండనుచు పిత్రామాత్రీ నిర్భిన్న ప
ర్వారా తిష్ఠిస్తే యజామిళు గృహానౌస్తంజనై నంతటక|

మంజ—యిటలరుదెంచియు విష్ణుమాతలను హింసింపగబూనక
పటుశోకింబున వారునేగి యావాసుదేవునకు దెలుపక||

వచః గరుడవాహనా మాధుడై ముకుండుండుదెంచి—

గీ: దండధర నీమహాబల్య మండనంబు
నాకుజూపెచె మరణంబునందువేళ
నన్నుస్మరియించెగాన నీకెన్నడిటకు
వచ్చుటకువీలుగాదు పోవచ్చునిక|

మంజ—కొమరుగనియె నతిసుకుమారుని కొమలగాతుని చక్కెక

సమమకు తేజమునెసగువాని జయజయ ధ్యాచుంబులులేగక :

వచ|| చిత్రోక్తేతుండు పుత్రోద్దయసంతసంబున భవకనకవస్తు వాహనంబు
లవసేసురులకుం దానంబులూచరించి కష్టమిష్టముగా జాతికన్యనామ
కరణ అన్నపాశనాదు లలరించి శ్రేష్ఠములుతంబుగా పెంచుచుండ,
కడమకాంతలందుకొక-కోడలి—

చాన్యక—శ్రీపతి.

ప|| వింటిచేచెలులారా మన! విభవిమనసు మారినోయె|| వి||

అ|| తుంటువ్వుబాకికటలు ! దుర్గమునల కంటమాడదు ||వి||

మి|| తింటకానినవతియింట | తాటులాడుకొకాక

వెంటబుడుతనిమిదొని పు|| నిఘనలదుగులొపని ||వింటి||

2 బాలుడుద్భవింపకమును నునువెమితోడ మనల

నేలనిప్పుడా మగువయ్యె సేమిపాత్రమయ్యెజూడుడి

మి|| చాలుచాలువిభవిపేమి : సంగిహింపకున్నబిమకు

తలజవ్వనంబదేల | యేమొనర్తము యోచింపుడు ||వింటి||

చ|| అననొక చంచలాక్షియనె నాతనిపేమి గడింపనెంచునో

తనయనిచుపగావలె పృథాయతనంబుఫలంబులేదు యా

తనిమది వానికై సవతి దండవసించెను వాడులేమి య

వ్వనమునసించినట్టి సశిషుచను నిల్చునెఘామిపాలుడుక||

వచ|| అన యీచుకవచారించి యెల్ల రందులకుసమ్మతించి విషంబుక్షీరం
బునంగల్పి యొసంగిన గోలి బాలుండు మృత్యుండయ్యె నవ్వాత్త
నాలించి కన్నతల్లి—

నాదవామకియ.—త్రిశ్రగతి.

ప|| హామోహనాకార | అకటామృతినందితివే ||హా||

అ|| పేమవనధిమము | వెల్పొచ్చియింతలో ||హా||

1 లేకలేకగల్గిన సుతుడీవని | మాకన్నులనిను పెట్టిపెంచితిమి

ఆకాలుని కనుగుట్టెనెతనయా | అవనిపైని యెటులుందును ||హా||

నీ కంఠవల్ల నానందము కలిగి లోకమునకై నీ—

నీ కంఠ వల్ల నానందము కలిగి లోకమునకై
నీ కంఠ వల్ల నానందము కలిగి లోకమునకై
నీ కంఠ వల్ల నానందము కలిగి లోకమునకై
నీ కంఠ వల్ల నానందము కలిగి లోకమునకై

నీ కంఠ వల్ల నానందము కలిగి లోకమునకై
నీ కంఠ వల్ల నానందము కలిగి లోకమునకై
నీ కంఠ వల్ల నానందము కలిగి లోకమునకై
నీ కంఠ వల్ల నానందము కలిగి లోకమునకై

వచనం విలసింపుచు నీ కంఠమున కల్పించియున్న చిత్రకేతు మహారాజు
కడ కాంక్షించినాడు నీ కంఠమున కల్పించియున్న చిత్రకేతు మహారాజు
కడ కాంక్షించినాడు నీ కంఠమున కల్పించియున్న చిత్రకేతు మహారాజు

నీ కంఠ వల్ల నానందము కలిగి లోకమునకై
నీ కంఠ వల్ల నానందము కలిగి లోకమునకై
నీ కంఠ వల్ల నానందము కలిగి లోకమునకై
నీ కంఠ వల్ల నానందము కలిగి లోకమునకై

మంజు—వచనం విలసింపుచు నీ కంఠమున కల్పించియున్న చిత్రకేతు మహారాజు

నీ కంఠ వల్ల నానందము కలిగి లోకమునకై

వచనం విలసింపుచు నీ కంఠమున కల్పించియున్న చిత్రకేతు మహారాజు
కడ కాంక్షించినాడు నీ కంఠమున కల్పించియున్న చిత్రకేతు మహారాజు

నీ కంఠ వల్ల నానందము కలిగి లోకమునకై
నీ కంఠ వల్ల నానందము కలిగి లోకమునకై
నీ కంఠ వల్ల నానందము కలిగి లోకమునకై
నీ కంఠ వల్ల నానందము కలిగి లోకమునకై

నెను నెను కన్నవానినెను ప్రేమతోను వి హతుడైతి నా
కెన వెలసిన నేను కనుమూసికొని పు కలు గొల్లెనే.

మ మునిముఖ కెరణములనులకు చేతుల నన్నముల చేతు యెం
దిరిగినను బుద్ధునానా భావనానుభవ నిర్మలమై పో
లిక నా రాజ్యసంభవం కిచ్చెను వి ప్రేమిన్ని సర్వోత్తమ రా
జ్యసమాధిగన నాస్తియన్మనక యాత్మహత్యాని దుఃఖించుచే!

వచ అని మరచించిన నృపాలంకర కేశికాంధకారింబును పుత్రభోధిత
జేబుబువ ఛేదించుకొని నాననునకు ప్రవాసునాడరించి దేవా!
యింక నీరాజ్యంబు నీవు హరిచరి సమారాధన తెరింగరిగింపు
చన నా కుండు—

—అను—అనాకాశం.

ప పరిమళావనము కరితెనానామల హరిచరనారాధనము నృపాలా
అ విరచితాక్షము ప్రహరినుం ద్రము! తిరియింపుముజపియించినన్మలత ప
1 సునివిరచేన్మము నరకోర్కెన్మము! వెరిగించెన నారాయణకవచము! ప
వచ" అని నారాయణ కవచంబును మంత్రి బువదేశించి సప్తరాత్రంబులు
జపించిన హరిదర్శనం బబ్బునని సురముని యరిగిన చిత్రకేతుండట్లు
జపించి నారాయణదర్శనంబంది హరివలన విద్యాధరాధి పత్యంబును
తలచినయెడ కరుగు శక్తియు వడసి సుఖంబుండెనంత—

మంజ—చిత్రకేతు నరిపాలుండొకడరి! చిత్రగిరి కర్ణినరిగి
అత్తై, నేత్రుని దివ్యపాద ! కంజాతాళికి దగ నెరగి—

గీ' దేవమునులుగొల్ప దేవినివామార్థ
భాగనుండు నిల్పి బాయకున్న
శర్వుజూచి నృపతి చాలమిక్కుటముగ
నవ్వె నవ్వె హరున కివ్వెధనన!

కేవలగౌళ—రూపం.

ప! ఏమిచోద్యమయ్యెశర్వ! యీనీ నడతనుగనగ! యేమి!

॥ वाङ्मयसिद्धये नमः ॥

[illegible]

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ १ ॥
 नमो भगवते वासुदेवाय ॥ २ ॥

మీ పరివాహనమునకును నానందమును
ముగింపజేసినందుకు మునుల్పెనుల కెచిరకటా వేదా!

కిం అనిఁల్కు చిత్రకేఱివి, గనఁకాంధవికోపమూని కలుమాత్మయిటుల్
 ననుభవనిఁపూలనాఁడు. 'మమిక తత్తలమురురాక్షసుడనెఱఁగి'.

పక్ష జని కేంద్రీయ వృత్తాంశుః పశుజగిన్తన నానా సేవావంశునకు జను
 వరు నిన్ను మరల కేపింపనిలకేక్షి శ్రీహరి సమారాధనవలనం ఒక
 సేతి. గాని జగన్మాతవిగుట స్వాచరింపదలంపను భవక్షయ శాపం
 బున రాక్షసుండచైపుట్టియు పాడిపదారాధనంబున ముక్తింగాతునని
 పల్కి యోగాన్నియం నుమికి మృశింగని త్విష్టయను మునీంసు
 జాచరించు యోగాన్నియంను వృత్తుంపన రాక్షసా కారంబున
 జనించి—

సీ॥ యొకపరిచామాణ నికరంబుచేబూని దేవలోకముమీద దివిదివిసరు
నొకపరిమునివాస ములునుగ్గనూచంబు గావించినేలలో గల్పివైచు
నొకపరియాగంబు లుచ్చాలనముజేసి యగ్నికుండంబుల నాల్పివైచు
నొకపరిగర్జర ప్రకరంబుహింసించి సురలోకమంతయు చూరగొనును

యిట్లు స్వతానునుండి జానియనుచు
నిందుడును సుకలోక మెడలిపన్న
గన్నకేకరులను మొక్కి గానమనుచు
ప్రాచీనమన్న వారలు పల్కిరియులు!

మంజు—శ్చిత్తానుమత ముంబింపగల్గు: నవ్విధమేరుంగరాదు
 ధాతృధన్యజన నిష్ఠానకవికే, చరలుకు మనపనిగాదు.

పచః కల విష్ణుగోకలంబకేన వృత్తానుష్ఠానం వాచయిండు మునితము లె
గలక వృత్తానుష్ఠానం మునితము.

చు జలదళవాన్వనాయమున దృష్టమునందు సమస్తభాగం భం
గలంబులించి వృత్తము శోభనసాంతమునం దక్షిణి నా
విలసతి నాముః కృష్ణు లెవ్వరకు నాతనివెన్నుపూస వీ
విలునకుదాచ్చి బాహుళి వేసినవృత్తు డడంగువాసనా!

వచః బ్రహ్మచార్యా పాతకంబునకై నెనుకావీన వృత్తానుష్ఠానం వేరొ
కింబ వాతుండుగాను వాకు వరమభిస్తుడు దక్షిణియు నట్టివాడే
భిస్తుడు భిస్తునివల్లనే నెవ్వరకువలయు నెవ్వర నినుము నినుమువల్లనే
భిస్తుండునని యంత భిస్తుని వినునాను-

గావ్యం—హరిమః

పః ఏమిసేతునాదక్షిణి వృత్తానుష్ఠానం నే! నేమి!

అ యీమహా వృత్తానుష్ఠానము కివితప్పక నరిపులేది! కేమి!

1 కులమునవిప్పుడు ఘను! మజ్జలతిపశ్యక్తియుతుడు
జలజాక్షుని భిస్తుడెట్లు! చంపుదుగితి వేరులేది! కేమి!

గీ! పాపమునగుజంకి వాని చంపకయున్న
వృత్తుడెట్లుచచ్చు వృద్ధిజనులు
సుఖమునందుటెట్లు మాహగాద్వింద్య సు
కటముదోచెనాకు గతియి కేమి!

పచ! అని విచారించి వేరొండుమార్గంబులేమి-ధిధిచిహానిందరిసి పాంజ
లియై,దేవా! తిమవలన ముల్లోకంబులు సుఖంపగల తరుణం బరుడెం
చినదన. నతంకు మహేంద్రా ముల్లోకంబుల కధిపతివగు నీవర్ధివై
వచ్చిన కొదువేమి—

గీ॥ కోరుమెద్దానివాంఛించి చేరితిలకు
నాగ నిందుడు వృత్తానుష్ఠానమనము
తనకువిష్ణుం డెరుంగ జేసినవిధంబు
తానరుగుదెంచు విధము నాతనికిదెల్పు!

తచ మానవభోజంబున వాస్తవాపురుషేలు చంద్రవంశ వసుంధను
 నహుసంజోక్తురుండి సకల సర్వశాత్రులను చతుర్వేద వధులందు
 మహాస్త్ర విమర్శించును భూతదయావంతు తొంబదితొమ్మిదివర్షము
 లాచరించిన వామరలిండ్లొక్కడే ముల్లోకియిలని ప్రపదపీఠ స్థుండని.
 ముజ—కొరతచివ్వి చొక్క దన్నభుంభలముం గూడయూతినికొసంగి

సురపరికేయుడ మనుచున్దొడలు జూచినానికి పిరిగి

వచ స్వస్థంబునకుజేర్చి తత్ఫలంబునింపంగి చిరంత చింతామః తత్పతీతం
 బును కేర్తులకు సత్ప్రసాద మగ్రాసక్త్యుపివెచ్చి యతిని నందునిచి
 మోముచుండి నూరిండు.

చ సురపరికైతి నాద్రక్షిధ మావడిచుమె వలంచి కీశముం
 దిరమును సత్వహింసయు నెంచుచుండుల సర్వపర్వముం
 చుచు చగస్త్యవహిని యొగిడిమొప్పగి డిండినం బొన
 ర్పరుడను యమ్మోక్షిండు పృథాలశిపిచెను సర్వహపురాణ॥

వచ! నహుసంతు మెచి యతినిపాదంబులంబడి ప్రార్థింప నాశాపం
 బమోఘంబు అయిన నిచుక కరుణజనించినది నీవొక సర్పాకారం
 బున హిమాలయప్రాంతంబున చరించుచుండుము. యీద్వాపర యు
 గాంతకాలంబున పాండురాజనండులు దాయూదద్వేష ఫలితంబుగా
 పండ్రొడుగుంత్సరంబులు వనవాసంబాచరించుల కందరు దేవ ధర్మజ
 దస్థిన సుభాషణమాత్రంబున నీశాపంబు దీరున నతం డిట్లనయై వన
 వాసకాలంబున మీధీమసేనుంబబ్బుకొన ధర్మజుం డితనిశాపంబుదీచె
 నంత బృహస్పతి యింగ్రునిపాపంబును నాల్గుభాగంబులు గావించి
 యొకటి నీటియందును, వేరొకటి వృక్షంబులయందును, మరొకటి
 యగ్నియందును, యింకొకటి స్త్రీలయందునుచె. తత్ఫలంబుగా నీటికి
 నాచును, వృక్షంబులకు బాకయును, అగ్నికి నివురును, స్త్రీలకుఋతు
 మని యగుటయు గలిగె. నంత పాపవిమోచనంజై మహిమంబు
 ముల్లోకాధిపతియయ్యె. నిది శ్రీమహాభాగవతంబునఋష్యస్కంధము.

శ్రీశ్రీశ్రీశ్రీశ్రీ.

శ్రీమద్భగవద్గీతా
అష్టాదశోధ్యాయః
అష్టాదశోధ్యాయః

శ్రీ కృష్ణ భాగవతము.

(హరిః ధృ) నిరర్జున సర్గంభము

—:—

రీ. పోల్లని చరిత్రము.

వచ! మున్ను నానిమంది ద్వారాచాలకుల జనునిములు సనకసనంద
నాకు లొసంగిన శాపంబు కఠంబున దితిగర్భంబున హిరణ్య కశ్యప
హిరణ్యకులై జనించిరిగాదా- అందున చిరులివాడగు హిరణ్య
కుని శ్రీవారి య్భివరాహనూపంబున వధించెనని పరీక్షి ద్భూపా
లా వింటివిగదా. ఆతని యగ్రజుండగు కనక కశ్యపుని త్రిమారి నర
సింహవతారంబున వధించెన - పరీక్షిదనరాజు శుకయోగికి
యిట్లనియె—

మంజ—యేవిధమున నా కనకకశ్యపుని హింసించెను యానృహరి
దేవానామది కృతూహలమయె దీనిదెబ్బుడదవారి.

తే! గీ ఆనుడు శుకమాని వినుమిక న్నైయుచు
హరినిప్రార్థించి వ్యాసుని నాత్మిదలచి
పాండుమత్సరజికి నిల్లు పల్కెకనక
కశ్యపుడు సోదరుని చావుకైగడసరి?

వచ! సభారంగంబురాచ్చి మంతులంగాంచి యిట్లనియె!

కన్నదవ్యాస—శ్రీకృష్ణ.

ప! వింటి! ముహూర్తారా! వింటి!

అ తుంటరినూ సీరికివండ ! తోడూబాహులొనరించినవని, వింటి!

1 నాతమ్మునకోడి పంది : ధాతకుంకల వృక్షపుచు
పాతకుంకు మోసుంబున . పరిమాల్చెనంట మోను : వింటి!

2 నాచుటలు పెరుగెడ నూ ! మోక్షపుడు క్రొవ్వొకచెన
సాధించెనబాధించెన ! చుడితినము చవిచూపెన : వింటి!

మ ! జలహతాక్షుని చంపకున్నదిని మీసంబా విధింకూర్చి కా
నలలో ఘోరపంబూనెచ్చి వరముకై క్రొంచు నేరెతు మీ
రలు నారాజ్య కమన్విరోధులరు చేరక సేక నేనున్న య
ట్టలె పాలింపుడు మత్సికీమనని మామండెల్ల సౌఖ్యంబులక !

తే ! గీ ! అనుచుమంతుల నియమించి యుడిచివచ్చి

యొకట నాహారనానాబు లుడిగెను

నాంశ్రీ యంగుష్ఠమున్నేల యుండుమోపి

యూర్ధ్వకాయంబునై తిడుంబుడెనధిప !

మంజ—ఇట్లుకనక కశ్యపుడు తపంబున కేగినవిధమెరిగి

గట్లవెరి తనపగనాధింపగ గడగిసేవతో బరగి.

వచ ! అమరాలయంబు సమీపించి భీకర కడనంబున కనకకశ్యపు మం
త్రులుగాఁగించి నుగ్గాడి సురలచే లగ్గలబట్టించి నగంబు స్వాధీనపర
చుకొని పరమపతివ్రతయు నిండుగర్భిణియు పతి విరహితా కుల
మానసయు నగు లీలావతీదేవి యంతిపురంబు వృక్షన-

కం ! ఆలీలావతినెద్దుర ! లోలతనుండంగమూడు లోకంబుల వే

పాలించునిమగ్ధమెను ! కేలంగొని యెత్తించియెక్కడగుచుక !

మంజ—పాపభయంబడి దలగిస్వర్గమునకై పోవగనడుదానిక

ఆపెమేలుకని తనయవ స్తగని యనెట్లు బలారిక !

కోలము—రూపకం.

ప ! వేలనన్నుబట్టితివో ! యిందుగ్ధా నీకేమిఘోషము ! యేల !

అ ! గోలను గర్భిణినిసతిని ! క్రూరత్వము జూడగనిటు ! లేల !

మి: అని తనమునకుఁ దొరికి కొందఱు కైసరికిఁ బంపియె
చాలొచ్చుము పుత్రాకాశి నదిలుగూని నియమాపుము ? యే॥

2 మూడికి నది నవాదని హింసకుఁ బు డిపుడ
నాకిము కడుదొరికినను నానియు గావింప నెరుచి

మి: లోకింబులుగాఁ బంపడ నాకేమియంతకది
నీకొనుకు నువాదనము నదియందుఁ బేర్చియుదయ నేల॥

తే. నీ అనినిండుగిడు చూడకె యతఁడుమ్ము

పైకినట్టి కట్టులంటి విధవికిన్

కొంటి నదిపురికిన్ నిట్టొంటికిను

తలపుగలుగు రమ్మ మిన్నిలయమునకు—

మ: అనుచున్నందుకుఁ బట్టికేరైప కరంబామానిలాగంగ న
వ్వనితారత్నము వేనినాధరము కోవావేముంగూడ న
ట్టనదూషింపుచు వేరెలుంగున కృపాలంకార వ్రాణేశ రా
వె ననుఁబ్రోపవె వీనిముడగముల స్వీక్షించి శిక్షింపవే॥

వచ: అని వాపోవుచుండ తిల్లోక గమముడగు నారదన్ని వారిని
సమీపించి-

మహాంశి—చతురశ్శిరి

వ: కూడదిట్టలోకకాశి నీవేది నతులబట్టులేడ చాల్పాలో కూడ॥

అ: చూడగర్భవతి యీతలోదరి పీడుపాపభయములేదేనీతిక॥ కూ॥

1 మూడులోకములు యేలుడంటవిటు మోహపాశబద్ధత వర్తించిన
కీడునెందవే ధర్మమేది యీ॥ కీల్లంటిని విడు నావచనమువిని ॥ కూడ॥

వచ: అనిన యింఁచుండీల్లనియె-

చ: మునివర యీచుధాధని మోహమునం జెరబట్టలేదు యీ
వనిత మహిమాదరంబున ధృవంబుగ వెల్లు హిరణ్య కశ్యపుం
డను డనుకొనచాత్మజుడు నన్నిలివాడు జనించువాక పా
వనియగు నీతలోదరిని బుధితగా నొనరింతువంటిరే॥

నచి అనల నాకుసూరునిచ్చించి యాయమును విడితునన మహేంద్రా
యాయము గర్భవృంధంబు బాలునే చంపనెంచితివా. అతండు-

సీ॥ సకలభూతంబులనొకభంగితనవోలె నమహితంబగుప్రేమ జరుపువాడు
పెద్దలగాంచిన వినయంబునంజాసి శుశ్రూషలనుజేయు చుండువాడు
పరికాంతలంగన్న భానంబుతోమాత్రు హుంపంబుగాభక్తి జూపువాడు
అర్థులగుగొన్న నదిక్రేగుపుత్రుల నతివారికోర్కులు గడపువాడు

నోదరులభంగి సభులను చూచునాడు

మానసంబున పాదభక్తి నూచునాడు

సకలసద్గుణచాలముల్ వికటియును

నలరియశేమందు గలదు ద్రష్టావశేషగ॥

మంజ—అతివికతమన కిదివికటపుడు నాతుడగు వివిదిక్రంబు

యీతిద్వివిధమగుచిన కిదివికట యిబులనె గినియనుమానంబు॥

వచ॥ అయ్యా కుమారునికలింబున ముట్లోకవిజయుండును, విధాత వరం
బుల గెననున్నవాడెను, నగు హీరణ్యకిశ్కిపుం డంతరించునే యిట్టి
కట్టుకధి లెందైనగలవే యన నారిదుండిట్లనియె॥

తే॥ గో ఇతడు వారిభక్తుడతని కిదిరుచింప

దుడుగుమొచి నివారించునొప్పకున్న

ప్రారిహింసలపాల్గైయు కుధరధరుడు

భక్తునింగాన నాతిని ముక్తిపరచు॥

వచ॥ అనియెగించిన యింద్రుండు లీలావత్సిన్విషి. సురలోకంబున కరిగె
నంత నారగుండు లీలావతిం దన పర్వతాలకుం గొనిచని యామెచే
నారాయణ కథాసుధారసంబు గోలించుచు-

వశోజు—త్రిశ్రవతి.

ప॥ హరిచరితము । పరమపావనము । శ్రీహరి॥

అ॥ మరితాటవి భీకరకుకారము । వారి॥

1. జననమరణ దాయణహరణము మా

ననీయమగు మహిమాస్పదము॥ వారి॥

2 సురలచేతనైన కిన్నునలచేతనైన

నరగరుడో రసభేదర నాధిపులచేతనైన

మి॥ హరికరి భల్లుక న్యామ్రం బాసిమృగామలచేత

మృశస్త్రాస్త్రబుల కరవాలాబున ముడిపడితి కరు॥

3. గాలివలన వహ్నివలన॥ ఘనపిడుగుల వర్షమునను

లేతనను పగలెనను॥ పృథివీనైన నభమునైన

మి॥ నాలోగిటనైనను బయటచెన్నెనను చీకటిని

విలగుతేజంబున మృత్యుయేలేనను నరమమ్మి॥ కరు॥

తే॥ గీ॥ అనుచుగోరు హిరణ్య కశ్యపునకనియె

దనుజనాయక తొల్లి యేఘుచులునిట్టి

ఘోరతపమున మెప్పించి గోచిత్తి

వరమాలను సరినిత్తు నిభక్తికితెచి॥

వచ॥ మరగద్వింబున కన్నుగానక పంచరంగ న్యాయమాగ్ధాను గామివై
వర్తింపుమని వినించి యంతిత్తుడయ్యె. నంత హిరణ్యకశ్యపుండు
నిజపురంబుచేరి మంత్రులవలన దేవేంద్రుడొచ్చిచరించిన యకార్యం
బాలించి-

మ॥ భభిరాయెంతటి ఘోరకార్యమును యాచాకారిగావించె మ

ద్బలదర్పంబులు జ్ఞప్తిలేవె బ్రదుకన్వాంఛిపడే లెండు య

త్తులు వన్మత్స్యముశాతఖడ్గమున దుగ్ధింతున్నడే ముల్లోకముల్

విలసత్సౌర్య పరాక్రమకృమమునక వేచాలనంజేసెదక॥

వచ॥ లెండని మంత్రుల నేనలంగొని సురపురంబుపై దాడివెడలిన॥

సీ॥ యింద్రునిబలమెల్ల సంద్రవాసంబుండె వీతిహూత్రంహోడి భీతిబారె

సంయమినీశుండుశరణొప్పితొలంగె వరుణుండుజలమున పాశముంచె

పవనుండుమూలంబడిపారిపోయెను యక్షేశుబలముయలక్ష్యమయ్యె

యీశానుడేమియు నెరుగకగిరిదాగె గంధర్వులవనిపై గానరారు

మునులు మోరవనంబులం దునికిగనిరి

మావమాతులు బ్రదుకును మానవలసె

సీ. నరుడకదనిననుచు నున్న భయము
చగునకొననిది కోనాని చదివెనెన
మీము మెగుగుగనోని నానానుగాని
లెయుచున్నది నొక సేనకునినీ చెప్పె

వచనముచిదిగి చండామారుల సహితముగా బాబునిగొనిరాగ దను
జేసిం దెరుగుచు కుమారునెత్తుకొని మున్నాడి అంకతలయిన చిల్పి
యిచ్చె.

ఉ విద్యులవేర్చుకోనని వెక్కుడినములు నెల్లె గురువే
హృదయపురాణశాస్త్రములు నెన్నెదెత్తునొ వానియందుమేల్
వెన్నముకండువాకొనుచు భావమునెల్లెడి చేయుమన్ననో
నెన్నముగాని త్విత్తుభతి నెన్నెనొక వెక్కులేటికొ.

నని. అనిన ప్రాంతములెల్లెనామె.

అనిన—మూలము.

ప. చదివించితి ననుగునువులు : చదివితీ భర్తాభివెల్లె : చది :

అ. మొదల శ్రీహరినామా : మృతిమేఘునమనినమ్మితి : చది :

మి. నుదితులు భిన్నభాగంబులు : మదినమ్మి నభోగతిబడి
పదియల శ్రేయమె శ్రీహరి పాదంబులె గతిగానను : చది :

2 సంసారమునిన్నారము : శాస్త్రంబులు మదిచెరచును
హివాకర మీదేహము : స్థిరసంబగు శౌర్యముగన

మి. హంసగనుచు జనకునిమది : యందునమ్మి కొల్చినముని
హంసలగని హరిదలంచి : యధికమోక్షముంగొనుమని : చది :

గీ. అనుచువచ్చియును పోయెను నంకతలము
నుండి బడవొచ్చి యీబుద్ధి నొందుగూర్చి
వట్టిదెవ్వరు నీచుడా హనినిగొలిచి
నాకు కోపంబుగల్పింప బోకుమెప్పుడు.

సీ. అన్యాయుగవలేని యక్షద్యయంబేల హరికడకుగని యంఘ్రిలే
నభిప్రాయముపని హస్తంబు లవియేల శ్రీహరిందలదని చిత్తమేల

విష్ణువాక్యంబున నీయమో - ప్రభుండు నీ దేవి పలుకుతేల
శ్రీకృష్ణమృత్యుని పరిమాని నీకల శ్రీకృష్ణునితెలుప వేవమేల
కనులవానిని నీయక నీ ను కను
పదనంబు నీయక నీ ను కను
దానినికీదేవమనెనాని అం. ప్రభుండు
కీదేవమనెనాని అం. ప్రభుండు

వచ అని వచియుచు కనకకన్యప్రంబు నకోపమం గురువులంగని
క విష్ణులకన్య కాలువ వివేకులకేముదమచు నర్చి సు
వక్తినివంబులొనగి పాకలకన్యక వేయక
కన్యకను మో వెల్లికన పాకలకన్యక వివాకనువదె
వక్తినివంబులొనగి పాకలకన్యక వేయక
వచ అని వచియుచు కనకకన్యప్రంబు నకోపమం గురువులంగని

అం. ప్రభుండు

క. తిష్ఠలేదుమావలన ప్రెత్తినాని తరుయిపుము! తప్ప!
ల. చెప్పముని తిష్ఠనీకల. ప్రేదివాసుని గొల్వెనుచు! తప్ప!
1 మిత్రులము పునోహితలము! పాత్రులము భాగ్యులము
కన్యకలమేము! పాకలకన్యక వేయక
గీ. మరలగొనిచని కాలుకు మంచియు
కానిగావించి తెత్తుము చనివునొచ్చి
యిట్లుచినుగోరి తివివచ్చునట్లుచెప్పి
పాకకాళకుగొనిచని బాలుగాంచి।

మంజ—నూచెప్పినయటు లుచ్చరింపకను! మాధవుచెప్పదవె
నీచదువతయు నెందరిగెను మము! నిందింపగచేయుకువె.
వచ! అనిదండించి కొన్ని తెరంగుల బోధించిరి వారు లేనపుడు ప్రహ్లా
దుండు బోధించివచ్చుకొని అన్నలారా! అత్తిరంబును నీ శరీరభాగ్ని
వదలి కన్యకాభక్తి రమాభక్తి భజించుచే బద్ధతారకంబుగాని మన
గురుని లుచుబోషకాభక్తి దానవాక్యమునకు బోషి చెడుబోధగా

మించెను. నాచెక్కున దాచింపుడు. మనకు తలిదండ్రాదు లెందరో
 యీవరకు గలిగిరి. మన మిష్టిదమ్మము లెత్తికొమ్మో యిక నెన్ని
 యెత్తవలయునో, సంసారనాగరింబున దరిగానక పుట్టుచు గట్టుచుం
 డుటకాని పరమాత్మలు భజించి తపించి పున్నెన్ని యహిత నాలోక్యం
 బందుట సులభంబైనను ప్రహంసజాలక మూఢభావంబున చరింప
 నేల. శ్రీరమాక్షిసంభవించి కడతేరుడ మని నాచెట్లమాగ్ధంబున
 వారిల నందర భక్తితులుగావించి వారితోగిలసి సుకీర్తన నర్త
 నానకం బాచరింపుచుండు గురువులరుదెంచి విభాగితులై దండించి
 యిక నీతినిమాన్గించికట్ట నాపలనగానని ప్రహ్లాదుని గొనిచని హేమ
 కశ్యపుంజూచి-

మంజు—అసురవర్షి బాంబులందర కిదికీ హరిభక్తినిబోధించి

పసరులగావించె నివ్వెన్చో! పలువిధములనాధించి

2 హరిభక్తిని వివేచించెముమా! కలవిగాదనుచు నతడు

యరిగిన కనకకశ్యపుండు కడు కోరి; ధాక్షిణ్యము దుగ్ధమును!

శ్రీని—చతుశ్శ్రితి.

ప॥ అద్వైత నాయకులరు నావారి! దలచెదవా తులువ! అద్వై!

అ॥ బుద్ధిలేద యాచారుభాతు వినుతుడానీకు! అద్వై!

1 పండితూపమూనినాను! భౌతజంపునతిడా ఖలు

డెందుజేరె నేవెదకిన! నెంచెనంగనరాదు! అద్వై!

2 అతనిదలచెదేనిన్ను! హతు మొనరించెదజూడుము

నుతుడనిదయజూడనతడు! చోరుడు హోరుడు దూరుడు! అద్వై!

వచ॥ అనిన ప్రహ్లాదుం డాతనికిట్లనియె. జనకా హరిని నిందింప దగునా-

నీ! అతనిపాదమెసుమా పతితపావనదివ్య జననతగౌరవీ జన్మభూమి

అతనిపక్షమెసుమా శతదినాకిరదీప్తి రాజులు శ్రీవత్సరంజితంబు

అతనిబాణమెసుమా కిణిజమహావాన్నత పర్వతఖండన వజ్రతుల్య

మతనిహస్తమెసుమా క్షితిసర్వదీన రక్షాదక్ష దివ్యదీక్షాకరంబు

అదిగో నోరు చూచుకొని నోరు
అదిగో నోరు చూచుకొని నోరు
నుమిదిదానము వానినొకరినొకరు
నుమిదిదానము వానినొకరినొకరు

వచ్చి అస విది హేమశక్తిపుం హరా? యితంకు దండనంబును గాని
చిహ్నముల విది తలంబి-

మొదల—అదిగో నోరు చూచుకొని నోరు
అదిగో నోరు చూచుకొని నోరు

2 యెందునో నోరు తలంబి నోరు
అదిగో నోరు చూచుకొని నోరు

3 అదిగో నోరు చూచుకొని నోరు
అదిగో నోరు చూచుకొని నోరు

4 అదిగో నోరు చూచుకొని నోరు
అదిగో నోరు చూచుకొని నోరు
అదిగో నోరు చూచుకొని నోరు
అదిగో నోరు చూచుకొని నోరు

అదిగో నోరు చూచుకొని నోరు

ప' ఏమి నోరు చూచుకొని నోరు
అ' యెందునో నోరు చూచుకొని నోరు

మి' నామిదిదానము వానినొకరినొకరు
అదిగో నోరు చూచుకొని నోరు

2 అదిగో నోరు చూచుకొని నోరు
అదిగో నోరు చూచుకొని నోరు

మి' అదిగో నోరు చూచుకొని నోరు
అదిగో నోరు చూచుకొని నోరు

ప' అదిగో నోరు చూచుకొని నోరు
అదిగో నోరు చూచుకొని నోరు

ప' అదిగో నోరు చూచుకొని నోరు
అదిగో నోరు చూచుకొని నోరు

మంజ — నానోడ! నీటిభావలాభిప్ర నాకన్ననుమరిదేవుండు

సూర్యక్షేత్రక కేడికొక్కడు. సూర్యోదయమును

2 నాతమ్ముని జంపిన గట్టివిని. యానా నాయకునికొరకరముగా

గోతిస్వోమూలిన లేడు. నాడెండుమరు చెప్పురా తెలియక!

ఎచో అది గాంకిరించిన ప్రహరమును బాలన వ్రసంబున వ్రసం బాచరిం

మిమి యిచ్చియె

కృత్తిహాసం—మూలం.

ప: ఇందుగలం పండు లేకవి. సుదేహమువలన:తండ్రి! యిందు!

ల: యెందెందరినీనశ్చిహా: ముందెందెగలమనిజము ! యిందు!

మి: బృందానికి నేనెన్ని చూచి! పూజతిపాదుడు సుజనా

సంకతుగు క్రిల్కీ. నాకును భక్తానందుడు! యిందు!

2 కలమెందుగగాలిగలడు! గలమెందుమనమూనిని

గలమెన్నిదిశలపడ్డివి! కాంతుడయెడ సోయినిలో

మి: కలడన్నిలనోకారిము! గలమెత్తిమూర్తులగలండు

కలడెయ్యెదనోయని వెదుకం! గానేలను నీనాయెడ! యిందు!

మంజ — డింభకన:స్వస్థలములయందున! సంభోరుహనేత్రుండు

విస్సంభంబున గలడేని చూపుమి! స్తంభంబుననీచుండ!

మ: అవికాదాకృతి నల్లహాసమున చైత్యానీశుడనైన మం

దున స్తంభంబుచుడాసి ఓక్షణకరంబునాచి నీదేవునిం

దున చూపింపవయేని నీశరిము మద్దోళ్ళ క్రిచ్చేసిండు మా

నవలంఛువడి వ్రేసెదేన నరగంధరుల్ భయంబునగక!

మంజ — దంభంబున నాకనకకశ్యపుడు! తాడించినలోహక

స్తంభంబున శ్రీహరివరకేసరి రూపంబునవెడలెక!

సీ: గంభీరభీకర గర్జారంబున బ్రహ్మాండభాండ కర్పరమువగుల

చలులసడగచ్చి! చలనసంజాతి ప్రచండవాతావాతికొండలగయ

కాలాసలాఢీల కీలాభజహ్వ ప్రభావభింజగమెల్ల చేపురింప

తరణేందుభాను ద్వైతపథచ్చాయలుయెలమికున్ను లకువెన్నెలలుగా.రు

సీ కరములు కరములు నెరచుచును మహాత్మి నాకెది కైదిభాగంబుననుని
నాల్గి యలది నెరచువానినాపున యెరతుంచ నా క్రిత పదాయ
బుంబు భక్తాచరుః :

గీ! యెన్నుకొనికు ప్రహ్లాదమోహిని నింట్టెక్కి ధీమతీకి వరుడనాడు
నేత్రములు యుంధియిని నెదిమిముడిచి | కన్నెనెరుకలు దాడితి
నెట్టెనెఱు

మ చరిణిహారి యెరుకెరుకెని మోహలక్షణంబాన్చి నమయి ధీ
కరిచిల న్నఖమగుడిలియించి | ప్రక్కత చేకరింపించి కా
దారినావేరితి శాంతినిద మిహుకేంద్రాదృశ్ మహాధీని
దివి ముచాచి నతికరుడాకలితు హరినిమంగళీయంగిడె.

వచ! అవి పంకిన రిమాదేవియగుచెంచి నెనునాచూర్తవిగాంచి-

సీ! ప్రళయప్రభాకరునిగిరినున్నదిగాని పూర్ణచంద్రునానందుమోముగాను
జ్వలనుధీఃతులునా వెలయుచున్నదిగాని చూపునసన్న భాసురముగాను
భయదరాద్రావేళ పుతగన్నులుగాని కరుణారసన్నుని గానరాదు
భీనుదంప్త్రాయితాభల నిక్తముగాని చిరునవ్వుయించుక నెరయరాదు
కట్టిహాపమాను న్నెన్న దేవినిన్న యదిముకన్నులజూచినయదియుగాను
యిపుడుదగ్గరాల శాంతియినెరుక | నత్తుననిదాగిదేవి రత్నరచెనె.

వచ! అంత కమలాసన, కుకరి, దేవేక, ఋషి, కిత్తదేవత, సిద్ధ, సాధ్య
విద్యాపిత భుజంగ ముచగంధర్వ చారణయక్షిన్నరికింపురుషవైతాళి
కాదులు నివాసింపఁగించి నిరాశులైన ప్రహ్లాదకు ఉమ్మరింగని-

గీ! భీషణాకారి నవిహారి భీమహాప! మునకు భయపడువాడనే వినుము
ఘోర! మాయమయమగుసంసార మహిమకేరు | జడియుదే గాని
నీవింక శాంతిగనుమ

వచ! అంత క్రీచారి సుసన్నుండై ప్రహ్లాదునకు వరంబులనొసంగి అంతర్ధా
నుండియెరుకె మోక్షమార్గాలునకు శుకయోగీందు డెరిగించిన నిది
శ్రీమహాభాగవతంబునకు రత్నప్రాయంబగు సప్తమస్కంధము.

శ్రీ.శ్రీశ్రీశ్రీశ్రీ.

ప్రతిభా—అమృతము.

శ్రీ లక్ష్మణాచార్యము.

శ్రీ కృష్ణ ఛాగవతము.

(హరికథ) అష్టమ స్కంధము

—(1)—

౧. మొదటి అధ్యాయము.

గీ॥ ధర్మనేనాధిపతుఁ డుద్ధానాశిలో విశ
వస్వని బుష్పనిగి నొక ప్రతియ
మగుచుడిచుచి వ్యమగు నెలయేదల
కిన్నరాభినిలయ మున్నగుంబు!

వచ మెడియు నమ్మహాధిరంబు మాతులుంగ లవంగలుంగ చూతకేతకీ
మందార భిల్లాతి కామ్రూతక సరళపనస బసదీచకుళ మందారజంబీర
వనాల కుండకురువ కికురింబక కోవిదారి నానికే ఖిల్లార జంబు
మొదలగు నానావిధ వృక్షసమూహ సంయుతంబును తుహినకర
కాంత వజ్రవైషాన్య నీలగోషేధిక పువ్వరాగ మనోహర కనక
కలఘాత శిఖింబును గంధగజగవయ గండధేరుండ ఖడ్గకంఠీరవ శర
భశాస్త్రాల శశచమర శల్యభల్లూక సారంగ వృకవరాహ మహిష
మర్కట మహేశ్వరగ మార్జాలాది మృగసంకుల సంరంభ సంయు
తంబును నై వెలయునదాన-

మంజ—కరీణీసంఘము నాఘుండై । యొకగజరాజు దలగారుణ్
వరబలసాహాయ్యుంబున । వనమృగవర్గంబును దగవీరూన్

1. అగ్రశ్రేణునిః తనవత్తులూపకం
 గజములనుగొడి నిరుత్తాగ్నః పండి
 సోక్ష్మ-కానాగమం తనమిన్నవాడ
 గాంచి వనశక్తునిలల కడలకాది

సీ: పులులసమూహంబుల చావలలోపలమాకె భల్లూకములు గుహాపటల

గాలియలలోపానమాదాకొట్టులు అడవి పెందోపారెహరిణచయము
 మహాచపాశులైలునుకువలవిరబారె గంధుగిరులబాకెకపికులము
 వనభంజింబులుపక్షిములమాకె నింగికినెసెకు నెమిళ్లలెల్ల

ఇట్లునర్పజంతులెంతో భయంబున

గెజచయంబు కొలనుగాంచి తిష్ట

చతి కీడికాత్తులై తిక్కలంబు

మునిగి త్రాచి ప్రేమ హరిపురాచి

హరికాంబు—చతు:శ్లోకం.

ప! జలములదిగి గజములుకడు కలకలంబు గాచివెళు జల!

అ! వలుతెరగుల తిరిగలుచివి | బ్రాకగగన గుహుచుచును జల!

2 కడుభయంకరంబగు శృంగారై యొక రనమునప్పిలి

చెడి వక్రగ్రాహకొటి చెవిది చలువలంకులజన! జల!

సీ తనకుంధకాశిన్య తకునోడియంగినా జనస్తనంబులుపైట చాటుజేర

తనయానలగ్న నిదానంబుగని యువశ్రీయానముద్వినం చెలనుగోర

తనదంతరుచిగని తలిగుబోడులహాస మాముఖచంఝని యందజేర

తనకరంబులకాంతి గనుగొనిబాలల తొడలుమెఖలకాంతి తోడుజేర

దనదిగజరాజ కాసారిమన నిరంకు

శముగ నర్చించుటంగని జలధినుండి

బాచులంబు రాహువు పగిదిగొక్క

వెలిచిపల కెగిరినై నామదగజముచు!

మంజ—తను స్త్రీనమకరంబును । జంపందలచి యమ్మదగజంబు

పెనుబలమున పడకకముల । తాడిపంగ నాజలచరంబు ।

వచ. పట్టినపట్టును నీడికున్న నావనచరద్వయంబు నన్యోన్యజిగీషాయత్త
చిత్తంబున హోరాహోరింబెక్కుదిసంబులు పోరిన—

గీ. ఆన్న పానీయములు లేమిసలసిగజము । చిక్కిసగమయ్యెజలచరంబుక్కు
మిగిలె । న్నానబలమున వెవ్వార్చితైచ న్నాన । బలమె బలమగుతన ఘన
బలముతగిదు ।

వచ. అంతస్థితేంద్రుడు సాన్మృతిల్లె నీ రాటంబునకోడి తనరక్షణకుకర్త
శ్రీమన్నారాయణుడైనవితలాచి కరంబెత్తి భక్తిరసావేశంబున—

భాజిల్యాశీ—చతుర్విగతి.

ప. కరుణింపరా । కనకచేలా శిశు.

అ. పరమోదరా । స్వహారాశ్రీహరి శిశు ।

1 జలచరమునకుచిక్కి, చావయంతినియ

తలచిబోవుంక । ధామోధరావారి కరు ।

మ. బలమాసన్నగిలె తలంబులెడలెక్ పాణినిలంబుల్ నిహ
ర్పులుపెచ్చె తరువన్నసన్నగిలె మూర్ఖదేహముల్ గగిమ్మె బ
ధులుసర్వత్ చవిదొండుచోటులకు తోస్తొనన్నరక్షింపుశ్రీ
లలనాధీశత్వమేన యర్థిసయితో లక్ష్మీసమేతంబుగా ।

మంజ—అలనైకుంతపురంబుననగరులొ । అతులపూవసంబునను

జలజేక్షణలక్ష్మీదేవితొ । సాఖ్యంబు గనుచుండగను

2 కాసారంబుననుండియెచ్చు । నగ్గజపతి మొరవినుపింప

చేసెదనాహాయంబుచి । హరిలేచెను జనయునుకంపక ।

అకాణా—నూపకం.

ప. వడిచనుడెంచెను శ్రీహరి । వారణపతిగాపాడగ ॥వడి॥

అ. కడువడిరమచేలచెరగు । కరమునదగిలినివీడక ॥వడి॥

1 సిరికిజెప్పకచక్రము । చేతదాల్చుకురువడితన

పరివారంబునుడీరక । వైనతేయుపయి వెక్కక ॥వడి॥

2 తనమెట్లుకీయూమీ దయనవోధి జనంబా

వెనుకచుకట్టెనుగోచు వెను నెట్లక్కణచక్రిములురా 1వడి||

వచ: యిచ్చుచుండెడి హరికానాకంబుసమీపించి గజేంద్రుని వెనువకుమని
సెడిక్కొనెక్రియలగొని—

మంజ—నుకరంబుచు మామూడిగజవలిని! మరుపుచుచుచక్రింబు

మకరాలయమున కైచినమొనలిని! మగ్గిందించెనునిర్వక్రింబు||

కం: నీ రాటంబుదిహితమైయారాటంబుడిగిహూహు యనుగంధర్వా

కారంబుననదివెలువడి శ్రీరమగేనాథుజాగడి చేరెనుదివిక్||

వచ: గిజవలియును యిందోద్యుమ్న నామ భూపాలుండై విష్ణునిం బా

ర్థించి నెలవంజోవిభజేంబునకరిం. హరిలక్ష్మీసహితంబుండై గరుడ

వాహనంబుగ్రహించి కైకుంజంబునకరింసన కరిక్షుచురాని శుకునిం

బాచి ఆమహారాకెతింబున గిజవిరావలబాదె ననశుకుండిట్లనియె—

మ: భవిగేనాథిసం దలంజెమును యిందోద్యుమ్న భూపాలుడి

శ్వరునంభోద్వయ దత్తచిత్రమున కివ్వెదోగ సంయుక్తి మా

నరతిన్నుండనగిస్తున్నెయ్యెడికురా నారంబులేవండిం

చురుదాయులైత శాపమిచ్చెన్మృపుని శుభధన్యజుచొనటుల్||

వచ: ఆశాపంబీహరి దర్శనస్పర్శనంబునదీరె. నదిగాక సముద్రమధనం

బున శ్రీహరిగావించినలీల లవంతంబులన నవియెరింగించుడన వ్యా

నాత్మజంబిట్లనియె—

సీ: వాసపుకడకుదూర్వాసువొక్కపుడేగు మంజులపుష్పదామంబాసంగ

నద్దానినై రావతాగ్రీకుంభ స్తలి నుంచగానడిదాని దృంచివైచె

మునికోపియైయుబులనియెస్వల్లోక సంపదలంబునిధియమబడునటంచు

నడికెంబుగలోకమైశ్వర్యములబాసి కాటకంబునగడుగాసిలగని

దిటలంబునావతింబట్టి గతివిహీను

లంబునాదోమలారమా మగనిచేరి

విన్నవ మునర్పి నీరాధినిధిగతుల

తనవసంకతహాని నిర్మలకనియె.

మంజ—సుకలందకు తృప్తితో! పాయము ముకవిరోధివలన

నెరిగిపెరిగినదాని నైమదిమరచి మైత్రికలన!

వచ! ముదిరావించుకొని యందరుంగలసి మందరాచలంబతియత్నంబున
పెకలించి తెచ్చి క్షీరాక్షయంబునిచి వాసుకినిబట్టి రజ్జపుగానమర్చి
ఓషధులు పెక్కింటినుంచునైచి సర్పశిరంబు దనుజులుచు, పుష్కంబు
నమరులుచుట్టి, బలంబున, కుడియెడల, యెడమకుడికిందిప్పు
చుండ కేషంబుబాధినింపజాలక తోకలాగిళాన దేవతలచేతులు
జూచి మందరగిరిని గుండున జలంబులచునిం. నంత దేవాసురులు
వెలవెలంబోయి చేయువనలేకిమురారినబొద్దింప నతంకు కూర్మా
స్థితిచాచ్చి మంధరింబు పుష్కరించికైతేపిన—

చ. సురలసుగుల్ యెందఱనిచ్చి మంధరింబునట్టి భీ
కరితరకాలకూటమును గాంచివిడిచి ముఖాదులెల్ల ని
ర్జరులునుతంప కంఠమచిరాన విసంబుచుమింగిలోకముల్
కరుణదల్లిర్పరాచివారి నారవపూజలుపందియేగినన్॥

వచ॥ హలాహలాపహరణానంతర మప్పాలకుప్పయందు యర్జిజనరక్షణా
సక్తినమృతంబు జల్లుజల్లునజల్లించు స్తవచతుష్కంబుగలవేల్పుమొ
దప్రజనించె. దానినిందమయాగాది కంబులకువలయు సంచారంబు
లొసగుననుపేరాసం దేవమునులుచేపట్టిరి. అపైనిపక్షయతయగుచు
నుచ్చైశ్రీవంబు హయరాజంబుచు నాపెరుందకల్పవృక్షమును నా
వైనిశ్చేతికాంతుల న్నెదజల్లునైరావతంబును మదగజంబుచు, అమిత
సుందరులగు రంభోర్వశీమేనకాద్యపురసాతండంబును, శీతకరుండును
జనించి రనంతర మప్పాలవెల్లిలో—

సీ॥ తేలులాకరినాచుదాటులాసీలంపు గూటులాకరిమబ్బుదాటులోక్కా
కల్పలాకరిపుల్లు చెల్వలానెరిమీను చెల్వలాతుమ్మది చెల్వలోక్కా
పండులాబంగారుగిండులా కొందమ్మిచెడులా జక్కవగండులోక్కా
మించులాపవడపుసంచులాకిక్కలమించులా హందీవసంచులోక్కా

యశః శాశ్వతం కుమారో యః ప్రయోగిభిః
 కుశయ్యగోపయ కైంకర్యాంశి కులుకః పూర
 నఖిలలోకకమాత భాగ్నాశ్చ కేత
 తోపలచేదిగాని తోమిల్లలోచేచ్చిః

కాగ—చక్షుశ్శాశ్చ

ప॥ పరిణయమాపేనుపురుషస్త్రయమిహాసినిపాండువంశాగ్రణిజవనర॥ పరి
 ఆ॥ సురమునికరుణుషోహర్షిహా॥ సురకాంతలు పైసేసలుజల్లగ పరి
 మి॥ మదితొఘరులు కల్లగ॥ తోసమెల్లలోకంబులనిడగ
 పుమాత్ముడు ఒగన్మాతయని॥ భక్తజరులమది యల్లసిల్లగ॥ పరి
 చ॥ జగములకన్నలిపియగు చక్రిజగత్త్రయి మాతనిదరక
 దగికిరమునిదాడిగిచిదాల్చి సురంబులనెల్ల సంపదల్
 మగుపచెలంగె నాకమున మంజులమై తగుకొన్నధంబు దా
 నొగినిడ ననిరాజ ముదమొందుమి నల్లునకున్నభక్తితో॥
 వచ॥ ఆపై నాసముద్రంబున వారుగోచుచు నామంబున పెద్దమ్మజన్మించె
 నావల కొంతపపు దువ-

కాగ—కూర్చిం.

ప॥ పుట్టెనమృతకలశమును॥ చేపాని దానభవంతి పుట్టె॥
 ఆ॥ పట్టెనామము పీతాంబర॥ మట్టిపడగ నవయవ్విను
 మి॥ పట్టెయన్నతోరిస్కం॥ పరుణాంబు పమరవెళ్ల
 డిట్టాయుక్తేదిపావనుకు॥ దీర్ఘబాహుపమలమూర్తి॥ పుట్టె॥
 2 మిక్కిలికత్తుకమున సుర లొక్కమొగిని నిక్కిమాడ
 రక్కసు లమృతమువీరికి॥ చిక్కింతు సె యనితిలంప
 మి॥ నొక్కటబాములుసర్పముచు॥ దొలకెను నాకటంచు
 రక్కకవాసుకీడలంప॥ తామరసాక్షుడు మెచ్చగః పుట్టె॥
 వచ॥ ఆయ్యున్నతకలశం బసురులు లాగికొని సురలకీమి రెండు తెగలకు
 సుకుల నమరించయ్యె॥ నంత త్రివారి-

గీ! అమరకుండల కేయూర హారకంక
 కామలై పాదమూడేర నాన మొలయు
 నల్ల వత్సలపద్మ దళాక్షుడనుర
 పతులనడిగింప నానురూపంబుదాల్చె॥

మ! ఇటులన్నోహినిరూపమూని దనుకాళిన్మామలో ముంచి య
 ఘటమునెక్కిని మామబావమనుచుం గాంచి వాల్చుపులు
 ధిటముల్ దూల్చి సుకాళికిహాక కొలంకిజాచ్చి సరస్వంబు మీ
 కటువైతావగ బోతునంచని యుచ్చిత్రేశీ కిన్నిట్లచుక॥

మంజ—అమరులార మీరందిరొక్కయెడ! నభివసించవలయు
 కృమిత నమృతము పంచిమీకిడెడ గాన దావవలయు॥

వచ! అని అమృతంబుతయు సురులకే పంచుచుండ. రాహు కేతువులను
 రక్కసులుగ్రహించి సురులలో మారురూపంబుల దాల్చి సుధం
 ద్రావుచుండ సూర్యచంద్రులెక్కించ హరి చక్రంబున వానినివధించె.
 వారలు గ్రహంబులై షష్ఠ్యంబుల సూర్యచంద్రులంబుట్టి బాధించు
 చుండెంత. మోహిని యమృతంబుతయు దేవతల కొసగి యంతిర్ధా
 వంబైన సురారులు దివిజలపైగవిసి సంగరంబాచరించ నమరులగుట
 నిష్ఠురలేజయించిరి. యివ్వఁగింబంతయు నారమవలన శంకరుంజాలించి
 పాడిదిసి—

చక్రవాకరాగం—రూపకం

ప! చూపవేముకుండనీరు! సుందరమోహినిరూపము॥ చూప॥

అ! పాపవే మత్సరియము! కృపాపరిజగదాధారి॥ చూప॥

మి! యీశులను నారమము! యెక్కించెభవల్లలు
 తేపకుసందియము బా! ధించుచుండ నమ్మజాల॥ చూప॥

2 శరమపురుషుడనగ నీ! ప్రపంచమెల్ల గావాడును
 సరిసిబాక్కినై ననుజుల! సంభ్రమాచ్చియుంచి తెల్లు

మి! మురవిరోధకామారినినను! మోహపరచగలదేమాతము

సురమునియెగి తెరుగుల! సుందరచంద్రవోహాకాకో! చూప॥

వజ్ర అనిన దీనిచేత మునివలెనాచారములు నడిచి ముక్తుజ్వలముని యుపపి
 పుచ్చి హనుంపెకాని ముగ్ధులైన దోషి ముదిరితారణ్య మధ్యభా
 గంబున పూర్వజీవితమున నాచారముల నాచార్యులయించి యునుక
 మేను వాని కింతైనా నాచార్యులైన నాచార్యులను నెమ్మొగంబును,
 విశాలాంబుజ కైలాసమును విష్ణుని లలితుల చెక్కులును సంపది
 పూర్వమూను నాచార్యులు. విశాలాంబుజును, కంబు కంఠింబును,
 యున్నత వస్త్రోజనాలును, తామరహంజ్వుల మలకింబు వాస్తవంబు
 లును, చీమలకాకుండాను నూగారును, పాదముద్రమును రంభోరు
 యుగళయు, సూర్యోదయ జంఘలును వద్యకదంబులును గల్గి
 మూర్త్యవించిన ముదిరింజాయన చిరునవ్వున విపంచిధరించి గా
 త్రంబున గవయోపించి త్రిస్తయి గ్రామచూర్ణన లొప్పార పంచమ
 వస్త్రము కైక నిహదాది స్వర్ణభేదంబు లలర ధైర్యాది వస్త్రాంశవా
 గంబుల నాటిపించి మోక్షులు చిగుర్చ గావించు సంగీతమునకు
 విపంచికా జంత్రములపై నాబ్యంబుసల్పు కరంబులందలి కంకణ
 రుహారుణతామరంబు తాళమానంబు రచింప వానిచ్చుపుల నిరువై
 పుల నలరు తిరులకు తోరణంబులుగట్టించు నిల్చియున్న జగన్మోహి
 నిం దిలకించి ధైర్యంబుమాలి యప్పుశుభతి యిట్లనియె.

గీ మదచుకరమనంగ మహాజెల్లునిచ్చు వో

యిందునదనసిప్త యెవ్వరితవు

నామ మేమియిందు నడియూడగానేమి

కత మొదెల్పునునగ కలికిబలికె

వశోజు—రూపకం.

మ॥ మునిరంజన ఖలభంజన॥ ముదితాఖలలోకజన॥ ముని॥

అ॥ వినుపించెద మచ్చరితము॥ వేదాత్మజనవనిరథ॥ ముని॥

మి॥ దనుజాదినిధి క్షిప్త॥ వినుతినేయువేదక్షిప్త॥

వశమంపిలుండుకె॥ ధలములుగొని చింటుకె॥ ముని॥

2 అవివాహితవయస్య నే । నదిధిగునిగోచియుంటి

ప్రేమిమల సుమములకొరకు । బరగిని నాచెలుచివని

మి! భవితంబేదిధని । బరగునొ యేవరా రసిని

తవదరిశన భాగ్యంబిది । దరమే నుతిసేయనట్టె । ముని!

వచ! అను మోహినింగాంచి కామాతురుండై వెంటండగిలిన శంకరునకు
యాపె యిట్లనియె-

సీ! ఊడకొంపయులేక పండుమంచములేక కొండపైకాటియంచుండినావు
కట్టపాతయులేక పెట్టసొమ్ములులేక పులితోలుపాముల బూన్చినావు
యొక్కతత్తడిలేక మొక్కబోలెయులేక పగులపాలుబుల బట్టినావు
పెట్టుకున్నానికి కట్టుకున్నానికి సరముతనువు నెరజేసినావు

యిట్లనీవెడ సొఘంబు లిచ్చుటెడ

చాలు మగతనమన సగపాలుగావె

మదనునకు సెకువైంబు గద యిక్కె

సుఖమొసంగెను మరుకేభి జొచ్చినాకు!

వచ! అను మోహిని వెంటండగిలిన శంకరుంజూచి నీవిగిక్కొంటం జిక్కు
నన్నాకాలాహులు విమానల తప్పుజేమవే. ఘననార చందనలేప
నంబున నలరారు చుడేచాలరికీ పాడుబూడిదె యలచుదే. నీవేడ నే
నేడ సుపరకంబేడ నో కాటిరేడ నలదిట్టి యడియాస మాచుమని
కొంతదవ్వున కరిగి తనవెంటంబరతెంచు శివునకెంతో యాసగా
ల్పుచు, రమ్మ అబలతోనడువజాలవా అర్ధనాగిగాబోలునని మేల
మాపచు అండకాడా! నీమందిమేమి నీనిశ్చయంబారయ నింతికాల
యాపన మాచరించితినిగాని వేరుగాదురమ్మ రమాలింగనాభాగ్యం
బుప్రసాదింపుమనుచు సమీపించు శంకరునిచెప్పపై నోకదెబ్బందగి
లించి పరువిడుమోహినికై శంకరుండు గుట్టలనక, పుట్టలనక పరు
విడుచు యెదురురాళ్ళతాకున బోరగిలంబుచు లేచుచు కైలాస
ప్రాంతమ్మనకరుగ పార్వతిగాంచి కోపించి మోహినింబట్టుకొనయిర్వు
రకు కయ్యంబుదొడరె. నందుపారతి—

అర్జునః — మాచిం.

పా ఎవ్వరితఁ జెడిచెచ్చై కేలెచ్చై తాళచ్చై తెచ్చై

అ యివ్వనినావిధునిలల, విహరింపగిల్లనినావె

మి జవ్వనికేనెవనినియ్యు! నాహరించితోహకము

లివ్వరుభాతిలమందునిచ్చిలదే నేకేనామందురునినవో యెవ్వ!

మోహిం:—

2 చాలుచెడినెందుచోకు హరిబోకుమేయగాను

హరిరాశినిగోపము మాచివెరుచువారులేకు

మి! భాసిమగింపనిచ్చు! నవలె నరువరించె వి

కేలెచ్చైలోనవలె నాకేచ్చై కేనకేయలయు! నెవ్వ!

గీ, యిహిమలులులు మాచిందుకొనుచునుండి

ననుచునుయెంచి వెచ్చై నున్నామిచుచి

న:కకుమి మోహింజేని నునకరిగ

కొగిలింపగి ప్పాచికేకామింజెచ్చై.

వచ! అంత వెలవెలంబోవు నెంకరునాదాచ్చి, మాచితివా నామోహిని

రూపంబు యెరింగించె నావలశ్రీహరి వామనావతారంబున బలీం

దుగ్గిని కనాతలంబునకవిచి లోకంబులగానాడెనన పక్షిన్నహారాజు

శుకమహర్షి క్షిప్తనిము—

మంజరి—యేకారణమున హరినామయడై యెవ్వరికుదయించె

నాకెగింప వె నేకవలవేయముగ, నాచిని మునిపదియించె.

శ్రీశ్రీశ్రీశ్రీశ్రీ.

*
* *

8. వామన చరిత్ర

మంజ—దేవేంద్రుని కోడిబలియ నెడు : దీక్షితసుంహాకనాడు

భామినినదింబించి ముక్తియు నె! క్షాంతిగనియెకనాడు

గీ! దేవ, గురునరసుకుండు చేసిన్

శాధిల్లిచేయునది నేక బోధికివచ్చి

యొన్నటులనుంచి పీఠికొక్క తెరవు

చూపుచు వాక్కివ మొన్న శుక్కుడలరి!

వచ! బలీంద్ర! విశ్వేంద్రాగింబు నిద్విష్ణుంబుగా సేయంజాలుదువేని
నీకెల్లెడల జయంబొన నాడగలదన నతుడద్రాని నాచరించి కృపీట
యోని వలన వాయురథగజ కాక్కుకాది సాధనంబులంబొంది దేవాది
ముగ్ధకంబుల జయించి పరీక్షార్థాధిపతింబుగా చక్రవర్తియై
చాలించె-

గీ! అమరులునుగాము లదితీ సతముచి

యాలకించికన్య పాఖ్యబ్రహ్మ

మంతనంబుకేరి మహనియనాచిక్ష

లసురవరులచేత నగడునడిరి!

నకజ—తీర్థిగిరి.

ప! నాధావినుమా! నాచెనగనుమా! నాధా!

ల! సాధుకానిర్జనుల! బాధలరయుమా! నాధా!

1 దితిసుతు లతిశయ! తేజోనిధులై

వెలలంపించెడ! చేమిసేయుదును! నాధా!

వచ! ఇది నా కుమారులకేగాక ముగ్ధోకంబులకును భరింపరాని కష్ట

ములు గల్గించుచున్నది యందుకేదేని తెరవుంజాపరేయని ప్రార్థించి

మంజ—తెరవా నారాయణమంత్రంబును దెల్పెద నిత్రునినుమా

మరువకసతతము భజించినదను మానితనిర్జనుమా!

గీ! అనుచు నారాయణంబును నట్టెమంత్ర

రాజ మొసగంగ నదితి పరమసుగు

చిత్తమున జరిగిన సర్వము వినితడన
మానమునచొక్క చిన్ని కుమారుగనియె
వచ 'అర్జునుడు కడుహృదీనాపిగులు వామనుడను నామం బిడి
సెనుచునుండ దినవిరాటప్రవృత్తమానుడై -
లిలాది - రూపకం

ప! అంతట వెనిరుదియేళులు | యాబాలకునకునిండె | అంత |

అ! స్వాంతములను నిర్మిలులు | వంతబాసిమువమందగ | నంత||

మి! బాలప్రీతిలుజరుపుచునని | బాలురతోనాడుకొనుచు

లీలజనని ముద్దులుగొనుచు | ప్రేమదనమిలగుచుండు | నంత||

వచ అంత నబ్బాలునకు కశ్యపుండు మహమ్ములంగలసి యుపనయన
కర్మంబు నిర్వహించిన సనితినాదితి, ముత్రంబుపదేశించె. బృహస్పతి
యజ్ఞోపవీతుడొనంగె. కశ్యపుండు ముంజయు అదితి కొపీనంబుచు
భూదేవి కృష్ణాజనంబుచు, సోమండు దండంబుచు, ఆకాశదేవత
ఛత్రంబుచు బ్రహ్మ కమండంబువుచు సరస్వతి యక్షమాలయు,
సప్తర్షులు కుశ పవిత్రంబులు నొసంగిరి -

*కం|| భిక్షాపాత్రికనిచ్చెను | యక్షేశుడు వామనునకు నక్షయమనుచు
నాక్షాత్కరించి పెట్టెను | భిక్షునకు భవానిపూర్ణ భిక్షనరేంద్రా |

వచ! ఇట్లుచితకర్మ నిర్వహితుడై యమ్మామావటు దున్నయెడ -

మంజ - బలియొనరించెడు జన్మంబునకా | పారులుజనునెడగాంచి

పలికెమీర లెటకేగెద రెచ్చట పప్పున్నంబిపుడెంచి |

వచ! అనిన నాభూసురు లర్భకా భూలోకంబున నెందరో వదాన్యులు
గలరు అర్థంబు దన్నుచుండుగు గాని బలిచక్రవర్తియంత వాడెందును
లేడు -

కం|| అడుగుటయెతడ వర్ధుల! నుడిచొప్పునభాగ్యమణులనుగృహనిచ్చుక
నడితును పలుచురుమాతని | కడకుఢనాపేక్ష విప్రకాండమువించె |

మంజ - లోకంబులరక్షింపగ : వామనుడాకర్ణించి తమక్తుల్

లేకుననిననీ జనకుల | యానతితో కడలెనువీక

2 మృగమధ్యమున పానియగును | సన్నివసదివి దరించెన్
మృగాబువుల చాటుయ్యుత్తరము | తోడ్జనిదగగాంచెన్ |

సంగీత—అది.

శో బలియన్తి చాటము | పానినబుధజనకాటము | బలి |

అ | విలసితమంత్రాకరము | వివిధవస్తు సంకలితము | బలి |

1 అతిశయ మోమావృతము | యాజ్ఞగంధవహము ప్రమో
దితయర్థజనాభిషేన | నతితివి మారుచోగోను | బలి |

వచః కనిశాయంబోవు నక్కుపానానిలు దిలకించి యచటివారలు—

సీశంభువో? కాదుయాచర్తాంబుముశూలమక్షిత్రముమందోచదయ్యెగాన
విష్ణువో? కాదు దీపితసుదర్శనశుభ ములుకొస్తుభముగన బోముగాన
ధాతయో? కాదు సంతత వేద వాదిన ముఖచతుష్టయముండ బోదుగాన
చందాంశువో? కాదు సర్విజనాద్వితా కాదుడై యలరారుగాన

యింక నెవ్వరో కిడుమహానియుజితద

టంచు చూపరు లానందమందుచుండ

సామగానంబులాలించి చని బలిగని

చిరుతపాకుండు యిట్టులా శీర్షపించె ||

మంజ—స్వస్తిజగత్రయ విజయనకును | సర్వామరవినుతువకు
స్వస్తియునీంద్ర నుతాకర యజ్ఞ నిర్వృతి సర్వజగణికి—

మ | అని దీవించిన యవ్వటుంగని మహాత్మా యెవ్వరీమోదు నీ
కనువౌతావు యిటేలవచ్చితిని నీ యాకారమత్యంత హ
ర్షనదన్మించెను తల్లిదండ్రులెవరో సర్వబుధిష్ఠించి పా
వనతంజల్పుము నాదుకర్ణముల నాబాలుండు దానిట్లనుక |

సవరోజు—చతురశ్శిఖర.

ప | ఎవ్వరివాడనం | చేమని తెల్పును

అ | ఎవ్వరికైనానే | నేగతిజుమ | యెవ్వ |

1 ఒరులుగారునాకు | యెరులకునేనాదు

ధరణియంతకునేనె | తల్లిదండ్రులను

వి. కరుణలంకలందున్న నాకలై నేనైనాకు

నయ్యున్నది నాకలై నేనైనాకు నయ్యున్నది నాకలై నేనైనాకు

2 ఇది నా నానాని యెన్నకానానాని

పదియున్నానానాని నానానానాని

మి. కరుణలంకలందున్న నాకలై నేనైనాకు

పదిలంబుగ నుడువాలెనివ వచ్చినిచు నూమింపగ

మంజ—ఎరచేలంబుల మూడలొక్కలములొక్కల మూడలొక్కలములొక్కల

వాడులొక్కలములొక్కల మూడలొక్కలములొక్కల

2 కరుణలంకలందున్న నాకలై నేనైనాకు

ధరణీభంజనము యెమడనొసంగు నానానానాని

గీ. అనినదయశేషకులంబులయె మూడు

లంబువానిలొక్కలములొక్కల మూడలొక్కలములొక్కల

మంజ—ఎరచేలంబుల మూడలొక్కలములొక్కల

కళ్యపునిపుతులొక్కలములొక్కల మూడలొక్కలములొక్కల

వచ. అదిగాక మీమాదవతాత హిరణ్యముండు గదాయుధ ధరుండై
ముల్లోకంబులజయించి నాటిలేనిమేటియన నలరారుచుండ హరి వరా
హాకారంబున బొలియించిన యతనియగ్జండు భాతువైరంబు
దీర్చ నాహరికారకల్పవలవెనకి తుదకు వికుంఠముంజేసిన యతనికి
భయమంది శ్రీమన్నారాయణుడతని గర్భకుహరంబునం జొరబారె
నతండు మీకోడెలామహండు—

మంజ—పురుషులారాదులు వేసిన! జీవంబులు మీజనకుండుసగ్గ
చిరిగి ని యాచంద్రాదర్శముగా ధరణినిల్పియెసగ్గ

ఉ. అట్టి కులంబునంబొడమి యత్యధికోన్నతి పందివైరులొ

గొట్టెనిలోకములొక్కల మూడలొక్కలములొక్కల

న్నట్టి నినున్నుతింపవగు నాఫలదాతవు నిన్నుకోరగా

నెట్టివరంబులైన కృపనీయవె కోరెద దానవేశ్వరా

వచ. మట్టచక్కంబులులేక నిలువనీడలేక యేకాకియై యలరారు నాకు
నివలించుకొక మూడకులంబులయె భూమిసంగినం జాలు బ్రహ్మం

మి నానాకర్మముల నెరిగి జూచుచున్నవను.

గీ॥ అనిన వామరునకు పరిచయమెవర

కొలదిపల్లకి యిట్టి కోరికకునె

జూచుపల్ల కోరి కేరెత్త భవిష్యమునా

భూములలో గానిమునుగా కోరి పోలుననినా

నానాకర్మములు—కూడె

ప: పరిచయమొకటి దాన నేనైనాకు తగవుగాదు యేల!

అ: చాలు బ్రహ్మదాసిని మును. లేల నెక్కినొట్టు కొననె! యేల!

మి: చాలనె మూడడుగులు! జడమాలకేల బూచిటిప్ప

పోలునె యీగలనెటాచు! పుడమితిగని దాని కోరి! నేల!

2 వరుగునైన నాకేమియు! వెలదు కిమిహెయిసో

గొడుగు జనిదమో నాకు! న్ముందు మదిచున్నము

మి: నదియులు తగుగాకరి ప్తి వాంఛలు యారభిహయగజ

మడిమానస్యంబులవేటికి! అడుగులుముడిమ్ముచాలు! ఏల!

వచ అనిన నాబాలభూసురు వచనంబులకలరి బలి పదత్రయం భాసంగ

సిద్ధమెయ్యుడి సుక్రుండీప్తివియె-

మంజ—పొట్టిపారు డడిగిన యీ! వరమెట్టులునిత్తువు దీనక

గట్టువెరికోరికపై వచ్చిన! కంజాక్షుండిత డిడినక॥

మి: సురసామా! జ్యమునంది యిందుని రణక్షోణి వినిజ్ఞించునీ

చిరకీర్తి వినియచ్చ్యతుం డిలులునిక జేరెక పదంబులత్రయం

బురయంబొప్ప గ్రహించిలోకముల నామూటికిక హరింపంగలం

డెరుగంజాలవు నాహితోక్తివిని నీవీదాన మీబోకుమా॥

గీ॥ అనినబలియను గురునకు సంతవాడు

లోకనాథుండుననుగోర నీక మాను

ఔట్లు రాజ్యంబు కొరకునై యిట్టివేళ

సమృతమాడుంగ నోడుదు నార్యవర్య!

శ్లోకము—శ్రీశైల

ప. గురునాథావియ శ్రీహరి! యేనేషిలాగునరుదెంచెనామేలు॥ గు॥

1 వరమాత్మ్యుజ్జ్వల గోపిగా ' ప్రియమా రాజ్యాధిభోగములు
తిరమా కలకాలమొక్కగితే! జరుపుచేరికైవగాని! గురు॥

2 కాశే మునురాచాజులు! యీశే యర్థులకునుగోర్కెలు
వాశే యెడసికొనిపకె! పేశేయిల నిలచుగాని! గురు॥

మంజ—నిరయంబైన నిబంధమైన ధరణీ! నిహృలనమైన
మరణంబైన కులాంతమైననే! మాటదిరుగజాలక॥

గీ॥ అనుచుగురునకు మారాక్షితనతి జల
కలశమునొని శిష్యోయగా విలునకు
ఆర్చనపాద్యంబులన్నిచ్చి యమలభక్తి
నూనిమదిని మూడుగుల దానమిచ్చె.

వచ॥ గురుగ్రంథా దానకలశ రంభంబున కష్టవశిన జలంబురామి నమ్మా
యావటుండు గ్రహించి కుశనంజుగొని యందునంబాడువ భార్గవుని
కన్నకండ్లకుగె దానంబుపరిగ్రహించి బలింగని వామను డిట్లనియె॥

గీ॥ భరితదాతవనంగ వోలెడితిసుత
నీకయేచెల్లు నాపదా శీక మొగిని
కొలచిగ్రహియితు నంచని కుహనవటుడు
ప్రీతిమెయినంత విశ్వరూపంబుదాల్చె!

శ్లోకము—శ్రీశైల

ప. హరివిశ్వరూప! మపుడుదాల్చెను! హరి!

అ. సురగరుడోరగ ముని! సంస్తుతులు మిన్నుముట్టుచుండ! హరి!

1 ఇంతింతైవలు ' డింతయంతయై
అంతుగానరాక బెరుగుచు! నభముకంతయై! హరి!

2 పమనాలుగుభువనంబులు దానై
తుదితేను వాక్వీత హుపుండయి! హరి!

వచ॥ హరికింజునకుంబాడిచై భువన్లోకంబుమీరి సువన్లోకంబు దాటి,

మహాకర్ముగడచి జన్మలోకంబునకు మీరై తపోబోకంబు నిర్ణమించి సత్యబోకోన్నతులై చరిత్రతలంబు రీనాతిలంబును వాదంబులభరాతలంబును జంఘలు మహాభింబులును పాశువులమను క్షణంబులును, గుహ్యంబున పరిహితలును, జఘనంబున దానవులును, నాధీతలంబు నభంబును, ఉపిరంబున సప్తసముద్రంబులును ఉరంబున తారాగణంబును, హృదయంబునభర్తృంబును, స్రవంబుల రుతుసత్వంబులును, మనంబున చంద్రుండును, విక్షంబులల్పియు, కంఠంబున చతుర్వేదంబులును, ఘంజంబునచాదిదేవతలును, కర్ణంబులవిక్కులును, శిరంబున నాకించును, శిరోజంబుల మేఘంబులును, నాశికయందు వాయువును, చెత్తంబుల సూర్యచంద్రులును, ముఖంబున సన్నియు, వాక్కున నఖిలచంద్రోదకేంద్రంబులును, నోమంబుల నోషఘలును, నఖంబుల శిలలును, ముక్తికాథయు, గాత్రంబు నఖిలజంగమస్తావరసంఘంబులును, విలసిల్ల చెంఘచక్రగదాఖడ్గలక్షయశాణతూణీర విధౌడింతుండును, మకుకుండులకేయూర కిటిలముక్తాహార కంకణకస్తూభ మణిమేఖిలాంబర విరాజతుండునై విజృంభించి—

మంజ—ఒకపాదంబున నువ్వియంతయును । నొప్పమీరగ్రహియించి

యొకపాదంబున నభోతలంబును । యొగిదాహరియించి ।

గీ॥ మరలవామనుడై బలీశ్వరునిచూచి

భూయియంబరములు చెల్లెపోయె పాద

ద్వితయమున నింకమూడవదేమిగలదు

సత్వరముచూపుమో బలిసాక్షిభౌమ॥

వచ॥ అనిన బలీండు హరిమాయావిధి నెరింగి తరించితిని దలంచి దేవా నీవే సర్వమున్నువుగానిదేమిగలదు. నీపదత్రయంబున కీనశ్వర లోకాదులుచాలపు మదీయతను మనధనంబులు నర్పించితి నైనను భవదీయ తృతీయపాదంబు మదీయశిరోగ్ర తలంబలంకరించి నన్ను భవత్కింకరునిగా కృపంజూడవే యనునంత ప్రహ్లాదాదిపరమభాగవతి శిఖామణులరుదెంచి హరింబ్రార్థించిన వామరుండు—

మ. ఎట్టి ద్రోహుల నీ నాశమున నానాముఖ హస్తమున నీ
వలపాతానిని పడవై నురుచుచానన్దమున కాలమును
దెలియించి పోయింబుదెనిగు లోకేశ్వరమున్నీరు కా
జలికానై పరియింతునంచని పాతాళము న్ద్రవ్యకా!

వచ అతితోషింబూషి పుష్కలమును నానాభానానా బావించె శ్రీ
నారి వారిద్వార రక్షకులై యుండేనిలచెనని శుకుండు పరీక్షన్మహా
రాజునకు వామరుచరితఁ జెరింగించిన వలచి మునీందా మత్స్యన
తారంజేదిధింగలెనన శుకుండుబలియె-మున్నుకల్పాంతవేళ—

మంజ—దీవిశదేశమును వాలించెను : నొకభార్యననుండు
పరిమిలకాంతుడు సత్వినైతుడన పరిమేష్వరుభక్తుండు
2 కృతిమాలికయును రోగజలంబున శృతిన్నాతుంచైవారిని
నుతికేయుచు వోయిపోయెను : సతీచిరుమీనమునుగని!

వచ మరల జలమధ్యంబున విడువ నమ్మిన్నాంకంబు—

గీ. క్షాంతిభూతులు యీజలభ్రష్టములెల్ల
చిరుతనగు నన్నుచంపునంచెంచి నీరు
వోయిటంకేరి రక్షింప కోయిమరల
నీటవోయిదువేమది నెఱులేదె!

వచ! అదిగాక జాలరులు వలలగాలంబులంబట్టి ముగిసింతురు. దీనజనా
వనుండవని నీయండజేరితినని మరుజభావణంబులవచియింప నాసత్య
వ్రతుండార్చ్యంబున నాశకుల శాబకంబును కమండులువున నిడు
కొని నెలవునకుంచేక. నదియొక్కరాత్రంబున కాకమండులువునిండి
తనకుండనిమ్ముచాలమి నారాజన్యన కిట్లనియె—

మంజ—హృదయరసేనుండుట! కీకుండికచాలము వేరొకచో

భావించియు విడనాడుము ! నానరపాలును గనిదానొకచో!

సీ! గండికొంబును దెచ్చినిండుకలశంబున విడచెనయ్యదియునుపొడవుచాల
కున్నుచోమడువునకుంజేర్చెనదిచాలమిప్రహదంబునరాజమీనుచేర్చె

వాకినెట్టి పుట్టిని నేనుండి నిమ్మ చాలదనంగ నృపతిదాని
 గొని చుట్టి నుమిడించి నెరినామోనంబు నరపాలమేలెయిన్ని
 నమిలు ధరించుకొని పరధనుని
 కొని గుండ్లనద్రవించగా పోనినె
 యనగసత్యవ్రతుడు యత్నైతిభక్తి
 భరితమానవుడైయతి నెరితెల్లు

వచ్చిదేవా పరాత్పరా! నీమాయలనెరుంగ నాతరింబుగాదని యెంత
 యోప్రాణింప నామీనాకాని ప్రేరార్థియిల్లనియె. నరపాలా నేటి
 కేకవదిసంబుల రాత్రి కష్టాన్నికొనకొక పగులు నెండు నాకతంబున
 ముట్లోకంబులు విలయింబోధి ముగ్ధుని సత్రిసంతయు జలార్థవం
 జగు నడ్డానినొక నానయి. కిమియెచుచు నాదయచే దానియం
 దోషములును, దీక్షాపాదులును, సత్తమపాష్టులును యరు దెతురు.
 అనాన ప్రయచాతాహతిక మునుంగికుండి నేనడ్డానికింద దూరి
 నాతల్పాచగు శేషుని నాయంబున నాతంబును హరింప చేయుచు
 కాపాడుచు. నీవును ఆసరికిం దరుచెంచి దానినెక్కు-నువి మీసంబు
 జలరాశిమధ్యంబునం దూరె నత సత్యవ్రతుడు నగరంబుచేరి దగ్ధ
 శయ్యయందు తూర్పుతలగడగాని యమితకాలుంబున కెరుచుచూచు
 చుండి—

మంజ—అంబరమున మేఘులులుదారెను ! యమితచీకటులుగ్రహ్మక
 లంబుధారలొక విధిగాదేబన లమితమ్ముగ దాగురియకః
 గీ. కడలులన్నియు చాలియలికట్టదాటి
 విట్టకల్లంబులేకమై మేదిసి త
 లంబు లేకుండసల్పె జగంబుసృష్టి
 చేయుటలుమాని కనుమూసె సృష్టికర్త!

కం. అప్పుడు హయగ్రీవుడుదా ! కపటతనో తెంచిధాత కవవేదంబుల్
 కృపణత గొనిచనిజలనిధి ! నపుడేడైరదూర హరిమహామీనంబై!

ః జుక్తానాం శత్రుణాం జలచరణం బభావే
 సర్వకలనాం శత్రుత్వమ్
 సంశయేషు ములను మహానుభవమునచాచే
 సన్మనోబలమున నే మహానాథము

వచః అంతః సత్సత్వముండు యుగించి యానాచర్యై నెక్కి మఖంబుండె
 మునులుం దాను నమ్మానాకాంకి శత్రుమాత్మముగాంచి-

కవచం—నమోశ్రీకృ. త.

శు. సకలలోకావనా, సుక్తితీర్థ క్షపాలనా, సక!
 అ! వికసిత్వానేత్రమునస్త్రోత్ర విమలగాత్రో నుతపాత్రా! సక!
 చ నిర్మలాంగినిర్వికార నిజలపాదపంజరం
 కర్మమూల గరుడగమన, కనకచేల పీఠపాల! సక!

వచః అనిప్రాప్తించిన వారి సత్యవ్రతా నీవిక వివస్వతుండవ బరగు నూ
 ర్యునకు శాన్తిదేవుండను పేరునొఱచి నైవస్వతుండను పేర నేడవ
 మనువుగాగలవు అని యెరిగించె. నంత పెద్దకాలంబునకు విధాత
 మేల్కొంచ పశ్చియంబంతరించె. జలమంతయునికి మేదిని గనం
 బడియె నపుడు శ్రీహరి మీనాకారంబువదలి వేదంబులు విధాత
 కొసంగి మునిజన నుత్పంజై యంతర్హితుం డయ్యెనని శుకమహర్షి
 పరీక్షన్మహారాజా యిది శ్రీమహాభాగవతము దప్తమస్కంధము దీని
 నాలించిన పఠించిన చిరమోక్షంబు లభించునని యెరిగించిన-ఆవలి
 కథానిధానం బాసకీయవేయన-

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ.

శ్రీకృష్ణ—అశ్వమేధము.

శ్రీగురువరప్రహ్లాదేనమః.

శ్రీ కృష్ణ భాగవతము.

(హరికథ) సప్తమ స్కంధము

—౧౦—

౧. అంబోచవాగ్దానము.

మంజ—మునుపుఁ జూచుకొనఁగలమునుచును । సుకమునినాథుఁడీమిలనియె

వినుముసూర్యనంశింజెరిగించెడి విష్ణువుభాతరుగనియె

2 భాతరుమరీచి నాబడిఁగురుచుడు । తనయుఁడై జన్మించెన్

ఆరినికొమరుడు కశ్యపుడు । నానవనిది జగచెన్నించెన్ ।

వచః । ఆకశ్యపుండు దక్షునిపుత్రియగునవతివలన సూర్యునిగాంచె నయ్యా

దిత్యుడు సంక్షాదేవియందు శ్రాద్ధదేవుఁడను మనువునుగనియె. నతం

డు శ్రద్ధయను సతివలన సంతాన విరహితుఁడై-

గీ! కులగురుండు వశిష్ఠుండు కూర్చినముని

గణముమెచ్చగ సంతాన కాక్షుచుఁగుము

సల్పకాతనికొకపుత్రుఁ జనవమందె

నేల పుత్రికయని రాజు జాలిదూలె ।

వచః । నసిష్ఠుండదిగాంచి తపోబలంబు నాయులాబాలను సుద్యుమ్నుండు

గామార్చిన యబ్బలుడు పెద్దయై రాజ్యంబుచేయుచు-

మంజ—బి.హొకతరి ఘోరాటవిమ్మగముల నొంచుకాంక్ష జేరే

దండీసైనికుల గొనిచనిదునిమెను । దరిమెనుకూరతజూఘ!

వచః । అబ్ధరణ్యంబున చనిచని కుమారవనంబు చొచ్చినంత-

1. హయకు పరిమలయై యడలై పంబు

రాగముని విశ్లేష రమణీయయ్యె

నది న సుమిత్రాని యనవసరమి సెన

సల కేరికల కు నానోయ్యె

వచ: సుకుంభిల్లనియె నొకపని శాస్త్రాశ్రయ నభివంతు నవ్వనంబున
విహరించుతరి మును లగుమెంచి పరికించి నెరుపిచిచని రదికారణం
మీరా నవనంబునోట్టివ వారెన్నరైన నబల లగుమకు గాతయని
పార్వతి శాపవీడ్చె నాకతుమున సున్దరమామలు తరుణులై రట్లు
కాంతిలై విహరించుచుండ-

మంజ—చంగురుకోమమన బుధికోక్తైవ . నాచుండరాంగిబాడగాంచి
మోనిమనశ్చైవ నిగుచిచిముల . పిలవెనానిగాంచి

2. యిలయును మది నోదేకంబున . నామును తనయుగోరి

పలవించుచు కేరతముయట . వాసంజానరించెనుమిరి||

వచ: వారలకు పురూరపుండరు కుమారుడుదయించి చంద్రీవంశము
నకు మూలకందంబయ్యె. నట్లు సున్దరముండు యటవీకరుగు కతన
మనువుమరల యక్షంబాచరించి యున్నాకుడు, నృగుడు, శర్యాతిది
ప్రేమ, దృష్టడు, గిరూశకుడు, నరివ్యంతుడు, బృషమ్రుండు, నభగుండు
గవియనుకుమారులంజెను. వారివారివంశంబులు వేరువేరుగా
పాడవైన వండు దిష్టనికులంజెరిగించెద నాలింపుడు—

మంజ—అదిష్టనిగర్భంబునబుట్టెను . యాభాగుండరువాడు

నాదటకర్మవంబున! వైశ్యుండై చెలంగెగననతడు!

వ: నాభాగునకు హలాధనుడు, అతనికి వత్సక్రీతియు, నతనికి పాంశువు
నతనికి బ్రహ్మని, యతనికి ఖనితుడు, వానికి జాక్షుళుండు, వానికి వివిం
శతి. వానికి రంభుడు, వానికి నఖనినేతుడు, వానికి గరంధనుడు, అత
నికి యవీక్షిస్తు. వానికి మకుతను చక్రీవర్తియు, నతనికి దముడు, నతనికి
రాజవర్ధనుడు, అతనికి సుదృతి, యతనికి సౌధ్యతేయుడు, వానికి గేవ

లును, వానికి బంధువునుతును. వానికి వేదవంతును, వానికి బంధు
గును, వానికి తృణవిధువులునుచ నవికాక మనువునుజనుడును బృహ
హ్మండు తపోవికరికా విక శ్రాంతిచుశం బాలింపుము.

మ. మునుశ్రాంతి శ్రాంతిలుదాత్మియత సాంపుష్టిక తోజనక

. చనులగుశ్రాంతియచో శుకశక్తకమహావల్లీకముండాది దా

నన నన్యాన్యైశ్చ కాంతిగాంచి తృణముం గ్రహించు గుచ్ఛకథరా
జనసంఘంః శిమాశో యంధులును కీచుడంబు చిత్రంబుగాక.

వచ. శ్రాంతిలుం పిందుకేమి కితిమాయుని విచారించి గతంబెరింగి వల్లీ
కంబుదాసి యందు తపనావరించు చ్యవనమునింగని నమస్కరించి
తన కుమారక నాయనఘనకౌసంజన నాయుడుముహూలంగె నమ్మని
యాబాలికంజూడి కాపురమున్నెడ నెప్పటిదేవత లరువెంచి యాతి
ధ్వనింపజేసి యమ్ముని నమితయున్నవ విలాసునిగావించిరి. ఆశ్రాంతి
శ్రాంతిలునకు ఆసక్తులు, ఆతనికి చైవతంబు, వానికి శేవతీయను
బాలిక జనింప నామెను ఎలరామునకొసంగెను. సంతతో వానివంశ
మంతరించెను. యిక నాభగునికి నాభాగుండును, వానికి విష్ణుభక్తు
డైన యయోధ్యుడు దుదయుచె నతనిపల్ల విప్రశాపంబును రిత్త ముమ్మె
నవిప్రశాపం బాలింపుము.

పూరికావ్యాని—ప్రకృతి

ప. అంబరీషునిచరితము | హతమరితము రసభరితము! అంబ!

అ. అంబరచరవినుతము ఘన! సంబగు మోక్షాకరము! అంబ!

1 పారిభజనామలము | అతిపావనతరము ధీ

కర దురితహరము భక్త! తతివినుతంబగున! య్యంబ!

గీ! చిత్తమబ్జాక్షుపాద సతసేవయంద

చూపులామురవైరి శ్రీహృదయంద

కరములా పద్మనాభుని కార్యమంద

నిల్చుసతతము యాధరానేత నిజము!

మ॥ హయమేధంబులొనర్చె పెక్కురుమునుల్ యచ్చించె నారాయణుం
డె యటంచెంచి సమస్తధర్మముల దా నెమ్మిన్నొనర్చెమదిన్
ప్రియకాంతాసుత బాంధవప్రితతి యుద్వీహోగముల్ మిధ్యయు
చు యెద న్నెంచును నంబరీష విభునెచ్చోసాటి వారుండురే॥

మంజ—ఆవిభుడేకాదశీవ్రత । మొకడాచరించునెపుడున్
దేవచులంబుగ యర్థులెల్ల । భూదేవులుసంతసమందన్॥

గీ॥ అదియెటులటన్న వినుము పత్రిదశమిని యొ
కపరిని భుజించి యవల యేకాదశి నుప
వాసమొనరించి ద్వాదశి పారణ యొన
రించునారాజునిచ్చలు పేమమీర॥

మంజ—కాళిందీతీరమ్మున వ్రతమును । గడపుచుండనొకనాడు
బాళిముక్కోపి మానించును, దూర్వాసుడు యటజనినాడు॥

జంక్షోటి—రూపకం

ప॥ దేవా ధన్యులమైతిమి । తావకాగమనముననో॥ దేవా॥

అ॥ పావనతంగాంచెనాదు । భవమువ్రతము భవనమును॥ దేవా॥

మి॥ నీవిపుల కృపానిభూతి । నెన్నతరమెయజునకైన
సేవించెదమీపదములు । శ్రీకాకరమనితలంచి॥ దేవా॥

2 ఏకాదశీవ్రతంబు । సేనావర్షుచుంటినేడే
చేకూరెనుద్వాదశియిక । చేయవలయు పారణము

మి॥ లోకస్తుత్యప్రభావుడ । ఏకరణి లభించితిదయ
చేకొనియాతిధ్యము । నాశీర్వాదించి చుడయా॥ దేవా॥

మ॥ అనిపార్థించిన వల్లెయంచు ముని స్నానార్థంబు కాళిందికిన్
జనిస్నాతుండయి ముక్కుమూసుకొని యజ్ఞాధీశునింగూర్చి పార్
థవలంబల్పుచు నుండ ద్వాదశియు వంతంబందుకాలంబు డా
సిన రాజేంద్రుడు వ్యర్థమావ్రతము నేజేయంగ నేమున్నదో॥

పచ॥ అని విచారించుచుండ కాలాతిక్రమంబగుచుండె నిక ద్వాదశి రెండు
ఘడియలకాలంబు మాత్రంబుండె నాలో పారణగావతె-

రాగవంశని—త్రిశ్రగతి

ప॥ ఎట్టి మోరసంకటము నీశ్వరా! సమకూర్చితివో॥ యే॥

అ॥ కిట్టామునిరాడుపోయి । కాళిందీనదికిమరలి॥ యెట్టి॥

2 ద్వాదశిఘటికలుయన్ని । దాటిపోవుచుండెవ్రతము

భేద మొసగె పారణ యిం । కెటులుజరుగు భయముగల్గు॥ నెట్టి॥

సీ॥ కడుపావనంబు యే కాదశీవ్రతము జీవితకాలమొనరుపబ్రీతిగంటి

దూర్వాసుడారాడుతుదియయ్యెద్వాదశి పారణసల్పవి పాపమొదవు

మునివీడిపారణ మునుజల్పగారాదు యిదియునుపాతక హేతువెయగు

నవనీసురులుక్షుధ నాగజాలక పంక్తులందీర్చి కూర్పుండ్రముందునాకు

నూయి. వెనుకకుదిరిగిన గోయిపగిది

యయ్యె పారణసేయటా యాగుటా యి

కేమిగావింతునని విచారించు సంబరీ

షునకునెల్ల వే త్రలీ చీతిననిరి॥

మంజ—ఓయిన్మపాలా యోచించుచు । నటులూరకుండె దవిడేలా

పోయినద్వాదశి వ్రతభంగంబగు పొద్దుపుచ్చగానేలా

2 ద్వాదశిఘడియల జలపానంబున । పారణసేయుటచాలు

యాదటదూర్వాసుని లోభోజన । మారగించుటలుమేలు॥

గీ॥ యిట్లుగావింపనుభయుల కెగులేదు

వ్రతఫలంబును ప్రిప్తించు పరమమౌని

రామిభుజియింప కుంటను లగ్గుగాదు

యనగసరియని జలపాన మాచరించె॥

వచ॥ ఇట్లు జలపానంబున ద్వాదశీపారణ మాచరించిన కొంతవడికి యా

దూర్వాసుండరుడెంచి—

ఉ॥ ద్వాదశిమారిపోవుటలు పారణసల్పుటలో నెరింగి యే

రాదురితాత్మ కావరము బ్రాహ్మణశక్తి నెరుంగవొక్కొనక

సాదము మెక్కరమ్మని విశంకటవృత్తి ననుకత్యజించి నీ

వాదట పారణస్సలుప భావ్యమెనిర్భయ ఘోరత చెల్లునే॥

వచ॥ అనికోపించి యెందరెన్నిగతుల విన్నవించినను నాలింపక నాశక్తి
నిం దలంపవే యదే నిన్ను హతమొనరింతును గాకయని—

మంజ—జలనోకండు దావెరికి ముసీందుక్కిము । క్షౌపాలుదెసవదలక
పటపటార్భటుల ఘోరశక్తి । సంభవమై సృపులెడవులక ॥

గీ॥ విప్రతండంబు చెదర ఓన్వీధినుండి
హరి సుదర్శన చక్రంబు నంబరీషు
రక్షణ నిమిత్త మంపగా తక్షణంబు
వచ్చి మునిజట శక్తిని వ్రీచ్చివైచి॥

వచ॥ శ్రీహరి భక్తులకుం గీడాచరింపందలంతువాయని దూర్వాసు
వెంటనంటిన సతండతిభయ విహ్వల మానసుండై బిరబిర—

మంజ—దివిదూరం దివిదూరువనుల । యందేగిన వానితోనేగు
భువిలోచొచ్చివచ్చుయెట । జనబూనిన గనితోనేగు॥

గీ॥ యిట్లు చక్రంబు వెన్నంటి యేగుడేర
హానివరుడాల్మ జీవితాశాని పీడి
తాత్పర్యై సత్యోకంబు నరగి భార
తీ మనోహరునిట్లు ప్రార్థించ దొడరె॥

మ॥ అనఘా విష్ణుసుదర్శనంబిదె మహాగోగ్రాన్వీలలక గోక్కుచుక
ననువెన్నాడె వధింప నీపదములే నాకింకదిక్కంచు భీ
తిని మీసన్నిధి చేరినిగ్గుణ నీదీనాత్ము చక్రానలం
బున జానీకయనుగ్రహింపవె స్వయంభూ భక్తసంరక్షణా॥

వచ॥ అని ప్రార్థించు నమ్మునికి విరించి యిట్లనియె—

గీ॥ విష్ణుచక్రంబు వారించు వెరవునాకు
గలదెయూతని పుత్రుండ కమలనాభు
కరుణ సృష్టిని గావింప గల్గినాడ
వెరువనేటికి పామ్మ శ్రీవిష్ణుకడకు॥

మంజ—అనియెరింగించిన హరిపాలిటికిక । పరిగిన లాభంబేమీ
దునుమ చక్రమంపినవాడే । విధినను పాలించునుబూసి॥

గీ॥ దివిజవాహిని భరియింసు దేవుడింక
దిక్కునాకని దూర్వాసు యొక్కపరుగు
తోన కైలాసమరిగియెంతో భయంబు
గమరశంభునిగాంచి యీగతినులించె.

భగవద్గీత—రూపకం

ప॥ పరమేశ్వర కరుణాకరనిను । శరణంటినిరా

ల॥ దురితాటవి దమనాముని । తోషితవరప్రదాన॥ పర॥

1 వారిచక్కానల జ్వాలను । హతముగాగమంటిని
కరుణింపుమునీదాసుడ । కనకాచల కామ్యకహర॥ పర॥

2 నీవెనాదిక్కుసకల । నిర్జరవందితపాద
దేవాభక్తుడమానిత । దేవగణదుర్వాసుడ॥ పర॥

గీ॥ అనుచుప్రార్థించు దుర్వాసుకనియె మునివ
రా వారికివిజంకిన సినురక్షసేయు
శక్తియేరికి గలదు యీశ్వమలికేల
పొమ్ము శ్రీహరినిండాసి మ్రొక్కుకొరకు॥

వచ॥ శరణాగతత్రాణ బిరువాంకితుండగుట తప్పక రక్షింపగలదు అని
యెరిగించిన మునికులగర్వింపండగు దుర్వాసుడు వైకుంఠముంజేరి
హరినిగని-

ఉ॥ నీమహిమార్ణవంబు తుదినిం గనజాలగ శక్తిలేక నీ
ప్రేమనుగన్నభక్తులను గించుడనంబొనరింప నెగ్గుతె
న్నో మహనీయు సల్పితిని యుమ్మలికంబును బొందిదేవ నీ
నామమువమ్మినచ్చితి ననాధకృపాకర నన్నుబ్రోవవే॥

కం॥ తవచక్రావలంకారల । భవనంబులు భస్మమంద బోయెడు నను నీ
పవిత్రప్రేమంబునగన్లు । మవనీధవభక్తపాల నాహరియనుచు॥

వచ॥ ప్రార్థించిన శ్రీహరి తాపనాబుద్ధిమంతులగు నాభక్తులు నన్ను భక్తి
పాశంబులం బంధించివైతురు. భర్తులందుజనినను గోపువెంటదగులు
కోడెవిధంబున యనుసరింతును. తను మవధనాబులు నాయధీవం

బాచరించి దారాసుతాదులయందు మమకారంబువీడి సన్ను సన్ని
భజించినవారిని వీడంజాలను పంచేంద్రియంబులు వర్జించి మడ్వీకా
రంబులడంచి నన్నెల్లప్పుడు స్మరించువారికి నాకు నావంశయును
భేదంబులేదు. గాన నివ్వింబుగా నేనత్తోడ యలరారు సంబరీషునకీ
చక్రింబు స్వాధీనంబైనది గాన వాని నాశ్రయింపుము నేనతండగుట
నిన్ను రక్షింపగలడు—

మంజ—అనియెరిగించిన శ్రీహరివచనం । బాలించిముసీందుగిండు
వెనుదవిలిన చక్రానలమున కతి । భీతియుతుండై ముందు
2 బిరబిరపరువిడి యంబరీషపుప । పరునిపాదముల చెంత
నొరిగిశరణుకాపాడుమునన్న ని । యున్న వానిగనియంతకా ॥
గీ॥ అంబరీషుండు కరుణ నయ్యవనిసురుని
లేవగాదీసి మిమ్ముగారింఁచినట్టి
తప్పునైపుము మునినాథ దయదలిర్ప
నింక చక్రానలముభీతి యేలతమకు॥

వచ॥ అని యూరడించి సుదర్శనంబునుచూచి హేచక్రరాజమా! సమ
స్తంబును నీవయే నీకత్తి నెరుగ నేటితరంబు నిదురలో నినుగాంచి
దనుజులు వెండియు తెలివింగనక దీర్ఘనిద్రాంగాంతురు. నీపాదభక్తుండ
నగు నన్ను మన్నించి యీ మానివర్యుగాపాడి హరిమందిరంబు చేరు
మని ప్రార్థించిన రక్షకుల గొంగయగు చక్రింబు యంతర్హితం
బయ్యె నంత దుర్వాసుడు అంబరీషునిగాంచి—

పాప—ఏకతాశం.

ప॥ అతుల దివిజసన్నత మీచరితము । అంబరీష సార్వభౌమ ॥అతు॥
అ॥ నునియింపగ దరమే నీ । స్థితి శ్రీహరిభక్తి రతి ॥అతు॥

1 ఆకలములు నమలుచువను । లందు పెద్దకామముండి
జోక తపమొనర్చుమమ్ము । గాకనిన్ను పొగడె శ్రీహరి ॥అతు॥

2 నీపవిత్రచరితవాయి నేని । చదువ వి నేని
పాపశరధి గడచి విష్ణు । పదమును చేకొందురుభువి ॥అతు॥

వచ॥ అని వినుతించి యాతిధ్యంబుది యధోచ్ఛం జనియె. నయ్యంబరీషు
నకు విరూపాది తనయు లుదయించి మశంబు నభివృద్ధిగావించిరి.
యింక నిక్షావుకు వంశింబాలింపుము. ఇక్షావుకునకు కుక్షియు,
వానికి గకుత్సుడు, అతనికి నేనసుడు, వానికి పృథుండు, వానికి విశ్వ
గంధుడు, వానికి చంద్రుడు, వానికి యవనాశ్వండు, వానికి శవస్తుండు
వానికి బృహదశ్వడు, వానికి గువలయాశ్వడు, వానికి ధృతాశ్వ
డు, వానికి హర్యశ్వండు, వానికి నికుంభుడు, వానికి బర్హిణాశ్వడు
వానికి గృతాశ్వడు, వానికి సేనజిత్తు, అతనికి యవనాశ్వడు
జన్మించిరి—

మంజ—ఆతడు సంతానార్థియై యొక్కయోగంబును గావించె॥

బ్రీ॥ మంత్రజలకలశము సతికిడ గాడలంచదగదాచె॥

గీ॥ దప్పిగల్గినపుడు దాని నెరుంగక

త్రావిపిదప నోగి తల్లడిల్లి

చూలుమోసిపాట్ట వీలిచచ్చిన బాలు

డుదబ్బవించె చిత్రమొప్పునట్లు॥

వచ॥ అంత నిండ్రుండరుదెంచి నృపాలుని బ్రీడికించి బాలుని యాకలిదీర
నోర దన వ్రేలిడిన కతన నతండు మాంధాతయనంబరగె నామాంధా
తకు శశిబిందుని కూతురగు బింతుమలియండు పురుకుత్సుడు, అంబ
రీషుడు, ముచికుండుడు నను మువ్వరుతనయులును యేబదిమంది
కూతులుంగలిగిరి. ఆబాలికలందరు యమునానదిం జలకంబులాడు
సౌభరియునిగోరి వరించిరి, మాంధాతకుమారుండగు పురుకుత్సుడు
నర్మదయును నాగాంగనను వరించి నాగలోకంబున పెద్దకాలంబుండి
మరిలివచ్చి ద్రౌపదస్యుని గాంచె. సతనికి అరణ్యండు వానికి హర్య
శ్వండు వానికి అరణుండు వానికి త్రిబంధనుండు వానికి త్రిశంకుండు
జన్మించెను. అతండు గురుండగు వశిష్ట శాపకిలేంబున చూడాలుడై
విశ్వమిత్రు నాశ్రయంబున దేవలోకందేగి వారిచే తీరస్కరింపబడి
తలక్రిండుగా నాకసంబున నిలచె. నాత్రీశంకునకు హరిశ్చంద్రుడు
జన్మించెను—అతండు—

సీ॥ అన్యతమాడగ లేక యఖిలధరాతలం బలకౌశికునికిచ్చి యడవి జొచ్చి
 గాధేయకృత ఘోరికిష్టును లదాటి కాశీపురమ్మన తనచేలువనమ్మి
 చండాలదానుడైచని యణమున్నుడై బాఫలు దలగి యీశ్వరునికృపను
 మరల ధరాతలపరుడై సుఖంబున్నయంత వశిష్ఠుండు నాగ్రహమున
 కౌశికునిజూచి సరపాలు గాసిపెట్టె
 తొర గృధ్రము చూపుగొమ్మంచు తిట్టె
 గాధిసూనుడు యతని బకంబుగాగ
 కోపమున నొడలెరుగక శాపమిచ్చె॥

మంజు—శాపంబుల కతమున నిర్వురు । పక్షములు గల్గియంత
 చూపోపక పోరాడుచునుండిరి । చూడచిత్రముగ నంత॥

వచ॥ అంత హరిశ్చంద్రుడు సంతానార్థయై యాగాదు తాచరించి నిష్క
 లుండై వరణుగూర్చి తపంబాచరించ సతండు వరదుండై నీకు సం
 తాన ఫలంబులేదు. ఐన నీకు వరంబొసంగనిచ్చ వొడములుగజేసి
 కుమారునొసంగుదు నతని హిమంబాచరించ నొప్పదేయన సం
 తానాసక్తు డగుట వలెయన వరుణు డంతర్హితుండయ్యె—

గీ॥ చంద్రమతి చూలునాల్చి పశ్చిమివేక
 వంతు పదియవనెల నొక్క బాలునిగ నె
 పారులెల్లరు సంతస భరితులగుచు
 పబ్బమునరించి రావిభుండుబ్బిపొదల॥

మంజు—పురిటిలోపలనె వచ్చివరుణుండు । పుత్రుచేల్వమనియె
 ధరణీశుడు యాహరిశ్చంద్రు । డత్యంత శోకముగనియె॥

వచ॥ పుత్రీమణాబద్ధుడై త్రిశంకునందనుండు పురుడు వెళ్ళినిది పనికి
 రాదని వరుణుం బుచ్చెనంత—

మంజు—పురుడువెళ్ళినంతవచ్చి వరుణుడు । పుత్రుచేల్పు మంచనియె
 నరనాథుడు పలురాకయున్న । యన్యాయంబౌ నంచనియె

2 పలువచ్చిన వెనుకనుయా వరుణుడు । బాలువేల్పు మంచనియె
 యిలవతి విద్యావిహీను వేల్వగ । నెట్టులు తగునంచనియె

3 చదువుకున్న పయివచ్చియింకయిన ! నల్పుము హోమంబనియెన్
 కదనంబులు గావించి జయంబును | గనమిలాభ మేమనియెన్ ||
 వచ|| ఇట్లు పుత్రప్రేమంబున జరుపు తండ్రిని గని లోహితుండు వని
 కరిగె. నంత హరిశ్చంద్రుడు వరుణపీడితుండై మహాదర వ్యాధిపీడి
 తుండయ్యె. నచికర్ణాకర్ణిగాపని—లోహితుండు అజీగర్తు మధ్యమ
 తనముండగు శునకశ్చేపుని యాగపశువుగాగొనివచ్చి యాగమాచ
 రించిన వరుణుండు వరదుండైన కతిన హరిశ్చంద్రుడు రోగబాధా
 నివారితుండై విశ్వమిత్రే పశిష్టుల శాపంబులుదీర్చి లోహితుని
 రాజ్యాధికారిం గావించి యోగముద్రాంకితుండై యెరుకను వర్జించి
 పరిపూర్ణంబెరిగి నిర్వికార సమాధియందు పునర్జన్మ రహితుండై
 చెలగె—

శ్రీశ్రీశ్రీశ్రీశ్రీ.

:0:-

10. సీతా కల్యాణము (హరికథ)

—

మంజ—యీవిధి భాగవత కథా | కలనేచ్చదవిలి నృపవరుడ
 దేవా యావలి సూర్య | వంశమును దెల్పుడు వేనాకిపుడు ||
 వచ|| అనిన శుకుండిట్లనియె. నాలోహితునకు హరితుండు వానికి
 జంపనామకుడు వానికి సుదేవుడు వానికి విజయుండు వానికి రురు
 కుండు అతనికి వృకుండు వానికి బాహుకుండు జనించి రాతిడు—
 గీ|| రాజ్యమెల్ల శత్రురాజులు హరియింప
 సతులతోడ వనుల చాలకాల
 ముండి కాల వశతను సురులు దొరగెను
 కర్మగతిని చాటగలరె యెందు ||
 వచ|| అతని పట్టమహిషి సహగమనం బాచరింప నుండ యశార్యమునీం
 దుగ్రిడు గర్భవతివగు నీకిది యొప్పుడని వారించె. నంత కొంతకాలం

బున కామెసవతు లోర్వరు నన్నంబున విసంబు గల్పిపెట్టినం జావక
ద్దానితో వెలికరుదెంచు కతన సగరుండన నప్పుత్తుండలరె. నతండు
పితృవిరోధనంబునంజేసి శతృలగు హైహయాదుల నిర్జించి వాజిమే
ధం బాచరించుచున్నంత నిందుడో హయంబునుగొని రసాతలంబున
కపిలమౌనిదరి నిల్చిన—

మంజ—సగరుడు హయంబుగనగాబంపెను । చారుల కొమరుల నెల్లరను
జగతీతల మెల్లవెదకి దానిని । గనజాలక వారందరును॥

గీ॥ పటుబలంబున భూమినొక్కట పెకల్చి
నాగలోకంబునందు రంగంబు గాంచి
దొంగమునియని తలచి నొవ్వంగజేయ
మునికనులు దెరువగా వారు బూదెమైరి॥

వచ॥ యీ వార్త నారదుమూలంబున సగరుండెరింగి మనుమండగు నం
శుమంతునింబంప నతండు తండ్రిలు ద్రీవిన్ బలమార్గంబున నాగ
లోకంబునకరిగి కపిలమహర్షింబ్రార్థించి తురగంబుదెచ్చి యాగంబు
పూర్తిగావించె. నంతతండ్రిల భస్మరాసులమీది కనిమిషనదించెత్తు
నని తపంబు గావించుచు నంశుమంతుడుదీరె అతని కుమారుండగు
దిలీపుడు నల్లై కాలగతింబొందె. నతని తనయుండగు భగీరథుడు
తపంబున గంగనుమెప్పించి శివుని జటాజూటమునుండి యిలయుండు
ప్రసితామహుల భస్మరాసులలై పారించె నిట్లు—

మంజ—భగీరథుని యత్నంబున భూమిని । పారుచున్న కతమునను
జగమున భగీరథియన మునిసన్నుతమై యన్నదితనరు॥

వచ॥ ఆ భగీరథునకు శృతుండు వానికాభావరుండు వానికి సింధు
దీప్తిపుండు వానికి యుతాయువు వానికి ఋతుపర్ణుండు జనించినలుని
పోషించి యతనికడ నశ్వహృదయంబను విద్యనడసె. వానికి సర్వ
కామండు నతనికి సుదాసుడు పుట్టె—

సీ॥ అసుదాసుడు వేటకరిగి వనంబున నొక్కరక్కసుగని యుక్కడంచె
వానితమ్ముడునడ బాలవ రనమున సరపాలు నింటనుండగ నొకతరి

గురుడగు వసిష్ఠు గుడువచేయగవలెనని తెల్పవాడు బ్రాహ్మణునిజుపి
 వండివడ్డించిన వాశిష్ఠు డెరిగి కోపించి శపించె భూమీశురాక్ష
 సుండవగు మనియాతండు స్తుతినొనర్చ
 గరగి పదిరెండుయేండ్లు రక్కసుడవగుము
 నాగనట్టులెయని రక్కసా కృతిగొని
 అడవులచరించె నారాజు యపుడెగదవి॥

వచ॥ ఒకానొకతరి ఆకటమాడుచు విప్రదంపతులం గని మగనింబట్టి
 భక్షింపనున్న సతిహఃఖంబున పార్థింఛినను వినక మృగంబుచందం
 బున నతనింభక్షించిన నాపతివ్రత నీవు సతింగలయువేళ మృతినందు
 దువు గాతయని మరణించె. నది కతన శాపవిమోచనా నంతరంబు
 సంతానంబులేమి వందుర వశిష్ఠుడొక కుమారు ననుగ్రహించె.
 నతండు పరశురామ వీరవిహారకాలంబున స్త్రీరూపధరుండై దాగు
 కతన నారీకవచుండన బరగె. నతనికి విశ్వసహుండుపుట్టె. అతనికి
 ఖట్యాంగు డుదయించి మరణకాలంబున రెండుగడియలు హరినామ
 స్మరణంబాచరించి వైకుంఠము చేరె. నతనికి దీర్ఘ బాహుండును
 వానికి రఘువు వానికి పృథుశ్రీవుడు వానికి అజంకు వానికి దశర
 థుండును జన్మించెను.

మంజ—ఆనరపాలుడు వరియించెను । మహిళామణుల న్నుభగ్గుణుల

మానిత పాతివ్రతలక సుందర । మంజులదేహిల మువ్వరనుక

2 కౌసల్యయు సుమిత్రీకైకన । గాబడుమేలులవారిక

భాసమాన సద్గుణులనుదివిజ । భామలనగ దగువారిక॥

గీ॥ పెద్దకాలంబు వారితో తద్దయుసుఖ

ములనుగాంచియు సంతానముం గనకీతి

దుఃఖమునుబొంది గురుహితోక్తులను నొక్క

యాగమును పుత్రీకామేష్టి యనగసల్పె॥

వచ॥ ఆయాగవహ్నినుండి పాయసంబువడసి దానినిసతులకొసంగె. వార
 లద్దానినిభుజించి నెలలుదప్పి-

సీ॥ నవమాసములు నిండినన్ చైత్రశుక్లనవమి పునర్వసుతారపగలుకోస
లాత్మజగర్భంబు నందుండిశ్రీవిష్ణు మూలకూవిలాసంపు మహిమరామ
చంద్రుడైజనియించె సరవికేతయ రాజ నందశమరునాడునుందరాంగు
భరతునిగనియె నావల సుమిత్రకుమారు లంగ నెలక్కుణురాజతయకు

డైన శత్రుఘ్ను దశరథుం డతులముదము

నంజెలంగగ వారు నానాటబెరిగి

పెద్దవారయి సకలమా విద్యలెరిగి

యవలనుపసిత్రులై యుండిరంతమీచ॥

మంజ—ఒక్క దినంబు నృపాలుడు । కొల్విన నున్న వేళ నయ్యెడకున్
అక్కటికంబు దలిర్ప । కౌశికుండరుగు దెంచె మేలునకున్॥

శ్రోతిస్వరూపిణి—హుషం.

ప॥ కుశికాత్మజ ధన్యమునా । కులము జన్మమును నిక్కము ॥కుశి॥

అ॥ కుశలమెసే ఛాత్రతతికి । కూర్చునే మోదంబునుదికి॥ కుశి॥

మి॥ పశుపతి నిన్మెప్పించిన । పరమతపోధనులుమీరు

విశదమయ్యె తనమహిమం బేరికి । సాధ్యంజాను॥ కుశి॥

2 నాకుజనించిరి యీలోనీ । నందనులున్ దిట్టించుడు

మీకు మొక్కుచుండిరిదే । యమేయ గుణాదీవింతుడు

మి॥ నాకోర్కెలు తమదర్శనంబు । కతనదీరిపోయె

నోకౌశిక నాపనియె మున్నదో । తెల్పుడొనరింతు॥ కుశి॥

గీ॥ అనుచు పూజించి పార్థింపు నధిపునక నె

గాధినందను డేనుయజ్ఞంబొకండు

బూనిగావించు నపుడెల్ల మూర్ఖుడనుజు

తెరిగి చెరచుట సాగదు ధరణి నాథ॥

రామప్రియ—ఖండగతి.

ప॥ ధరణీశ శ్రీరాము । దనుజ వధార్థము బంపుము ॥ధర॥

అ॥ చిరుతవాడని తలపకు । చిరకీర్తినార్జించు ॥ధర॥

1 రక్కసులనురుమాడి । వ్రేతముసాంగముగదీర్చి

పెక్కులోకములగాచి । యిక్కడకుచను దెంచు॥ ధర॥

చం॥ అనితనుగోరుకొళికుని యాస్యముదీపిత దోషజూది 'యి
ట్లను ధరిణీశుష్కముని వరాకడుబాలును రాముడేడ దు
ర్జనులగు రక్కసాధముల జంపుటదేడ నిటుల్ వచింప మీ
మనమెటులొప్పినాకు ననుమానముభీతి జనించునక్కటా॥

గీ॥ వలయునెడనేనవచ్చి దుర్వారగర్వ
మున చెలంగెడు రక్కసులనునధింతు
వనిన గాఢేయడశిమంద హాసమునను
దశరథాచారు భయమేల తలగుమనస॥

హిం॥ ముఖారి—త్రిశ్రవతి

ప॥ పంపజాలను । మునినాథరాముని॥ పంప॥

అ॥ చెంపగారుపాలు । చిన్నిముద్దుబాలు॥ పంప॥

మి॥ గంపిలెనాదేహము । మీరంపుచున్న మార్తీముననే
తెంపరినై దానవులకు తినుమని బలియినొల్లను॥ పంప॥

2 యిట్టికోర్కెగోర । హితమా నెమికు
కట్టడినై యెట్లు గావీడియుండుదును

మి॥ ఎట్టులైననేనవచ్చి యీ । కార్యము దీర్చెదనే
గిట్టినచోచితలేదు కేవల । మె వృద్ధుడనిక॥ పంప॥

గీ॥ అనుచుశ్రీరామునంప లేనంచుబలుకు
దశరథునకను నగ్గాధి తనయుడొర
యినకులంబున జన్మించి యిట్టులాడి
తప్పుదేమంచి దేగెద ధరిణీనాథ॥

మంజ—అనికోపించి చనంగనున్నయెడ నత్తాపసివారించి
మునినాథుండు వశిష్ఠుండిట్ల నె భూనాయకునిలకించి॥

చం॥ జనవరరాముబుపుము నిశాటులద్రుంచి మునీంద్రుయజ్ఞమున్
మనిచి శుభంబునంజెలగి మానితినిర్బరులై పురంబు జే
రును భయమేల శ్రీహరియోగోకముల స్మరుపంగనిట్టులన్
జననమునందె కొళికుడ సాధ్యుడుసంతస పెట్టిభంపుమా॥

వచ॥ అని వశిష్ఠుండు కలతెరగరింగింప గాధినందనుడు కోరినట్లు శ్రీరామ
లక్ష్మణుల నలంకృతుల నొనర్చి సభాగారంబునకు రప్పించి ముద్దాడి
దశరథుడిట్లనియె.

సావేరి—చతురశ్రగతి.

ప॥ పోయిరండు తనయులార॥ మునినాథునితోడవనికి॥ పోయి॥

అ॥ శ్రేయమలర దనుజులవధ॥ జేసి సవనమునుగావగ॥ పోయి॥

1 లేక లేక జన్మించిన॥ లోకనుతులు మిమువీడక
లేకయుంటిపనులుదీర్చి॥ లేకడ నాకడజేరుడి॥ పోయి॥

గీ॥ అనుచునుద్దాడి రామలక్ష్మణులబంప
వారు కుశికాతృజునివెంట వనులజొచ్చి
చిత్రములగాంచి కొంతహర్షించి నూని
సేవతో దండకారణ్య సీమజేర॥

ఉ॥ అంతట గాధినందనుడు హర్షముతోడుత రామచంద్రు న్నా
నాంతమునందుజేరి దనుజుని నడంపగ శస్త్రరాజి న
త్యంతఫలప్రదంబగు మహామనుసంఘ మొసంగివారితో
కొంతజనంగతాటకను కూరసురద్వివ కాంతయొక్కచో॥

మంజ—భీకరాట్టహాసమున కౌశికుడు వెరగుపడగ పరువిడుచుక
శ్రీకరులగు నారామలక్ష్మణుల చెంతజేరగా గనుచుక॥

వచ॥ గాధేయుండు శ్రీరామచంద్రా యిదే సవనవిఘ్నకారిణి ముందు
దీనిం గడతేర్పుమన దేవా! స్త్రీభూత్యాపాతకంబున కెట్లు సహింతు
నని యిండుకవిచారించి మునీంద్రుని త్వరంగని సునిశితాస్త్రంబునం
తానింగూల్చె—

గీ॥ అంతశ్రీరామలక్ష్మణు లడవిగడచి
కౌశికాశ్రమముండాసి గాధితనయు
సవనదీక్షతుగావించి జాగరూకు
లై గనుచునుండ జన్మంబుసాగుచుండె॥

ఉ॥ తాటకచావెరింగికడు డర్పముతోడ సుబాహుడున్ నిరా
 ఘాటశయండు మోరిచుడు కౌశికుజన్నము ధ్వంసమంద ము
 మ్మాటికొనర్తు మంచువడి మాంసముర క్తము దెచ్చివోయిమ మం
 దేలున నిల్చిన గనిరి యెంతయురాముడు లక్ష్మణుడొగిన్॥
 మంజ—శ్రీరాముండుసుబాహుయనుపురము చేర్చెగ్రూరశర మొకటన్
 పారావారము లోమారీచుని బడ వైచెను వేరొకటన్॥
 వచ॥ అంత నయ్యాగంబున సమ్యగ్విధానంబునం బూర్తియయ్యె నాదట
 కౌశికుడు రామలక్ష్మణులంగని-

మ॥ తిలకింపంజనబోలు నేడు మిథలాధీశుడు గావించు ను
 జ్వల జన్నంబని వారిదోడ్కొని మహానన్యాంతముంగాంచి మా
 నులవాసంబులజూపి చిత్రిముల నెన్నోచెప్పుచున్ బోవగా
 శిలయొక్కండది రాముపాద రజసంశ్లేషంబునన్ సాధ్వియై॥

అందఱైవ—అట.

ప॥ రామరాక్షసభీమ రవికులాంబుధిసోమ॥ నీమహిమ దెలియతరమా॥శ్రీ
 అ॥ కామితార్థఫలద గజరాజవరద॥ శ్యామలాంగా మునిసన్నత చరణా
 వి॥ వేమరుసేపదముల మది॥ లోమరువక భజియించెద
 కామజనక నానేరము॥ గణియింపక పాహిపాహి॥ రామ॥

గీ॥ అనుచుపొర్లించు మునికాంత నరసిరాము
 డమ్మరోయెవ్వరీపు యిట్లగుటకేమి
 కతమునామంబదేమి నా సతియినకుల
 రత్నమావెను గౌతము పత్ని నేను॥

మ॥ పతినానేరమి కోర్వలే కరుడచే పాపాణమానట్లు నా
 సతుల న్నెచ్చక శాపమిచ్చి పయినీనాడిట్లు శాపాంతమా
 యతిలోకావనదెల్పె దానవహారంబై నీదయన్ ధర్మ సం
 గతిముల్లోకము న్వెలుంగు ఖగరాట్కంభాణ శ్రీరాఘవా॥

వచ॥ అను నాయహల్యం గరుణించి గౌతముండేర్చి యనేకజనపదారణ్య
 ములు నిర్గమించి మిథిలావగరంబు సమీపించిన॥

మంజ—జనకభూవిభుం డెనుచై వారలసత్కరించి యిట్లనియె
మునివరతవదరిశనమున జన్మము పుణ్యతమంబై మనియె॥

గీ॥ అనుచుకొశికుపూజించి యతులతేజ
లీర లెవరన యోమిధిలేశ దశర
ధాతృజులు రామలక్ష్మణు లనుపమాన
విక్రములు సర్వపూజ్యులు శక్రనుతులు॥

వచ॥ అని యెరిగించిఁ సంతసించి తగిన వసతులుగావించి జన్మంబు
సమాప్తిగావించి పేరొలగంబునం దుండి జనకమహారాజు సకల
ధరాపాలురం గాంచి యిట్లనియె॥

చ॥ నరవరులారమున్న సవనంబొనరింప దలంచినను యీ
ధరణిని నాగటింజొనుప దానితుదిన్నొక భవ్యపేటి కాం
తరమున నున్న బాలికగ నుబడ సంతతిలేమి జేసి నిం
దిరవరుడిచ్చె నంచుగొని తెచ్చితి పెంచితి కూర్చిపెంపునక॥

గీ॥ ఆమెకప్పు స్వయంవరం బాచరింప
దలచి యాగార్థమెల్లర బిలచినాడ
నాగృహంబునగలదు పినాకివిల్లు
దాని నెక్కిడువానికీ తన్వినితు॥

మంజ—యేటికిటిపణ మేరుపరచెనం చెంచవలదువినుడు
బోటులతోపాచికలాడుచు మత్పుత్రిక మున్నొకనాడు

2 విలుగలమందిరముం జేరగ వారలపాచిక యొక్కండు
విలుకిండికి బోవగదీసెను సుతయా విలునె త్రివినుండు॥

వచ॥ గాన నావిలు నెత్తువానికీ సీతనొసంగి పాణిగ్రహణంబు నిర్వర్తింతు
నందుల కఖిలరాజన్యలోకంబున సమర్థులు లెండు. నంత నారాజు
కుమారులు—

సీ॥ ఇదియెంతనాకని యెడపొంగివిలుడాసి భీతిచేపిరిదికి వెడలునొకడు
బిరుసుమీసొంకేల పెనవైచివిలుబూని కడలింపగాలేక కడలునొకడు
నాకంబెబులుడు యీలోకమందెవడని జనిచూచిచల్లగాజూరునొకడు
శివునిల్లుదీనిని చేబూపరాదని అంజలిగావించి యరుగునొకడు

ఇట్లు లొక్కొక్కరే విల్లునెత్తునాశ
పూని యత్నించి సిగ్గును పొందుచుండ
గాంచి దశకంఠు డద్దిరాకాంతనాది
యె యటంచని విలుడాసి చేయివాసి

గీ॥ విల్లు చేబూని దంష్ట్రలు పెటపెటమున
బొములు ముడివైచి హుమ్మని భూమియడర
పదములందట్టి బలమున పైకి నెత్తి
నిలువజాలక పుడమిపైని బడెనెడు॥

మంజ—త్రైలోక్య వీరుండుగురావణు తరముగానిచో నకట
యేలీలను మననశమకాసని నృపులెల్లయూరకుండి రికట॥
వచ॥ విశ్వమిత్తుడు శ్రీరామచంద్రుని కిట్లనియె॥

శవా—మీషకం.

ప॥ నాయనా శ్రీరామచంద్ర । నయగుణసాంద్రావినుము॥ నాయ॥

అ॥ నీయనూన బలముజూప । నేటికేతగు సమయమబ్బె॥ నా॥

మి॥ శ్రేయముపొసగించునట్టి । శివవిలునెత్తుము జానకి
చేయిపట్టు మీనృపులు । చెల్లరు నీవేతగురువు॥ నా॥

2 వీరవరులమంచుగర్వత । మేరమీరిన రాజలోక
హారసిగ్గున తలలువంప । అధికముదము మాకునింప

మి॥ కూరిమినుతనొసగిజనక । కుంభిసీశు చుట్టిపొదల
గారవమున మునులాశీస్సులు । గావింపగదరియబ్బెను॥ నాయ॥

వచ॥ అను కౌశికునకు శ్రీరామచంద్రమూర్తి నమస్కరించి కులగురుం
డగు వశిష్టు నెడలోదలంచి మొక్కి శివధనువుదరికరిగి నమస్కరించి

మంజ—కేలనుదాలించి విల్లునెత్తిడా । కేలబట్టి యుతటను
శూలినిమదిలో దలంచివారిని చూచి సవరించగాను

2 విల్లునంచగను పాతదాటచే । పెళ్ళపెళ్ళయనుధ్వనితోడన్
యుల్లమనువెగ వింగెచుకౌశికు । డబ్బిజనకునింజూడన్॥

వచ॥ రాజలోకంబెల్ల సిగ్గిలి తలలువంచిరి. కొందరు నిలువనోడి యుం

గిరి నగరునందుండి యీవిధంబుతయు నీక్షించు సీత, మాండవి,
యూర్విభాశృతికీర్తులలో సీతంజూచి కడమవారల్లిట్లనిరి॥

గీ॥ అక్కసీనాధుడగు మేల్ చక్కదనము

నీలజేమూత దేహుండు సీరజాక్షు

డసమవిక్రము డెతనిభార్య వగుటయది

నీదుపూర్వ సుకృతమన రాదెనిజము॥

ఉ॥ ఎంతయుదృష్టమో సుదతి యింతసురూప విభాసికౌర్యదు
ద్దాంత దినేశవంశజుని దైతునిగా గ్రహించినావు మే
మొంతయు నీసపర్యల ఘటించినవారము గానముమ్ము నీ
స్వాంతములో తలంచుము కృపామతితోడ నొకప్పుడేనియు॥

వచ॥ ఇట్లు నర్మోక్తులూడుచుండ సీత చిరునగవున తలవంచి సిగ్గులునంతలో
చేటియరుదెంచి అమ్మా! జనకమహీపతి మిమ్ముం గొనిరమ్మని
పంపిరన సఖంజేరి తిండికివందనంబాచరించిన జానకింజూచి మిథిలా
ధీశ్వరుండు-

గీ॥ అమ్మ నీయెత్తువిల్లును యశ్రమమున

విరచెసీతండు సాకేత విభునిసుతుడు

రామచంద్రుండు పూలహారంబుతోడ

కరమయలరించు మీతని గళమునిపుడు-

కల్యాణి—త్రిశ్ర

ప॥ పూలదండశ్రీరామ । భూవిభుమెడనిడియె జానకి॥ పూ॥

అ॥ మేలగుసంపగిజాజాల । మిగులనందమొప్పారెను॥ పూల॥

1 సకలవాద్యనాదంబులు । సందడింపగా భూసుర
ప్రకరముదీవింపగముని । వరులు మోదమునుబొందగ॥ పూల॥

2 అంగవ లందరుహారతు । లందిముందు నిలువగాయక
సంగీతము దెసలబర్వ । సర్వలోకముల్లసిల్ల॥ పూల॥

వచ॥ జనకుండు దశరథునకు శుభలేఖనువ్రాసి భూమిసురుల బుత్తెంచిన
వారలు కతిపయ దిన వ్రయాణంబుల పయోధ్యజేరి పంక్తిరథు

నాశీర్వదించి యప్పల్రోబాసంగిన. పది వశిష్టుగొని చనువ—

సీ॥ రాజశ్రీదశరథరాజేంద్రునకు మిథి లేశుండు మొక్కి పూజించి వ్రాయు
శుభలేఖకొళికుతో భద్రయశులునీతనయుండుశ్రీరామ ఘనుడుగదలి
తాటకబరిమార్చి దనుజులద్రొంచి జన్నము దీర్చిరాతిని నాతిజేసి

వచ్చికా పుత్రకన్వణముగానున్న శంకరువిల్లువిరిచి దాకరముబట్టి

గానపిరికి కల్యాణకార్యమేను

జలుఘనుండినిగాన మీసపరివార

బంధుమూజక యుతముగా వచ్చినన్ను

దనుపుదురుగాతయని నమ్మితిని జననర॥

వచ॥ అని చదివి నరచాలా వింటివా! శ్రీరాముబాహుబలాతి శయము
లెమ్ము ప్రయాణంబాచరింపుమన బంధుమిత్ర పరివారయుతంబుగా
నయోధ్యంగదలి మిథిలానగరంబు సమీపించ జనకుడు-

గీ॥ యెవరుగానేగి తోడైచ్చి ముదము గదుర

ఘనసపర్యలోసర్చి రామునకు సీత

నిచ్చిశుభలగ్నమునను పాణిగ్రహణము

దీర్చిన కుశధ్వజుండన్న దిక్కుజూచి॥

నవకోజ—తిక్క

ప॥ అన్నావినుమా! విన్నవించెదను ॥ అన్నా॥

అ॥ ఎన్నదరమె మనభాగ్యము! యీదశరథు బంధుత్వము

పన్నుగ మనవంశమంత! పావిత్ర్యము నందెను యిక

మి॥ నున్నదొక్కకోరికేమన! కన్నియలందర నాతని

పిన్న కొమరులకు నిత్రము! వన్నెవాళినిం గాంతము ॥ అన్నా॥

గీ॥ అట్టులేయని యామిథిలావనీశు

డధికముదమున సోదరు నాత్మజులను

మాండవీ శ్రుతికీర్తుల మహితగుణుల

భరత శత్రుఘ్నుల కొసంగె బాగుమీర॥

మ॥ జానకీనాదరంబుమెయి సాకినపై జనకుండుగాంచె వి

ద్యానిలయక గుణాలయ సుమాస్త్రుసతీ సమరూపనూర్మిళా

మానిని నాపెలక్మణుని మానినిగా నొనరించె భూమిపుల్

హానులుమెచ్చ నమ్మిథిల మండనుడత్యధి కోత్సవంబుగాక॥

వచ॥ అంతవలయు శుభకృత్యంబులు దీర్చి శ్రీ సీతారామ, ఊర్మిళా

లక్ష్మణ, మాండవీభరత, శ్రుతకీర్తి శత్రుఃస్నులం దీవించి యరణం

బులనొసంగి యయోధ్యకుం బుత్తెంచిన మార్గమధ్యంబున-

గీ॥ పరశురాముండు సర్వభూపాల హానన

కృతప్రతిజ్ఞుడు విలుబూని కేరిభవుని

విలువరచినతోనె పెన్నీరుడైతె

రమ్ము నాపసగనుపింతు రణమునందు॥

మంజ—రాజవంశమును సర్వంబును । మారణముజేయ తలపూని

నేజనియించితి ననిపై గవిసిన । యింశుకచిరునగపూని॥

వచ॥ సామంబున చక్కంబడకున్న వానివిలుతో దుర్బలుగా గ్రహించి

విడచిన నతండు దేవాదిదేవా! నీమహిమ దెలియనైతిని తుమింపు

మని ప్రార్థించి మహేంద్రపర్వతంబున తపోనియతించూని నివసించె

నంత శ్రీరాముండు సాకేతంబుచేరి నగరప్రవేశంబుచేసి సుఖంబుం-

డిరని యెరింగించిన—

మంజ—శుకయోగింగని పరీక్షితుండనె । సుదినంబీతరి చూడక

అకలంకంబగు సీతాసతి । కల్యాణంబును వినినాడక॥

వచ॥ ఆవలి కథావిధానం బెరిగించుడు నావుడు-

శ్రీశ్రీశ్రీశ్రీశ్రీ.

—:0:—

11. శ్రీ రామ విజయము (హరికథ)

గీ॥ అట్లు దశరథసందను లతులవైభవ
వాన్వితులునై యున్నకొంతకాలమ్ముజనియె
నృపతిమంతులతో నిట్లని ధరణినిక
రామునకుగూర్చి గండు విశ్రాంతినేను॥

వచ॥ వసిష్ఠుండెల్ల సుముహూర్తంబని నిర్ణయించిన పుకం బలంకరించిరి
యెల్లరహృదయంబులును వికసించె. నివ్వార్త కేకయాత్యజ దాసి
యగు మందరయను వక్త్రగామిని విని—

మంజ—వేకువజాముననే కేకయనుతే । ప్రేమతోడగనబోయి
నీకనిద్దరను నున్న యాచుచును ! భీతిపడియిడచేయి.

మ॥ నిమరించందగు కాలమాయుది యయో నీనిది భద్రంబుగా
నెదురైకవృషరంపరల్ గడిసె నీవేలాగువర్తింతువో
ముదితా నీవాకదాసివైచి నిను మంపూజించువారేరి పో
వుదమా రాజపురంధ్రసేవలకు లెమ్మో కేకరాట్టందనీ॥

హి॥ ౧౦౬—త్రై

ప॥ లెమ్మలెమ్మ మూఢురాలా । లెమ్మసర్వమాయెనే॥ లెమ్మ॥

అ॥ సమ్మదమ్మనంజానకి । చరణసేవకై పోదము॥ లెమ్మ॥

1 సేతనయుం డాధరణీ । నేతయడుగులంబట్టగ
నోతల్లి కోసలాత్మజ । నొగిగొల్తువుగానియింక॥ లెమ్మ॥

వచ॥ అనినం దైకేయి గతంబాలించి యాశ్చర్య చకితయై మందరా యే
మిదియని గుచ్చిగుచ్చియడిగి శ్రీ రామపట్టాభిషేక విధంబెరిగి
యిట్లు వితర్కించె.

గీ॥ రాముడే ధరణీసుడై ప్రజలునేని
సంతసమెకాని దాన రాక్షసవివాశ
మెట్టులగుమున్ను దెల్పె వశిష్ఠుడిది వి
నాశనము చేయకున్న యన్యాయ మొనవు॥

వచ॥ ననితలంచి మంధర బోధనంబున వృద్ధస్థుసాలుని మోసగించి శం
బరాసురు వధాసమయదత్త వరంబులను వింపతో—

మంజ— రాముని సతితో పదునాల్గేడు లరణ్యవాస ముసరింపక
భూమిధవుడై భరతుడు । పృజులను పోషణంబు గావించక॥

గీ॥ వరములను గోరుటన్ సత్యవాక్య బద్ధ
చిత్తుడై పంక్తిరథుడిట్లు నెలవసంగ
సీతతో లక్ష్మణునితోడ చింతదక్కి
పయనమై తల్లులకు మొక్కి వనికివరిగె॥

వచ॥ సరయునాదించిరిసి యందలి బల్లకట్టడంబు నడపునిపాద పతియగు
గుహునింగని తమపయనం బెరింగించి నదించాటింపుమన సతం
డిట్లనియె—

చం॥ యొడయడసిన్న బాబును యెటో దొరసానిని జేర్చునాడ నా
పడవలానిపు కాలిడగ వద్దయదేమన చట్టుబండయే
పడతిగనయ్యె నీచరణపద్మముసోకిన బీడవాడ నా
పడతికెనాకెబువ్వ కరవాయెను యెక్కడదెత్తు చెప్పమా॥

వచ॥ యొక నీపాదభూళిచే శిల సతిగామారె నందురుగాన నీపదంబులు
కడగి తడియొత్తి పడవయందు కూర్చుండబెట్టుదునని శ్రీరాముని
పదంబులు శుభ్రంబుగా గడిగి తడియొత్తి నావపై నెక్కించి
ఆవలంజేర్చిన దాశరథి సంతసించి గుహుడా నీకేమిగలమన పరని
మనోవాక్కాయంబులు పెవిత్తంబులై యున్నందున శ్రీరామా.

మంజ—కులమువారికడ నేమిగొందుమో । కుంభనీధవుడ వినుము
జలధి దాటగాచేసితివు । భవ జలధిదాటింపగనుము॥

గీ॥ అనుచు మొక్కిడ నతనిమోక్షాస్తనెరిగి
సంతసిలిరామ చంద్రుండు స్వర్గతలము
చూరగొనుమని దీవించిచేరె దండ
కావనంబును సీతలక్ష్మణులతోడ॥

గీ॥ ఆకుటిల్లొకండు నమరించికొని సుము
తాత్ప్రజాండు ఫలములంది తెచ్చి
దంపతుల కొనంగ తగునీతి భుజియింది
వాసప్రస్త నియతి బూనిరంతే॥

వచ॥ ఆవనంబు దళగ్రీవుండు సోదరియగు శూర్పనఖకు పసుపుకుంకు
మలకు కాన్కగానిచ్చినదగుట భర్తృహీనయగు శూర్పనఖపుత్రులగు
ఖరదూర్వా తిశరులతో వారియనుచరులతో నంధువనించియుండి.
మంజ—ఒకదినంబు శ్రీరామచంద్రుని మదిన్ పావరం దిలకించీ
మకరాంకుని బారింబడి దానొక మూనిని రూపువహించీ॥

వచ॥ శ్రీరామునిండాసి యిట్లనియె—

జంజోటి—శ్రీకృష్ణుని.

ప॥ వన్నెకాడ నిన్ను ప్రేమ గన్నదాన వేగరారా ॥వన్నె॥

అ॥ కన్నియను చిన్నదాన కొగిలొసగి బోవరా ॥వన్నె॥

2 నవమోహనాంగ నీకీ యువిదయెట్లు తగునురా

తవిలె నాదుమదికినను తనురుచి పరియింపరా ॥వన్నె॥

మ॥ అనిపైరాదిలకించి రాముడను కాంత వ్యర్థమికోర్కె చ
క్కనిదో కాదా లభించె నీగరిత మత్కాలంబునం కొంత దా
జన నాపైభ్రమవీడి వేరొకని పృజ్ఞాశాలినిం భర్తగా
గొనిసొఖ్యంబుల నందుమంచనిన నక్రూరాత్మ దానిట్లనుక॥

గీ॥ వలచివచ్చిన నచుబోటివారి ఏడ

కలయునప్పుడు గల్లు సుఖంబు జూడ

కెలమి నోరెటులాడె నీకిట్టులాడ

చెక్కిలిన్చెక్కితదిదన్ను చెలమికాడ॥

వచ॥ అనిన శ్రీరామచంద్రుడు దీనిమదమడంపమి ఫలంబు సున్నయని
తలంచి—

మంజ—అతివా నేనొకసతితో సుఖముల నందుచుంటి నిటుగనుము
సతీలేకొంటిగ చరించు తమ్ముని జాయపై యింక మనుము॥

తొడి—కూటకం.

ప॥ రాముసోదర నిశురోతి॥ దారనన్ను దరిజేర్చిర ॥రాము॥

ల॥ కామునిబాటికి నోర్వెను॥ కౌగిటనను దనియింపర ॥రాము॥

మి॥ నేముల్లోకంబుల నొక్కట॥ నేలురావఁబని చెల్లెల
నీమెయి జేవాదులకున్నిను॥ యేలికచేసెన దశరథ ॥రాము॥

2 అన్నయేమి యనునోయని॥ యడెలవలను మనకూటమి
కెన్నోవిధముల మెచ్చెను॥ యిటుపొమ్మని ననుబుచ్చెను
మి॥ సన్నతాంగ కొక్కోకము॥ సర్వమెరిగి యున్ననన్ను
వెన్నునినుతు కూటమిలో॥ వినుతింతువు కామింతువు ॥రాము॥

వచ॥ అనిన లక్ష్మణుండు శ్రీరాముని మనోగతంబెరిగి కరవాలంబున
సక్కపటచేడియ ముక్కుచెవుల చెక్కిన సది విలపించుచు చని తన
కుమారులగు ఖరదూషణాదుల కెరిసింప—

మంజ—యిరువది వేల్పులగంబుతో వారలు॥ యే తెంచిన బొడగాంచి
యిరువురు నిమిషంబుల వధియించిరి॥ వీరతతో కడుమించి॥

గీ॥ ముక్కుచెవులులేక రక్కసవీరులు
సుతులులేక దుఃఖమతి యగుటను
లంకకేగి భీతి రావణుగనియెడ్చి
శూర్పనఖ యిటులనె నేర్పుమీర॥

శా॥ అన్నారావణ చూచితేనరుడు రామాభిఖ్యతో పత్నితో
మొప్పుండేరేచు దండకావనము సన్మన్యజ్ఞుల నైత్తులక
యెన్నోవేలచుచుపె నాకొమరులుక హీనంబుగాచచ్చి రా
పైన్నన్నుండగ దుంపనెంచిరిక నాపాల్లెల గన్గొంటివే॥

వచ॥ అని యెరిగించిన నతండాపె నోదార్చిపుచ్చి కర్తవ్యాంశంబు నిర్ణ
యించుకొని సమస్త మాయాకవచుండగు మారీచుండాసి—

సీ॥ వింటివేసివు ముక్కంటి విల్దునిమి నాకవమాన మొడగూర్చినట్టి
బాలిశుండు

దారఘ్నాడి దండకారణ్యవాసము జేసిమనవారి చండబలుల

వధియించుటే కాక పరమసుందరి నాదుచెలియలిముక్తు నుచెవులుగోసి
 ఆయమబిడ్డల హితమా ర్చెనటవాని కావరంబడగింప గావతనిపు
 డతనిజాయ సురూపయూ నటందాని
 చెరను గొన నెంచ తీవు శాంబరినిజూపి
 అన్నదమ్ముల నిలువెల్గు నట్లొనర్పు
 మనగ మారీచుడనియె నాతనికి గడగి॥

శ్రీరాము—కూపకం.

ప॥ శ్రీరామున కపకారము । చేయన్యాయమానే బలి ॥ శ్రీరా॥

ల॥ యోరావణ దుష్టబుద్ధి । నొగితలపోసితి దశరథ ॥ శ్రీరా॥

2 ముగ్ధోకంబుల కాది । మూలము రాముడే నిజము
 చెల్లెలి నేరములేక । చేయడట్లు ధర్మరాజు ॥ శ్రీరా॥

3 సీతాజననము నిజముగ । చెబులంకకిని వినవే
 ఆతనివిని గోరుటకాలం । బాసన్నంబని తోచెడుశ్రీ ॥ రాము॥

మ॥ మును గాధేయు డొనర్చు జన్మముచు నేమూర్ఖుండనై నాశమున్
 బాసర్కజల్ప గడంగ రాఘవుడు తెంపున్జూపి యొక్కమ్ముచే
 వవధింగూలగవైచె నాటిభయమున్ బాసుంగనై తింతకున్
 జనజాలనిఘరాము కెగ్గొనరుపన్ శంకేసియో రావణా॥

వచ॥ అనిశ రావణుం డౌరా! దానవుండవుగావే. నరునకు భీతిలుదువే
 నాయాపమ గుర్తింపుము. సువర్ణకు రంగమవై రాముపర్ణశాల
 పాఠితంబున చరించుము. నిన్నా నెలతగోరివట్టనా త్మేను నంపగలదు.
 అతని నీవు దవ్వులకుంగొంపోయి లక్ష్మణుని రాజీదుము. ఆవల
 నొంటియగు భూపుత్రుని గొనితెచ్చెద—

గీ॥ నావచించిన రీతిని నడుపవేని

కఠిన తరకరవాలత ఖండనమొన

రింతునని జులిపింప మారీచు డెదను

దలచె నిట్టులుభయమెద తాండవింప॥

మంజ—దురితాత్ముడగు వీనిచే । తమపు దొరగినంత నే ఫలమ్ము
 కరుణావనుడగు రాముచే మడిసి । గాంతు నక్షయ సుఖమ్ము

2 అనితలంచి మారూకురంగమై | యామూరీమండంత
జని శ్రీరాముని పర్ణశాలకడ | చయ్యన చరించెనంత||

గీ|| దానిగాంచిసీత తనవిభునింగోరె
పట్టితెండు ప్రేమ బుట్టెననుచు
రాముడట్లుబోవ లక్ష్మణుడనె సోద
రా వినుమిక పట్టరాదుదీని||

ఉ|| కాంచనపర్ణ మీహరిణి గాంచము యీవరకెంచునేని యీ
చంచల నేత్రముగ్ధగుట చయ్యన తెండనిగోరె మాయదో
తెంచె నెవడొదానవుడు దుంపుడొకండు శరంబుబూని నా
మించినదేమి నీవచట మేనివిపుత్రిని గాచుచుండునూ —

వచ|| అని శ్రీరామచంద్రు డమ్మాయా కురంగంబు పేంటనంటిబోవ
కొంతవడికి హాతమ్మడా! లక్ష్మణాయనుయార్త సాదాబువినవచ్చుడు
జానకి లక్ష్మణునిగని-

దే:—చతురశ్రితి

ప|| అన్నాలక్ష్మణ! యార్తనాదమదె|| అన్నా||

అ|| నీయన్నగళరవము | నాలించితివే|| అన్నా||

మి|| సన్నుతబలశాలియైన నీ | యన్నకేమి కీడొడవెనొ
నిన్నుబిలచె తోడుగజను | మన్నయన్నగాపాడగ|| అ||

2 నీవుసుంత భయమండక | నిలచితేమి కతమొదెల్పు
పోవుమా అయ్యోనిలచితె | పోవానాధునిగావగ

మి|| అవిధినామాయజంకి | నడిగితి స్త్రీజన చపలత
తో విభునకొనగూడెను | దుష్టదనుజ మాయగాదె|| అ||

గీ|| అనినలక్ష్మణుండు అమ్మనీనాధుని
కెడరుపొడములేమి యెరుగవొక్కొ,
రాముబలముమాయ రక్కసుండెవ్వరో
వలికెనిట్లుబెగడు వడకుమమ్మ||

వచ|| అని నిబ్బరంబుగా వలుకు సోమిత్రీకి దుఃఖావేశంబున జానకి దు
ర్భాషలాడి తుదకిట్లులనియె-

మంజ—దాయాదద్యేషముచూపించితె । తమ్ముడైపుట్టియొకడు
శ్రీయుతంబు రాజ్యంబులాగికొని । చేర్చినడవి నీవిపుడు

2 శ్రీరాముండుగతించుమీద నా । చేయబట్టనుంకించి
యా రాధైర్యతనుంటివి రాముని యార్తనాదమాలించి ।

వచ॥ అను రాముడేవి పల్కులాలించి సుమిత్రాత్మజుండు చెవులుమూసు
కొని జననీ యింతకాలంబునుండియు నామనం బెరుంగవైతివి. కాని
మ్మిదే పోయెదను. నీ వేము వచ్చునంతవరకు పర్ణశాలందాటి యీ
వలికి రావలదని రాముడేగిన మార్గంముబట్టి పోయిన॥

గీ॥ రామలక్ష్మణులీరీతి భూమిజ నెడ

బాసిజన రావణుడుకడు మోసమునను

యోగిరూపంబుదాల్చి లోకోత్తరగుణ

జానకినిగొని లంకకై చనియెనంత॥

వచ॥ నిట రఘురాముండు మారీచవధం బాచరించి వచ్చుచు మధ్యేమా
ర్గంబున నెదురువచ్చు తమ్మునింజూచి—

ఉ॥ తమ్ముడ జానకినివడచి దవ్వరుదెంచితి వేల నేను యా
కొమ్మనురక్ష సేయుమన కూళలురక్కసు లేమొయన్న న
న్నమ్ముము రామచంద్ర యొకనాదములక్ష్మణ యంచువించు పో
పొమ్మని త్వత్సహాయముకు భూమిజబంపెను దూరియగ్గిజా॥

వచ॥ అనిన సోదరా దానవాధముండుకండు మాయాకురంగంబై మత్స్య
రంబున మరణంబందుచు నట్లరచె నని యెరిగించుచు పర్ణశాలందాని
చూచి—

ఉ॥ కీరవిహాన పంజరము కీరితిలేని నరుండు సుందరా
కారముగనియవ్వనము కంజజాగానని రేయి భవ్యకా
సారములేనిపూవసము త్కృపతిలేని ధరితివాగ నే
డి రహినుండ నేమిది కుటీరముజానకి లేమితమ్ముడా॥

భాగవత—దూషకం.

వచ॥ ఈ పరిమళిజానకి న । న్నకటయెడం బాసితివే॥ వ॥

2 అనితలంచి మామూకురంగమై | యామామీముడంత
జని శ్రీరాముని పరశాలకడ | చయ్యన చరించెంత||

గీ|| దానిగాంచిసీత తనవిభునింగోరె
పట్టితెండు పేమ బుట్టెనచుచు
రాముడట్లుబోవ లక్ష్మణుడనె సోద
రా వినుమిక పట్టరామదీని||

ఉ|| కాంచనవర్ణ మీహరిణి గాంచము యీవరకెంతునేని యీ
చంచల నేత్రముగ్ధగుట చయ్యన తెండనిగోరె మాయదో
తెంచె నెవండాదానవుడు దుంపుడొకండు శరంబుబూని నా
మించినదేమి నీవిచట మేదినిపుత్రిని గాచుచుండుమా—

వచ|| అని శ్రీరామచండు) డమ్మాయా కురంగంబు వెంటనంటిబోవ
కొంతవడికి హతయ్యుడా! లక్ష్మణాయనుయారైనాదబువినవచ్చుడు
జానకి లక్ష్మణునిగని-

దేశ—చతురశ్రీతి

ప|| అన్నా లక్ష్మణ! యీ రైనాదమదె|| అన్నా||

అ|| నీయన్నగళరవము | నాలించితివే|| అన్నా||

మి|| సన్నతబలశాలియైన నీ | యన్నకేమి కీచొడవెనో
నిన్నుబిలచె తోడుగజను | మన్నయన్నగాపాడగ|| అ||

2 నీవుసుంత భయమండక | నిలచితేమి కతమొదెల్పు
పోవుమా అయ్యోనిలచితె | పోవానాధునిగావగ

మి|| ఆవిధినామాయజింకి | నడిగితి ప్రీజన చపలత
తో విభునకెగ్గనగూడెను | దుష్టదనుజ మాయగాదె|| అ||

గీ|| అనినలక్ష్మణుండు అమ్మసీనాధుని
కెడరుపొడముచేమి యెరుగవొక్కొ
రాముబలముమాయ రక్కసుండెవ్వరో
నలికెనిట్లుబెగడు వడకుమమ్మ||

వచ|| అని నిబ్బరంబుగా వలుకు సామిత్రికి దుఃఖావేశంబున జానకి దు
ర్భావలాడి తుదకిట్లులనియె-

మంజ—దాయాద ద్వేషముచూపించితె । తమ్ముడైపుట్టియొకడు
 త్రియుతంబు రాజ్యంబులాగికొని । చేర్చెనడవి నీవిపుడు

2 శ్రీరాముండుగతించుమీద నా । చేయిబట్టనుంకించి
 యారాధైర్యతనుంటివి రాముని । యార్తనాదమాలించి॥

వచ॥ అను రాముడేవి పల్కులాలించి సుమిత్రాత్మజుండు చెవులుమూసు
 కొని జననీ యింతకాలంబునుండియు నామనం బెరుంగవైతివి. కాని
 మ్మిడే పోయెదను. నీ వేము వచ్చునంతవరకు పర్ణశాలందాటి యీ
 వలికి రావలదని రాముడేగిన మార్గంముబట్టి పోయిన॥

గీ॥ రామలక్ష్మణలీరీతి భూమిజ నెడ

బాసిజన రావణుడుకడు మోసమునను

యోగిరూపంబుదాల్చి లోకోత్తరగుణ

జానకినిగొని లంకకై చనియెనంత॥

వచ॥ నట రఘురాముండు మారీచవధం బాచరించి వచ్చుచు మధ్యేమా
 ర్గంబున నెదురువచ్చు తమ్మునింజూచి-

ఉ॥ తమ్ముడ జానకినిడచి దవ్వరుచెంచితి వేల నేను యా
 కొమ్మనురక్ష సేయమన కూళలురక్కను లేమొయన్న న
 న్నమ్మొము రామచంద్ర యొకనాదములక్ష్మణ యంచువించు పో
 పొమ్మని త్వత్సహాయముకు భూమిజబంపెను దూరియగ్గిజా॥

వచ॥ అనిన సోదరా దానవాధముండొకండు మాయాకురంగంబై మత్స
 రంబున మరణంబందుచు నట్లరచె నని యెరిగించుచు పర్ణశాలండాని
 చూచి—

ఉ॥ కీరవిహాన పంజరము కీరితిలేని నరుండు సుందరా
 శారముగానియవ్వనము కంజజగానని లేయి భవ్యకా
 సారములేనిపూవంబు త్కూపతిలేని ధరితివాగ నే
 డీరహినుండ నేమిది కుటీరముజానకి లేమితమ్ముడా॥

భాగ్యవతి—హృదయం.

వచ॥ నీ సతీమణిజానకి న । న్నకటయెడం బాసితివే॥ వా॥

నైన్యంబుల గూడుకొని నముద్రంబునకు వారధింకట్టి సువేలాది
పయివిడసిన—

మంజ—దశకంఠునితమ్ముక విభీషణుడు | ధర్మంబుల నెరిగింపక
ససిగాదనితన్నిన శ్రీరాముని | శరణందెను యనుకంపక

2 అంగదునంపెను రాయబారిగా | నారావణు కడకు

అంగీకరింపక దురమునకే | నయ్యసురేందుడు గడగక॥

వచ॥ తలపడిన భీకరసంగ్రామంబున రావణుని బంధుమిత్ర పుత్రాదుల
నందర వధియించి తుదకు శ్రీరామచంద్రుడు రావణుని లాతలం
బునకు బలిగావించి లంకాపురంబు విభీషణునకు వట్టంబుగట్టె—

గీ॥ జానకీసతి సాధ్వీత్వ శంకదీర

అగ్నిచే పూతయైనంత నమరపుష్ప

కాధిపాదత సాకేత మధిగమించి

తల్లులకు మొక్కి తమ్ముల దయనుచూచి॥

వచ॥ అంత మహావైభవంబున శ్రీరామచంద్రమూర్తి పట్టాభిషిక్తుండై
న్యాయపరిపాలనం బాచరించుచుండ—

గీ॥ అంతకొంత కాలమరిగిన యొకనాడు

రామచంద్రుడొక్క. రాత్రిపురము

గలయ దిరుగుచుండగా నాగరులలోన

నొకడు సతినివీడి యొప్పుకున్న॥

మంజ—రాముడతనితో సతివిడదగునట | రా యేలుకొమ్మనంగ

రాముడనచుకొంటివె పెండ్లామును | రావణుడెత్తుకపోవంగ

2 సిగ్గులేక కొనివచ్చి యేలుకొని | భీమాదువారి శేకాబ్జ

లగ్గగు దీనిని నేనొల్లను నీ | లాతిమాట చెవిబెట్టె॥

వచ॥ అనిదూరిన విచారంబున శ్రీరామచంద్రుడు యిలుచేరి సౌమిత్రి
జీరి యాసీతంగొని చని వాల్మీకిపర్ణశాల పాఠంబున విడచిరమ్మని
పంపిన పూర్ణగర్భవతియగుట వాల్మీకి రక్షణంబున నప్పర్ణశాలకుశ
లపులను కుమారులంగనియె. లక్ష్మణునకు అంగద చంద్రకేతులును

భరతునకు దక్షుడు పుష్కలమును శత్రుఘ్నునకు సుబాహు శత్రుసేనులును జనించిరి. కొంతకాలమునకు రామునందనులగు కుశలవులు వాల్మీకివలన నుపవీతులై తద్విరచిత రామాయణ గానం బాచరించుచు నయోధ్యకుంజేరిన శ్రీరాముడు గ్రహించి దారం బిలపించి సతీత్వ పరిక్షుంగొనిన జానకిభూవివరంబు చొచ్చిన శ్రీరా మాదులు కుశలవులకు పట్టముగట్టి సరయానదిం బ్రవేశించిరి—
కం॥ యీరామాయణ సత్కథ నోచారగ చదువ విన్ననుక సకలంబౌ
కోరికలుదీరి యావల శ్రీరామునిసేవదొరుకు స్థిరముగరాజ॥

శ్రీశ్రీశ్రీశ్రీశ్రీ.

12. శకుంతలోపాఖ్యానము (హరికథ)

మంజ—అంతపరీక్షిత డావలిచరితం। బానతీవె దయతోడ
సంతసంబుబెనగొనభాగవత। సారంబును గొనువాడ॥

వచ॥ అనిన శుకుండిట్లనియె. నాకుశునకు నతిధి, వానికి నిషఘండు, వానికి నభుండు, వానికి పుండరీకుండు, వానికి నిహీనుడు, వానికి సారియాత్ముడు, వానికి బలుఁడు, వానికి జలుఁడు, వానికి వజ్రినా భుండు, వానికి శంఖుండు, వానికి విధృతి, వానికి హిరణ్యనాభుండు, వానికి పుష్కండు, వానికి ధృవసంధి, వానికి సుదర్శనుండు, వానికి నగ్నివర్ణుండు, వానికి శీఘ్రుండు, వానికి మరువు, వానికి సంధియు, వానికిసమర్థుండు, వానికి మహస్వంతుండు, వానికి విశ్వసాహస్యుండు, వానికి బృహద్బలుండు, జనించిరిది సూర్యవంశ విధానము. యింక చంద్రవంశంబెరిగించెద నాలింపుము—

గీ॥ వేయితలలతోడ వెలుగు జగన్నాథు
బొడ్డుదమ్మిబమ్మ బుట్టె మొదలు
వానికత్తియనెడు వాడుదృవంబయ్యె
వానిపుత్రుడు క్షపాకరుండు॥

మంజ—ఆతడు సురగురుకడగల విద్యల | నాజ్ఞించుచు మిఱిమిరి

ఆతనిదారను తారనుకామత | నాకిమించి వనిజేరి

2 కాపురముండిన సతినిమ్మని గురు | డోపికతనుగోరినను

కోపంబున నీనంచ నిధిఃకృతి | గురుని సాగదోలినను॥

గీ॥ గురుడుసురల కెడకపరచిన వారేగు

దెంచిచంపుతోడ మించిపోరు

ఁరిగిదానవాళి సురలపై గవిసిన

మిరివారిపోరు ఘోరమయ్యె॥

వచ॥ బ్రహ్మదేవుడగుదెంచి వారిని వారించి గురుసతి నతనికిప్పించిన నా

సతిగర్భంబున నొకబాలుడుద్భవించిన మరలగురుశిష్యులకు వివా

దంబుపొడమె విధాత తారనుంగాంచి—

నివృత్తి—తిక్కగతి.

ప॥ శంకింపకుమా తార | చిన్నివాడెవని సుతుడు ॥శంకి॥

ల॥ బొంకవలదు యెరిగింపుము | పొలతీ నిజమెంతగలదో ॥శంకి॥

2 ఏమనివిన్నవించగలను | యెటులదెల్పుదీనిజమ్ము

నామిసీ వెరుంగనిది | జగములోన గలదేయిపు ॥డేమి॥

3 నేనెటులన్నను చెల్లదు | మానిని యనుభవము గల్గు

దానవగుట నమ్మకమ్ము | తగులు చెప్పమోతనయ ॥శంకిం॥

4 నిక్కమెరిగించెదనే | నీరే రేనిగూడి

యిక్కుమారుగంటిని యిక | పెక్కులేల లోకపాల ॥యేమ॥

గీ॥ అనుచు తారయెరిగింప నావిధాత

బాలుచందురునకొసంగి పంపనతమ

బుధుడటంచని పేరిడె బుధుడిలయను

కన్యయందు పురూరపు గాంచెనధిప॥

వచ॥ ఆపురూరపుడు మిత్రావరుణ శాపంబున మానవ కాంతయగు

నూర్వసింగూడి నాయుపు మొగలగు నార్వర కొడుకులం గనె.

వారిలో విజయానకు భీముడజనించె. నాతనికి కాంచనుడు, వానికి

హోత్రకుండు, వానికి గంగాజలంబు పుక్కిటంబట్టివ జహ్నుండు,
వానికి పూరుండు, వానికి బాలకుండు, వానికి నజకుండు, వానికి
గుశుండు, వానికి గుశాంబువు, వానికి గాధికి పుట్టిరి. వానికి సత్యవతి
జనించె. నామెకు జమదగ్నిజనించె. వానికి క్షత్రియకులహననుండు
పరశురాముండు బుట్టె. ఆగాధి విశ్వానుత్తుండు జనించె. నది య
ట్లుండనిమ్ము. నిక పురూరవు రెండవకొమరుండగు నహుభునకు
యతియు, యయాతి, సంహతి, నాయాతి, వియతి, వికృతియను
ఆర్దురు కుమారు లుదయించిరి. అందు మొదటివాడగు యతిరాజ్యం
బుబాసి, యడవికిబోయిన యయాతి రాజేంద్రుడయ్యె—

మంజ—శుక్రునికూతురు దేవయానయను | సుందరాంగి యొకనాడు

విక్రమవంతుడు దనుజేశుని సుత | విమల శర్మిష్ఠగూడి |

ఉ॥ పూవనమందునాడి జలముంగని స్నానమొనర్ప చీరలఘ్

నావనతీరమందు నిడి | యందుమునుంగగ నారదుండు నా

తోవజనంగ సిగ్గున తలోదగులందరు చీరలందగా

త్రూవరదేవయాన దనుజాధిపుకూతురు చీరగట్టగఘ్ ||

వచ॥ శర్మిష్ఠ దేవయానతో వాదాడి—

మ॥ తులునత్వంబున దారతమ్యమెదలో దోపింపగా నీకనా

వలువంగట్టితివే ఫలం బనుభవింపంజేతు సంహమె చే

తులుకాభుల్ వడిగట్టికూపమున నంతోమోసతందోచి నె

చ్చెలులుందావృష పర్వపుత్రిజనియెఁ చింతింపక నైవినిధిఘ్ ||

వచ॥ ఆకూపంబున దేవయాని విలపించుచుండ యయాతి సరపాలుండు

వేటాసక్తింజని యావనంబుజేరి కూపమందున్న దేవయానను బయ

లుతుందీసిన దేవయాన నతనికిట్లనియె—

మంజ—ననుపాణిగ్రహణం బొనరించుట | నాకీవెనాధుడవు

జననాయక పరియించి సతంబతి | సౌఖ్యంబులనిడి బోవు ||

గీ॥ మనుచువచ్చియించి పైకొను నబలచరిత

మాన్యపాలుండెరింగి మీరగ్గకులులు

క్షత్రియులమైన మమఃగోరజనునె నాగ
ననురగురువరుపుత్రి యిట్లు యొమరల॥

నాటకురంజ—రూపకం.

ప॥ వినుమెట్టులైనను నీవె । విభుషపు నాకో నరవర ॥విను॥

అ॥ జనవందిత నాకట్టులు । శాపంబొకడుండె నయ్య ॥విను॥

2 తొల్లిదేవగురుని సుతుడు । యెల్లవిద్యల నెరుగగ మా
యిల్లుజేరి మాజనకుని సే । విచినేర్చె నాపైనను ॥విను॥

3 వానిగోరియుంటినని । వాడెరింగి యొప్పుకున్న
వానివిద్య లక్కరకుక । రానట్టులు శపియించితి ॥విను॥

4 అతడునన్ను గూడకోప । మందియు పత్రిశాపంచిడె
క్షితిపతి పతియగుగాకని । జీవితేశ గ్రహియింపుము ॥విను॥

పచ॥ అనివచియించితి శుక్రుండరుడెంచి గతంబాలించి యయాతికి దేవ
యానినొసంగి వివాహంబాచరించి దనుజరాజనందనియగు శర్మిష్ఠం
గూడా నొసంగిపంపిన నతండు దేవయానివలన యదు దుర్వసులను
నందనులను శర్మిష్ఠయందు శ్రుహ్యండుననువు బూరువునను కుమా
రులంగాంచె. కొండొకకారణంబున శుక్రుండు యయాతికి ముసలి
తనంబుగల్గి శాపంబిచ్చిన కుమారులలో పూరుండుతండ్రి జరగ్ర
హించి తనయవ్వనంబొసంగె. కొంతకాలంబునకు యయాతి సుతు
నకు యవ్వనంబుతోబాటు రాజ్యపాలనంబు నొసంగి తపోవనికిం
జనియె. నాపూరునకు జనమేజయుండు ఆతనికి పొచ్చిన్వాంసుడు,
వానికి ప్రవిరోధమన్యువు, వానికి జారువు, వానికి సుద్యువు, వానికి
బహుగతుండు, వానికి శర్మాతి, వానికి సంయాతి, వానికి రాదా
శర్వుండు, వానికి ఋతేపువు, వాని కంతిసారుండు, వాని కపత్రి
రథుండు, వానికి కణ్వండు, వానికి మేధాధితి, వానికి రైభ్యుండు,
వానికి దుష్కంతుండు బుట్టె—

మంజ—ఆరువ్యంత సృపాలుడువేటకు । నడవిజొచ్చి యొకనాడు
బాధించెను మృగముల వీరత । బాహుబలంబున జూడు॥

గీ॥ యిట్లువేటాడి యలసియొక్కంత విశ్రాంతి
మింపననువగు దరిగోరి యేగునంత
కన్వనాశ్రమమర్ధిని గాంచిచేర
షర్ణశాలను చక్కని పణతినిలచె॥

వచ॥ అదిగురాకుబోడినిగాంచి దువ్యంతుడు కామోద్రిక్తమనస్కుండై
చెలికానిం జూచి—

ధన్యానీ—మిశ్రగతి.

ప॥ వింటిమా యెందైన | యిట్టిజగన్మోహిని గలదని ॥వింటి॥

అ॥ కంటిమాకలనైనను సరి | కంతిచేతిలో కటారి ॥వింటి॥

మి॥ తుంటవిల్లుజనకుండైన | కంటజూచి నిలువగలడె

కింటగించి యప్పరసల | కరుణించునె సురపతియును ॥వింటి॥

ఉ॥ దానివిలాస పుంగులులు దానిమనోజ శరాక్షియుగ్మ మ
ద్దాని కుచద్వయాగరిమ దానివశ్రత్రయి సుందరంబు య
ద్దాని పిరుందులందమును దానియొరము దానిహవము
గానము మున్ను నెందయిన గానముదానికి సాటియ్యుడే॥

వచ॥ అని సమీపించిన నమ్మానినీ వతంసం బాతిధ్యం బొసంగిన—

మ॥ వనితా యెవ్వరిదానవీపు యిటుకణ్వానాస మందుంటి నీ

జనకుండెవ్వరు నామమేమి ననుమెచ్చుజేసి తాతిధ్యత
నినుపెండ్లాడిన భాగ్యశాలియెవచో నీరేజ పత్మాక్షి యె
ల్ల నెరింగింపగదే యనంగవిటులా లావణ్యతాబల్కెడు॥

నీ॥ జననాధమేనకయను కామినీమణిక్ పరియించెగాధినందనుడుమున్ను
సంసారగోష్ఠినిం జరుపకాలముకొంత గర్భమైయామెకు గల్గినాను
పుత్రికామోహంబు బోనాడిమేనక భువిపయినన్వీడి దివికి నేగె
తపమొనర్చుచుగాధితనయుండునన్వీడనాడై నంతటనుకన్వమునికరుణ
తోడగొనితెచ్చి పెంచెనో రేడనేట
రేపటం బెండ్లిగావింప భూపవరుల
వెదుకుడున్నాడు తగిన పృథ్వీసుకొరకు
యిప్పడేగెను నాతండ్రి యింద్రసభకు॥

వచ॥ అని యెరింగించిన ద వ్యంతనృపాలుండా శకుంతలంగని—

మంజ—బాలానినుగనిచంతట నేనతి । బాళిగాంచితిని నేను

నేలాశంకిపంగరమ్ము భువి । పాలుండను దయజూడు॥

గీ॥ సనువరించిన సీతండ్రికిని హితంబు

గలుగు రాపుత్రీవగుటనో లలనచెల్లు

నీకుగాంధర్వ వైవాహ మికుటీర

ముననె విహరిత మననామె మోమువాంచి॥

వచ॥ ఆర్యా! తామెవ్వరో నేను దువ్యంతనృపాలు వరియించితి నన
సతండు సంతసిలి కలరూపెరింగింప గాంధర్వవిధిని—

కం॥ సరపాలుడు మేనకసుత మరుకేళిని మెలగుచొక్క మాసంబుండన్
తరుణికి చూలెర్పడగను ధరణీసుండనియె కూర్చి తలగియెల్చనన్॥

మ॥ సరసీక్షేక్షణనేను వేటకయి కాంతంజేరి తిన్నిండునన్

సరిగన్ బెక్కుదినంబు లేగతిని రాజ్యంబుడెనో గాంచగా

న్నరుగ న్నొందితినీవు నీజనకువాఙ్మబద్ధతన్ రమ్మటం

చు రయంబొప్పు నృపాలు డామెవిడి దానుంజేరి పట్టంబుకున్॥

వచ॥ అంత కొన్నిదినంబులకు కణ్వుడరుదెంచి గతంబాలించి సంతసింఁచె
సవ్వల శకుంతలాగర్భంబున శుభముహూర్తంబున కుమారుండుద
యించిన-కణ్వుండు—

కమాచి—చతురశ్రగతి.

ప॥ పోయిరమ్మా ప్రియకుమారి । భూవిభుడో విభుకడకు ॥పో॥

అ॥ శ్రేయస్సులు గల్గుత నీ । చిన్నవానిగొని రయమున ॥పోయి॥

2 అత్తమామలనుభక్తి । నాదరించి పూజింపుము

చిత్తము హరియందుంచుము । సేవించుముప్రాణేశ్వరు ॥పోయి॥

గీ॥ అనుచు మునిబాలకులను తోడంపిన జని

కొలుపునందున్న దువ్యంతకును సమస్క-

రించిబాలునిజూపి నరేంద్రుడగుగ

నట్లుమారాడకున్న సయ్యత్రివయనియె॥

చం॥ నరవర చూడనట్లునికి న్యామమె పుత్రునిరుంగకున్న న
 న్నెరుగవె కణ్వనాశ్రమము కీవరుదేరివె వేటకాంక్ష సుం
 దరి నినువీడ ప్రేమమున దన్నుచుటంచు ననున్వరింపవే
 మరచితివే యిటుల్ సలుప మానవనాధుల కెంచుజెల్లనే॥

మంజ—అనినతోనె యశరీరవాణి। యోయవనినాథ యిటువినుము

గనుముజేమి నీసతియె కొమరుని। గాంచుము సురసమ్మతము॥

వచ॥ అనిన భార్యపుత్రుల నేలుకొని దుశ్యంతుడు అంబరవాణిచే భ
 రింప ప్రోత్సహింపబడుకతన భరితుండని కొమరునకు నామంబుంచె.
 నాభరతుడు పాలించుకతన నిదిభరతఖండమునాబడె. నతనికి వితథుం
 డు, వానికి మన్యువు, వానికి నరుడు, వానికి రంతిదేవుండు జనించిరిట్లు
 యయాశివంశంబవిచ్ఛిన్నంబుగా సాగుచుండె. నికనజామీధునకు
 ఋక్షుండు, వానికి సంవరుణుండు, వానికి తపతి, వానికి కురువు, ఆతని
 పాలితంబగుతలంబు కురుక్షేత్రంబయ్యె. నాకురువునకు సుధనువు.
 వానికిసుహూతుడు, వానికి చ్యవనుండు, వానికి గృతి, వానికి వసువు
 వానికి బృహద్రథుడు, వానికి కుశాగ్రుండు, వానికి ఋషభుండు,
 వానికి సత్యహితుడు, వానికి బుష్పవంతుడు, వానికి జహ్నువు, వానికి
 సురథుండు, వానికి విధూరథుండు, వానికి సార్వభౌముడు, వానికి
 జయశ్రేనుండు, వానికి రథికుండు, వానికి నయుతాయువు, వానికి
 గోధనుడు. వానికి దేవాతిథి, వానికి ఋక్షుండు, వానికి భీమసేనుండు,
 వానికి ప్రతీపుండు, వానికి దేవాపి, శంతనబాహ్లికులు జనించిరి—

మంజ—అదేనాపి తపోనియతాత్మను। నడవిశేర బాల్యమున

అడట మాతామహరాజ్యమ్మున। కరిగె నాబాహ్లికుండు

2 శంతనుండు రాజ్యాధినాయకత। చాలకాలనిలనేలె

సంతుగాంచె గంగాసతీయందున। సద్గుణగణు నతిబాళి॥

వచ॥ అకుమారుండు భీష్ముండనబరగె. నాశంతనునకు దాశకన్యకయగు
 సత్యవతియందు చిత్రాంగద విచిత్రవీర్యులు బుట్టి రండు చిత్రాంగ
 దుండు గంధర్వులవలనహతుడైన భీష్ముండు కాశీరాజుకుమారికలగు
 అంబికాంబాలికలనుదెచ్చి విచిత్రవీర్యున కంటగట్టె. నతండుసంతాన

రహితుడై మృతినందిన తల్లియగు సత్యవతి పనుపునవ్యాసుండు గ్రామముగా వారికి ధృతరాష్ట్ర పాండురాజుల నొసంగె. నందుధృత రాష్ట్రానకు గాంధారియందు దుర్యోధనాది పుత్రశతమును దుస్సల యనుకన్యకయు జన్మించిరి. పాండురాజుసతులగు కుంతీమామృతకు ధర్మ భీమా ధ్వున నకులసహదేవులు జనించిరి. వారలకు ద్రౌపది యందు క్రమంబుగా ప్రతివిందుడు శుత్రసేనుడు శుత్రీక్షీర్తి శతా నీకుండు శుత్రకర్ముండు ననుకుమారులుదయించిరి. కాక ధర్మరాజు నకు పౌరవతియందు దేవకుండును, భీమునకు హిడింబియందు ఘటోత్కచుండును, కాళియందు సర్వగతుండును, సహదేవునకు విజయ యందు సుహోతుండును, నకులునకు రేణుమణియందు నిరమిత్తుం డును, అర్జునునకు నులూపియందు యిలావంతుడును, చిత్రాంగద యందు బభ్రూవానుడును, సుభద్రాయందభిమత్యుడును జనించిరి. పరీక్షిద్భూపాలా యిదిమీవంశము. యికముందు యిరువదియైదవ వాడు బ్రహ్మాక్షతృడు వానితో మీవంశమంతరించును—

గీ॥ ఆయయాతి తనయులందు జ్యేష్ఠుండగు

యదువువంశ వివరమాలకింపు

భక్తితోడవిన్న వాగినచదివిన

పుట్టబోడు హరియెబుట్టుకతన॥

వచ॥ అయ్యదువునకు ముప్పదిరెండవ వాడగు కురువునకు పృష్టియా, వానికి లోమనుండును, వానికి కపోతరోముడు, వానికి యనువు, వానికి దుందుభి, వానికి విద్యోతనుండు, వానికి బువర్హస్సువు, వానికి నాహు కుండు, వానికి దేవకుండు, నుగ్రసేనుండువను వారిద్దరు జనించిరి. అందుదేవకునకు శల్లూరుకుమారులును, దేవకీదేవి మొదలగు కుమారిక లేడ్వరును జనించిరి. రెండవవాడగునుగ్రసేనునకు గంసాదులు తొమ్మిడుగురు గల్గిరి—

మంజ—అకంసుడవనీ భారము । కష్టలపెదతండ్రిని జంపె

లోకంబున బల్దురితాత్ముం । డై కూరకర్మలం జలిపె॥

వచ॥ అది అట్లుండ అంధకునికుమారుండగు భజమీనునకు విధూరధుడు
బుట్టె. వానికి శినియు, వానికి భోజుండును, హృదికుండును గల్గిరి.
అందు హృదికునకు దేవమీఘుఁడు అతనికి శూరుండు గల్గెను.

గీ॥ శూరుడాత్మనతియు సుందరిమారిష

యనెడుదానివలన నధికబలుల

సుతులబడుగురపయి సుతల నేవురగాంచె

దోసతోటనంగ భాసురముగ॥

వచ॥ వసుదేవుండు, దేవభాగుండు, దేవశ్రీవుండు, సారకుండు, స్పృజ
యుడు, శ్యామకుండు, కంకుండు, నసీకుండు, వత్సకుండు, వృకుండు,
ననుకుమారులను పృథయను నామాంతరముగల కుంతియు, శ్రుత
దేవయు, శ్రుతకీర్తియు, శ్రుతిశ్రీవసయు, రాజాధిదేవియు నను
కుమారికలగాంచె. నందు పెద్దదియగు పృథనుమిత్రుడగు కుంతి
భోజునకు దత్తపుత్రికగానిడుట నది కుంతియనబరగె, నాయమకుంతి
భోజునియింట బెరుగుచుండ దుర్వాసుడరుదెంచి వేల్పులంజరు విద్య
నరింగించె—

ఉ॥ చిన్నతనంబు నన్నృథ యశేషఫలప్రద మంత్రశక్తిచే
గ్రన్ననమింటిభాస్కరుని రమ్మనిచీరిన వచ్చి వెండిపా
మ్మన్నను రిత్తపోక నొకయర్భకు నాయమకిచ్చె నామెయ
న్నన్న యిటలగల్గె ననునారడిపుచ్చరె లోకులెల్లరు॥

శుభపంథనరాలి—చతురశ్రగతి.

ప॥ ఏమసేతుదైవమా న॥ న్నిట్లు జేశితే ॥ఏమి॥

అ॥ యీమహిదలయైతితిరుగ॥ నెట్లగును వివస్వత ॥యేమి॥

2 కన్నియ నేచిన్నవాని॥ గాంచితిసని విన నగరే

నన్నెవ్వరు వరియింతురు॥ నాగతి యెటుగావలెనో ॥యేమి॥

చం॥ అనివిలపించి బాలకుని యందొకచోటను నిల్పిదాడిచ్చే!
ఘన మయమందసం బారుల గాంచగ నీకయ దేనొనర్చి లో

ననిది సముద్రోవేగమున నన్దిజన న్నొనరించి యిల్లుడే
రినగని సూతుడాసుతుని ప్రేమచుబెంచుకొనె న్నమారుగఁ॥

వచ॥ ఆబాలకుండే భారతరణ మూలకందంబగు కర్ణుండు నాకుంటిదేవిని
సీపిపితాహుండగు పాండురాజు వినాహంబాడె. నామెతో బుట్టు
వగు శ్రుతశ్రవసనుచేదిభూమిశుండు దమఘోషుండు వరింప వారికి
శిశుపాలుండుగల్గె, నామెసోదరియగు శ్రుతదేవను వృద్ధశర్మ వరింప
వారికి దంఠవక్తుండుబుట్టె. ఓట్లుకడమవారలుగూడా సంతానవంతు
లైరి. కంసచెలియండ్రో వసుదేవానుజులు వరించి సంతానవంతులైరి.
యిక వసుదేవుండు—

సీ॥ రోహిణీసతిని వివాహంబాడి బలగదసారణవిపుల ధృవాదులగ నె
పారవియందు సుబాహుసుభదుర్ దుర్మదభదుర్లనెడి కుమారులగ నె
మదిరనువరియించి మరియు నందోపనందనకృతకాదుల తనయులగ నె
కొసల్యయందున ఘనకేళిరోచనయందు ప్రిహస్తు హేమాంగదుగ నె
యవల నిశయందు యదుముఖ్యులైనవారి
వెలయు శ్రుతదేవయందు ద్విపృష్ఠనాకిని
శాంతియందున బదుగుర సాహదేవ
వలన నెనమండ్రో తనయులంబడసె నధిప॥

వచ॥ ఆవలదేవకియందు క్రమంబుగా గీర్తిమంతుడు, సుషేణుండు, భద్ర
సేనుండును, ఋజువును, సదమనుండును, భదుర్గిండును, సంకర్షణుం
డును, నను యేశ్వరగాంచి కంసకరవాలంబున కర్పించె. నావల—

మంజ—ద్రుప్తహవన మొనరింపగ । పాపులతోడోగడతేర్పగను
శిష్టజనావనుడగు శ్రీహరి । కృష్ణుండై జనియించగను॥

వచ॥ ఆబాలకుని పెందయశోదలకడ నుంప నతండుబెద్దయై కంసాదివిషు
తుల వధియించెనన పరీక్షన్మహారాజు శుకయోగింద్రో ఆశ్రీకృష్ణ
పరమాత్మ చరితంబునేకభంగుల వచియింతు రదిసాకల్యంబుగా నెరి
గింపవేయనునది శ్రీమహాభాగవతాంతర్గత నవమస్కంధము—

శ్రీరస్తు—అవిష్కృతస్తు.
శ్రీగురువరబ్రహ్మణేనమః.

శ్రీ కృష్ణ భాగవతము.

(హరికథ)

దశమ స్కంధము

—:0.—

13 శ్రీకృష్ణ జననము

గీ॥ శుకమునీండు తరసుతున కనియెనము | లుగ్రసేనాత్మజుడు
కంసుడుజ్వలముగ | సోదరిని దేవకీదేవి శూరసేను | తనయుడగు
వసుదేవుని దారజేసి॥

మంజ—చెల్లెలినిస్వశురాలయంబుకడ | తేర్చిరాగ నుంకించీ
యల్లము సంతసవార్ధిదేల రథ | మున్నెక్కగ గావించీ॥

వచ॥ కంసనృపాలుండే రథచోదకుండై చనుచుండ మార్గమధ్యంబున
నెల్లరాలింప నంబరవాణి యిట్లనియె—

మంజ—అవురాకంసా సంతసింపకీ | యతివశందనులలో
తవునని యెగ్గిదవవాడు మారక | మవురా నీకీయులలో॥

గీ॥ కంసుడరెత్తియూలించి కనకరథము | వేగడిగి కరవాలంబులూగి
కోప | ముక్కు మిగులంగ చెల్లెలురెక్కబట్టి | దిగిచినంగాంచి
యావసుదేవుడడలి॥

మలమహామతము—చతురశ్రీ.

ప॥ బావాతగునా | యిదిశ్రేయమగునా || బావా॥

అ॥ కోవిమండపు సర్వమెరిగిన | కువలయేశుడ విట్లుపేముడి
బోవిడచి చెల్లెలినింజంపగ | బూన నగరెల్లెలునునా || బావా॥

మ॥ అనిప్రాప్తింపగ కంసు డిట్లనియె । బావా మింటిపల్కుల్ విసక
తనకుంగానిది ధర్మమున్నెదయి । చిత్తబంధు నకదాల్ప కీ
వనితంజంపి మరొక్క చంద్రచూఱుని పైవాహముంజేతు నీ
కు ననున్నడ్డకు పొమ్మటన్నగని యాహారాత్మతో నిట్లనుక॥

వచ॥ బావా! కంసరాజా! స్త్రీహత్య కేలఁబా నెదవు. యీసతికిజనించు
కుమారునివలనఁగాదా! నీకుభయము—

గీ॥ తరుణికిజనించు బిడ్డలందరను నీకు । నిచ్చెదను వారిజంపు మీ
యింటివిడుపు । మనిన సరియని కంసుఁడా యశివవిడచి । యింటి
కేగెను పైకొన్ని యేండ్లుగడువ॥

వచ॥ దేవకీదేవి చూలుధరించి కీర్తిమంతుఁడను కుమారుఁగాంచె. వసు
దేవుఁడాడితప్పుజాలక నాబాలకుని కంసుదరికిదెచ్చి—

మంజ—బావానీచెలియలు యీబాలుని । ప్రసవించెను గను నేడు
వేవేగమ వీనిందెగజూచియు । భీతినిచుదినివీడు

2 మనియెరిగించిన కంసుండనునో । యనఘా యిటువినుము
వనుభయపెట్టిన దప్తమగర్భము । గనుకీవీని గొనిచనుము॥

గీ॥ అనుచు మరలబాలు నావసుదేవున । కొనగిహంపుపిదప కొడు
లేపు । రుదృవిల్లిరొకట లోకసంచారి నా । రదుఁడు వచ్చికంస
రాజుకనియె॥

శ్లో॥—హాపకం.

ప॥ కంసరాజ చిత్తోతరము । గానున్నది కొలదిలోన ॥కంస॥

అ॥ హంసవాహను కడవంటిని । యదిసీతరిగింప గుంటిని ॥కంస॥

2 సురలందరు యాదవులై । ధరణిజనించిరి యిక శ్రీ
హరిదేవకి గర్భంబున । యవతరించునట వింటివె ॥కంస॥

3 ధామిదేవికి నీబోటులు । మోయరాని భారమంట
నామురారి మిమ్మందర । హతమార్ప జనించునంట ॥కంస॥

చ॥ అనివచియించియేగు కలహశను పల్కులకంసు డెంతయుక
కనలువహించి చిత్తమున గంపిలి యావసుదేవు దేవకి

జనమనిగూడబట్టి చెరసాలనుబెట్టి గలంచుచుండ నా
వనితకు గర్భమేడవది భంగమునందుట మోడమందుచుకొ॥

వచ॥ జాగరూకత వర్తింపునుండ మరల దేవకీదేవిగర్భంబు ధరియించిన
విధాతసహితనిలించ బృందంబకుడెంచి యామెగర్భస్థబాలునింగురించి.

ఓలచారి—చతురశ్రింగుతి.

ప॥ సకలలోకపాలనా । శరధిశయానా దీన ॥సక॥

అ॥ అకలుష వర్తనావనా । యథువినాశనా ॥సక॥

2 నీమహిమార్జవమీద । నేరికొను మురహరా

భూమిసతీ భారముడుప । బుట్టొందితి ద్వాపరమున ॥సక॥

గీ॥ అనుచుప్రార్థించి నిర్జరులడిగినంత । నెలలు తొమ్మిదిగడచన నెల
మిశ్రావ । కాఖ్యనూసంబు మరుపక్షమందు నవ్వు । మిని మహా
విష్ణుమూర్తి భూమినిజనించె॥

మంజ—నలుభుజములుమన శంఖచక్రముల । నవతరించి యంతక

కిలకిలనగి దేవకివసుదేవుల । కీగతివచించె వింతక॥

వచ॥ మీకు ముమ్మారు జన్మింతునని యిచ్చినవరం బింతతో దీనినది.
నన్ను వెంటనే గొనిచని వేపులైలో యశోదప్రకృం బకుండబెట్టి,
యాపెప్రకృతున్న బాలికంగొనిరండు. నాతో నటయోగ మాయ
జనించినది. దానినే, దుర్గ, భద్రకాలి, విజయ, వైష్ణవి, కుముద,
చండిక, కృష్ణ, మాధవి, కన్యక, మాయ, నారాయణి, యాశాస,
శారద, యంబిక, నాబకునాల్గు నామంబుల మనుజులు గొనియా
డుదురని—

మంజ—శ్రీలలనాధపుండంతట గనకడు । చిత్రంబుగ చెరసాలక

బాలుండై పడియుండ తిండిగని । పట్టినెత్తియటుగదలక॥

గీ॥ ద్వాపరములు తెరచుచున్నాయు చారయహరి । పానుపగు శేషు
డండగా బరగుచుండ । మధురవిడనాడి వేపులైమాపటికడ । జేరి
వసుదేవుడాతని జేర్చెత్తి॥

వచ॥ ఆయన్వకడచున్న బాలికందెచ్చి చెరయందున్న దేవకికడ నిడువంత
నాబాలరోదసంబునం గావలివారలు మేల్కొంచి కంసుకడకరియెరిగింప.

మంజ—కరవాలంబును బెరికి ఎంప్రలుచు । కటములదర కంసుండు
బిరబిర దేవకీడాసి బిడ్డనతి । వేగలాగి కొనె జండు॥

మలయహుళము—చతురశ్రిగతి.

ప॥ అన్నావినుమా । విన్నపమొక్కటి ॥ అన్నా॥

అ॥ మన్నించుము దయ । నించుము చెల్లెల ॥ నన్నా॥

1 అల్లుడు నీమారుకుడని వింటివి । యలులే నాబిడ్డల బారిగొంటివి
యిల్లిపుడికోడలివిడనాడుము । వేడుకొందు సుతభిక్షమిమ్మచుచు॥ అన్నా॥

గీ॥ అనుచు దుఃఖించుసోదరి నట్టెగెంటి । బాలికను నేల వైవగాదూల
కంబ । రంబునన్నిల్చి కంసమారకుడువృద్ధి । నందుచున్నాడు
యొక్కెడ ననుచుబలికె॥

వచ॥ కంసుండ్రోత్తిచూడ నామాయాబాల యోరీదుర్మతి దేవకీబిడ్డల
నందర బారిగొంటివి. ఇకనీపాపము పండినది. కొలది దినమ్ములో
పికంబట్టుము. యని యంబరమార్గంబున నెందోడనిన—

గీ॥ కంసుడాదంపతులగాంచి కడుకృతఘ్ను । డనుజడుండు బాలక
ఘాతి నను ఊహించుచు । డనినభకునేగి నన్దంపునర్భకుండు । యెం
దునోవృద్ధి గనునట యేమిసేతు॥

మంజ—అనియోచించియు పూతనాడులను । యరసిదేశమంతటను
గనిబాలుర మ్రొందింపుడచుచు వెనె । బనిచె యుల్లమలరగను॥

గీ॥ అంతవేపలైవాన వ్రజాంగనతెడ । సంతసిలి నందతనయుని జన
నమునకు । వలయురీతుల యుపచారములు బొనర్చి । పెంచుచుం
డిరి కృష్ణుడక పేరుబెట్టి॥

ఉ॥ ఒక్కదినంబు కృష్ణు రజతోజ్వలతోట్ల బరుండబెట్టి పెం
పెక్కినకూర్మినూచి నిదురింపగజేయ నృపాలునాజ్ఞచే
రక్కసకాంతి పూతనకరంబు విషోక్త కుచంబు లోప్పగా
నక్కడ కేగుదెంచెను వ్రజాంగన వోలెనుసుందరాంగియై॥

వచ॥ వచ్చి బాలునిగాంచి ఆడరంబునబోలె యెత్తిముద్దాడి—

కాంభోజి—తృతీయః.

ప॥ చిన్ని బాలనా । చన్ను గుడువరా ॥ చిన్ని॥

అ॥ నిన్ను గనినయంత । నన్నా చేపువచ్చె ॥ చిన్ని॥

1 యంతచక్కవయ్య । వెట్లుబుట్టితివిరా

పంతమేలలేరా । పాలుద్రావిపోరా ॥ చిన్ని॥

గీ॥ అనుచుగోపాంగనలు వద్దటన్నవినక । బాలకృష్ణునియై త్రి చన్నా
లొసంగ । నతఁడు విషయుత క్షీరంబు లామెప్రాణ । వాయువు
ల్లాగ నొకగుక్కబట్టియంత॥

మంజ—విలవిలదన్నక పూతనపుడమీ । స్త్రీబడివేస మృతినందె
జలములదీశియు భూతిరక్షునిడి । చంటివాని తలిచేనందె॥

వచ॥ అంత కొంతకాలంబు కడ చన కంసునిపంపున శకటాసురుండు
యరుదెంచి—

ఉ॥ నందకుమారుడున్న సదనంబు సమీపము నన్వసించ నా
చందమెరుంగక నిశ్చయశయ్యను దత్తకటంబు నీడ ని
ల్పూ దనుజాంతకుండు చిరుపాద విఘట్టనసల్పినా జనుల్
గొందలమంద రక్కసుడు గూలెనుప్రాణమువీడి భూమిపై॥

మంజ—అంతనొక్కవత్సరము గడచనగ । నాకంసుని పంపునను
వంతరక్కసుఁడు తృణావర్తుడొక । వృషదశ్వుని గతిగాను॥

వచ॥ వచ్చి బాలకృష్ణుని సుడిగాలియై యెత్తుకొని యంబరవీధి కెగసిన
శ్రీకృష్ణుండు వానిమెడఁబట్టి భువింబడగొట్టిన నతండు మృతినందె-
గీ॥ ఇట్లు కంసుండుగావించు నెగ్గులెల్ల । గడచి కైశవయును గాంచి
బుడుతలజత । నాటలాడుచు గవవ్రజబోటులిండ్ల । దుడుకు పనులను
గావించ దొడగెనంత॥

వచ॥ గోపకాంత లరుదెంచి యశోదాదేవింగాంచి—

దివ్యమణి—రూపకం.

ప॥ అమ్మవినుము విన్నమితుము । చిన్నికృష్ణుని కొంటెపనుల ॥ నమ్మ॥

అ॥ యిమ్మగువను జీరిమోవి । నిట్టెగరచి వడిపరువిడె ॥ నమ్మ॥

2 బాలులకును పాలులేవని | బాలెంతలు మొరలిడవిని
నాలకు గోవులను విడచె | నాలముచేయుచు నగుచు ||నమ్మ||

3 వారింటను గలకడవల | తోరంబగు నెయ్యిద్రావి
వీరింట నాకడవలనిడ | ఘోరంబగు పోరొడవెను ||అమ్మ||

4 బంతితప్పివచ్చి పడెనని | భవనము వెనుకకుజేరి
యితిజలకములాడుచుండ | యెంతనున్న వలువదెచ్చె ||నమ్మ||

మంజ—వారింటను వెన్నందిని కోడలి | వదనంబునకును బూసెన్
మీరి దొంగవీవనుచు నత్తకడు | దూరిదండనము జేసెన్ ||

2 కొడుకులులేరని యీసతికడునగ | గుడువ నీకొడుకు వినియెన్
కొడుకులు గల్గుదురిక ననుమగనిగ | గొనుమంచని పైబడియెన్

3 నిదురగాంచు మాపట్టిచుంచు నొక | మాదయిత లేగకుగట్టెన్
యదలించుచు వీధులవెంటనుదా | సతిమోడంబున ద్రిప్పెన్ ||

గీ|| అనుమచియించు వారలకనియెనా కు | మారుడెప్పుడు నను
విడిపారుటరుగ | డైన నేమందలింతు మీరరుగుడంచు | వార
లంబంపి కొమరుని చీరియెత్తి||

వచ|| ముద్దాడుచున్నంత బలరామామలరుచెంచి, అమ్మా! కృష్ణుండు
మన్నుదినెనని యెరింగింప, యశోదాదేవి బాలకృష్ణున కిట్లనియె—

మంజ—మన్నుదినగ నీకర్మమేమి నా | యన్నయుడుగరలులేవే
వెన్నలేదె కావలశినంత లే | కున్న దెచ్చినీకిడనే||

శీలా—చతురశ్చోగతి.

ప|| అమ్మ మన్నుదించునా | అంత తెలివిహీనుడనా ||అమ్మ||

అ|| నమ్మకుమా వీరిమాట | నన్నుగొట్టింపవెంచి
యిమ్మార్గముబన్నిరి కా | దేనింజూడుము నోరు ||అమ్మ||

కం|| అని నోరుదెరచి చూపిన | గనినంబునివత్ని దానగల సర్వజగా
ళిని విస్మయత్వముంగని | యనుమానముదలగి విష్ణుడనినమ్మి వెనక్ ||

మ|| కలయో వైష్ణవమాయయో యితరసంకల్పార్థమో సత్యమో
తలపన్నేరక యున్నదాననో యశోదాదేవిగానో యర

స్తలమో బాలకుడెంత యీతని ముఖ స్తంబై యజాండంబు పృ
జ్వలమైయుండుట కేమిహేతునొ మహాశ్చర్యంబు చింతింపగాఁ
వచ॥ అనిభక్తిభావంబునం దలంచుచున్న యశోదాదేవికి భగవంతుండు
మాయంబొదవించిన నామెబిడ్డనెత్తి ముద్దాడె. నవ్వలనొకనాడుదధి
భాండ వికలసంభాచరింప, యశోదకోపించి తనలోచించారించి యెట్ట
కేలకు శ్రీకృష్ణునింబట్టి—

మంజ—తా'ళులచేనొకరోల యశోదా । తరుణిబాలుని బిగింజె
బాలుడు రోలీశ్చుకయద్జునతరు । వరముల రెట్టిని గూల్చె॥

2 ఆమద్దులు భవిబడి గంధుర్వులు । నై యంజలిసంధించి
శ్రీమాధవ దామోదర యనినుతి । జేసిరిట్లు తలవంచి॥

కళ్యాణి—రూపకం.

ప॥ పరమపురుష దామోదర హరి । పద్మనాభ శ్రీనరకేసరి । పర॥
అ॥ దురితాలవి భీకరకుకార । తోయజాక్ష శ్రీభక్తరక్షణ । పర॥

2 నీకరుణను మాఘోరశాపములు । దీరెముక్తులము నైతిమి
యోకంజాక్షా నీపద । యుగ్మమెద వసింపజేయుము । పర॥

వచ॥ అనిప్రార్థించి గంధర్వలోకంబరిగిరి యనపరీక్షితుండు యోగీంద్రా
ఆగంధర్వులెవ్వ రేకారణంబున నెవ్వరివలన నీశాపంబుగల్గిన దెరి
గింపవేయన-శుకుండిట్లనియె—

గీ॥ ధనదుని కుమారులిర్వురు తరుణులగొని । వెండికొండ పయిజేరి
యుండివస్త్ర । హీనతంజరియింపగా గానరతుడు । నారదుడుగాం
చితపియించె వారినిట్లు॥

మంజ—వర్షములేకయె పిడుగులు వడకయె । బాకీవృక్షములు బడుటక
హర్షంబునకును మూరుగభీతిని । యాదవులకు నొగినిడుటక॥

గీ॥ ఎదియొ నుతాత్పతహేతువు యేయని భయ । మండి వ్రేపల్లెవీడి
బృందావశమున । వానమొనరింప నూహించి పశులనతుల ।
హితులతో నటకేగిరి యెల్లవారు॥

వచ॥ అటబలరామకృష్ణులు యాదవకుమారులం గలసి కే'పులమేన

యమునానదీతటంబునకరుగ కంసుపంపున నొక్కరక్కసుండు క్రేపు
రూపమూని మందచున్నంగని కృష్ణుండు—

మ॥ గనుడి నేడొక మంచిలేగ పశుసంఘంబునునంజేరె నా
మనముత్సుకృష్ణముజెందె ముద్దుగొన బల్కూటల్ వృథాగాదె యం
చనియావత్సముడాసి పాదములు పుచ్చుబుక బిగంబట్టి యొ
క్కనగంబందున వేసేచంపె నదివీక యార్వగోయంచును॥

గీ॥ యిట్లు వత్సాసురుండు నశించు మీద । గొంగడులునెత్తి యెగు
రుచు గోపబాలు । రమిత సంతసమున కృష్ణునభిచుతించి । రంత
నొక్కదినంబు వనాంతమందు॥

వచ॥ బకాసురుండరుదెంచి కాసారంబుదరి నిలచిన కృష్ణుండెరింగి వాని
దరియగా—

మంజ—బలవంతంబున శ్రీకృష్ణునియా । బకాసురుడు మింగె
వెలవెలబోవుచు తోడిబాలకులు । భీతివనధిలో గుంగె॥

2 కృష్ణుడంత నద్దానిగర్భమును । జీల్చివెలికిదావచ్చె
జిహ్వుడు పూవులవానగురియ । నాచెడు రక్కసుడటుచచ్చె॥

వచ॥ అవలనొకనాడు కంసపంపున యథాసురుండు అజగరా కారంబున
వచ్చిన శ్రీకృష్ణుండెరింగి మిన్నకున్న నదిమార్గంబునడ్డి గోపాల
బాలురంగోవులన్నిగిన కృష్ణుండు దానిదవడలంజీల్చి చెండాడి
దానిగర్భంబునుండి గోగోపబాలురందీసి కృష్ణుండు వారలకిట్లనియె—

సూరకు—త్రిశృంగతి.

ప॥ చలిదివింద మందరమీ । చల్లనివృక్షములనీడ ॥చలి॥

అ॥ జలజాపుడు మింబనతి । చండతనము చూపించెడు ॥చలి॥

2 కడుబడలి యుండితిమీ । కాననంబునం దిరిగి

నుడివడితిమి యీచెంగట । చూడపశులుమేయుచుండు ॥చలి॥ (నొక్క
సీ॥ మాటిమాటికి వ్రేలునుడచి యూరించుచు నూరగాయల దినుచుండు
డొకనికంచములోని దొడిసిచయ్యనమింగి చూడులేదని నోరుచూ
పునొక్క । డేసురార్దుర చల్దలెలమి కున్నిదమాడ్లి కూర్చోని కూర్చోని

వచ॥ అంత పరీక్షున్నహారాజు హస్తినాపురంబునకరిగె. కొంతతపవున కా
శమికమనూర్ని కుమారుండగు శృంగి యరుదెంచి తండ్రిమొడం దవి
లిన సర్పముంగాంచి-

శా॥ బౌరాయేమిది సర్పమెల్లుడవితెక యయ్యోయిటుల్ జేసిరే
కూరాత్ముల్ జనకుండెరుంగఁజొమదిక గొంకేకీ త్రియంగ లే
నేపుణ్యులు దీనిబాధ దొలగజేయంగ లారల్హితుల్
లేరేదగ్గర తండ్రిపల్కవె యికి లేవే ననుంజూడవే॥

తే॥ గీ॥ అనుచుచింతించి రోహిణి నోచుగరచి
పాపభయమించుకొనేని బహుతాడి
గళమునం దహివైచిన కలువచిత్తు
డడగు తక్షక విషత సంతాపములను.

వచ॥ అని శపించిన శమికమనూర్ని వెలివంది చూచి సర్పముం దొలంగ
ద్రోచి జరిగిన వృత్తాంతంబంతయు నాలించి దివ్యవృష్టివలన నారిసి
కొడుకుంజూచి,

ఖండగతి—నాటకురంజి.

ప॥ ఎంతపనిచేశితివి । యిలరేని శపియింతె॥ యెంత॥

అ॥ కాంతారముననైన । కడుసుఖంపగ జేయు॥ నెంత॥

1 సకలభూపాలుండు సజ్జనగణ వినుతుండు
అకలంకయుశోఽనుండు । ఆర్యజనసమ్మతుండు॥ యెంత॥

2 ధర్మమునున్దాల్చి పా । దంబుల నహపెనువాడు
నిర్మలుడు యిట్టితే । నే శపియింతువెతనయ॥ యెంత॥

తే॥ గీ॥ అనిగుతుని మొదలించి యమ్మనివరుండు
తనమశిష్యుల నిరువుర దఁతినగరి
కనివెళాపంబు తెరిగు నాతనికెరుంగ
జేయుడని చింతితుండై యశేషఘటితి.

వచ॥ భూసురకుమారులుహస్తినాపురంబునకరిగి-పరిక్షిద్బూపాలునింగని,

చ॥ నరవర వేట వేడు కవనంబుచుజొచ్చి శమికవాని కం
ధరమున సర్పము న్బెనిచి నావని తత్సుతుడైన శృంగి భీ

కర తరశాపమిచ్చె నెరుగందగు తక్షక దుర్విసాగ్నిచే
మరణమునంద మీకిట క్షమాగతిలేక నె యేడునాశ్చక్కున్.

కం॥ అనియెరుగచేళివారలు । చనిరి నృపాలుండుశోక సమూర్చితుడై
పవవివని కెందుకేగితి । మునికవ మానంబొసర్చి మూర్ఖుడనైతిన్.

వాదనామక్రియ—మాపకం.

ప॥ ఏమిసేతుచైవమా నే । నెందుబోదు తెరవెయ్యది॥ యే॥

అ॥ పామరుండనై మానిని । భంగపరచినాడనిక॥ యే॥

మి॥ యీమహినిక నాకుదిక్కు । యేమహనీయులుగలరు

యేమిగతియొనాకుయింక । యెట్లుదివిని జేరగలనొ॥ యే॥

2. భోగంబులులేకయున్న । యోగంబులులేకున్న

యేగతిదరియించెద నా । కింకజన్మము లెన్నిగలవో

మి॥ అగజరక్షణకడకే । నరుగజాల నైతినిగద నా

కీగతి మరణంబొదపుట । యెరుగనైతి సాపిన్నైతి॥ యే॥

తే॥ గీ॥ అనుచు ప్రాయోపవేశంబు నందిదర్భ

శయ్యవసించి యున్ననా జనవరుకడ

కరుగుదెంచె వశిష్టుండు సురమునియుత

శుకమనార్నినిగూడి యస్తోకభక్తి.

వచ॥ యిట్లరుదెంచి యందరు నృపుననునయించిరి. అందు శుకుండు

పరిక్షిద్భూపాలా, యేడుదినంబులు గడువుండ తరింపజాలనని భీతిపడ

నేల గోవిందనామభజనంబున రెండు గడియలలో ఖట్వాంగుడు

తరింపడే, భాగవతసమాకర్షణం బాచరించిన తిరిగి జన్మింపజాలని

గతింగాంతువు. అన దేవా తామా భాగవతకథావిధానం బెరిగింపు

డని పొడ్గించి అందుల కొడంబరచె—నిది శ్రీ మహాభాగవత

పురాణమునకు ప్రథమస్కంధంబు.

శ్రీశ్రీశ్రీశ్రీశ్రీ.

శ్రీ గ్రంథ—అవిష్కృతము.
శ్రీ గురుపరబ్రహ్మచేనమః.

శ్రీ కృష్ణ భాగవతము.

(హరికథ) ద్వితీయ స్కంధము

—:౦.—

2. కపిలోత్పత్తి.

తే॥ గీ॥ అనధరింపుడు శుక యోగి యనియెవర్ల
ములు అకారాది త్రియముచే వాసగెప్రణవ
మదిజపించుచు భగవంతు నాశ్రయించి
ధన్యమనుబొందవచ్చు సత్యంబుగాను.

మంజ—అనన్యపుండు భగవంతుడౌదు చా । నలరురూపమెది
వినిపింపుడు నాన్యాసాత్మకా డి ట్లవియె తెలియుడది.

వచ॥ శరీరంబున నవ్వొగాటుండు తేజరిల్లు నెట్లన. పాదమూలంబు పాతా
ళము, పాదాగ్నిభాగంబు రసాతలంబు, గుల్ఫంబులు మహాతలంబు
జంఘలు లలాతలంబు జానువులు సుతలంబు, ఊరువులు వితలంబు,
జఘనంబు అతలంబు, నాభినభంబు, వక్షసు తపోలోకంబు, శిరము
సత్యలోకంబుగా వర్తిల్లు మరియు-

సీ॥ బాహులి, వ్రాసులు వదనంబువహిం కర్ణంబులుదిశలు స్రూణంబుగాలి
త్రవణేంద్రియంబుది శబ్దంబునేత్రంబు లంతరిక్షంబు దివాకరుండు
రెప్పలుపరికింప రేయుంబవశ్య భూమధ్యంబుగనగ బ్రహ్మపదమగును
ధాతువులుజలంబు దగనాలుకరసంబు భాషణవేదాళి పంజ్ఞపుత్ర)
మిత్రస్నేహంబులెచ్చులు మేటిగిరులు
రోమసంఘంబుతరువులు రూఢి స్తనము

లరయధర్మంబు నాడీ జలాశయములు

నా విరాడ్రూపునకు తనువీ విధంబు.

తే॥ గీ॥ మరియునాతనిముఖము బ్రాహ్మణులుభుజము
లవనినాఘలు నూరువు లనగవైశ్య
లంఘిజులు శూద్రులట్టి దేవాదిదేవు
భక్తిచేగొల్చి తరియింప నచ్చుజమ్ము.

వచ॥ సద్యోముక్తియు, గృహముక్తియు నని ముక్తిమార్గంబులు రెండు
తెరంగులు. నవి భక్తిమార్గంబుచే సులభసాధ్యంబు—

కల్పాణి—చతురశ్రగతి.

ప॥ భక్తినిమించిన సాధనలేదిక । ముక్తినిగోచనయెడలక॥

అ॥ శక్తికొలదిహరి స్మరణచేయగను । జాలుజన్మలూడేరుక॥ భ॥

1. పశుకత్తాదులవలె సంసార । పంకములోబడి సమయ నేలను
వశమేహరిభక్తి వినుతింపగ । వారిజభవ రుద్రాదులకైన॥ భక్తి॥

తే॥ గీ॥ మున్ను తీర్చివాసుడై వెన్నుడు పడు
నాల్గులోకంబులసృజింప నాకుగాక
యొరుల నియమింపవలెనంచు నూహజేయ
నాభికమలంబున విధాత శోభబుట్టె.

వచ॥ ఇట్లుజనించిన బ్రహ్మ విష్ణునింజూచి అంజలిమోడ్చి—

భైరవి—రూపకం.

ప॥ యీవే సర్వాధారుడ । వెలమిభక్త పోషకుండ॥ ఏ॥

అ॥ దేవానిను పొగడదరమె । దితిజారినుతనూరి॥ యీ॥

మి॥ పావన శయనభుజంగా । పాపతిమిర ఘనపతంగా
నీవిమల కరుణతోడ న । నిత్తరిబ్రోవవెల్చిహరి॥ యీ॥

మ॥ అనిప్రార్థించువిధాత కాహరియనుక యజ్ఞాసనా సర్వలో
క నియంతిన్నిను చేయగోరి గలుగంగాక్షేతిక్ సత్యలో
కనిచానః బున సృష్టిసల్పుము ననుక గాధాచరక్తిక్ స్తవం
బాసరక్ జీయుచు నా సతండుచనెనో యర్పితశయాలించితే॥

వచ|| అంత నావిధాత యీచతుర్థశ భువన నిర్మాణంబునకుంబూచె. నీ
భాగవత పురాణంబాద్యంతంబు నారదునిచేగోరంబడి విధాతయెరిగించి
మంజ—నిగమార్థప్రతి పాదకంబు మా। నిత భాగవతంబీవు
దగవివరంబు గవిరచియింపుము నా। తనయజస్మలికరావు.

ఆ|| వె|| అనగవల్లెయనుచు నానారదుండు నా
జనకుడైన వ్యాస సంయమివచు
కెరుగజేయ నతడు విరచించెముప్పుది
వేలగింఘమిది సవిస్తరముగ.

ఆ|| వె|| అవశిష్టుడనియె నధిపయిం కొంపొక
టాలకింపుమిన్ని యతులమోక్ష
మిన్నునెట్లున్న యెన్నియోగింఘ సం
తానములను వ్యాస మూసించి.

వచ|| తనివి సనక పున్నామ సుకోత్తరకంబగు సంతానంబులేదని తనిం
చుచు వీర్యంబువర్జింప యెదుట నడయాడునుకంబు వానింద్రావి
సద్యోగర్భంబున సమహత్కం డుద్భవించె. నితండిబ్బాగవతం బాసాం
తముంజదివి విరాగుడై వస్త్రమృవదలి గమ్యున్నాన నిర్ణయంబులేక
వనింబడి చనుచుండ. వ్యాసుండు పుత్రాభిలాషియై కుమారా యని
పిల్పుచు వెంటనంటి పోవుచుండ రంభోర్వశ్యాదులు కొలనియందు
చేలంబులువదలి జలకంబులాడుచు నట్లెయరుదెంచి నమస్కరించిరి.
వెంటనరుదేరు వ్యాసభగవానుండాంచి చేలంబులుధరించి నమస్కరిం
చిన సతం డాగ్నేర్వచకితుండై వారల గతంబేమియనియడుగ మీ
కుమారుడు నిర్వీకారుండై బంధవర్జితుండైన కతన వీరు సచేలచాలా
విహీనలాయను విచారంబులేదు. తామో పుత్రీషణ వదలజాలక విల
పించుచు నేగుచుంటిరి అని యెరిగించిన మరలి యమ్ముని నిజనివాసం
బుచేరె నట్టిమహాత్యంబుగల యీపురాణం బాలించిన మోక్షము
కరతలామలకం బగుం గాదేయన పరీక్షితుండు శుకయోగికి నమస్క
రించి తత్కథావిధానం బెరిగింపుడన శుకుండిట్లనియె-నిది శ్రీమహా
భాగవతంబునం ద్వితీయస్కంధము.

ప॥ సనకసనందనాది ముని సంఘములొక్కచరి స్వీకుఁత వా
సునిగను కాంతతో వెఱలి సుస్థిరమానస తన్వివస్తులై
వనజభవాది వంద్యులయి పావనులై హరిమందిరింబు చే
రిన నటనిత్యకావసులు లీలజయా విజయుల్ మందోద్ధతిక్ ॥

శంకరాభిషేకం-యాపకం.

ప॥ నిలుడునిలుడు బాపలారా యలవిగాదు నగరు పొరగ ॥ ని॥

అ॥ పలువతనము చూపగమీ ॥ బాబుగాజినామ్మాయిది ॥ ని॥

1 మునులమనుచు ఘనులమనుచు ॥ ప్రొద్దెల్లనురానుపోను
కొనివైచిరె హరినియ్యెడి ॥ కూడపచట మీయాటలు ॥ నిలు॥

వచ॥ అని యడ్లగించిన సనకసనందనాదులు కోపించి రండు సనందను
డిట్లనె—

తే॥ గీ॥ మాకు చొరరానితాప లీ మహినిలేపు

యట్టి మమునడ్లగించితీ రగుట శాప

మనుభవింపుడు పుడమి దేనాచులగుచు

బుట్టుడిక కామక్రోధముల్ కట్టికుడువ-

మంజ—అనిశేపియించిన విష్ణుడెరిగి యా హామోసంబయ్యె

ననునమ్మిన పరిచారులు శాపా నలమునగాలగ నయ్యె.

వచ॥ అని తలంచి విచారించుచు ముచులకు పసిసన్నుండై జయవిజయము

లారా! ఒడలెరుంగక యెంతటిఘోరశాపంబు గాంచితిరి. నేను సర్వ

శక్తియుతుండనయ్యె విప్రశాపంబు వారింపనోపను-

తే॥ గీ॥ విప్రశాపంబునకునేనె వెరతునన్ను

నారదుడు శిక్షెను దశావ తారిగాగ

నవలభ్యగుమాని తన్నె న్నలైవనేమి

చేయజాలను యొకనమ స్కృతియెగాక॥

మ॥ తెలియజేయుడు మీమనంబెటులొ పృథ్విక్ రాక్షసాకారులై

చెలిమిన్నేను భవంబులన్నను గనక చిత్తంబొనైరంబునం

దెలమిన్మాడు భవంబులం గనగ మీయిష్టంబొ యోచించి నా

విలసద్భక్తి జయుండును నిజయు డవ్విష్ణుక్ మదింగొల్పుచుక్ ॥

మంజ—అనఘయోగు జన్మంబులను కే। మపనిలోనిలువలేము ॥

వినుశువైర మైనను త్రిజన్మలే। విధిమాకిలులన్నిడుము.

వచ॥ అని సనంధనుంజూచి మాకు రాక్షసాకారంబు లిచ్చి జన్మింపం జేశితివి. మేము జనించినపుడెల్ల నీవును మాతో జనించి హరినామ స్మరణంబును మాకర్ణంబుల జూనుపుమన వలెయుని రంత జయవిజ యులు హిరణ్యాక్ష హిరణ్యకశ్యపులై పుట్టినపుడు సనంధనుండు పక్షిమండయ్యె. రెండవపరి రావణ కుంభకర్ణులైనపుడు విభీషణుండైజనించె. మూడవపరి శిశుపాల చంతవత్తులైనపుడు విదురుండై జనించె. నన—

తే॥ గీ॥ వినిపక్షితు డామూది విధమంగ

దెల్పుచునవేష సుకయోగి యిటు తన

విభుని కశ్యపునింగని పేమాతోనం

గు రతిగోర నాతడా తరుణికనియె.

కేవలగౌళ—చతుశ్రగతి.

ప॥ చాలుతగను నీకోరిక । చానాసమయముగాదు॥ చాలు॥

అ॥ గోలయించుకంతతాళుము । కోర్కెదీర్తు నమ్ముముయిలు॥ చా॥

1. తలపగ భానుడుపశ్చిమ । జలధిమునుగ నగుగురుండై

వలదాస్త్రోస్త్రంకినిమ్ము । బాధింపకుతోలగుముసతి॥ చాలు॥

మ॥ పవిత్రా కాలముగాదు తాళుమనుచుక వాంఛగానామె నే

మనజాలక కుసుమాన్తుమార్గణతతిక మారాడకుండుంచు నా

తని దా కౌగిట బిగ్గినొక్కగను కాంతా సహితంబేను నే

యను కానివ్వుని కశ్యపుండు సతికామ్యంబవ్వుడే దీర్చినక.

వచ॥ దితిసద్యోగ్భాబున నిరువురు కుమారు లుడయించిరి వారింగాంచి కశ్యపుండ బాలా సవతియగు వదితి సంతానవతియగుట సహింప జాలక యీ కానికాలంబున ననుం గూడితివి గాన యీయిరువురును క్రూరాత్ములై జగ ద్విరోధు లగుదురు వీరల నాహరి వధింపంగలడన దితితోకించి నాథా నాకిట్టి పుత్రుల గటాక్షింప న్యాయమాయన

నీత్యర యట్లు గావించినదే నేమిసేతు వైచను వీరియం దగ్గజుని
కుమారుండు దేవవంశ్యుండగు ననిన విని యామెసంతసించె.

కం॥ వారలకు కశ్యపుడు పే॥ శ్లేరుపరచె దితినిగూడి ప్రేమంబున దా
నారయ పిరణ్యకళిపుడు॥ ధీరహిరణ్యాక్షుడంచు దివిరితగుగతికా.

కం॥ వారలు వృద్ధినిగాంచుచు॥ ప్రహరతముని వాసములను గూల్చుచు
మునులకా

గేరియెగ్గాడిపరచుచు॥ ధీరతతో పెరిగిరంచు ధీరుడనుజుడుకా॥

వచ॥ దక్షప్రజాపతి దాహిత్రుడగు పిరణ్యాక్షుండు నవ యవ్వనంబున
యమిత వరాక్రమా లంకారుండై దిక్పాలుల గారించుచు తనప్రతా
పంబు వెలయింపందలంచి పశ్చిమ దిగీశుండగు వరఃపనిండాపి-

తాడి-రూపకం.

ప॥ వరుణదేవ నీతోనే॥ దుర మొనరింపగవచ్చితి॥ వరు॥

అ॥ శరసంధానమొవర్చుము॥ సమరరంగమున నిలుపుము॥ వరు॥

మి॥ శరణనిమ్రొక్కినవీడను॥ శౌర్యగంబును చవిజూపక నా

కరములు కంఠూరింగొనె॥ గానరమ్ము రధమెక్కుము॥ వరు॥

2. సురలందర నిర్జించితి॥ సరినాకెట లేడరయగ

విరివిగ దిక్పాలురు సే॥ వింపగ మెలగంగలాడ

మి॥ దొరవటనాకీచొక్కట॥ యెరిగెదనీ బాహుబలము

పిరికితనంబిక విడుపుము॥ బీరముచూపుమురమ్ము॥ వరు॥

ఆ॥ వె॥ అనిన వరుణుడనియె వసురరాజునిన్ను

పోరులోనగెల్పు వాడులేరు

రాక్షసాంతకుడగు దక్షునితోబోరు

మేనురణము మున్నె మానుకొంటి.

మంజ—నిమగ్నంబంగల వీరుండొక్కడె॥ నెగడుక్రీహరియనంగ

రణమొనరింపగ నీ వయ్యెడకతి॥ రయమున నొప్పుచనంగ.

వచ॥ ఆతిండిప్పుడు యజ్ఞవరాహ రూపంబున రసాతలంబందు నిలచి

యుండెనని యెరిగించిన కనకాక్షు డుత్సాహంబున నరిగె నని యెరి
గించిన పరీక్షిన్నసాల్కుడు శుభయోగి క్షిప్తనియె-

ఆ॥ వె॥ శుకముసీంద్రవిష్ణు డుకతొంబులెకున్న

ఘృష్ణిరూపమేల యెత్తునాని

కతనెరుగజేయు మతకుశకంబగు

నాగవానికాత డనియెనిల్లు.

వచ॥ స్వామింభువుడను మరువు చిరకాలంబు రాజ్యంబుచేసి తపో
యజ్ఞాది నిర్వహణంబున సత్యలోకంబునకుం జన చతురాననుండు
ప్రజాస్పృహచేయుమని నియమించిన దేవా అంతయు జలమయంబు.
యెనేడ సృష్టిగావించునన విధాతె యిట్లనియె॥

చ॥ ధరణితలంబు కన్నమును తద్యము నీరము గల్గునందు నా
సారికకుచారసంబున స్వయంబుగభూమి జనించె నిట్లు నా
శరధియాచుడే మరల నాగరము భువిజేయు వాని స
చ్చరణములం దలంచిన విచారములేమ నిజంబుపుత్రకా॥

ఆ॥ వె॥ అనుచు సారికుతెంచు యజ్ఞసంభవునాని

కాంతరంబునుండి యజ్ఞఘృష్ణి

యగుచు పద్మనాభు డావిర్భవంబుడె

మ్రొక్కిరనురులెల్ల ముక్తిగోరి॥

వచ॥ నాయజ్ఞనరాహంబు సంధ్రంబునింకించి భూమిని గల్పించి యది
మరల జలంబుల మునుంగకుండ కొమ్మునన్నిల్పి రసాతలావాసంబు
చేసె నతనింగనుటకై హిరణ్యాక్షుండు-

మంజ—భూమినిచాపగ జుట్టిసంద్రమున । ముంచివేళినుతటను

యామురారి గన్పించునతనితో । యాహవమొనరించెదను॥

వచ॥ అవి యత్నించుచుండ నావరాహమూర్తియే యరుదెంచి యతని
మార్కొని సంగరంబాచరించి కొమ్ముతో నేత్రంబువ్రచ్చి వధించె-

తే॥ గీ॥ అతని మెధస్సుపడుటచే నయ్యెమేది

సీయనంగ నిభూమి విజ్ఞేయవినుము

అట్టిస్వామింభువాఖ్య మన్వేతరమున

నతనితనయచు కర్చముండ నెడుమాని॥

వచ॥ వరియించె నెట్లన. శృతయుగంబున కన్తముండను ముని విష్ణునిం
గూర్చి ఘోరతపంబొచరింప నవ్వెన్నుండు ప్రసన్నుండై -

మూట—త్రిశ్రీఃతి.

ప॥ మునివరకోరుము । కోరికదీర్చెద॥ ముని॥

అ॥ ఘనతపముననను । దినియించితివిక॥ ముని॥

మి॥ ధనములొకరులో । దాసీజనములో

ఘనసాధములో । వనులో తపయులో॥ ముని॥

2. నీవలెతపము ము । న్నెరొనరింపకు

దేవానధి నిను ను । తియించెడుదగ

మి॥ భావంబుననీవే తల । పం దియిటొనర్చిపావొ

వేవివరింపుముదీర్చెద । వేరుతిలంపబోకుమింక॥ ముని॥

అ॥ వె॥ అనినకర్తముండు యనియె నీపాదార

విందసేవనంబు విబుధసేవ్య

మైవజ్ఞానయోగ మరియంగిగోరెద

నివియొసంగి బోవ వే రమేశ॥

మంజ—అనదామోదరుడనియె । మునివరా అటులెగానివినుము

ఘనస్వామ్యంభువు మనువునీకు । తనతనయదేవహూతి .

2 నొసగిపెండ్లిగావించునాయమకు । నొగికుమారికలను

విశేదంబుగ తొమ్మండ్రగాంచి పై । వినుమదంశమునను

3 నొకనందను కపిలాచార్యుండన సకలకలాత్మకుగ నెను

ప్రకటాత్కర్తము వానిచె నెరిగి బ్రహ్మపదముగ నెదు॥

వచ॥ అని యెరింగించి హరి యంతర్ధానుండయ్యె నంత కొంతకాలంబు

చన బ్రహ్మనందనుండగు స్వామ్యంభువ మనువు కులసతియగు శత

రూపంగూడి తనయయగు దేవహూతింగొని కర్ధమనివాసంబు సమీ

పించి యతిధిసత్కారంబులంది యిట్లనియె.

మ॥ అనఘామత్సుత దేవహూతియను । కన్యారత్నముక బేమ్మగై

కొనగా గోరివ్వదీయ వాసమిటు । మాకుజ్జేరుటయ్యెకా మదీ

యనతుల్ గొంచు వరింపుడంచనిన । నయ్యా నాకు వైకుంఠు డ

ల్లన దెల్పెన్నిది యిట్లులొననుచు । పెండ్లాడెన్ముభారంభుడై॥

వచ॥ కర్ణమండు తపోమహిమంబువలన విమానంబును సహస్రసంఖ్య
దాసీసంఘంబునుగల్పించి సత్యును దేవళూతింగలసి యిచ్చకొలంపి
పుణ్యస్థలంబులు నిరుగాడుచుండ.

ఆ॥ నె॥ కార్దమంబు యతని॥ కాంతగర్భాబున
జొచ్చి పేమమయల॥ సుతిలగల్గ
జేసె నంతవైది॥ శ్రీనివాసునియొక
మనసు కపిలహూని॥ జననమయ్యె॥

వచ॥ అతండు దినదినప్రవర్ధమానుండగుచు బాల్యంబున నెవిరాగియయ్యె.
నతడుతన్నుపుత్రీషణంబుచే గనుశల్లిదండుల నాలోకించియట్లనియె.

పైపాదములు

ప॥ వినుడు తల్లిదండ్రులార॥ వివరించెద సర్వమునిదె॥ విను॥

అ॥ జననము మరణము దూఱ॥ సహితము సుఖముతముగాదు॥ విను॥

మి॥ వనజనాభుడైని భ॥ జనముసేయుట మేలయ్యెను
మునులు సురలు తరియించెను॥ మూలమార్గ మికనరయును॥ విను॥

2. ఘోరదూఱసాగరము॥ సంసారము తరియింపలేము
నారాయణ భజనమనెను॥ సౌక, నెక్కకున్నచునము

మి॥ తారక సాంఖ్యమ్మలదెస॥ నారసి గ్రహియించియవల
నారయవలె జన్మింపిత॥ మమనస్కంబును యోగము॥ విను॥

చ॥ మలమూత్రంబులు పేగులున్నెముకలు మానంబు చర్మంబు కం
డలు చీము॥ క్రియసంఘముంగలిగి హీనంబైన దేహంబుపై
తొలగనోప్పని భృంశవహింప జనునే దుర్వారప్రేమంబువీ
డిలవంబేని హంభజాపదగు తల్లి నీమదిన్నుమ్మనూ॥

వచ॥ జీవుండు దేహధారియై యనేకకార్యంబులచరించు నని పాపపుణ్య
భేదంబులచే నొప్పారు మహాపాపకర్మండు ముహూర్తత్రయ కాలం
బును సామాన్య పాపుండు ద్విముహూర్త కాలంబును యమమూత
నలనుభవించి తిరిగి శరీరధారులై మాతృగర్భాబుల మెలంగుచును.
అదియెట్లన! పురుషశ్రేతో సంబంధియై వధూగర్భగోళంబు జొచ్చి
తొలిరాత్రి గలంబగు నైదుదినంబుల బుచ్చుదాబగు పదిదినంబులకు

పిండంబగు, సోక్కునెలకు మున్నకం బేర్పడును. రెండునెలలకు చేతులు కాళ్ళేర్పడును. నూడునెలలకు నఖరోమాస్తి చర్మంబులు గల్గును. నాలవనెల సస్త్రధాతువులును, యైదవనెల అకిలి దప్పలును, ఆరవనెల మాచిచే గఙ్గుంబడి తల్లికుక్కేల దక్షిణభాగంబున మసలుచు మాతృభుక్తాన్నరసం బాసావడించి తృప్తిగనుచు నేడవనెల గర్భనివాసిత క్రిమిభక్షిత శరీరుండై యందుండంబాలక వెలికిరుదేరనేంక భగవంతుని పార్థినిచు చుండును. పిమ్మట నెలలు తొమ్మిది గడచిన మూత్రద్వారంబున జనించి గర్భంబునండున్నప్పటికీ పాపంబు లాచరింతును. సర్వదాతపస్కరణచేయుచు దినములుబుత్తును రక్షింపుము యీచెరనుండి వెడలింపునుని భగవంతుని పార్థినిచిన దంతయును మరచి యిహసుఖంబులనురిగి, కన్నుమిన్నెరుంగక చరించి కొంతకాలంబునకు మరణించి మరలజన్మించును.

మంజ—గాన ఇట్టిదేహంబులందాశే | మాని హరిని దలపోసి

మానితమోక్షార్థంబగుజ్ఞానము | పూనియెరుగవలెజూసి॥

తే॥ గీ॥ పంచభూతమయంపు | పృపంచమండు

దేహమందునభ్రమ | వీడి దివ్యమోక్ష

రాజ్యవాసము గావింప | రహించెల్లు

నీశరీరంబు పాప | కంకిలము నిజము॥

ఆ॥ వె॥ కామకోపధ లోభ | ఘనమోహ మదమత్స

రంబుల నెదు వైరిరాజవర్గ

ములను యుజ్జగించి మోక్షసిద్ధికిని సం

కల్పమును జయించగాన గునిక॥

వచ॥ అనియెరింగించి కపిలుండు తల్లియనుజ్ఞంబొంది యోగమార్గంబు నెల్లర కెరింగింపుచు నెందేనింజనియె. నాదేవహూతియు కపిలోక్తిజ్ఞాన మార్గంబాలించి హరియందు లీనంబయ్యె నీకపిలదేవ హూతి సంనాదంబును యితిహాసం బాలించిన గోవిందు చరణారవిందంబులం గాంతురని శుకుండు పరీక్షన్మహారాజున కెరింగించెన్నది. శ్రీమహాభాగవతంబునం చృతీయ స్కంధము.

శ్రీశ్రీశ్రీశ్రీశ్రీ.

శ్రీకృష్ణ—అవిష్ణు చక్రము.
శ్రీగురుపరబ్రహ్మజేనమః.

శ్రీ కృష్ణ భాగవతము.

(హరికథ) చతుర్థ స్కంధము

—:౦.—

లి. వాల్మీకినిజయుము.

మంజ—స్వామిభువమరు వాల్మీకిలంహాక వనితకు దిక్షునకిచ్చెన్
శ్రేయఃబెదలలో గోదంపతుల చిత్తమలర దీవించెన్.

తే॥ గీ॥ అవలదక్షుడు మరుసుతఁగా పృసూతి
వలసపదియార్యురు సుతిల బడసెవారి
యందు పదమువ్వున నొసంగె నాస్తభక్తు
నకును నొకకాంత నగ్నికి నాతితే॥

వచ॥ యొకర్తును పితృదేవతలకును మరియొకర్తు సేవ్యునకునిచ్చె.

ఉ॥ ఎంతయొ బ్రేచుడిచ్చలచె నీశ్వరుడార్య నుతుండు భావతీ
కాంతుని పొగ్రనిస్సతిగ గాఢతపోరతి వెండికొండపై
కొంతసుఖంబుగాగడిపె కొన్నిదినంబులు దక్షుడొక్కడన్
గాంతమటంచు రాహుడు గాఢతపంబు నొసర్చుచుండుటన్.

వచ॥ ప్రచేతన కుమారుండగు దక్షుని గౌరవింపమి నతండు రోషాకలిత
హృదయుండై—

మఖారి—రూపకం.

ప॥ తెలిసెబో వీనిగర్వము । తెరగుసాంగముగనాకు॥ చెలి ॥

లి॥ యిల్లపెదానొక ఘనుడని । యెంచుటపొగరెక్కనేము॥ తెలి॥

మి॥ ఖలమతి నే నరుదెంచుట । కన్నులగానకు లేవకు
నలుపకు వందనముక్షేచు । సంగతులారయడిచుక॥ తెలి॥

2 ననుగని లోకమ్ములెల్ల మునుగుభయముగోనఁమొక్కి
గొనకొనిసేవలుచేయుడు । రనయమునా దయగోరి

మి॥ తనయనోసంగినజామా । తని క్షమియించుట కన్నులు
గనరా విక వీనిమదము । గందుగాకముండిక పో॥ జెలి॥

సీ॥ నివసించులకుకొంప నేనిసాపాదింప జాలక గిడినివాసంబుసల్పు
కట్టుకొనగనూలు బట్టలభింపమి పులితోలుమొలయందుబూనిదాల్చు
యెక్కుటకొకహాయంబేనిలేమిని యెప్పుడై నెక్కిమశనంబుగోనెదిరుగు
తినుటకుచాత్రము తేలేక నుకపాలంబులో కబళ మారయభుజించు

చిలునసామ్మలు భూతాల చెలిమియిట్టి

హీనునకు పిల్లనిచ్చుట కేనుగాక

మగదులెవ్వారలీభూమి యందుగలరు

యనుచుతలపోసియింటికి జనియెనతఁడు॥

వచ॥ అంత నద్దఱుండు యాగంబొండు గావిపదలంచి సమస్తలోక
వాసుల నాహ్వానించి కడనుపుత్రికల స్వల్పద్రుం దోడ్తచ్చి సతీశ్వరు
లందలంపక క్రతువొనర్చుచుండిన-

తే॥ గీ॥ ఒకదినము పూనసంబులో వికసిత సుమ
చయము గ్రహియించుభవ్యరాణి చనెడుదివ్య
దంపతులగిని మీరలెందాక పయన
మనినవారలు రిచ్చ పాటించియసరి॥

మ॥ జననీ నీవిట నుంటివేమి యఖిలాళా నాధులు మానులు
మనుజుల్ నీచెలియండ్రు నీమరుదులు క్షాన్తానాధులున్నక్తి నీ
జనకుండిహృదోనర్చు జన్మమును వీక్షాసక్తి పోవంగ నే
మని ప్రశ్నించెన వీవెరుంగవె తెరంగా హాయిటుల్ గల్గునే॥

వచ॥ అని వారి లరిగిన విచారింపుచు దాక్షాయణి శంభునిడాసి
యట్లనియె॥

శబాద—సంకల్పః ౧౬.

నాథావినుమా । ననుదియగుచుమా ॥ నాథా॥

అ॥ వేధవినుత నా । విన్నపమరయుమా । నాథా॥

1 నాజనకుడు సవ 1 నము తేసెడుట

వేజనుదివృత్తులు యెరిగించిరిప్రియ॥ నాథా॥

2 మనమరిగియు నా । మఱుముచుగని ఎడి

చనుదెంతము నీ । చనుపునగోరితి॥ నాథా॥

మంజ—అనివేడిన భవప్రదయె నామితో యంగనరోయితితగు

జనకుండైనను పిలువనియెడనఁ జనగామోసముగలదు

2 నావినిదాక్షామణియనె నోప్రియ నాథాయుటలేలా

నావేగుంబుగ వస్త్రమనిన నా । యభవప్రదయెగుణశీలా॥

కం॥ పిలువని వేరంటమునకు । నలదేగగ నందు నేను వచ్చుటహీనం

బు లలచ నీవే గంగను । దలచిన నీయిష్టమనిన తిరుణి యిటులనుక॥

తే॥ గీ॥ దండ్రులొసరించుజన్మంబు తనయచూడ

దగచి గాన నేనేగక తప్పదింక

శలవు దయచేసిపంపుడి చనిగని యిట

కేగుచెచ్చెద చెలియైడ్ హితలసుతుల॥

వచ॥ అనిన శంకరుం డబలా నీకట నమర్యాదగలుగును మానవతినగు

నీనా యపమానంబు భరింపజాల వందువలన నెడమబొడచుక మా

నదా. నీవంకరిగిన యాశరీరంబుతో మరల నన్నుం జూడజాలనని

తెల్పినను వినక దాక్షామణి దక్షుజన్మంబు విలోకింప సయ్యజ్ఞ

శాలకుంజనిన-

సీ॥ వచ్చువారలకర్ప్య పాద్యంబులిచ్చెడు పరిచారికలుచు యావలికిరిగిరి

యాజ్యంబువక్ష్మాకి నద్దించుదిక్పాలు రవనికిశిరములు నంటవంచి

చెల్లెండ్రుకంట వీక్షించి దాదవ్వల తొలగిరికోప చూడ్కులులగించి

కిన్నకూతుగుగదా యన్న కనికరిమేని గాంచకత్తియు గడకుతోలిగె

ఎంతసేపున్న నెవ్వరు నేమియనుచు

నేనెబలుకరు విప్రులు గానిదక్షు

నాననెల్లరు పాడించి మానమూని

భవునిసతియందు చేరిన పట్టునందు॥

మఃజ—సతితనదగు ననమానంబును సైవజాల కటనుండ్రి

పతికడ కరుగగ నోపక చినినోబడి మృతినొందు జుండి॥

వచ॥ అంత నద్దేవమునులు మనంబుల భీతిశోకంబులు గారియపెట్టినను

దక్షభయంబున మిన్నకుండిరి యవ్వార్త త్రిలోక సంచారియుగు

నారదుండెరింగి॥

తే॥ గీ॥ రజతగిరికేగి శాంభవి రాకగోరు

యీశునకు దెల్పెదేవ నీయుతిపక్షు

యజ్ఞమునవహ్ని కాపయి యయ్యెననుచు

నభిక్షేషుడు రుడనంది యశాదుగించి॥

మోహన-రూపకం

ప॥ ఎంతఘోరవార్తదెల్పి తిప్పుడు బ్రహ్మవరనందన ॥ యెంత ॥

అ॥ కాంతామణి వహ్నినిబడి కాయము చొరగె నకటకట ॥ యెంత ॥

1 కన్నతనయ యనిజేమం గనక దక్షుడినిజేయునె

నన్నెరుంగడె ఋత్విక్కులై నందెలుపరె కానీ ॥ యెంత ॥

2 సురలు మానులతని వలని వెరవుననను గణియింపరె

సరివారల పనిబూర్చిని సల్పెద కృతనన్దిపెట్టెద ॥ యెంత ॥

గీ॥ అనుచు స్వేదకణంబును హస్తమునను

దీసి పాపాణమున యందువేళినంత

పటపటార్థటులన్నది పగిలి వీర

భదురైన భీకరుడు దాపభవమండె॥

ఉ॥ శంకరుజూచి సాగిలి భుజంబులుసోక నమస్కరించి యీ

కింకరుడేమి సేయవలె గీష్పతివైననలంతునాగ పా

మ్మింకటదక్షయజ్ఞము నశింపగ దిక్షతులు స్థలంగ నీ

లెంకలుగాగ నీప్రమధు లెల్ల జరింపగ వీరభదురైనా॥

వచ॥ అనిదీనిని పంపిన వీరభదురైన భయంకరాకారుండై దక్షప్రజా

పతికృతశాలండాని కావలివారల నుదుమాడి ఋత్విక్కుల చెండాడి

పురోహితుల యమపురవాసులుం గావించి దిక్పాలురదిక్కులకు బో
నోలి రాజబంధుగుల రణంబున వధించి, నతిధుల నడచి గంభీర్వ
లగాంచి, యక్షులశిక్షించి, సురల బహిష్కరించి-

మంజ-కరచాలంబు ధరించి దక్షులదరిగి హేమామయునవైచి
ధరణినిపీనుగు పెంటజేసి క్రోధంబుదీరకను నార్చి.

వచ॥ వీరవిహారంబు గావింపుముడ బ్రహ్మనిష్ఠులు నాందువలన గతం
బాలించి శంకరునిజాసి-

భూదాత-భూత్రాత.

ప॥ హరహరపురహర శంకర । యుక్తిచాపకరసేర॥ హర॥

అ॥ గురితిదమన వృషభగమన । తోయహరిధర శిరవర॥ హర॥

1 లోకపాల కరుణాలోల । నీకన్నను చిక్కేనీ

తేకువనీ వీరభద్రు । తేజము సహాయుపలేము॥ హర॥

తే॥ గీ॥ అనుచుప్రార్థించు సులకు నాచిదేవు

డనియె లోకంబురక్షించు పనియెనా క

వస్యమగుగాన వెరువగా వలదటంచు

వీరభద్రునివారింది చీరదరికి॥

వచ॥ పిమ్మట నిలింపాది దిక్పాలురం గరుణించి పిమ్మల్నిన ప్రసూతి

శంకరుంజేరి-

మ॥ అనఘా సర్వచరాచరంబులు త్వదీయాశ్లాను బద్ధంబులై

దనరుకాబోవగ నుండజేయ తపచేతఃప్రీతి మన్నాధు గ

ర్వనితాంతు స్మరిమార్చియూగమును విధ్వస్తంబుగావించి తై

నను నాకుంకుచుబాట్టు నిల్పగదె దీనస్థిక్త సంరక్షణ॥

తే॥ గీ॥ అనుచువేడు ప్రసూతికిల్లనియెగర్వ

మెంతవానికేనియు చెల్లదంక నీవు

కోరినట్టులు జేయ నీ సూర్యశిరము

హేమామయున భస్మమయ్యెగా కేమికేతు॥

పచ॥ కానిమ్మని వీరభద్రునింజూచి కుమారా తూర్పుశాలనిడి నిమరిం
చుట పాపాకరంబు గాన యేజీవియె నట్లున్న తత్తలం ఖండించి
తెమ్మన నలంకౌక గొఱియతలం దెచ్చిన-

మంజు—హరుడదిడక్షుని మొుడమునకు దగ నతుకంజేసి యాపైని
చరియింపుము తలనె త్తకసిగ్గున । ధరణీ స్రలిపైని॥

తే॥ గీ॥ అని వరంబిడి నామతం బందునిన్ను
యెల్లవారలుపూజింతు రింకపుడమి
వీరభద్రయటంచని వెలదిలేని
నాకు తపమొక్కటే శరణ్యంబటంచు॥

పచ॥ తపంబొనరింప దారుకాననంబను కాంతారంబున కరిగె నద్దాతా
యణి యట్లు చిలింగూలి మరణించి పున్జన్మంబున హిమవంతుం
డను పర్వతరాజునకును మేనకయను యప్పుసాంగనకును జనించె
పర్వత నందనియగుట సార్వతియనియు హిమవంతుని తనయయగుట
సామవతి యనియు బేరులం శుక్లపక్ష తూపాకరంబొలి పెరుగు
చుండె—

సురట—రూపకం.

ప॥ శ్రీపార్వతి యొనరించెడు । చిన్నతనపు పనులువినుడు॥ శ్రీ॥

అ॥ కోపంబరయ దొకించుక । గూడుతోడి బాలికలను॥ శ్రీ॥

మ॥ ప్రాపుగబామ్మలపెండ్లిం । డశిశయ ప్రేముడిసల్పును
యేపగుదా గురుమూతలు । దాపద్మీసులనాడు॥ శ్రీ॥

2 చెబులతోవియ్యంబండు । చిరుతపాటలన్నాడు
అలిబిలి యచ్చెనగాయల । నాటలయంచెవ్వరీకు

మ॥ పొలయలు కంబవ్వళించు తలిదండ్రాదుల గలంచు
కిలకిల నప్పుచులేచు కీర్తెడముద్దుగవైచు॥ శ్రీపా ॥

తే॥ గీ॥ పార్వతి సతిబాల్యంబు వదలిజవ్వ
నంబొకించుక పొడసూపినంత కేళి

కావసంబు విహరింప గాంచి నార

దుండు శంకరు నెరిగించె నిండుభక్తి

మంజ॥ అంతటతనకాభవుడే ధవుడని యాపార్వతి దలంచి

మంతనమున నాతని భజింపుచు మాతాపితలంగాంచి॥

వచ॥ నాకాపురారింగూర్చి తపంబాచరింప కౌతుకంబయ్యె నానతిండుని

యెట్లకేలకు సమ్మతింపంజేళి కాంతారంబున నొక పవిత్రస్థలంబునం
దపమాచరింపుచున్నంత

తే॥ గీ॥ శంకరుడు పాపజన వినాశకరుండు

తపమొనర్చుట దుష్టులుద్ధంశులగుచు

సురల మునులను బాధింప జొచ్చినరత

దివిజలా హరిజేరి పార్థివించి రిట్లు॥

సావేరి—చతురశ్రాంతి.

ప॥ సురముని వందిత॥ పరమ దయాకర॥ సుర ॥

అ॥ కరుణింపుము మము॥ శరణా గతులము॥ సుర ॥

1. భగవతి భారం॥ బును భరియింపమి

మీనన్నిధి కేతేరెచు॥ యిదిగోకను॥ సుర ॥

2. దుష్టుల బాదికి॥ తొలగలేము మా

కష్టము లడుపగ॥ గతినివేగద॥ సుర॥

తే॥ గీ॥ అనుచు పార్థింప శంకరు డధములశి

యింపక తపంబొనర్చ జనించె నిట్లు

యని తలంచి వారల చింతలను దొలంగ

జేళి హరిమది యోచన జేసెనిట్లు॥

వచ॥ శంకరునకు కామంబు ఘటించకున్న తపోవిఘ్నంబు గలుగదు.

తపోవిఘ్నమైనగాని పార్వతీ పరిణయంబు గాదు. సతిలభించినగాని

కర్తవ్యంబు నిర్వర్తింపడుగాన, ముందు హరునకు కామము గల్గింప

వలయునని తలంచి, కుమారుండగు మారుంజీరి॥

మ॥ తనయా శృంగరుడొక్కచో తపముకాంతనాసి గావించు నా
తని భార్యాలికంబు వేరొకచో చిత్తంబీను యత్తింబు జే
సి నితాంతంబు తిపించుగాన విను నా శ్రీకంఠనిక కామ హో
లుని గావింపుమటన్న వాడనియె ముల్లోకేసుడా విష్ణుకుళ॥

తే॥ గీ॥ నాగభూషణు తపము విఘ్నంబు జేయు
దొడరు లదినాశ హేతువౌ జనుని భంగి
తలపవచ్చునె రుద్రునావలన గాద
సంగ హరియను నాచితీ నాయకునకు॥

మంజ॥ తనయా భూభారంబున కీపని । తప్పదాయె నిగ్రహినుము
నిను నేరక్షణ గావించెద నికనేని వానిచిహ్నము॥

వచ॥ అనిన మన్మథుండు శీరవాహనుడై భృంగకోకిలాది సేనా సమూహ
యంబు ముందు నడువ మిత్తుండగు వసంతరాజు చెంగట మెలంగ,
చెరకువిల్ ధరించి అడవిందాశోకచూత ననమల్లిక నీగోత్పలంబులను
పంచాయుధంబులు బూని శింకరుండు వసించు తపోవనంబు జేరి-

మంజ—శరముల నొక్కటి యొక్కటిగా నాశంకరువైవిధువ
విరితూపుల కావారు ధైర్యంబు విరియబారి మదిజనున
2. మదనావస్తలుగల్గి తపము దామరచి వయనములుచెరచి
మదనునిగని కోధంబుబూని మోమండలి నేత్రముచెరచి॥

తే॥ గీ॥ స్మరువిలోకింప నతడు భస్మంబు నందె
సంత హరుడల్ల నందపం బాచరింప
నదియెరింగి రతీదేవి యమిత దుఃఖ
పరవశయగుచు నంజలిపట్టి నిలచి॥

జేగడ—త్రీశ్రీః॥

ప॥ కామదహనదై త్యారిపూజితా నామాంగల్యముదయనిల్పుమిక్॥ కా
అ॥ నీమహిమ దెలియ నెంతదాననో । శ్రీమహిత కృపావలంబ ॥ కామ॥
1. యెల్లలోకములకేలికవట నీ । పిల్లను నాపతి బ్రదికింపుముశ్రీ ॥ కా॥

వచ॥ అని పార్థిండు నామెతో బ్రహ్మాదిదేవతలును, దేవా కాముండు లేనిచో లోకము నశింపదా! రక్షింపుమన శుకరుండు రక్షిదేవి నీకు నీచుగండు కోరినప్పుడే యగుపిండును గానియెల్లరకు ననుగుండై చరింపగలడు. ముందు యీవిష్ణుని కృష్ణావతారంబున రుక్మిణీదేవికి కుమారుండై జనింపంగల పికపామ్మని దీపించిపంపి దామోదరునను మతంబున తపంబు చాలించి హైమవతి తపంబు తెరింగెరింగి యామె మనోనిశ్చయం బెరుంగంగోరి-

మంజ—వృద్ధహూని సురురూపంబున నానెలది సమీపము జేర

శ్రద్ధనామె చెలిక తైలునతులక సన్నిధి కోరికలూర

2. వారలకా కైతవ విప్రుడిన పార్వతివింజూపి

యీరామానుజి యెన్వరు యిగులపమేలజేయు శ్రమకోపి॥

చ॥ జలజభవాన్వయా విచుము సర్వినగాధిపు ప్రీతిమేనకా

లలనకు పార్వతీయధిధ రంజిల బుట్టిన ప్రిశంకరుక

చెలువునిగా గ్రహింప వనిచేరి తపంబొనరించు నీమె కో

ర్కెలు ఫలియించునో వితయె పేముడి మాకెరిగింపుడి త్తరక॥

కం॥ అనునయ్యెడ పార్వతి తన కనుదెరచినమస్కరించి కరములపద మ

ర్ధన గావింపుచుననె పావన చరితా తమయభిజ్ఞ పల్కుడు వివగళ॥

వచ॥ అనిన మాయాభాసురుండు చిరునగవున బాలా నేనొక తాపసిని

నీవు పార్వతియనియు, నీశ్వరు వరించితివనియు, నీచెలు తెరిగించిరిది

నిక్కువంబే యన-

మ॥ అనఘా తామెరుగంగరాని విధమెంచైనం జగంబండు లే

దనగా నియ్యది యెంతనావలన సత్యంబాలకింపంగ గో

రిన యల్లె వినుడుల్లమందు హరుసంప్రీతి మనోనాధు గా

గని తద్దర్శన భాగ్యమంద తపముక గావించు నశాంతముక॥

వచ॥ అను పార్వతి వచనంబులకు నవ్వి శంకరు డిట్లనియె—

కావ్యము—సూక్తిం.

- ప॥ ఎంత బేలవైతి బాలఁ యీశు నెట్లు వరియించితి ॥ వెంత ॥
 అ॥ సుంతేని యోచింపవు । మాడవు మీదటి సుఖమ్ము ॥ వెంత॥
 మి॥ చింతింపవు నీయందము । చెలువమునీ ? గాచికాని
 మంతన మెటుగాంక్షించితి । వెంతో మోసబందితి ॥ వెంత॥
 2 నివసెంపగ కొంపలేక । నిలచెయశన మందాతడు
 పవళింపగ చాపయేని । బడయక కొండపయి ఒండు
 మి॥ తివిరిబిచ్చమెత్తువాడు । తెల్ల నెద్ద నెక్కువాడు
 తవునని యెటుదోచె వెట్టి । తల్లితల్లియైన చెప్పవ ॥ యెంత॥
 తే॥ గీ॥ పెండ్లి వేళలధవులు పీవించి పట్టు
 పుట్టములుచాల కిత్తురీ పుడమి హరుని
 మెడ్డియాడిన నీకునో వెలదియెన్న
 చర్మమో కటబెబ్బలి చర్మమొగితి॥
 తే॥ గీ॥ సుదతిబంగారు మంగళ సూత్రము వరు
 లెలమి గళమందు గట్టడు రెండు నైన
 నీకు నొకత్రాచుబాము నస్తోకప్రేమ
 చుట్టుకంతమునందు నాశూలవింశే॥
 వచ॥ అను నావృద్ధభూసురున కాపార్యతి యిట్లనియె—
 మంజ—మనమున కిష్టండుగు వాడే నవమన్మథుండు ముమ్మాటికినీ
 మునివర మొక్కడ నావిభుదూరక పొండింకను తమనీటికిని॥
 వచ॥ అన నాభూసురప్రవరుం డిట్లనియె—
 మ॥ ఎరుగక జాలవు నీసుఖంబయిన యెంద్రేనిస్తహభాగ భా
 గ్య రమాధీశు వరింతురంగనలు నీకై తెల్పుచున్నాడనే
 చిరకాలంబు దపంబొనర్చి ధనమక్షీణంబు గన్పొంది పై
 చిరజీవత్వముగంటి నన్ను పతిగా సేవింపు మబ్బాసనా॥
 వచ॥ నన్నుగోరితనిని యెరింగిన నీ తలిదండ్రాదులును సమ్మతించెదర
 అన పార్యతి—

మంజ—చురచురజూచుచు తిడవయ్యెను నిక । నరుగుడు మీదారి
మరిమాటాడక నిలువక మరెమీ । మాన ప్రాణములు సోరి

2. అనుచు నరుగ నుంకింపగ బాలా । యతనుడువేధించు
మనజాలను నీకొగిట నను పే । మంబున లాలించు॥

తే॥ గీ॥ మని కపటభూసురుడు పార్వతిని కరంబు

పట్టి కొగిట దాల్చి ము ద్రోహంత

పర్వతాత్మజ విదలించి పరిచిమాన

భూసుగుడు మాలెపన్నగ భూషణుడు॥

వచ॥ పార్వతీదేవి అంజలి మోక్షి—

వలయూహయతి—శ్లో॥ ౩.

ప॥ జయజయ శంకర । నమనన శంకర

అ॥ జయజయ దురితా । చయనా శంకర ॥జయ॥

1. తవదర్శనముకై । తప మొనరించితి

భవనాజస్రము । పావనంబయ్యెను ॥జయ॥

వచ॥ అని ప్రార్థించు పార్వతిని దనయక్కున జేర్చుకొని భక్తజనచకృ
కరుండు విదా! నీ తలిదండ్రీమల వలన నిను బరిగ్రహించెద గాని
చోరత్వమేల నిక తపంబుడిగి నిలయంబున కరుగుము. యని యనిపి
పుచ్చి నారదాదిమునుల పెండ్లిరాయబార మంపిన వారింగని
హిమవంతుడు—

శ్లో॥ ౪—చతుఃశ్లో॥ ౬.

ప॥ ఎట్టులిత్తును । తనయా నాబూచికాని ॥కెట్టు॥

అ॥ పెట్టసామ్మలేను । గట్టబట్టలేను ॥యెట్టు॥

మి॥ పట్టినయా శంకరునకు గట్టటయా యెల్లరుననుదిట్టటయా
బభిబభిమునిజెట్టులార యెట్టులాడిరిట్టుల ॥యెట్టు॥

2. లేకలేక గల్గినయీ లేమపార్వతి

చీకాకు లేక పెం । చిన మదపతి

మి॥ లోకమునా సౌఖ్యముగనలేకగనా । మశనంబున యస్తోకత నా
శంకరుండు నిలుచు । గాచె వానికీమే ॥స్కం॥

తే॥ గీ అనినయేమనజాల కయ్యమరమునులు
పాకశాసను కెరిగించి ఓపిన యత
డొర సామంబు కొరగామి యూనుడండ
నం బటంచని హిమవంతువక నె నిలు॥

వచ॥ నీకుమారియగు సార్వత్రి పూర్వజన్మంబున శంకరుని దారయగు
దాక్షాయణిదేవి దక్షయోగంబున నశించి నీచిరపుణ్య పాభవంబున
నీకుమార్తెయై జనియించెను. గాని, నా యమనయ్యనఘ్న కుగూర్చి
ధన్యుడవై మాయెల్లర సన్నుతులండుము. కాదేని మదీయ వజ్ర
యుధంబే గలదన హిమవంతుండు వెచ్చి యాశ్వరుని రావించి సకల
దేవముని ప్రకాశంబు నెమటసాలంకృత కన్యాదానంబు గావించె॥

మంజ—స్వామ్యంభువుమను సంశంబండున జననంబంచెను ఘనుకు
శ్రీయుతుండు యుత్తాన పాదుడన చెలువారు నతంబు

2. ఆనరసాలుని సతులిర్వురు గల రధిక సౌందర్యవతులు
దీనావనులు జ్వలగుణ తేజోధిక నిధిమణులు॥

వచ॥ సునీతియు, సురుచియను నామంబుల చెలంగువారు నరసాలుండు
సురుచియందు బద్ధానురాగుండై ధరా పాలనంబాచరింపుచుండ సునీ
తికి ధృవండును, సురుచికి యుత్తముండునను కుమారులు 2నిందిరి.
నృపతి చిన్నభార్య కుమారుండగు నుత్తముని యుకతంబునం గూ
ర్పుండబెట్టుకొని సురుచీ నిలయంబునండుండ—

తే॥ గీ॥ ధృవుడు యుత్తానపాదుని దవులకరిగి
అనుజనింబలె తన తొడనధివసించ
నెంచిన ధరిత్రీ పాలుడగ్గించి కరము
వట్టితివియడు సురుచిదా భయము కతన॥

క్షైరని—మాపకం.

ప॥ ఏరబాలకా తగుదని । యిట్టులు జనుదొచితొర ॥యేర॥

కుమచునొక్కఁ డిన్నియు డగబంచి యిటుట నెచ్చెలితనమంచు బం
తెన గుండు లాడునొకడు గీ॥ కృష్ణజూమమంచు గికురించి యెరు
మోల॥ మేలిభక్త్యరాశి మెసపునొకడు॥ నవ్వునొకడు సఖుల
నవ్వించునొక్కడు॥ ముచ్చటాడునొకడు ముఁగియునొకడు॥

మంజ— యాగతిచల్లుల నారగించుతరి॥ నెరిగి గోగోపకులను
వేగొనియొక్కడ దాచియుంచె నా॥ విధి మాయావిధమునను॥
వచ॥ కృష్ణుండారసి యిదిధాతపనిగా చలంచి—

మ॥ తన మాయావిధి జూపనెంచి పశువత్సాకారముల్ దాల్చి లే
చినలేవచ్చిక నారగించునొకచో సేనుంబుమైనుండి పి
ల్లనగోవింబలికించియామ హరిని లక్షించి లజ్జించి కృ
ష్ణుని పాదంబుల కంజల్లోగ్ని సురజేష్ఠుండిట్లు పార్థించెడు॥
మోహ— ఖండగతి.

ప॥ నినుబోలనే నెంత॥ నీరహితాకృష్ణ ॥ నిను॥

అ॥ సనకాదిమునిగణ॥ సంసేవితాపాద ॥ నిను॥

మి॥ అనయంబును తవపాదా॥ భైరవంబులు సేవింతు
ననుపుతునికరుణా॥ పాలించుము మేలెంచుము ॥ నిను॥

2 బృందారకాదిముని॥ వందిత మిమ్మెరుగగ జా
లం దమకెగ్గునుదలచితి॥ రక్షింపుమిపుడరిగితి

మి॥ సుందర ముల్లోకావన॥ శుభదాత యథుతాత
కందర్పజనక నన్ను॥ గనుము తప్పలొప్పులుగా ॥ నిన్ను॥

గీ॥ అనుచుపార్థించి శ్రీకృష్ణ నాదరంబు॥ వడసి గోగోపకులనిచ్చి
బ్రహ్మచరిన॥ తోడిబాలురతో కీడలాడుకొనుచు॥ పశువులం
గాచు కృష్ణుండు వనులయందు॥

—:0:—

14. శ్రీకృష్ణ లీలలు

గీ॥ అవధరింపుము శ్రీకృష్ణ డవ్వనంబు॥ నందొక జలాశయంబున
యందునున్న॥ కాళియాహిని మర్దించి గడవెననిన॥ శుకుశకయ్య
భిమన్యుని సూనుడనియె॥

మంజ—కాళీయాహిని యెట్లుజంపె నా । బాలకృష్ణుడాలింపక
 బాళిగల్గె నెరిగింపవె మొక్కిల్కద । పరమమాని యనుకంపక॥
 వచ॥ అనిన శుకుండిట్లనియె—

శా॥ కాంతారంబున గోగణంబును గృహంబాడుచుండంగ ని
 శ్చింతకలేగ యొక్కండు కాళియహృదీకీ జాసిసీరంబు దా
 నెంతే ద్రావుచు సర్పదృష్టయగుట నీవ్విడిచి కృష్ణుండు నా
 చెంతక వృక్షమొకండు నెక్కి దుమికెక చేతుచకక మహ్వన॥

గీ॥ నీటబడి యెంతకేనియు న్నెవ్విడిరాక । యుంటయున్నర్పము బుసలు
 యొక్క మొగిని । జలము కల్లోలముంబుచ్చ జడిసిగోప । బాలుర
 రిగి యశోదతో బలికిరిట్లు॥

పూర్వార్థానికి—చతుశశిగతి.

ప॥ ఏమిచెప్పగలమమ్మా । యింతీయశోదమ్మా ॥యేమి॥
 అ॥ కోమలాంగుడైనచిన్ని । గోపాలుని కథమేము ॥యేమి॥
 2 కాళియహృదమందున । గూలెను మాచెలికాడు
 యేలనో లేడమరాడు । యిచుకేనింగనరాడు ॥యేమి॥

వచ॥ అనియెరింగించిన యశోదానందులును వేపులైనాన వ్రజాంగనలు
 ను యాదవులు నొక్కమొగి నమ్మడువుదరిసి విలపించుచుండు నంత
 కొంతవడి కందుండి—

మంజ—కాళీయాహిని ఫణములపై నాట్యము । గావింపుచు కృష్ణుండు
 దేలెను జలమధ్యంబున చూపర । దృష్టి సఫలముగజండు॥

గీ॥ కాళియాహిఫణంబులం దోలినిలచి । పుచ్చమొకకేల ధరియించి
 మురళినధర । మందుసాధించి గాననాట్యములు సల్పి । కృష్ణుడెం
 తయు తాండవ కృష్ణుడయ్యె—

వచ॥ ఇట్లు కృష్ణపదఘట్టనంబున తలలుపగిలి రక్తంబుగార మరణావస్థం
 గాంచుతరి యతనిభార్యలందుండి వెలికరుదెంచి అంజలిమోడ్చి—

గీ॥ శరణుదేవకినందనా సకలలోక । రక్షణాదీనపాల మాప్రాణనాథు
 విడచి మాకొగిపతివిత్తు బెట్టుమయ్య । యనగ కృష్ణుండు వారల
 కనియె నిలుల॥

వచ॥ మీప్రార్థనలకలరి యీదురాత్ముని వీడుచుంటి నీకనిండువసియింప
కెందేనిం బొండన కాళీయుండు భార్యలతో నానదినివీడి యెందో
జనియె. నావలకొంతకాలంబుగడువ శ్రీకృష్ణునకు ద్వాదశాబ్దంబు
లుగడచున్న—

మంజ—యమునానదిలో జలకములాడగ । నాత్మలందు దలపోసి
భృమరాలకలగు గోపికాంగనలు । వసనంబులు వేసబాసి॥

గీ॥ సైకతస్థనిడి యజ్జలజాకరమున । డిగి : జలకములానందతాడెడి
తరినల । కరిగి గోపాలకృష్ణుండు యతివలవలు । వలనుగొనిపొన్న
చెట్టెక్కె వోడ్గి మెరయ॥

వచ॥ జలకీడానంతరమంగనలు తీరంబుజేరి వలువలం గానక—

వోడి—చతురశ్శత

ప॥ ఏవే వసనంబు లింనులేవే । యేచూయెనొ గనవేమే ॥యేవే॥

ల॥ స్నానమొనరుపగ నేడి జల । జాకరము దరిని నుంచితిమిగద
చానవానికేచోరుండిటు । బూనిచారసిల్లెనే చెలి ॥యేవే॥

2 ఇంతవంత మున్నెన్నడైన విని । యేచియుంటిమే యీనాటికిమన
కింతకీడు గావించిన యా । వంతకారి యెవ్వరోగద ॥యేవే॥

సీ॥ యెంతయో పీఠి నాయేలికనుంగోర వచ్చిన నీలంపు పట్టుచీరె
సాదరంబున భారసాలకు మావారుతెచ్చిన కరకంఠు తెల్లచీరె
పుట్టి టిక్కె మొన్నబోవగా మాయన్న సారెయిచ్చిన యెట్టిచారచీరె
సంక్రాంతినాడు వేచగ నామమామతెచ్చిన యట్టిరేమను సిల్కుచీరె

గీ॥ మొన్న నాముఖ్యురమునకు మురిపెనులర । తెచ్చియిచ్చిన పువ్వుల
పచ్చచీరె । నాది నాదని చెలువలు భేద విభ్ర । మాలిగారింప వగచు
చున్నంతలోన॥

కం॥ తరువుపయి నిలచి కృష్ణుడు । మురళీనాదంబు సకలమోహన గతిగా
విరచింప గోపికాంగన । లరసిరి తలలెత్తి దొంగ యబ్జాక్షుడుగా॥

వచ॥ మరల జలంబులందూకి కంఠాధఃకటి పరస్పతము మునిగి గోపాల
కృష్ణునిగాంచి—

చేనగాంధారి—రూపకం.

ప॥ తగునె యింతకొంటెపనికి । దారసిలగనీకు కృష్ణ ॥తగు॥

అ॥ మగువల చేలంబులు గొని । మహిజముపై నెక్కిచూడ ॥తగు॥

మి॥ మగవాడవుగావె యిట్టి । మాటవిన్న లోకులునిను

నగరె మాకుసిగ్గుగాడె । న్యాయమార్గ మూహింపవె ॥తగు॥

2 లేరేమునుబాలకులు । కారె కొంటెవారిట్టులు

చీరెలు దొంగిలి సతుల । శీలము గొనువారు గలరె

మి॥ నేరిచితివా నీవెట్లులా । పేరుగొంటి వలి తుంటరి మా

వారిదెవచ్చిరి నిన్నిక । బట్టికొట్టెదరు పాపముయిటు ॥తగు॥

గీ॥ అనుచు బెదిరించు గోపికలను గనుగొని । కృష్ణుడను జవ్వనులు మీ

కిదేల సిగ్గు । లజ్జ విడకాముషి క్రమము లలవియగునని । తలతురే వెర్చి

లార నీర్వేలికిరండు॥

మ॥ ననుచింతింపుచు దానధర్మములు చానల్ మీరుగావించుటల్

గని మీహూరిమి దీర్ప నీపగిది మీలజ్జాదికంబూశ్చి నా

డను తీరంబరుదెంచి చేతులను వీలైనంత పై కెత్తి వం

దనముంజేసిన చీరలుస్తలపులు దైవారగా నిచ్చెదన్॥

వచ॥ నేనెరుంగనిదిలేదు. మీకేల లజ్జ వెలికిరండని పదింబదిగా బిల్చిన

యక్కాంతలు తద్దత్తదిత్తలగుట మోక్షయత్తలగుట జలంబుల

నుండి వెలికరుదెంచి కరములెత్తి అంజులులుమోడ్చి—

కేవలగౌళ—అది.

ప॥ కృష్ణా పరాత్పరా । అఖిలలోక పాలనకరా ॥కృష్ణా॥

అ॥ అనఘభక్తలోకమం । దారా దురితహరా

వినుతదేవసంఘ నిన్ను । వేడెదమిక చేలములిను ॥కృష్ణా॥

2 నిన్నునమ్మియున్నవ్రజ । కన్నెలనిటు పరాభవింప

వెన్నులదొంగా తగునా । వేధజనక నిన్నెరుగమె॥ కృష్ణా॥

గీ॥ అనుచుప్రార్థించు నాగోపికాంగనలకు । చేలములొసంగి కృష్ణజూచి

శ్రీరమేసు । జాలగాయుచునుండ గోపాలురెల్ల । రాక్కయెడ పెద్ద

సభజేసి యుండిరండు॥

కం॥ నందుండను ప్రతియబ్దుము । నందేమేమైనకు పూజనము సేయగ నెం
దుందరుగులేని కసపున । మందలపాలించుకొంచు మనుటలెరుగమే॥

వచ॥ గానరేపు యింద్రపూజనం బాచరింతమన నందరందులకు వలయు
యత్నంబు లాచరించుచుండ కృష్ణుండాలించి వారించెడిసి—

మంజ—యెందుల కిందుని పూజనంబు । గావింపుచుండెదరు తెలియక
ముందుగ నాకెరిగింపుండన । యానందుడు కొమరునకనియె॥

2 ఇందునిపూజన మొనరించిన దా । నెంతో సంతసము గాంచుకొ
నాంద్రదయను మేఘంబుల ! బంచివర్షంబెంతయు గురిపించుకొ॥

3 వర్షముపడుటను పచ్చిక శాద్వల । భాగంబుల దగపెరుగక
హర్షమున పశుగణము దానిదిని । అతశయ సంతదగలుగుకొ॥

వచ॥ అందులకై ప్రతియబ్దు బిల్లాచరింపు చున్నారమనవిని కృష్ణుండు
నవ్వి మీరలెంతి వెర్రివారలు, యిందునిపూజంపమి వర్షంబులు
గురియవా! యిందులకేమీకు వెర్రిగొల్లలని పేరబ్బినది—

సీ॥ కర్మంబువలనన గాదె జన్మంబును వృద్ధిక్షయంబులు పృథ్వికర్మ
విడివడజాల రిందుడు విష్ణుశంకరు లట్టికర్మను బట్టియనుభవంబు
లబ్బు కర్మను బొందుచమ రేందుగొల్పుట పతివిడియెరు వెంటబడిన
యట్లు । గానకర్మంబుచుండచు యత్నముసేయవలయు మీరలువిప్ర
వందనంబు గీ॥ యర్చనము దానమునుసల్పి యవలకొండ । నొక్క
దానిపూజించిన చున్నదిఫల । మట్లుగావింపుడని యొప్పు నట్లుజేళి ।
గిరినిపూజింప నొనరించె కృష్ణమూర్తి॥

వచ॥ పూప సూపాదికంబుల నాగిరిముందునిచి ననుస్కరింప శ్రీకృష్ణుండు.

మంజ—యాదవులారా మీరందరు జన! గాదగు నవ్వల దెనకుకొ
మోదంబున యీకామహాపిగిరి । భుజియించును పై మనకుకొ॥

వచ॥ కామ్యంబు లొసంగునని నమ్మించి—

గీ॥ అనుచువారల నొక యెడకంపి భక్త్యు । భోజ్యములు మెక్కిరండికభూ
ధరమతి । సంతసితె మీరొసంగిన సకలవస్తు । జాలమును యాహరిం
చె నిశ్చయము ఫలము॥

వచ॥ అని యెరింగించినంత నిందుగ్గి డేటేటనాకొనర్పు పూజలుమరచి
యాదవులు యీకొంటెబాలు నాజ్ఞాయత్తులెరి. వీరిని కసిమసగింత
మని తలంచి పశయపవర్తకంబులగు సంవర్తకనవ మేఘుంబులంబు
త్రొంచిన నవి ఘోరపాపాణంబులతో పానగురియింప గోగోప బృం
దంబులు హాహారవంబుల విలపించుచుండ కృష్ణుండు—

మంజ—వెరువవలదు వర్షంబున కీయెడ । వినుడు నామాటలెండు
బిరబిర నీవర్షతము కేల వయి । కెత్తి గాచెదను రండు॥

మలయమాచతం—రూపకం.

ప॥ శంకింపకు డోగోప । సంఘముక్కిందకు రండు ॥శం॥

అ॥ బింకపు మాటలుగావు । వెరవవలదు మీరందరు ॥శం॥

2 బాలుండీతడు శైలము । భారము వహియింపగ నెటు
జాలండనకుడు రండు । శైలమునెత్తి కేలను ॥శం॥

3 చాలగ నీవగపుర భూ । చక్కమంత పైబడినను
కేలల్లాడదు గోపకు । లేలావెరచెదరు రండు ॥శం॥

వచ॥ అని ధైర్యంబుగొల్పి దక్షిణకరంబు నడాకేలంగిరినెత్తివ గోగోపసం
ఘంబు దానిక్కిందదూరి నిలచిననిందుడ సప్తరాత్రీంబులెడ తెరపి
లేకుండవర్షించి వినవి శ్రీకృష్ణపరమాత్మలీల కబ్బురమంది యేతెంచి
వదంబులంబడి పార్థించి యభయంబంది చనియె. సంత గోగోపకులు
సుఖంబుండిరి. అటనుధురానగరంబున—

గీ॥ కంసస్వపు డోలగంబుండ ఘనుడు నార । దుండు యరుదెంచిసంపూ
జితుండయియులు లనియె దేవకికొడుకు కృష్ణునకు సుఖము । నీకశుభ
మురానున్నది నేలరేడ॥

వచ॥ అనికంసుని కోడిక యశోదకు బిడ్డబుట్టుటయు, వసుదేవుడు దేవకీ
పుత్రునట బెట్టి యాబాలిక న్నార్పుటయు. శ్రీకృష్ణుడను నామంబున
నతండు రోహితీతనయుండగు బలరామునిగూడి మందనుండుటయు,
నెరిగించి చనిన కంసరాజు అవురా! వసుదేవుం డెంతమోసమాచ
రించె. కానిమ్మతని పనిచూచెదగాకని అక్రూరునింగని యిట్లనియె—

మంజ—బృందావనమున కేగి నీవుయడు । వీరుకృష్ణునిగాంచి
యిందునకేతేరగ జేయుమునీ । వెట్టులైవను వంచించి॥

గీ॥ అతనితో నిట్టలను ధనుర్యాగ మొకడు । చేయదలపూనె మీ
మామ చిత్రిగతుల । మిమ్మునాహ్వనపరచెను రమ్మటంచు । రామ
కృష్ణుల తోడి తేరంగ జనుము॥

వచ॥ అనిన అక్రూరుండిది మేలుగాదని పెక్కుతెరంగుల బోధించి అయి
నను నీపంపు చేయకుండరాదని యరదంబెక్కి యట బృందావనం
బున శ్రీకృష్ణునికడకుచని నమస్కరించి కంసునాన నరిగింప రామ
కృష్ణు లానందంబున మధురానగర ప్రయాణంబున కుత్సహింప
యశోద—

అసాక్షి—తిశ్యగతి.

ప॥ పోవకుమా కష్టంబాదవును । ప్రియనిందన ॥పో॥

అ॥ యేవేళను వానినమ్మి । యేగరాదు దరికి దుష్టుడు ॥పో॥

2 ఆదినుండి నీవన్నను । అజేమో యోర్వడయ్యె
యేదోమోసము యాగము । కుత్సహించె మధురకునీ ॥పో॥

వచ॥ కొంతవడి యక్రూరుండుతెచ్చిన యరదంబున పయనించి మధ్యా
హ్నక కృత్యంబుల కక్రూరునకు నెలవిడ నతండు యమునానది
మునింగి కృతస్నాతుండై—

మంజ—జలమధ్యంబున శ్రీకృష్ణునిగని । సాశ్చర్యంబున వెనుక
గలరథమున జూడగ నందుండెను । గంభీరంబున గడకక॥

కం॥ జలమధ్యంబున రథమున । గలకృష్ణునిజూచి మింట గవనటకృష్ణం
డెలనప్రసనమండిన హరిను । జ్వలమతివక్రూరు డధికభక్తి నిటులనక॥

భైరవి—హావకం.

యీవే సర్వాధారుడ । విందిరేశుడవునిక్కము॥ యీ॥

దేవా నీమహిమదెలియ । దేవామలశక్తులనగ

మి॥ నావల్లను నేమగునో । నారాయణదుష్టులవధ
భావన దేవకిగర్భము । లోవసియించి జనించితీ॥ ఏవే॥

2 నిగమమ్ములుసీపాద | సీరజములు దెల్పుగాదె

భుజగశయన కంసాదుల | బాలియింపగతరివచ్చెను

మి॥ జగములననుజొలుభాగ్య | శాలిలేడు యేమనమిము

బాగడ పూజనము చేయగ | పొడగానగ వజ్రేగాన ॥ యీవే॥

వచ॥ అని పార్థించు నకూర్చుని దీవించి రథాహుధులై మధురానగ
రంబు చేరంజని గ్రామంబు వెలుపలండిగి, యకూరా! నీవరిగి మూ
మామగారికి మా రాక నెరిగించుమనిపంప నతండు దేవా! నాయిల్లు
పావనంబాచరింపవేయన వారలు వల్లెయన నతండు చనిన—

గీ॥ రామకృష్ణులు యమ్మధురాపురంబు | కలయగనుగొనుచుండ వీధు
లను హర్ష్య | తలములన్నిల్చి కాంతలు తమమనముల | కృష్ణునిం
గాంచి తలపోసి రిట్లుగాను॥

*సీ॥ వీడతేరక్కసి విగతజీవగ చన్నుపాలుద్రావినమేటి బాలకుండు
వీడతేనందుని వెలదికిజగమెల్ల మొగమునంజూపిన ముద్దులాడు
వీడతేమందలో వెన్నలుదొంగిలి దర్పించి మెసవిన దాపరీడు
వీడతేయలయించి వేతలమానంబు చూరలాడిన లోకసుందరుండు
వీడులేకున్న పురమట వీధులంబు | వీనిబొందనిజన్మంబు విగతఫలము
వీనిబలుకని వచనంబు విహగరుతము | వీనిచూడనిచూడ్కులు వృథ
లువృథలు॥

వచ॥ ఇట్లు బల్కుచుండ నగరద్వారంబు కడకుంజని కంస నృపాలునకు
గా శుభ్రవస్త్రంబులం గొంపోవు రజకునింగాంచి కృష్ణుం డిట్లనియె—

శేగడ—చతురశ్రిగత.

వలువలివ్వరా రజక | వలువలివ్వరా॥ వలు॥

కలుగవు మా మందలోన | ఘనచేలంబులు యిప్పుడే

వలయు గట్టుకొనగనీకు | వచ్చుపుణ్యము నిజముమాకు॥వలువ॥

రజ—యెట్టులెటులురా గొల్ల | యెట్టులెటులురా॥ యెట్టు॥

గట్టుకొనగ దగుమరె భూ | కాంతుని చేలములుమీరు

యిట్టలాడ గొల్లవల్లెయే | పొండు బ్రదుకగచా॥ లెట్టు॥

గీ॥ అనిన రోషించి కృష్ణుండు యతని మూర్ఛన్ము | మూడిపోవంగ గొట్టి
యా బాడవచ్చు | వాయకుఁజొసంగు భూషలు వస్త్రవితతి | దాల్చి సిం
గారమున నుండి దరిజెలంగు॥

వచ॥ సుదాముని యింటికరుగ నతండు బలరామకృష్ణుల వభినందించి
సుమదామంబుల నొసంగి పూజించిన యతని గరుణించి దీవించి
యచ్చోటుగదలి వీధి వెంటజరుచుండ గంధమాల్యాదులం గొని చను
కంసభూపు దాసియు వక్రయగు కుబ్జుగాంచి కృష్ణుండు॥

కం॥ యెవ్వరిదానపు గంధము | లెవ్వరికడ కిప్పుడుగొంచు నేగెను నీపే
రెవ్వరు మాకిత్తువెయివి | జవ్వనిచక్కదనముగల్గి జరియింతువొగి॥

వచ॥ అనిన నాకుబ్జ యిట్లనియె—

మంజ—చక్కనివాడవు గొనుమిచ్చెద నీ | చందనముకా ననుగరుణా
మక్కువదీర్పుము నాగొని దానికి | మాన్మెవంకరలు గనగక॥

వచ॥ మత్కామితంబుదీరినవయి నీయింటికరుదొచ్చెదననియొప్పించి కంస
నృపాలు ధనుశ్శాలకరిగి ధనురాదులన్నియుం గరంబులందెమల్చి
విరచెనని శుకుంఢరిగింప పరీక్షింన్మరేండు—

మంజ—ఆవలకంసుండేమొనర్చె హరి | యతని నెట్లు దునుమాడెకా
దేవా జన్మముధన్యతనందెను | దెల్పుచుద్దాని గూడక॥

15 రుక్మిణీ సందేశము

—:0:—

మంజ— కంసుడిత మాతించి యదరిపడి | ఘనమల్లుర బిలిపించెకా॥

హింసించుకు బాలకునంచని సభలో | యిష్టమలర శాసించెకా॥

గీ॥ కువలయాపీడ మనునొక కుంజరమును | నగరిమొగసాలనిల్చిన నంద
తనయు | డెరిగి యద్దాని కరమట్టె నరికినంత | కొండవలె నేలగూలె
నాదండిగజము॥

వచ॥ ఆవలనద్దాని దంతంబులంబెరికి వానిచే కావలివారల మర్దించి బిర
బిర సభాగారంబుజేరి కంసునింగాంచి యిట్లనిరి—

కేదారగౌళ — వతురశ్శ్రీకతి.

ప॥ మామావినుమా । మాదెసగనుమా । మామా॥

అ॥ నీమేనల్లర । నేల రప్పించినివి ॥మామా॥

2 దుష్టులచేపట్టి । దోర్బలముంగని

శిష్టులహింసను । చేయగన్యాయమె ॥మామా॥

3 ధనుర్యాగంబడి । దగదీవోవయక

ధను నిర్మూలన । మును జేశితిమో ॥మామా॥

మ॥ అనుచున్నరృయ చిత్తులైపలుక రాదా॥వేసుడై కంస రా

జనియె॥ బాలకులార దుర్బలుర పా॥కాంతంబు గావింప భీ

షణ శౌర్యాన్వితులైతిరే నిలుగు వీక్ష మాత్ర నిర్భిన్న హృ

ద్భవతారి ప్రబలుర్మదీయపుర శశ్వస్మల్లారం గెల్పుడి॥

వచ॥ అని నియమించిన మల్లరతో రామకృష్ణులు డీకొని వివిధాభీల ర

ణంబున ముష్టాఘుష్టిని బాహుబాహిని బెనంగి వధించిరి. ఆవల కృ

ష్ణుండు రామున కిట్లనియె —

శా॥ అన్నాయింకిట కంసమర్దనము సేయనొండె కార్యంబు ని

త్రై స్నేనందులకుంగడంగుదును సీచేవచ్చుహస్తైస్య మిం

దెన్నేరీతుల నడ్డుమంచని తెరంగీరీతి విన్నించి దా

కె న్నిరేజదళాత్ముడొక్క మొగియుక్తి కంస భూకాంతుపై॥

హాహన్త్రీశ్రీకతి.

ప॥ వడిదాకెను హరి కరిపైగవిసెడు । భంగిచూపరులు వెగడుజెందగా

అ॥ కడువడి స్వర్ణచేలము నడుమున । నడగనొత్తి మొగమెత్తి నగవునకా

2 కర్తవ్యంబెరుగంగ జాలకా । కంసవృషతి వెరినిబడి చూడగ

ఆర్తనాదముల సేనగదలిరా । నందర రాముండడి నిల్చుగా ॥వడి॥

గీ॥ ఇటుల కంసుడాకి యింతలోమమటంబు । డుల్చి కేశసాళి చాల్చి కేల

నేలయందుబడగ నీడ్చి వత్సంధం । బెక్కిముప్పితోడ హింసజేసె॥

మంజ — విలవిలదిన్నుక కంసుండప్పుడు ! విడచెపాణి పంచకముకా

ఇలజలదివిజానీకము పూవులు । చాలగురిసె మోదమునకా॥

2 నారమడాడెను దేవమంకుభుల, నాదంబులు సెలరేగఁ

దీరెడువృద్ధుని చూచిమధురగల | వారలంద రటమూగఁ ||

వచ|| ఇట్లు కంసునిభంజించి తదనుచరుల వధించి చెరయందున్న యుగ్గి
సేనునివిడిపించి రాజ్యాధికారంబొసంగి దేవకీవసుదేవుల చెరతాపి
మధురానగరంబున కెల్లయాదవులరావించి కాపురంబుండె. నంత
కొన్నిదినంబులకు ఉపవీతులై —

గీ|| తల్లిదండ్రుల యానతిం దరలిరామ | కృష్ణులిద్దరునుంగాళికేగి యంకు
సాందిపునియొద్ద సకలశాస్త్రార్థగరిమ | నేర్చికొనుచుండ గురుమయన
నిటులంత||

అశాసన — మాపకం.

వ|| గురుదక్షణ యేమిత్తురొ | కుర్రలార చదువుదీరె ||గురు||

అ|| షరమానంద మొసంగెను | భావశుద్ధిభ క్తిగరిమ ||గురు||

మ|| చిర శుశ్రూషలొనర్చిన | పరులైనను శాస్త్రార్థము లి
ట్లెరుగ రచిరకాలమందె | యెంత తెలివితేటలున్న ||గురు||

2 నాకొమరుండుజలంబున | నోకృష్ణ మునిగిరాడు

లేకొక్కరు జేగలెను | లేకునా డికేమిసేతు

మ|| నీకసాధ్యమాకార్య మే | లోకంబున లేదెరుగుదు

నాకురనిదెచ్చి గురు రు | ణంబు దీర్చుకొమ్ము చాలు ||గురు||

గీ|| అనుచు గురుడు కోర నాతనిపుత్రుని | కొరకు భర్తరాజు పురికినరిగి

యమునినడల బెట్టి యర్భకుగొనివచ్చి | గురునివలనమేటి వరములందె.

వచ|| ఇట్లు విద్యాభ్యాసంబు గావించి తిరిగి రామకృష్ణులు మధురా

పురంబుజేరి కుబ్జాసతి కోరికదీర్చి యామెకు వైకుంఠంబొసంగి య

కూర్మనిబంపి హస్తినాపురివార్తలాలించి సుఖంబుండిన—

మంజ—కంసునిభార్యలు హస్తినాపురియొను | గాఢచింతతో పరిగీ

ధ్వంసమయ్యె మాకోర్కెలంచుతమ | తండ్రిజరానంధుకెరగి |

కం|| యెరిగించిన నాతండ్రిని | తరదుర్వార విక్రమంబు తనరగ సైన్యా

కరుడైవడిజని మధురా | పురిముట్టడిసల్పె జయముపొందెడుకాంక్షఁ ||

గీ॥ ఆజరాసంధుడాహవ మాచరింప | నెదిరిశ్రీరామకృష్ణులు విదితశరవి
తానములనొంప నాత డత్వధికకోధ! ఘూర్ణమాననుడై పల్కె
ఘోరిలీల॥

*సీ॥ ఆదలించిరోప్పంగ యాలమందలుగావు గంధగజేంద్ర సంగమములు
గాని | పరికించివనగ సంభారవంబులుగావు వాజీంద్రహేమారవములు
గాని | పదహాతి గూల్పుగ ప్రాతబండ్లివిగావు నగసమాన స్వందన
ములుగాని | ప్రియములాడంగ నాభీర లోకముగాదు కాలాభవైరి
వర్గంబుగాని గీ॥ యార్పవన వహ్నిగాదు బాణాన్నిగాని | మురియ
బృందావనముగాదు మొనలుగాని | యమునగాదు నటింప ఘోరాజి
గాని | పోరునీకేల గోపాల పొమ్ముపొమ్ము॥

పచ॥ అని వచియించు జరాసంధుని పదునుగల నారసంబులం బెండు
వడగొట్టిన నిలువంజాలక ముడుత తమపురికింజని కొన్నిదిసంబులకు
మరల నరుదెంచి వెనుకటివోలెనే పారిపోయి యాపాట్లుమరచి
మరల కొంతకాలంబున కరుదెంచు నిట్లుపడునేడమారులు మధుగా
నగరంబుపై జరాసంధుండు దండెత్తి విరమించుకునె నివ్వార్త
నాలించి యతని మామయగు కాలయవనుండు—

భూపాల—చతురశ్చిగతి

ప॥ కాలయవను డరుదెంచెను | ఘనమధురానగరుపైకి ॥కాల॥

అ॥ చాలినంత సేవగూడి | స్వందన గజహయములతో ॥కాల॥

2 కూరయస్త్ర శస్త్రధరులై | కుంభిని యదువనడచు
వీరసైన్యములతోభేరి | ఘోరనాదముల తోడుత ॥కాల॥

3 నవరత్నస్థాపితమై | ప్రివిమల శోభాకరమై
తవురధస్తుడై చేతకో | దండమొకడు ధరియించి ॥కాల॥

గీ॥ ఇట్లు కాల యవనుడే తెంచి పురమును | ముట్టడింప వానిమొనలనిల్చి
జయముగొనుగ మదిని శంకించికృష్ణుండు | కరుణమీర విశ్వకర్మ
బిలచి॥

పచ॥ యమునానదీమధ్యంబున నొక పగరు కట్టుమని నియోగించిన నతం

డతిచిత్రంబుగా నొక పట్టణంబు నిర్మించి దానినుండి మధురాపురి
లోనికి భూబిలంబు గల్పించిన నామార్గంబున మధురవాసుః బంధరు
నందుజేరి యుండి రద్దానికి శ్రీకృష్ణుండు ద్వారకయను నామంబు
నిల్పె నదియెట్టిదనిన-

కేదారగాళ—చతుఃశ్రగతి.

ద్వారకాపురంబు జన | వారంబులడంబు || ద్వార |

శ్రీరమణీకాపురంబు | చెలువంబుల దాపురంబు | ద్వార |

మి॥ వారణములు వాజులుపలు | తోరణములు శుందిరులు

వారణసేయగరాని | బంటులు రణమునగంటులు || ద్వార |

2. వింతవింతతోటలు పలు | విధములైనబాటలు

సంతసంబు గలిగించెడు | చాలయన్నతపుమేడలు

మి॥ సంతలు నగరులునూతులు | దంతివహములు హయముల

రంతులు పూదీపలచే | నంతోవింతేయెసగెడు || ద్వార |

వచ॥ ఇట్టి ద్వారకానగరంబు నిర్మించి శ్రీకృష్ణుండొక్కరుండు మధురా
నగరంబువెడలి కాలయవనుని కగుపడ నతండదో కృష్ణుండనివెంటం
దవిలిన పెనుదవ్వు పరువిడి యొక గిరిగుహంబొచ్చి యందుం దపో
వృత్తినొడలు మరచియున్న ముచికుండుడను మునిండాసి తనచేలం
బతనిపైగప్పి తానొందుచో దాగున్న కాలయవనుండు సమీపించి-

గీ॥ తపమొనర్చెడు ముచికుండు దరిసి కృష్ణు | డనుచుకోపించి తన్నినం
తనె ముసీదు | డక్షియుగ్గంబు దెరచిన యంతలోన | కాలయవ
నుండు భస్మమై గలసెభువి ||

మంజ—అనుచు శుకుంఢరిగించిన విని | యాయవసేతుండిటులనియె

వినిపింపుడు ముచికుండు డెవ్వ | డెటుజనియెపిడప నది తెలియె ||

సీ॥ ముచికుండుడెవరన మున్ను యిత్వాకువంశోద్భవు మాంధాతకుద్భ
వించె | బలశాలి ధీశాలి ఖలదానవులబారినుండి జేవలకు యండ
గాగ | నిలచిపెక్కిడలూ యిలరేడు గాఢాడ భూలోకమున వాని
పుత్రమిత్తు | లందరుగతియింప హరిహయు డెరిగింప శోకించియెటు

జనబాకు మోక్ష॥ గీ॥ మాశతోగోరి యీగుహనధికతపము జేయు
చుండ తనోబలమాయె యథము । కాలయవనుని గాల్పగా గడగె
నతని । నుతినిగని కృష్ణుడు తమ గతిసంగె॥

వచ॥ ఆవల జరాసంధుడు యవనస్థేచ్ఛ నైశ్యంబుచోడురా మధురా
నగరంబుపై విడసిన రామకృష్ణులు యుక్తిగా నతనిందప్పించుకొన
దలంచి నమ్మిన సేవకులంగొని ప్రవర్తనాద్రివయింతేరిన జరాసంధు
డెరిగి వెదకివేసారి గుహమార్గంబుల కాప్తంబులంగూర్చి దహింపం
జేసి రామకృష్ణాదులందు నశించిరని నిశ్చయించుకొని వెనుదిరిగి
చనియె-సీవిధంబున శ్రీకృష్ణుండు శతృవుల నిర్జించి మధురానగరం
బుగ్రసేనునకొసంగి తానుద్వారకాధీశుడై చెలువందె-నంత—

మంజు—రై వతుడను రాజేందుగ్రుడు కూతును । రేవతి నాబడుబాలక
భావమాలర బలరాముని పత్నిగ । గావించెను జనులలరక॥

కం॥ భగవతి మున్నమృతము । నగభేదినిగెల్చి తెచ్చినటు కృష్ణుడు దా
జగతీనాథులు నందరు । దెగిసారగ భీష్మతనయ దెచ్చివరించె॥

వచ॥ అనియెరింగింప పరీక్షితుండు విశదీకరించుమన శుకుండిట్లనియె—

సీ॥ మన విదర్భాపురమును భీష్మకుండను ధర్మవర్తనుడు వదాన్యుడేలు
నతనికి బుతులు నైదుగురందులొ పెద్దనక్కి ధర్మవీరహీను
డార్యదూషకుడగు నందరకడసారి చెల్లెలురుక్మిణీచెలువ వివిధ
విద్యాగుణాలయ పెద్దలబూజించు శ్రీకృష్ణనాథుగా చిత్తమందు

గీ॥ దలచి తల్లడమందు యుక్తవయసునను । యున్నయాబాల పెండిలి
నన్నిభీష్మ । డెరిగి కృష్ణుని వరియించుటెల్ల సంత సించినంతట రుక్మి
వచించునిట్లు॥

శైరవి—చతురశ్ర॥

మ॥ గొల్లవానికాకటా । పిల్లనిచ్చుటా ॥గొల్ల॥

అ॥ కల్లరీడు వాడుమాయ । కాడు నల్లనివాడు ॥గొల్ల॥

ని॥ చెల్లలికా కృష్ణుడుపతిగా । చెల్లడుగా । మీకిటు లుల్లముగా
చాలుచాలు తలపకుడిక ॥గొల్ల॥

2 అతిరూపశాలి | యగునీరుక్మిణీకి

పతిగాగ శిశు పాలుడే తగువాడు

మి|| వెతకితిరా | దుష్టునిచెలి | కతికెదరా | ముంధగు గతిగనరా |

చాలుచాలు పెద్దవారు || గొల్ల || 9.

మ|| కులమా గొల్లడు రూపమా నలుపు దాగోష్టింబొవర్చుక సదా

లలనాసంఘముతోడ జారతయు చోరత్వంబులున్నాని సా

మ్ములుబాహోబలమన్ననున్న పశులంబోషించు బ్రంధావనం

బుల నాకృష్ణున కెట్టులిచ్చుటలు పూబోడిక మదిందల్పరే||

వచ|| అని రుక్మి కృష్ణునధిక్షేపించి రుక్మిణీదేవిని శిశుపాలునకిచ్చుటకే

నిశ్చయించి యతనంబు లాచరించుచున్నంత రుక్మిణి యవ్వీధం

బెరింగి—

ముఖాః—రూపకిం.

ప|| ఎటుదోచదే నిం | కేమిసేయుదాన || నెటు||

అ|| కటకటా శిశుపాలు | గట్టుకొనగజాల || నెటు||

మి|| కుటిలుండై యగ్రిజన్ము | డిటుగావింప దలంచెను

పటుతరవైరము కృష్ణుని | పైదాలిచె నయ్యో నా || కెటు||

2 చిత్తము శ్రీవాసుదేవు | చేరినిలచి నాదినుండి

తత్తరమొదవెను నాకిక | దక్కడనుచు. ప్రియనాథుడు || నెటు||

మి|| యిత్తరినేనేమిజేసి | యేనియునతనిం గూడక

పాత్తు చేదివిభుతోడ | బూసజాల నక్కటకట || యెటు||

వచ|| యివ్వీధంబంతయు శ్రీకృష్ణున కెరుంగజేయ దలపూని రుక్మిణీదేవి

యగ్నిద్యోతనుడను విప్రుంబిలిపించి యర్ఘ్యపాద్యాదులంబూజించి.

మంజ—భూసురవర నీకిదెమ్మొక్కద నను బోయి కర్తవని జోకక

యాసరసీజాతుడు శ్రీకృష్ణుని | యావాసంబుకు వీకక||

వచ|| జని శ్రీకృష్ణపరమాత్మతో సమయంబెరింగి నిన్నెరింగించుకొని—

సీ|| భువనపావనమైన ముద్దుపదంబుల పెక్కుసారులుభక్తి మొక్కిత

నుము | దర్శనీయంబగు తవదివ్యరూపంబు కనులజూడగ నాసగంటి

ననుము । త్రికరణశుద్ధిగా దేవదేవుడవీవెయని పెక్కుసారులు యాడి
తనుము । తలిదండ్రులేనన్న తవదేవిగావించురని కాలముంబుచ్చు
జనియె ననుము గీ॥ అన్నయగు రుక్మిచేదిధ రావనీశు । నాధుగా
జేయ నెంచియున్నాడునేడు । గావనీ కెరిగింపగా గంటిననుము । దిక్కు
సీవనివమ్మితి దేవయనుము॥

మంజు—మూడుదినంబులుయుండె వివాహము । మూర్ఖశిశుపాలుతోడక
గూడదీవు రాకుండిన పాణిముకుట చెగుటయె నిజమిడక॥

గీ॥ అనియెరింగించి తోడి తెమ్మనిఘన వి । భూషణాంబరములనిచ్చి భూమి
సురుని బంపిరుక్మిణి కృష్ణుడేభంగిదలచు । నొక్కొయనిమది తలపోసి
యుమ్మలించె॥

వచ॥ అంత నయ్యగ్నిద్యోతనండు కతిపయదినప్రయాణంబుల విడర్ప
గదలి ఘోరాటవిందాటి యమునానదిండాసి కృత స్నానాది
కర్ముడై బల్లకట్టడం బూతగాగడచి ద్వారకానగర ప్రవేశమాచ
రించి శ్రీకృష్ణభవనాంతరంబుచేరిన శ్రీకృష్ణుండెదురేగి తోడి తెచ్చి
యర్ఘ్యపాద్యాది విధులపూజించిన—

కళ్యాణి—హాపకం.

ప॥ ధన్యాత్ములలోనకడు । ధన్యాత్ముడైతి కృష్ణ ॥ధన్యా॥

అ॥ మాన్యంబయ్యెనుదేహం । బమలచరిత భక్తిభరిత ॥ధన్యా॥

మి॥ కన్యారత్న మొ కర్తుక । కడుబాళిం బుపెమికు

ననోన్యము గూర్చు । దూతనై వచ్చితి మదిమెచ్చితి ॥ధన్యా॥

2 వరీనను బోలునట్టి । వారుపుడమిలోన కృష్ణ

నారాయణునకు లక్ష్మీకి । నమసురాయబారినైతి

మి॥ ఘోరౌఘంబులుడులైన । నారదనుత నినుగనుగొన

నారుక్మిణి చెప్పమాట । నానోటనె యాలింతువె ॥ధన్యా॥

మ॥ ధరణీభారవిదూర సీవయిని చిత్తంబర్మిలిం డాసె నా

వరుడీవంచుదలంచి సీమృదుపదాబ్జాతంబులం గొల్పుచుక

తరికై వేచిన నన్నదగ్గిజాడు చైద్యాధీశుకున్నిచ్చి పెం

డిలిగావించగఱూనె వచ్చినను బాళింకైకొనం జూడరే॥

వచ॥ యెల్లయే వివాహముహూర్తంబు గాన—

గీ॥ లగ్నముకుముందు గొరియాలయములోని | కలమిగొంపోయి పూజ
గావింపజేసి | దీసికొనివచ్చువేళకుం దెగువజేగి | నన్నుగొంపోడు వీ
వని నమ్మియుంటి॥

వచ॥ అనియామె యెరిగించినది—

మంజ—అనియగ్నిద్యోతను డెరిగించిన | యాలకించి కృష్ణుండు
మనమున సంతసమూరగ నాతని | కనియెనీగతి వినుండు॥

2 ఆవహూరి సోయగము గుణంబుల | నాలకించి తీవరకు

భావమామెపై జిక్కివచ్చెదను | పరిణయ కాలంబునకు॥

సీ॥ అనితరసామాన్యమై వింతగొల్పు నీయాననంబుకు ముద్దులంకిననుము
చిన్ననాటనుగోలె యున్నదిసీయెడ గాని యెత్తరి నెడబాయననుము
ననునమ్మియుండినవరులకు యేవేళనైన కష్టసుఖంబు లంటవనుము
రుక్మిప్రోద్బలముచే దోహి చేదీశుండు నీకరంబుచుబట్ట నేరడనుము

గీ॥ లగ్నకాలంబునకు నేనురాకపోను | నిన్నుగొనిపోకపోను నీయన్న
గర్వ | భంగమొసరింపకనుపోను భావమందు ! దిగులుడిగి ధైర్యము
వహింపు తెరవమిన్న॥

వచ॥ అని యెరిగించి కర్పూరవిడియ వస్త్రమాల్యాదులం బూజించి
షడ్రోసోపేతంబుగా సాదంబిడి యానాటికి నిల్పుకొని మరుదిసంబు
ప్రదోషకాలంబున దారకుండు బూన్చితెచ్చినయరదంబుపై శ్రీకృష్ణ
పరమాత్మ యగ్నిద్యోతనునితో నధివసించి ద్వారకవెడలి విదర్భ
సమీపించి యొకపూవసంబునందవిడిసి ముందు విప్రవరుని రుక్మిణీ
దేవికడకంపె—

శ్రీశ్రీశ్రీశ్రీశ్రీ.

16. సత్యవివాహము.

—:0:—

గీ॥ వినుము శ్రీరుక్మిణీదేవి పెండిలికయి | పురమురుక్మి యలంకారముంబూ
నర్చె | పలువిధంబుల వాద్యసంఘదటు జెలగ | దరలివచ్చెను శిశు
సాల ధరణి ధవుడు॥

మంజ—రుక్మివారికి ను చేసి తెచ్చిదన । పోలనిల్పె విడిదింటన్

రుక్మిణి పెండ్లికొమ్మారైయుయ్యు వారి దోవజూచు గడకంటన్ ॥
వచ॥ అతఁ యిన్నిదోవనుండరుదెంచి—

హంజత్తోడి—తిక్కగతి.

ప॥ అమ్మ యెట్టి పున్నము నీ । వాచరించితో ॥అ॥

అ॥ యిమ్మహి నీవంటిభాగ్య । మెవరికున్నదమ్మా కొమ్మ ॥అమ్మ॥

2 మారజనకు పీమంబును । చూరగొంటివే

కోరికలర వానిజలం । గూడనుంటివే ॥అమ్మ॥

3 అరనికీడునె నీ । కాలడేతగునే

కుతుకంబయె నాకు మీదం । పతులజూచినా ॥అమ్మ॥

మ॥ చనుదెంచె భవదీయనాధుడిట కీచందంబు దామెచ్చె పూ

వనిలో నిల్చెను నన్నుబంపె నెరిగింపన్ సీక్రియ శూరతం

గొనిపోవున్ వెరచేది నిల్వమని మాన్యుండై ధరాదేవు డే

గిన నారుక్మిణి సంతసించె నతిభక్తిగొల్పె కాత్యాయన్ ॥

గీ॥ అంతలగ్నము దరికొన నందరధిక । కుతుకమున పెండ్లి పందిటన్

గూరుచుండి । యంబికాదేవి పూజకైయంపి రెండ । రో చెలులుసేవ

కులతోడ రుక్మిణినటు॥

వచ॥ గోరీయాలయంబునం బురోహితోక్త మంత్రంబులందేవి నర్పించి

అంజలిబద్ధురాలై—

కళ్యాణి—హంజకం.

ప॥ నీవేనాయులవేల్పువు । నిఖిలలోకమాతా...అ... ॥నీవే॥

అ॥ దేవకార్య నిర్వాహకి । దితిజహారిణి పతితపావని ॥నీవే ॥

మ॥ భావజవారు ప్రియకాంతా । పండిత సామరవంశ్యా

బోవుము నన్నొక్కామల । భువనమూత పరమపూత ॥నీవే॥

2 శూలధారిణి ప్రకృతి । శూలిరాణి నృల్లేఖని

బాలత్రపుర సుందరీ । బ్రహ్మహూషిణి లోకేశ్వరి గో

మ॥ పాలకృష్ణపాషిణీఖల । పాపదనుజ నాశిని

లీలావన భేరిని మాం । పాలయ కరుణాగిని ॥నీవే॥

వచ॥ యిట్లు పొగ్గించి బయలు వెడలి ముందు నందముననుప్పొంగి వింత
వింత దుస్తులచే సింగారించబడి యిరువైపుల నగారాలు బిగించి పై
నధిష్టించి మేళవించువాని యిష్టంబెరింగి వర్తించు హయంబులును-
ఆవెనుక రజకుల పాలకీముందు బొంగులవలె నతిదీర్ఘంబులగు తమ
మెడల నమితదూరంబుగాజాపి తిలకించువారి నెక్కిరించుచు నడచు
బేగిరావులపై సిమితంబుగా గూర్చుండి నాబోతును ధ్వనించు పరి
చారకులును, ఆపిదప తూతూబాకా, సన్నాయి, వీరణము, ముర
జాది మంగళవాద్యంబులును, ఆవెనుకచూపరుల మనంబులు చూర
గొనునట్లు యభినయంబు గావించుచు భరత శాస్త్ర ప్రకారంబుగా
శృతియుక్తంబుగా పాడియాడు వేశ్యలును, అతరువాత విలువదస్తుల
సింగారించబడి పిల్లకొండవలెనడతెంచు మదకరీంద్రముపై నధివసించి
వీధులమెట వివాహ వేదిక కడకునచ్చు రుక్మిణీదేవిని శ్రీకృష్ణుండా
డిసికట్టియెత్తి తనయరదంబునా జేచ్చుకొని పోవుచుండ—

గీ॥ పెండ్లివారికి చారులీవిధి నరుంగ | జేయుశిశుపాల రుక్మియశేష సైన్య
యుతముగా వేగపరచి తారొక్క మొగిని | హరిరథముడాసి భల్ల
ముల్ పరపిరంతి॥

మంజు—కృష్ణుడంతతనని శితమార్గణము! లేసి వానిదునుమాడక
కృష్ణునిపై నడిసైన్యంబంతయు | గేరుచు గ్రమ్మగ జూడక॥

2 అందరకన్నివిధంబుల శరముల | నాతండు తలంకకను
చిందరవందర గావించినగని | శిశుపాలుడు యనునికను॥

గీ॥ చోరతనమున మేనత్తుతునిదార | నపహరింతువె నీచుడా తృప్తయు
సిగ్గు | లేదె నినుయంతకాలయం బీదిసంబె | జేర్చి శత్రునిశ్చేషంబు
జేయువాడ॥

వచ॥ అనిఫేరలుక రణంబునకుం దొడరినంతలో బలరామాదు లయడెంచి
కృష్ణునకు బాసటయైనిల్చి దురంబున శిశుపాలుం బరాజితుజేసి జరా
సంధుని నిరాయుధుంజేసి పుచ్చి దుర్యోధనుని నిర్విర్యుం గావించి
కన్దుని దుర్లయంబడచి పెక్కురురాజుల నుక్కడంచిన రుక్మి శ్రీకృష్ణు
నిపె డాసి—

కామవర్ణని—చతురశ్రాంతి.

ప॥ గొల్లజా॥ యెంతిఁనకి దలపడితివి ॥ గొ॥

అ॥ నా చెల్లెలినిటులపహరింప॥ చెల్లునా నిన్నదివల్లునా ॥ గొల్ల॥

2 నిలువరా॥ ఘోరసమర ముఖమునను గెలువరా॥

తలనిలువదు నాచేతిలో॥ తాప్తృడ గూలును నిజముగ ॥ గొల్ల॥

మ॥ అనిరొద్రంబున విల్లునెక్కిడి మహాస్త్రాశిక్ పయింగప్పు నా
తని నొక్కముద్రన చాపనిర్గత కరుణ దాజేసి పైజాసి యి
ట్లను శ్రీకృష్ణుడు బావ సీతుడగు మర్యాద నిడంబోలదే
యని యారుక్మి శిరోజముల్ పయినిమీసాదుల్ విడందీసిన్॥

వచ॥ సిగ్గంది తలవంచిన రుక్మిణి యిట్లనియె—

మంజ—తగునె యిట్లుగావింపగ నగ, ధర మీబోంట్లకటన్న
వగవకు బావమరందిగాన యిటు॥ పరిహసించితి నటన్న॥

గీ॥ రోసఁడనేల సీతల మీసములను॥ చక్కపరచెను మంగలిశౌరిగాగ॥
యేరికబ్బును నివంటి కీరితియని॥ అన్ననూరార్చి రుక్మిణియంపెపురికి॥

వచ॥ అంత శ్రీరుక్మిణీ కృష్ణులు ద్వారావతికరిగి జగన్మోహవంబుగా
వివాహంబైన యావల కొన్నిదిసంబులకు శ్రీరుక్మిణీగర్భంబున నొక
యర్భకుండుదయించె॥ శ్రీకృష్ణుడు జాతకర్మాదికంబు లాచరించి
పృథ్వీముండను నామంబిడి పెనుచుచుండ నొకనాడు—

మంజ—శంబుడను దనుజేశువొకడు యి॥ జాడనెరిగి మదిలోన్
డంబముతో తనవైరియగునని॥ టక్కరి మాయావిధిన్॥

గీ॥ నిదురజోయెను పృథ్వీముని నెత్తి పిన్న॥ నాట జలధిని బడవైచిన్
జలచర॥ మత్స్యమొక్కటి బాలునిం బట్టిమింగె॥ నెంతచిత్రమొ
గమగొనుం డీశుమాయ॥

వచ॥ అంత జాలరులు వలందగుల్లొను మత్స్యంబులం గొన్నింటి నాశం
బరాసురునకు కాన్కగానిడ నతండు వానిచపనార్థము మహాన సగృ
హంబుచకంపె నుడు వానిపరిచారికయగు రతీదేవి యామత్స్యగర్భ
స్తబాలునిం గొంచి నిజనాథుండుగా మున్ను నారదునివలన భవిష్య

ద్విత్రైతాంశుబాలించిన కతుఁబున నెరింగి శంబరునికడకరిగి బాలునిం
జూపి యిట్లనియె—

మ॥ ధనుజాశ్వేర మత్స్యగర్భజని యీతుడేను పుత్రాద్ధి నె
ట్టన గాంక్షించితి స్వీకరింప కృపతోడ నాకునీబాలునిం
గొను నాజ్ఞందయచేయుడుచనగ నాకూర్తాత్మడటై సుతుం
గని పోషించుమటంచు బల్కె లనపాణింబూష్యునంచెచక॥

గీ॥ అట్లు రతిపోషణతవృద్ధి నంది రుక్మిణీసుతుఁడు పాప్రయవ్వనంజై
సురుచిర । రూపుడైనంత రతివాని మోలనిలచి । అంజలి ఘటించి
యిట్లనె నధిపవినుము॥

కీ॥వాణి—హాపకం.

ప॥ సుందరాకార ధీర । చూడుమునను పేమమీర ॥సుంద॥

అ॥ కందర్పా సురతసుఖము । పందేల్పుము కోరితిరా ॥సుంద॥

2 నిన్నె నాధునిగ నోరి । యున్నదాన నాసమీర
వన్నెకాడ కొగిలొసగి । పాలింపర తాళజాల ॥సుంద॥

3 తలపకు వేరొండుగతిని । దరియుము ననుమారతతిని
నిలిపితి నీకొరకు పాణి । నిలము సదయహృదయమార ॥సుం॥

సీ॥ శంకింపవలవదో జగదేక సుందర వినుమీపు పూర్వము విష్ణుతనయు
డవుమన్నధుండవు భవదీయదారను రతియనుదాన భైరవుని కంటి
మంటచేసివు భస్మమ్మయి నేగోరు వరమున శ్రీకృష్ణ పట్టివగుచు
జనియించితివి నినుకత్తుభీతిని శంబరాసురు డంబుధి వేసినంత

గీ॥ మత్స్యమొండుమింగె మడిదానిజాలకుల్ । దెచ్చిశంబరునకు యిచ్చి
నత । దాసిగతిని యున్నదాననొటదిగని । పండుమనుచు నాకుబంపె
వాడు॥

వచ॥ మున్ను నారదుని కతుఁబున నిది యిట్లగునని యెరింగియున్న కతన
వానియాన నిన్ను బెంచితి. నని యెరింగించిన ప్రద్యుమ్నుండువిని—

మంజ—మగువా శంబర దానవునిపుడే । మృగిడిగచెడ గనుగొనుము
తగుననిదోచిన పిమ్మట నీయెడ తవులు కోర్కెయగు నిజము॥

గీ॥ అనుచు ప్రద్యుమ్ను డాశంబరాసురు జము । నాలయంబునకంపి పి
యాంగనగొను । మనుచు నెరిగించు నారదు మనవిపైని । కుతుక
మున నారతీసర్తి గూడెరతిని॥

వచ॥ అంత రతీప్రద్యుమ్నులు ద్వారకా వగరంబుచేరి సుతవియోగం
బున వాడియున్న రుక్మిణీకృష్ణులకు వమస్కరించి రంత కొన్నాళ్ళకు
సత్రాజిత్తును నృపాలుండు కృష్ణుడర్చనార్థమై యరుదెంచినకృష్ణుండఁ
మంజ— అనఘ నీగళమునందలరెడు నా । హాకాంతివంతమగుచు
ఘనమణి నిత్తువె దానికైనవెల । గనగనావల్ల గొనుచు

గీ॥ అనగ నాతడనియె నాదిత్యువలన నా । కిదిశ్యమంతకాఖ్య నెసగు
మణి ల । భించె దినమునూరు యంచితబారువు । అనుసువర్ణమిచ్చు
నయ్యువించె॥

వచ॥ యొసంగజాలనని సత్రాజిత్తుడరిగె నామరుదినంబు సతనితమ్ముం
డగుప్రసేనుండామణిని ధరించి హయంబెక్కి వేటకరిగిన మణి కాంతిని
జూచి యొకమృగపతి మాంస ఖండంబుగా దలంచి హయప్రసేనుల
జంపి దానిం దననోట గరచుకొని పోవుచుండ భల్లూకాధి పతి
యగు జాంబవంతుండెదిరి దానింజంపి యామణిం గ్రహించికొని,
గిరిగుహాయందు తాను బెంచుచున్న బాలికామణిని లోకామధ్యంబున
వేలాడంజేసె—

మంజ—అంతట సత్రాజిత్తు తమ్మునకు । నై పెద్దతడవు పరికించి
అంతుగానమిక చింతిలి యీగతి । యనియె నాత్మకోధించి॥

పూరికళ్యాణి—ఖండగతి.

ప॥ ఎంతపని గావించె । నేమిసేయుదు కృష్ణ ॥ డెంత॥

అ॥ డింతమోసమొనర్చు । అరుగ నైతినిమదిని ॥ యెంత॥

2 ననుగోచినంత నమణి । తనకీయ కుంటినని

ఘనుడైన నాతమ్ముని గని జంపి మణిగొనియె ॥ నెంత॥

3 అకటకట మణిపోయె । ననుజన్ముడాపోయె

యిక నేమి గావించు । నెటువాని నిర్జింతు ॥ నెంత॥

గీ॥ అను వచనములు కృష్ణుండు నాలకించి | నిండ్లపైనింపజాలక జెందము
ధృతి | బాయనీయక నొంటిగా వనులవెంట | నడచెనచ్చటను పృ
సేను గడగి వెనుక॥

మంజ॥ చనిచనియొకచో గాంచెతునుకలయి | చచ్చిపడియున్న హయమున్
గనియెదాని చెంగటనె పృసేనుని | కాయముగొనెవిస్మయమున్
2 అటసింహపదంబుల గుర్తుల | నరసివాని గతిజనియెన్
అటుపడిచచ్చిన మృగపతి గనుగొని | యకటాయేమిది యనియెన్॥

గీ॥ అవల భల్లూక పదరేఖలరసి వాని | పట్టి చని చని యొకపెను పర్వ
తంపు | గుహను గని దానిలోచేరి యహహ యనుచు | మెచ్చె మణి
కాంతి గనుగొని మించిదాని॥

వచ॥ కేలం గృహించిన జాంబవత్కుమారి విలపింప నా జాంబవంతుం
డరుదెంచి కృష్ణునింగాంచి—

శా॥ బౌరా యెవ్వడ వీవు నా మణిని నాహ్లాదంబుగా గొంచు వే
బారన్ జూచెదు చండ విక్రముడ నా బాహుబలంబించుకన్
ఘోరాజింగని జీవమున్న చనుమో కూర్మాత్మ యంచంత నై
జేరన్నిర్వుర కశ్చే పోరు ఘనమై చింతింపగా రాకొగిన్॥

గీ॥ అట్లు పెనగుచుండ నా జాంబవంతుని | బలము తగ్గుటను కృపాను
యాత్మ | నీవె రామమూర్తి వెనుగక పోరాడి | తిని త్నమింపు మ్రొ
క్కి తనియె హరికి॥

హాహా—అది.

ప॥ గిరి ధర నీ మృదు పదముల నమ్మితి ॥ గిరి ॥

అ॥ కరుణాకర భక్త సంకట హర ॥ గిరి ॥

1. నీ, కరుణ జూపినను భవ నీ, రథి దాటింపు మునీ, శ్వర పందిత
రజ నీ, చరనాశనుడవని ॥ గిరి ॥

2. వాదా, యింకనైన నీదయ రాదా | నీపాద భక్తుడను గాదా,
శరణన్న బోచుటది, లేదా, యిటులుంట నీకు మర్యాదా, భక్త
ర్తిబాపచేగాదా, శ్రీశ్రీదా, ॥గిరి॥

కం॥ అనిసాగ్ధించియునాతడు । తనయను శ్రీకృష్ణుకొసగితన్మయభంగిక
జనెతపమొనర్ప కృష్ణుడు । తనపగరముచేరి బలికె తల్లికి నిటులక॥
మంజ॥ అమ్మ యీకోడలిం జూడుము దయ నీ । ననుచు నప్పగించెక
రమ్మని సత్రాజిన్నుపాలుని । రయమున బిల్వగ బంచెక॥
వచ॥ సత్రాజిత్తుడెంచిన కృష్ణుండు యుదంతంబంతయు సభాముఖం
బున వెలువరించి—

తోడి—చతురశ్చిగతి.

ప॥ ధన్యుడనైతిని, సత్రాజిన్నుప ॥ధన్యు॥
అ॥ మాన్యుడవిడునిందం । బాసితీ నాటిక ॥ధన్యు॥
2 నీమణిగైకొనిపేమముతోజను । నామదినూరట నందునుయికపై ॥ధ॥
3 నిందబొందుకన్న, నిలరేడావిను । బొందినివిడచుటే, ముఖ్యసుఖంబగు ॥ధ॥
చ॥ అని మణియొప్పగించిన మహామహు డీవని నీచబుద్ధి నై
గనుగొనలేక నిట్టులాడి గట్టితిపాపము నిందబూన్చి నీ
మనమున దీనినెంచక కుమారిని సత్యును పెండ్లియాడి ను
త్తనువును వంశముక భువిని ధన్యమొనర్చుము నందనందనా॥
వచ॥ మణింగొని సత్యునిచ్చి వివాహమొనర్చె.
మంజ॥ పాండవేయులను జూడ నడచికై । పుండరీకాక్షుడరిగీ
భాండవంబు దహియింపజేసె నా । గాండివిదోడుగబరగీ॥
సీ॥ ధవునిగామదిగోరి తపమొనరించు సాధ్వీయగుకాళిందినిపెండ్లియయ్యె
మేనయత్తతనూజ మిత్రవిందనుకూర్చి తోడుతవరియించి తోడితెచ్చె
కోసలాత్మజ నేడుగోవృషభంబుల నిర్జించి పెండిలి నెమ్మియాడె
నందునిచెల్లెలినందన భద్రీయక కువలయాక్షిని గవగూడియుండె
గీ॥ నలన్వయంవరమున రాజులందరను జ । యించి మద్రభూమిశ్వరు
నిల్లుచేరి । లక్షణవరించె నిట్లు భార్యలనుగూడి । శుభము లందెను
కృష్ణుండు శూరవర్య॥
కం॥ నరకాసురుడను దనుజుడు । సురలోకం బూడిచిపై నిసురమాతచెవిక
మొరుగారు కుండలంబులు । ధెరలించిన కృష్ణుకడకు దేవేంద్రాదుల॥

వచ|| యరుదెంచి మురనరకాసురుల తేరంగరింగించి చనివ కృష్ణుండు
రణముఖుండై చననుండ సత్యభామ యిట్లనియె—

నాదనానుక్రియ—కూడం.

ప|| చిత్తగించు మానునవి | శ్రీవితేశ్వరా కృష్ణా ! చిత్త||

అ|| యిత్తరి నాదొకకోరిక | రిత్తజేయక దీర్చుడు దయ ! చిత్త||

2 మీరొనర్చు కదనముగను | కోరిక పెద్దయు గలదు

బోరెద పనిగల్గునెడల | పొందు నన్నుగొని యటకు || చిత్త ||

3 నరకుం డటిమూర్ఖుండని | సురలెల్లరు బిక్కిరిగద

తరి యబ్బిన చూపెదమ | ద్దర్పము మీకండగాగ || చిత్త ||

గీ|| అనుచు గోరిన సత్యను హరివలదని చెప్పి కోపంబు నందుటచేతరమ్మ
టంచు గరుకుని పై నెక్కి యతిరయమున | నరకుని పురంబుజేరి భీ
కర శరముల ||

వచ|| సింహ ద్వారంబు గూల్చి కోటబగిల్చిన నరకాసురుని తమ్ముడగు
మురాసురుడు వాని నందనులగు దాముండు, నంలేక్షుండు, శ్రేవ
ణుండు, విభానుండు, వసుండు, నభస్వతుండు, నరణుండు ననునేడువరు
యోధులును రణంబున కాయితంబైవచ్చిన—

మంజ| రణ రంగంబున కృష్ణుడు మూరసుతు| లను నేడువర శరమొకటా
అణగార్చెను మురు వేరొక్కమ్మున | అంత నరకుండు వనటా||

2 గని కదనమ్మున శతమార్గణములు | గాడినంత కృష్ణుండు

దునిమె వాని మధ్యమ్ముననే పలు | ఘన నారాచంబులజంచు||

గీ|| అపుడు కృష్ణుండు సత్య బలాధికత గ | నంగ దలపూని నరకు రణాం
గణమున | శరము దవిలిన మూర్ఖుల్లి యొటిగినట్లు | గరుడు మూ
పున చల్లగా నొరిగెనంత ||

మంజ| సత్యభామ విలుబూని నిలచి పలు | శస్త్రాస్త్రంబులు విసరక
అత్యాశ్చర్యముతో నరకుండన | యతివా మెచ్చితి నినుదనరక||

కేదారగాళ—తిక్కగతి.

ప|| భళిర యెంత గట్టిదానవె | బాలకృష్ణునకు దగవే || భళి||

అ|| విలు బూనుట శరమేయుట | వీర పురుష లక్షణముగదె || భళి||

2 భుజబలం బింతయొప్పె । పురుషునిగా జేయకుండ

నజాడిటు చెలువగ జేసెను । నతని నేమనగ వలయు ॥భృగ్ ॥

మ॥ అను నంతన్నరిలేచి సత్య నెడలో హర్షించి విల్లంది భీ

షణ నారాచము బట్టి నాడికిని దా సంధించి పైలాగి పై

చిన ఘోరంబగు శబ్దయు క్రముగ రక్షేశు శిరంబు భువి

దునిమో దేవతలెల్ల పుష్పములు చే తోమోడులై రాల్పగ ॥

వచ॥ అంత శ్రీకృష్ణుండు సత్యాయుతంబుగా ద్వారకంజేరి సుఖంబుండె.

శ్రీశ్రీశ్రీశ్రీశ్రీ.

17. ఉపాపరిణయము.

—:0:—

వచ॥ అవధరింపుము రుక్మిణీదేవి, ప్రద్యుమ్ను, చారుధేష్ఠ, సుధేష్ఠ,
చారుదేవ, సుచారువు, చారుగుప్త, భద్రచారు, చారుభద్రుండు,
విచారువునకు కుమారులం గనియె. నల్ల, సత్యభామా, జాంబవతీ,
నాగ్నజిత్తి, కాళింది, లక్ష్మణ, విశ్రాంతి, భద్రులును కుమారులం
గనిరి. రుక్మిణీ కుమారులలో ప్రద్యుమ్నుండు మేనమామఃపుత్రి
యగు రుక్మవతినివరించి వివాహంబాడె నన పరీక్షిత్తునియె—

మంజ॥ మునివర కృష్ణ కృతావమానమును । పొంది యెట్లు సుతనిచ్చెన్
మనమున గడుసందియము గల్గె దీనిని । మానుపదగు నిచ్చెన్ ॥

వచ॥ శుకండ్లినియె—

గీ॥ రుక్మసుతను రాజలోకంబు నిర్జించి । తెచ్చి పెండ్లియాడె నిచ్చలవిడి,
రణములోననిల్చి ప్రద్యుమ్ను నోడించు । బలుడు ముజ్జగాలి గలడె
చూడ ॥

వచ॥ అంత నారుక్మవతీ ప్రద్యుమ్నుల కనిరుద్ధుండను కుమారుండు
యించె. నతండు రుక్మమనమరాలగు రుక్మకాంతిని పరిణయంబయ్యె.
నావివాహాంతరము రుక్మ బలరామునితో జూదంబాడి యోడి
గల్చితినిని బొకంబులు పెల్కిన బలరాముండు వానిని వాని సహ
చరులం బట్టి పరేతాలయంబున కనిచె, నాఫల—

కం॥ బలిచక్రవర్తిని తన యులు నూర్వరు దానపెద్ద యజ్ఞలబాహు
బుకలితుడు బాణాసురు డెలమిమహేశ్వరునిభక్తు డింగితుడరయ్య॥

మంజ॥ ఆబాణాసురు డీశ్వరుకైతప । మత్స్యగ్రంబుగ సల్ప
ఆభూతేనుడు పౌతృత్వంబై । యడిగెనే వరమొదెల్పు॥

ఆనందశైరవి—ఆదికాశం.

ప॥ జయమహాదేవ శంకర నిను । మది గొల్పెదనురా । జయ॥

అ॥ దయాభరణ నుత । దానకరుణ ధృత
భయంబుడిపి నను । పాలింపుమురా । జయ॥

2 వారా, నాకు దయ వరా, లోనగెదవ పరా, కేలగిరి
ధరా, వినుము మదిదెల్పుదురా, గిరింద్ర తనయా కుమారులతో
నీ వరుదెంచియు నా ద్వాగము గాయుడు ॥జయ॥

మ॥ అని పార్థించిన వలెయందు భవుడా యర్థాంగిని పుత్రుని
గొని బాణాసురునిల్లుచేరి సతులం గొంచుండె నారక్కసుం
డును వేబాహుల తీటదీరుటకు ముల్లోకంబులం గెల్పె నా
తకిం గూరిమి పుత్రియొక్కతె యుపాతన్వంగియుండెన్ నృపా॥

జంఘాటి—తిక్కాతి.

ప॥ ఆయింతి, పూవిల్లు । చేబంతి, పూర్వదిగ్బంధంతి, వర్ణింపతరమా

అ॥ కాయజ చేతికటారీ । గాదె యామెరుగు మిటారీ ॥ఆయిం॥

2 కన్నులారాలేడి యన్నానుదిగదొక్క । చున్నావికెంపులీనుమోవి
మొక్కు నెన్నగా సంపగి రీవి । నాభి, యన్నను సరినడబావి .
కురులు, దన్నుతమంబును సున్న, నకుము భళిర ॥యాయుం॥

వచ॥ యిట్టి సురూపయగు నుపాకాంతకు యవ్వనంబు పొడనూసినతరి
నొకలేయి పూలపాన్పున కయనించి నిమరించుచుండ—

మ॥ కలలో నొక్క మనోహరాంగు డెలమి గావించి ముద్దాడి కీ
డల జేలించిన యట్లుగాగ నది వీక్షణ దెల్పినింగాంచి పూ
వుల బాణుండికు వేదనాధరమున పొల్పేసి యుండంగ న
జ్జలజాక్షింగని చిత్రరేఖయను ప్రజ్ఞశాలి దానిట్లను॥

గీ॥ ప్రియ వయస్యను నాకు చెప్పిన ఫలమ్ము । గలదు గద యేల
యిట్లుంట గల తెరంగు । తెల్ల మొనరింపు మేదేని తీర్చి నీకుఁ చిత్త
శాంతిని గావించు నిత్తరినన॥

భగవాంశాంతి—తిరుమ.

ప॥ కలగంటి కలగంటినే । వోసఖనేను ॥ కల ॥

అ॥ కలగంటి నొకజాణ । కాదు నాపక్కకు
కలకల నవ్వుచు ॥ కలికీ యేతెంచినట్లు ॥ కల ॥

2 నునుసిగ్గున నేను । కనియు కననియట్లు
నవవిల్లు డమ్ములు । నాపై విసరినట్లు
వనితా రమ్మని కేలు । బట్టి లాగినట్లు
జనునె సిగ్గుని కొగి । టను దార్చినట్లులు ॥ కల ॥

3 పక్కను చేరియు । చెక్కిలి నొక్కినట్లు
చక్కగ రతికేళి ॥ సుక్కజేసినట్లు
మక్కువ దీరిన । మరలి పోనున్నట్లు
దక్కితి వని నేను ! తను నిల్పినట్లులు ॥ కల ॥

చ॥ వనితరొ నన్ను కొగిట కృపామతి జేర్చి సుఖంపజేసి నా
మనము హరించినట్టి సుకుమారుడె నాధుఁడుగా దలంచి వా
ని నిలయ వర్తనంబులెటు నేనెటుగంగలదాన నేవ జే
యను నెటులభ్యహాననుచు నాత్మను వండురు చుంటి నీగతి॥

వచ॥ అనియెరింగించి నిడూర్పుచ్చిన యుమా కుమారినిగని కుంభాంకు
నందనయగు చిత్రరేఖ ఇట్లనియె—

మంజ॥ కలలోపల గనినట్టి వానిపై । వలపు నిలుపదగునే
చెలి యాతండువర్తె నది మనకుం । దెలియగాను వశమగునే॥

కం॥ అన వినియుమ సరియిట్లను । వనితాకలలోన నన్నువరియించిన యా
మనసిజ సుందరు దక్కొరు । మనమున దలపోయి చూడమాటలికేలా॥

మంజ॥ కలలో దోచినపురుషుం డిల్లపై । గలిగిన పెండిలియాను
కలుగనిచో మరణంబె పొసగు నా । కైస నిశ్చయముచినుము॥

- 2 అని విచారమును జెలిబుచ్చిన యా | యతివనుగని కాంతా
 విను ముల్లోకంబుల యువకుల | విధము చిత్రింతు నంతా॥
- 3 సీతలో నిను వరియించిన ప్రియు | నీవు గనుగొని వచింపక
 యేకడ నుండిన దెచ్చి సీకిడెద | నేనిటు రజ్జులు వచింపక॥
- గీ॥ అని యెరింగించి చిత్రవిద్యా నిపుణత | గల్గినది యాట సకల భూ
 కాంతుల సుర | తనయులను నాగయువకుల దగుగతి లిఖి | యించి
 గొనివచ్చి యువకు చూపించె నిట్లు॥

- మం॥ అతుల వివిధ సంగీత పాటకులు | నాగంధర్వులు వీరల్
 సతత యవ్వనులు సిద్ధసాధ్యులు | చారణులన గను వీరల్
- 2 విమల సౌందర్య సంపదల దేలుమను | ద్వీరయక్షు లివ్వారల్
 అమల కళావి భవాస్పదులగు కా | మాకారులు నగు వీరల్
- *ఉ॥ మాళవ కొంకణ ద్రవిళమత్స్య పులింద కళింగ భోజ నే
 పాళవి పాండ్యదేశకురు బర్బర సింధు యుగంధ రాంధ్రబం
 గాళ కర్నాటకకాళ తిగ్ర సుధేష్ణ మరాటలాల పాం
 చాల నిషాద ఘూర్జరక సాళ్యమహీశులు వీరె కోమలీ॥

కేచారకాళ—చతురశ్రగతి.

- ప॥ ఇతని జూడుమా | సతీ॥ యిత ॥
- అ॥ చతురుండతి బలుడు జరా | సంధుకు మాగధ తనయుం ॥డిత॥
- 2 సకల ధరాతల నాయక | సన్నతుండు భూరిబలుడు
 అకలంకుడగు భీష్మకు | నాత్మజుండు రుక్మినాము ॥డిత॥
- 3 సుగుణంబుల నెలవని బుధ | ప్రామమెన్ను బలవంతుడు
 భగదత్తుడు నరకుని సుతు | డగణిత సంపన్నుడు విను ॥మిత॥
- 4 నందక చక్రాబ్జగదా | నందిత హస్తాడు ఆశ్రిత
 వందితుండు పాండ్యకుడను | వాసుదేవ నాముడు వీ ॥డిత॥
- కం॥ కనుమిదె ధర్మజభీమా | ర్జునమాద్రేయులను పాండుజనపతిసుతులక
 వినుత పరాక్రమవిక్రమఘనులను దేవాంశజాత కరులక సఖయా॥
- గీ॥ ధార్తరాష్ట్రుల గాంధారి తనయులను సు | యోధనాదుల నూర్గుర

యుజ్వలబల । విక్రముల సౌఖ్యవంతుల వెలదిమిన్న । యని వచించిన
యమయూరక నె నిలచిన॥

తైవి—రూపకం.

ప॥ వీడే వసుదేవు సుతుడు । వేదవేద్యు డభవుడుగను ॥వీడే॥

అ॥ నాడుకంస దనుజు జంపి । నట్టిబలుడు మురహరుడు ॥వీడే॥

మి॥ చూడచిత్రముగ గోవర్ధనగిరి । నాడుకేల నెత్తి గోపకు
లోడకుడంచని గాచిన । యుజ్వల శేజోనిధిచూడుము॥ వీడే॥

2. గోపాలకుడనగ బరగి । పాపాత్ముల శిక్షింపుచు

కోపంబున కాళీయుని । గుండెలదరగా నర్చన

మి॥ మోషికగామించినవారి । యుర్విసాటిలేనిమేటి

చేపట్టిన దేవాదులు । చేరి సేవజేయుమరిక॥ వీడే॥

వచ॥ ఉపాసుండరి యిట్లనియె-

గీ॥ అశివ నాకలదోచిన యతనికితడు । రూప చిహ్నంబులను సాటిరూ
పడుచు డ । సంబుగల వాడతండు ప్రాయంబు మొగ్గి । నట్టిడితండు
గాన నాకెట్లులేడు-

చ॥ అనిన యుపాకనుంగొనుము నాతనినందను డంగజుండనక

ననవిలుతుండనక బరగు నమ్రతనుండు భుజాబలుండు భీ

ముని మవశంబరాసురుని పోరజయించి వధించినాడు యీ

తని వరియించినన్పుఖ యుతంబని వేరుగజెప్ప నేటికి॥

మంజ—అనపటంబు పరికించిచూచి యువ । యనియెనిట్లుతలయూపి
వినుమీతడు నా విభుడుగాడుకడు । వేసలనందితచూపి

2. అతనినూగు మీసంబులేడ యీ । యతనుని మీసములేడ

చతురుడైన నగుగాక వరింపగ । జాలమది వానివీడ॥

వచ॥ అన చిరునవ్వునవ్వి చిత్రరేఖ యిట్లనియె.

మ॥ సకలోర్వీతలనాథ సమ్మతుడు శశ్వద్భూరి బాహుబలా

ధికు డుగ్రాహవకోవిదుండు త్రిజగద్విఖ్యాత చారిత్రీకుం

డకలంకోజ్వల దివ్యభూషుడు విదర్భాధీశ్వరుండైన భీ

ష్మకభూపాల కుమార పాత్మడితడో మత్తద్విరేఖాలకా॥

పచ॥ అని చూపిన సంతసించి యుమాసుందరి,

నాటకురంజి—రూపకం.

ప॥ ఔనువీడే నామానస॥ హరుడునుందరాంగీ॥ ఔను॥

అ॥ మానము చూరలబుచ్చిన॥ మాయదొంగనేడుదొరికె॥ నాను॥

మి॥ యీనవయవ్వనుపొందు॥ నెపుడుతనివి దీరగందు

మానిని నీదయ నేమందు॥ మంచిమేలుచేశితిందు॥ ఔను॥

2 కలలోపల నరుదెంచి॥ కామంబెదగల్పించి

సాలయగ రతిదేలించి॥ సూనశరుని బారివైచి

మి॥ తలపగ రానివిధంబున॥ దానేగిన దొంగవాని

దెలిపితివతి ముదమొదవెను॥ ధీశాలిని నతులందుము॥ యాను॥

మ॥ అనియూర్పుల్ నిగుడించు కోమలికనుక అయ్యింతియోహోయుమా

నను చింతింపవె యింద్రజాలినని యీనాడేగి నాశాంబరిక

ననవిల్కాని కుమారుడెచ్చి తవసన్మానంబు గైకొందు నీ

తనుగై సేత ముగింపు సంతకని యాతన్వంగి మాయావిధి॥

మంజ॥ వినువీధిం జని గాంచె త్రివిష్ట॥ పవిభవ ద్వారకాపురమ్ముక

కనులకు పడువు జేసెడు రుక్మ॥ కాంతి దివ్యహర్మ్యమ్ముక॥

గీ॥ అర్థ రాత్రొంబునింటిలోనరిగి రుక్మ॥ కాంతిప్రకాశము శయినించి గాఢ

నిద్ర॥ మునిగియుండిన యనిరుద్ధు గొనిచనె దివి॥ చిత్రగతి నైంద్ర

జాలి యాచిత్రీరేఖ॥

పచ॥ అనిరుద్ధుని గొనివచ్చి యుమానిలయంబు నన్నిల్పి యామెచేతుల

బహుమతులనంది చిత్రీరేఖ చనిన కొండొక తడవున కాచిలుక

వజీరుముద్దారు నందనుండు తెలివింగని తనగృహంబు గామికించుక

విచారించు సమయమ్మున యుమాసుందరి నను సిగ్గున సమీపించిన-

మంజ॥ అతివా యెవ్వ తెవీపు నేనుయిట॥ కరుదెంచితి నేగతి నీ

పతియెవ్వరు యేపురమిది నీవిట॥ వచ్చుటెమి సంగతి నీ

పచ॥ అనిన నయ్యా! యిది శోణవగరము నేనీనగరాధీశు నేకపుత్రికను

అవివాహితను నీవు నాకలయందు దోచి నన్ను రతింగలసిన కతన

నిన్నేవరించి తెప్పించితిని—

పూర్వకాశ్రయి—చతురశ్రగతి.

ప॥ కరుణింపుమా । నాజీవితేశ ॥కరు॥

అ॥ వరుడీవెయంచు । మదినమ్మియుంటిని॥కరు॥

2 యెరుల గోరలేదంతకు । పరిణయంబు గాలేదిక

సురతం బొనరించితి కలహో । సుందరాంగ సతిగావను ॥కరు॥

గీ॥ అనుచుప్రార్థించునయ్యుమా యందమునకు । ముగ్ధుడై యనిరుద్ధుండు
ముద్దులాడి । కౌగిటంజిక్కి రతికేళి కలసి మెలసి । సొలసి సొలయించి
యచ్చట మెలగుచుండె॥

మంజ॥ అంతకొన్నాళ్ళు జనినపైని నా । యింతికి నెలసరి దప్పె
చింతిలి పరిచారికలు భయమ్మును । చిత్తంబులనిగురొప్పె॥

2 మిన్నకున్న మోసంబువచ్చునని । కన్నన జనిబాణునకు
విన్నవించిరది చేతులు మొగిడిచి । వినయంబున ప్రభువరుకు॥

గీ॥ అటులెరింగించినంత బాణాసురుండు । కటముల దరగ దంత సంఘ
టనకోధ । ముట్టిపడ వీరసైనికు లొక్కమొగిని । తన్ను వెనుకొన
కూతు సదనము జొచ్చె॥

వచ॥ ఇట్లుదెంచి కుమారికా నిలయంబు కలయంబరికించి అనిరుద్ధుని
గాంచి రోషావేశంబున దూరిన నతండలుక దలపక వినయంబుజూప
బాణుండదయుండై సైనికులంజూచి యాగొల్లనిబంధింపుడన వారలు
పైరాకృష్ణ పాతుండు సగుణ కార్ముకుండై పదింట నేనింట నిర్వ
దింట నందరం బడగూల్చి బాణుండు దారసిలి శతప్రదరంబులనతని
నదలింప నతండిరువదియైదు బాణంబుల దొడిన బలిపుత్రుం డతని
కార్ముకంబును వీరచి పైబడి బంధించి చెరయంమంచె-నావల—

మంజ॥ ఒక్కదినంబున ద్వారక కృష్ణుం । షోలగంబు నందుండ
అక్కడ కరుదెంచెను వారదుడను సె । య మీద్రుడొక్కండు॥

2 హలికృష్ణాదులు యాముని । నర్హద్యాదుల వలరించి
బలికిట్లు తమబంధుమిత్రులకు । శలమ్ముల నెరిగించి॥

గీ॥ నారదా సర్వలోక సంచారి వగుట । నడుగుచున్నార మనిరుద్ధుడంత

పురము | లోనశయనించి మరునాడు గానరాడు | చింతిలుచునుంటి
మతని వృత్తాంతమేమి||

వచ|| సీతెరుగవచ్చునంతవర కెరిగింపుమన నారదుం డీట్లనియె-

మలయూహితము—యాపకం.

ప|| అఖిలభువన ధారుడవీ | వదియెరుంగవా ... ఆ ... ఆ ||అఖి||

అ|| నిఖిల మెరిగినట్టి నీకు | నేదెల్పుం గలాడనా ||అఖి||

మి|| సుఖముగ నిదురించెడు మన | సూనశరని తనయునితో

సుఖయింపగ బాణాసురు | సుతమాయంగొని చనియెను ||అఖి||

2 అనిరుద్ధుండా యంగన | నశిను కేళి దచ్చుచుండ

వనితకు చూలొడవె తండి | వినికోపంబున సంగర

మి|| మున జామాతను బంధిం | చెను కారాగారంబున

నునిచె శోణనగరంబున | నుండెను మీపాతుండిపు ||డఖి||

చ|| అని యెరిగించినంత చటులాగ్నిహ దుస్సహ చిత్తుడై రణం

బున దనుకేసు గీడ్పరచి ముద్దుల హేతుని దెత్తచుండరుగ

జనవలె లెండటంచు హలి | సాత్యకి నాంబయులేంపు సేసలం

గొనిచనె శోణపూర్వరముకు వి నెనంతలు బాణుడింతయుగ||

వచ|| నేటికింగదా? నానహస్రి భుజంబుల తీటదీరు పోరొనగూడినదని

సంతసించి దనుజచమూ సమేతుడై పురినిర్గమించి యాదవ బలం

బుల డీకొనె—

గీ|| నింతగనుగొని బాణుని యింటబంబు | వలెనటించెడు హరుడునుప్ర

మధగణము | తోడునడువగ రణభూమి వేడుకలర | కేరెదివిజసమూ

హంబు దేరిచూడ||

వచ|| సంత నిరువాగుల రణంబాపహిలై, నందొండ్లారుల ద్వంద్వ సమ

రంబు వర్ణింప నశక్యంబు. శ్రీకృష్ణ శంకరులును, కుమార మారు

లును, కుంభాండ కామపాలుడును, బాణతనయ సాంబులును,

బాణసాత్యకులును, రథిక రథికులు, నాశ్వికాశ్వీకులు, గజారోహక

గజారోహకులును, పదాతులు పదాతులును, తలపడి ఘోరంబుగా

పోరాడుచుండ—

మంజ! వివిధాస్త్రంబులతో శంకర । మురభేది రణంబెల్లరకుఁ
తప్తభయ మొదవించెను కొండొక । తడవుకు హరిభల్లముకుఁ ॥

గీ॥ నిస్సృహత బొంది శార్వాణి నేత వృషభ । రాజమూపున వాల్మీని
రాక్షసేంద్రు । డెరిగి శ్రీకృష్ణునిం దాకి శరముల విలు । నెడసి రథ
నారధుల బాసి గుడిచెదంత॥

వచ॥ అంత బాణుడు పురికి బరువిడి క్షేవజ్వరమును శక్తి నొందు బంపిన
నద్దానిపై కృష్ణుండు వైష్ణవ జ్వరంబు వైచివ నదియొడి హరిశరణు
జొచ్చె నావల శంకరుండు దెప్పరిల్లి పొంజలియె

కమాని—అగ్రగణి.

ప॥ కరుణాకర మానేరము । క్షమియింపుము పరమాత్మా హరి ॥కరు॥

అ॥ దురితంబొనరించినాడు । యెరుగక భక్తుడు బాణుడు ॥కరు॥

మి॥ పరమ పావనంబయ్యె వానితను । భావంబులు మీదర్శనమున
చిరుతని దీవించి నన్ను । చింతించి వరంబొసగుము ॥కరు॥

2 మనుమని వదలించి పుత్రి । మదిరంజల నిచ్చి పెండ్లి
ఘనగతి గావించి పుచ్చు । మనిబాణుని యెప్పించెద

మి॥ మును ప్రహ్లాదుని వంశం । బును గాచెదనని యనవే
కినుక బూనవలదు హేళన । కీడగ దలపుము మురపార॥కరు॥

చ॥ అనుచు నుతించి శంకరుడు యాహరి మన్ననలంది బాణునిక
గని హరితోడి బాంధవము గల్గునె యెంతటి వారికేని నీ
మనమున శంకబూనక కుమారిని య య్యనిరుద్ధ కిచ్చి య
త్యనుపమ లీల పెండిలి రయంబున సల్పుము నాగనాతడు॥

వచ॥ సమ్మతించి హరితో సఖ్యంబు గావించి యుపానిరుద్ధుల వివా
హం బాచరించి యరణంబుల నొసంగి వీడ్కొల్పిన—

గీ॥ పాత్మనితో పాత్రితో మురవైరి ద్వార । కా ప్రవేశము గావించె
క్షౌవరుడగు । నృగుని శాపంబు దీర్చె నానృపుడనె నటు । లవలి
వృత్తాంతమంతయు నానతివె॥

శ్రీశ్రీశ్రీశ్రీశ్రీ.

సీ॥ ధరణీశవినుసుయోధను పుత్రిలక్షణ వాసుదేవునకు జాంబవతీకతన
గలిగిననందను ఘనబాహుబలయుతు సాంబునివరియించి సాహసించి
హస్తినాపురినుండి యతనితోవెడలిన కౌరవేసుడువిని కర్ణముఖుల
తోవెంటడివిలి పెన్దురమున సాంబుని నిర్జించిబంధించి నిలిపెజెరను

గీ॥ నారదునిమూలమునవిని నందతనయు । డింతపోరికిగవిసిన చెంతనున్న
సీరి సంధినిగావించి చేసెసాంబ । లక్షణాపరియము సలక్షణముగ॥

మంజ॥ ఆవల కుశలంబుగ ద్వారక పుర । మందు కృష్ణుడుండంగ
పాపన గానరతుండు నారదుడు । పద్మనాభు జూడంగ॥

వచ॥ అరుదెంచి హరికినమస్కరించి సుఖోపవిష్టుండై యిట్లనియె॥
కాడ—శ్రీకృతి.

ప॥ మనవిగైకొనుమయ శౌరీ । మహితస్వర్ణ వసనధారి॥ మన॥

అ॥ మునిజనమానస విహారి । మురదానవ సంహారి॥ మన॥

2 నాకొక కోరికగల్గి । శ్రీకరమిము జేరితివిని
చీకాట్రాదో పోనిమ్మని । చేతువొసాయముదెలియకు॥ మన॥

3 మదనుడదయై నా । యెడచూరల బుచ్చెగాన
సుదతినొకతె నొసగికామ । సుఖముచూర గొనజేయుము॥ మన॥

మ॥ అనిప్రార్థించిన కృష్ణుడిట్లను మహాత్మా నాపదార్థేలకా
మినులందొక్కతె నీనెయింతటి తలంపే మీకు సంధిల్ల నే
వనజాతాక్షి గృహంబునందిపుడు నేనాసంబుగావింపనో
గనియాలింగన చుంబనాది క్రియలక గావింపుమానారదా॥

మంజ—అనియెరిగించిన వల్లెయంచుచని । యానారదు డంతంతక
వనజాతాక్షుని మాయనరుంగక । వాడవాడలకు జనవింతక॥

గీ॥ ఒకటపాడుచుండు నొక్కచో నాడుచు । నుండు నొకటనవ్వు నొకట
తగుల । మందునొక్కచోట నారగించు నొకంట । పవ్వళించు కృష్ణ
పతిముదమున॥

వచ॥ నారదుండిట్లెలర గృహంబు లందును కృష్ణ పరమాత్మం గాంచి
యతని మాయా మహిమ కబ్బురమంది యొకయెడ కృష్ణుపాదంబు
లంబడి—

కీర్తన—అది.

ప॥ దేవా! నీమహిమ గనగలనా ॥దేవ॥

అ॥ భావజ జనకా నీ॥ భక్తుడ దయగనుము ॥దేవా॥

2 నిన్ను నమ్మియున్నవారి॥ కెన్న మోక్షము పెరటి సురభి
యన్నమాట మదినినమ్మి॥ యున్నవాడ దయాశరభి ॥దేవా॥

3 ఒక్కరుండ వెట్టులుదయ॥ పెక్కురు కాంతల నేలుచు
వొక్కొయనుచు శంకదోచి॥ యుంట నిటులు గావించితి
వెక్కులేల దేలసితీ వస్థలిత॥ బ్రహ్మచారి వనియో ॥దేవా॥

వచ॥ యిట్లు ప్రార్థించి కృష్ణానుగ్రహంబున నారదుండరిగె. నావల
నానాదేశాధీశులకుదెంచి దేవా! జరాసంధుని దుండగంబుల సైరింప
జాలమనిన వారల నూరార్చి పంపి కృష్ణుండు నారదుని ప్రేరేప
నతండింద్రప్రస్థమున—

సీ॥ ఆచార్యునొద్ద విద్యాభ్యాసంబు గావించుతరి కౌరవులు పాండుతన
యులపప॥ నోర్వజాలక విషంబొగిరంబుననిడి పాముల గరపించి
వవనతనయు॥ జలములం బడవైచి చంపగాజాలక లాక్షాగృహంబున
లాఘవముగ॥ పాండుతనయుల కుంతి పవ్వళింపగజేసి యగ్నిరగు
ల్కొల్పు టరసిభీము॥ గీ॥ సాయమున చావుదప్పి వేషములు విప్ర
బాలురట్టులు ధరియించి పరచి యేక॥ చక్రపురినుండి ద్రుపదు
మత్స్యంపు యంత్ర॥ ముడిపి నొప్పది పెండ్లాడి యుంట నెరిగి॥

మంజ॥ ధృతరాష్ట్రుడు పిలవించి సగము ధాత్తీతలము పారికిడగక
అతిమోదంబున నింద్రప్రస్థము నం॥ బొండవు లుండంగక॥

వచ॥ నారదర్షించి రాజనూయాధ్వరం బాచరింప నొప్పించివ ధర్మ
జాండు శ్రీకృష్ణుని రావించి యెరింగించిన కృష్ణుండు—

గీ॥ భీమపార్థుల గొనిచని భీషణబలు॥ డగు జరాసంధు నురుమాడి
యఖిలరాజ॥ లోకమునుగెల్చి మునిబంధు లోకమలర॥ యాగమును
ధర్మజని పేరసాగజేసె॥

వచ॥ అందగ్రీ తాంబూలంబెవరికిచ్చుటయను సందర్శంబునంభీష్ముండు—

తోడి—చతురశ్రాంతి,

ప॥ ఇడదగుక ధర్మజా ॥ యిడ॥

అ॥ పుడమీశుడు శ్రీకృష్ణ మూర్తి కగ్రతాంబూలం ॥ బిడ॥

2 సకలలోక పూజ్యుడు సుర । సంఘవందితుడు దయామయు
డకలంకుడు వేదవేద్యు । డద్భుత చరితుడు ముఖ్యుడు ॥ నిడ॥

మంజ॥ అనియెరిగించిన శిశుపాలుండతి । కనలుచు నిట్లనియెక
చనదీతని బూజింప వెర్రి గొ । ల్లనికి యేలనిది తెలియక॥

జంఘాటి—శ్రీశ్రీగతి,

ప॥ ఇంతతెలివి తక్కువపనియా । యిటుసేయుదే ధర్మజా ॥ యింత॥

అ॥ స్వాంతమందు జంకులేక యెట్టులు । శాంతనపుడు దెల్పెనీకు ॥ నింత॥

1 జలకమాడు నృజభామల । వలువలు గొనినందుల కా
కలికిని యాలనుజంపి । కులికిన ఘనకార్యము కా
తలవ సత్యభామ కాలి । తన్నులు దిని నందులకా
తెలుపు మగ్రతాంబూలము । దేనికి యీతనికిడుట ॥ యింత॥

సీ॥ వృద్ధుడంచెంచిగావించెదే పూజయీవసుదేవుకన్నను వయసుగలదె
శూరత్వమదిసీవు చూచిపూజింతువే జరతనయనకు నోడిఘరచెగాదె
ధర్మజుడనిమదిదలచి చేడుదెపూజ నాపగాతనయన కగుననాటి
చక్రవర్తియటంచు చక్రిని పూజితె రారాజకున్నంత రాజ్యమేది

గీ॥ గొల్లకొంపలవెంబడి చల్లపాలు । దొంగిలుచు జీవనముచేయు దుండ
గీడు । యేమితిలకించినా నామహీశులున్న । సభనుకృష్ణుని పూజింప
సాగితివు॥

వచ॥ అనిన భీష్ముడిట్లనియె—

సీ॥ బాలహంతకి యయిపాలలో విషముంచుకొనివచ్చు పూతనంగూల్చి
నాడు । తల్లిగట్టినరోట తగముద్దులంగూల్చిగంధర్వ యుగమునుగాచి
నాడు । మన్నుదిన్నాడని యన్నచెప్పగ తననోటిలో బ్రహ్మాండ
కోటిజూపె । కాలీయఫణి ఫణాగ్రములపైని తాండవమాడె సురలు
వేడంగ మున్ను॥ గీ॥ కంసునిం గాలయవనునికా కసిమసంగె॥ కొండ

వైకృతి రక్షించె గోపకులను । యిట్టి శ్రీకృష్ణు సరిపోల్చె నెవరి
కగును । యగ్రపూజకు తగునట్టి యనఘుడతడె॥

మంజ॥ అనవిని కృష్ణుడు శిశుపాలునకే । యాచరింపుడీపూజ

మనుజేశ్వరుడను గాను నాకిదే । మాడ్కిదగు సల్పుడోజ॥

వచ॥ అనిన దమఘోషాత్మజుండిట్లనియె—

గీ॥ అద్విరా గొల్లజా సేదయారసంబు । కోధమున కేచుజడియను రుక్మి
ణిసఖి । దొంగిలిననాడు సీచావుతోలగె నిందు । తప్పదిక నగ్రపూజ
కతంబునవిను॥

గీ॥ కృష్ణుడిట్లను యీదుండగీడు నాకు । మేనమరదియగుట తల్లిమేలు
గోరి । యుంటితపరాధముల్ సై చియుంటినింక । నూరకొనబాలవీని
యాయువిదెలికె॥

మంజ॥ అనికృష్ణుడు ధర్మజు డొసంగిన । యాపశ్చేరముక బూని
కనలుచు విసరిన దునిమెనతని చ । కాఁయ్యధంబునై పూని॥

వచ॥ అంత రాజసూయాధ్వరంబు పూర్తియయ్యె—

గీ॥ హలధరుడునంత తీర్థయాత్రాభిలాష । నరిగయావంతి కాశ్యపాధ్వ
పగ్రయాగ । గయకురుక్షేత్రమాయ శ్రీకాళహస్తి । రామగుండము
నాదిక్షేత్రంబులకును॥

దేవగాంధారి—ఏకతాళం.

ప॥ కురువంశోద్ధారవినుము । కుచేలుడొకడు పేద ॥ కురు॥

అ॥ ధరణిసురుడు యోగరతుడు । దైవభక్తి తత్పరుడు ॥ కురు॥

2 శ్రీకృష్ణుని బాల్యసఖుడు । చిరిగిన వలువలు చాలిచి

తేకున మునిపల్లెలోన । దివిరి తపంబొనరించెడు ॥ కురు॥

వచ॥ ఆకుచేలున కర్ధాంగియగు వామాక్షీయందు యిరువది యేడ్వరు
కుమారు లుడయింప—

గీ॥ వీరవరచూడమే నిరుపేదవాని । కధికసంతాన మొకనాడు ఆకటనక
నకలువడి విప్రనందనుల్ యొకగతి తమ । జననికడకేగి యిటులేడ్వ
జాగిరంత॥

హిందుస్తానిముఖారి—చతురశ్రితి.

ప॥ అమ్మా మేమాగలేమే యీ । మాకలిబాధకు వరనిముసంబైన॥ అ॥

1 ప్రాద్దునెత్తికొచ్చినే యొక । ముద్దైన మాకీయజాల వేమిగతి॥ అమ్మ॥

2 కడుపుసాదబెట్టినే యొక । గడియైన తిండిలేక జీవింపగాలేమే॥ అ॥

మ॥ అని వాపోయెడు పుత్రులంగొనుచు దానాత్మేశు సాన్నిధ్యముకొ

జని నాథాయటు జూడుడీ నిశువు లన్నా కాళ్లకుంజట్టిరే

మనియూరారెచ్చెద నాకటం బడిరిటులే యాలోచనల్లేక కూ

ర్పొనిన న్నేమిఫలంబు లెడనిన పారుండుస్మరం చిట్లనుక॥

మంజ—చనితా దారిద్ర్యాంబుధి లోపల । బడిమునిగెడు మనకుకొ

గనదరియించెడు నొకగిలదెయ్యెను । గడచునేమిగావించుకొ॥

వచ॥ వామాక్షీ యిట్లనియె.

గీ॥ మీరు ద్వారకనాథుని కూరిమిసఖు । లంచువింటినిగాన నయ్యనఘు
దరిసి । లేమినిందెల్పు సాయంబు నేమియేని । సేయడే పోయిరండు
మీచి త్రమవల॥

వచ॥ అన కుచేలుం డబలా! అతండు నేనును బాల్యసఖులము. వీడి చా
లాకాలంబయ్యె నదిగాక నేనా కడు పేద నతండా రాజాధిరాజ భోగ
వరుండు. నన్నిపుడు నిరసింపక పూర్వమైతిం జూపునే॥

గీ॥ యెట్టులైనను శ్రీకృష్ణు పట్టనంబు । చేరుటయెలెస్స దర్శన శ్రీలభించు
గాని రిత్తచేతుల ప్రభు గానబోడు । నాయనుచు చింతగల్గునో
హంసగమన॥

మంజ—అన వామాక్షీయు నాథాయటుకులు! గొని తెచ్చితి నొకరింటకొ

చినబాలుని పోరుడుప వానిగొని । శ్రీకృష్ణుని గనుగంటకొ

2 మంచిదిలేయని యాకుచేలుడుకొ । పంచచెరుగు నందుకొ

కొంచెము యటుకులుగట్టిద్వారక । కుకజనగనగ ముకుందుకొ॥

వచ॥ మెల్లమెల్లగా నడచుచు పాంధజనంబుల పదంబుల వాడినూదుల
క్రియగున్నుకొని వెచ్చర క్తంబు నూడ్చు తుమ్మముండులతో
నొప్పారి, జననిష్ఠనకుగ్ధంబులంద్రావు హరికికోరంబులదరి పారజేయు

సింహశరభ వ్యాఘ్రాది దుష్టమృగసంతాన ధ్వనులతోకూడి, గం
ధర్వయువతీజనగాన ప్రముది తోల్లాసంబున ఫణంబులన్నిప్పి యాడు
భుజంగ సమూహముతో మీరి ఫ్రచండచండకరకరోష్ణ వేదనా
నివారణో ద్రిక్తచిత్తమత్ర మాతంగవిహరిత పుల్లకల్వారార విందా
లంకృత సరోవరంబులం జెన్నార్చి, శుకపిక శారికానికాయ సమృ
ద్ధంబై యలరారు కాంతారంబు నిర్గమించి యనేక జనపదంబులం
దాటి యమునానదిం బుల్లకట్టడంబునం గడచి ద్వారకానగరంబుచేరి
శ్రీకృష్ణుని దివ్యభవనంబుండాసి లోజోరంబోవ ద్వారపాలకులు
లడ్డగించి—

పంతుపరావళి—చతురశ్రిగతి.

ప॥ బాపడా నిలునిలుమిక ॥ బాప॥

అ॥ లోపలకేగగ నీవెటు లోపదు చిరిగిన గుడ్డల ॥ బాప॥

2 రాజాధి రాజులదె॥ యీజనులందర గనుము
యోజకృష్ణు దర్శనమున॥ కుండిరి నీకెటులొను ॥ బాప॥

3 పోద్దున నిద్దురలేచి నీ॥ మొగముచూడ గతులుండవు
వద్దన్నను వినక లోని॥ కద్దిరపోనుంటివి చాల్ ॥ బాప॥

గీ॥ అనుచు నడ్డగింప నాకుచేలుండేమి॥ బలుకలేక ద్వారపాలురకడ॥
నిలచి మదినిహరిని నిల్పి యీగతి పోర్థి॥ నంబు సల్పదొడగె నర
పతివిను॥

పాణి—హాపకం.

ప॥ మురళీ ధరవర॥ గోపకీశోరా ॥ ముర॥

అ॥ శరణంటిని నను॥ కరుణేంపుమురా ॥ ముర॥

2 నీమూర్తిని గను॥ నాశవచ్చితిరా
శ్రీమనోహరా॥ చెలికాడనురా ॥ ముర॥

3 ద్వారపాలు టినిల్పితిరా నా
నేరమేమి నేకుచేలుడనురా ॥ ముర॥

ఉ॥ అంతిపురంబునందు దనయంగనలందరు చేసేవ ల

త్యంతము సల్పుచుండ మృదు తల్పమునం బవళించి రుక్మిణీ
కాంతుడు నేకుచేలుడను గావుము నిల్పిరి ద్వారమును నం
చెంతయొక్కగోళమున కేగిన దిగ్గవలేచి పేముడి॥

వచ॥ ద్వారముకడ కరుదెంచి కుచేలుని గొగలించుకొని యెడమాత్తు
కొని లోనికిం దగురీతిగొనిచని తనహంసతూలికా తల్పముంజేర్చి—
మంజ॥ జలములు రుక్మిణిపోయ పాదములు | చక్కగాగడగి కృష్ణుండు
వెలగల చీనాంబరముల పాద | మృదుల తడియొత్తెనుజుండు॥

గీ॥ తక్కుగల కాంతలెంతయో మృక్కి వీవ | నలను వీవగ గంధమ్ము
నలదకృష్ణ | డాకుచేలుని పాదంబులంటి మర్ద | నంబుచేయుచుదారల
నరసియనియె॥

మంజ॥ నాకుభక్తుడై సతమునన్ను విడ | నాడక కొల్చునెవండు
తేకువ వానికి నేభక్తుడనై | దివిరిసేనితు జుండు॥

కం॥ మిత్రము కుశలమె నీదు క | శత్రుంబుకు నీకుశుధమె లావణ్యవతుల్
పుత్రులు పుత్రికలెందరు | యాత్రిజగమ్ములను ధన్యుడీవె కుచేలా॥
వచ॥ అన దేవా! నీకృపామహిమంబు కతన నందరుంగుశలమే. పుత్రు
లిర్వదియెడుగురు జనించిరని మిన్నకున్న శ్రీకృష్ణుండు తలయూచి—

భాగ్యుని—చతురశ్రిగతి.

ప॥ చెలికాడా మరచితివా | చిన్ననాటి మననడతలు ॥ చెలి॥

అ॥ తలపులాకటి గాగగురుని | ధామంబున మెలగుటలో ॥ చెలి ॥

2 గురుసతి యొకదినము వంట | చెరకు దెండు యడవిలోన
కరిగి యనగ నీవేనును | యరుగమా? వర్షమురాదె ॥ చెలి॥

గీ॥ యిట్లు చిన్ననాటి వెరిగించి కృష్ణుండు | నన్నుచూడ వచ్చినాడ
విదియె | చాలునాకుకాన్క సాదరంబున నేమి | తెచ్చినాడ వేది
తెమ్ము సఖుడ॥

వచ॥ అని గోర కుచేలుండటుకుల నిడుటకు శంకించి మిన్నకున్నంత

కృష్ణుండు వాని చేలాంచలంబునన్కుడిచిన యటుకులువిప్పి బ్రహ్మా
నందంబున నొకపిడికిలి భుజించి వేరొక పిడికిలిం బట్టిన—

మంజ॥ ధవుని కరము తెమలించి పట్టి వై । దర్శి యిట్లు తాననియె
యివియే చాలును భోగ భాగ్యముల । నిడుట కింక వలదనియె॥
గీ॥ కృష్ణుడావల మితుని కిడిచిరత్న । రత్నభూషలు చీనాంబరంబు
లొసగి । వీడుకొలిపిన సాదుండువెడలి నిజపు । రంబుగనుగొనియమిత
విభాగింతుడయ్యె॥

కేవలకాశ—ఏకతాశం.

ప॥ అతుల విభవమీపురంబు । నారావర్ణింప దరమె ॥అతు॥
అ॥ నుతియింప గదగి భవనము । లతియున్నతమై దనరెను ॥అతు॥

2 వీధులతి విశాలమ్ములు । వివిధ విఘ్న వారమ్ములు
సాధుజనుల యాశీస్సులు । సౌఖ్యమె రూపందె ననగ ॥నతు॥

మ॥ అనివర్ణింపుచు యీపురంబెదియె నయ్యబ్జాత్ము శ్రీద్వారక
గొనదాజీరికి నంచు వింతవడు నగ్గోవింద సాదార వి
దనతద్భక్తియుతుక కుచేలుదరి కాంతారత్నముల్చేరి సా
వనచారిత్ర భవత్పురంబిదియె దివ్యద్గేహముక మియదే॥

వచ॥ అని యొక దివ్యమందిరాంతరమునకుం గొనిచని రంతవామాక్షి
సభావయై యరుదెంచి నమస్కరించి దేవా యిదియంతయు తమ
దయయును శ్రీకృష్ణానుగ్రహాబునను లభించెనని యెరిగించిన నా
కుచేలుండు సంపద తనకుగానట్లుగా దలంచిభగవద్భక్తివీడక తరించె
సూర్యోపరాగ సమయంబున—

మంజ॥ గ్రహణస్నానమ్మును గావింపగ । రామకృష్ణు లెదదలచి
గృహిణుల బంధుల పరిచారకులతో । గేహంబులెల్ల విడచి

2 మునుభాగ్గన రాముండు క్షత్రియుల ! దునిమి వారిరక్తమునక
ఘననదులను శమంత పంచకము । గానగు వానినొనర్చె॥

వచ॥ అట్టి శమంతపంచక నదీన్న నార్ధంబుచని కృతస్నాతులై యటకరు
 నెంచిన యాశీనర, మాతస్య, కురు, కోసల, విదర్భ, సృంజయ,
 కాంభోజ, కేకయ, మద్ర, కుంతల, ఆరట్ట, కేరళాది భూపతులను
 నందగోపాది గోపాలురను, ధర్మభీమాష్టన నకుల సహాదేవులును,
 భీష్మ ద్రోణాథృతరాష్ట్ర గాంధారి, కుంతి, ద్రోవది, హిడింబినంజయు
 విదుర, కృప, విరాట, భీష్మక, దుగ్రీవద, శైబ్య, దృష్టకేతు, కాశీరాజ,
 దమఘోష, విశాలాక్ష, బాహ్లిక, ధూరిశ్రీవ, సోమ దత్తి, యకూ
 రోగ్రాసేన, యుద్ధవాదులంగలసి యిష్టాగోష్ఠిం బొగ్గి పుచ్చుచుండ
 నందు నందయశోదలంగని దేవకీవసుదేవులు—

శా॥ మాకుంగల్గిన నార్ధు రాత్మజుల ప్రేమంబూర్చి ముష్టుండు ము
 న్నాకంసుడు వధించె. వీనిని ల్వదీయానంత కారుణ్య పృ
 జ్ఞా కార్యంబుగ చూడగంటిమని సంప్రార్థింప నాలించి యా
 శ్రీకృష్ణుండు శిరః పరీకంపనత లేచెన్ యేరికిం జెప్పకన్॥

గీ॥ దాతయుగు బలినిలయ రసాతలంబు । కరిగి బలిచక్రవర్తి సేవాదు
 లంది । యతనికడనున్న దేవకీ సుతులనార్ధు । రను గొనుచు వచ్చి
 యిచ్చెను జననికంత॥

వచ॥ దేవకీ దర్శనంబునను శ్రీకృష్ణమాతృ తను స్పర్శంబునను యా బా
 లురు దేవతామూర్తులం దాల్చి హరికినమస్కరించి సత్యలోకమరిగిరి॥

• మంజ—అనపరీక్షితుడు దేవతలీగతి । యగుటకే కతమొజుండీ
 వినవేడుకగల్గెను వృత్తాంతము । వినిపింపు డఘముజెండీ॥

వచ॥ పూర్వము మరీచియను వానికి నర్షయను కామినికిని వీరు నందను
 లై జనించిరి. భారతీవిధాతలంగని తండ్రి కొమరితలకే సరసమా
 యని నవ్విన విధాత బ్రహ్మరాక్షసులుగా శపించిన వీరు హిరణ్య
 కశ్యపునకు పుత్రులై జన్మాంతరంబున శ్రీకృష్ణ సోదరులై జనించి
 కంసుచే నిహతులైరి.

శ్రీశ్రీశ్రీశ్రీశ్రీ

19. సుభద్రాపరిణయము

—:0:—

మోహన—ఖండహత్యేకతాళం

ప॥ ఆలింపు హరిచరిత॥ దూలింపు పాపమ్ముల ॥నాలిం॥

అ॥ మేలెంచి భాగవత॥ మీపుసర్వమును పేరేము ॥నాలిం॥

2 హరితనయుడు యతియై॥ హరిసోదరింగూడి

దురమందు హలిప్రముఖ వరులను నిర్జించిన కథ ॥నాలిం॥

మంజ—యింద్రప్రస్థ పురంబునపాండవు॥ లింద్రవైభవము తోడక

సాంద్రీక్రితో రాజ్యపాలనము॥ సల్పుచుండిరాజాడక॥

గీ॥ యొక్కనాడుచేరె నక్కడ కతిప్రేమ॥ శౌరిగాన రతుడు నారదుండు

అర్జునాద్యవిధుల నతనిపూజించి ధ॥ ర్మజుడు గోరెనిట్లు మర్మ
మొకటి॥

పూరికల్యాణి—రూపకం.

ప॥ మోనిచంద్ర సుగుణసాంద్ర॥ మానితనిర్జరచంద్ర॥ మోని॥

అ॥ మానసీయ నామదినాక ఫం॥ శయము బాధగొల్పుచుండె॥ మో॥

మి॥ దేనికైన మాతమ్ములలో॥ గానికలహ ముదయింపదు యీ

మానిని దో॥వదికతమ్ములు॥ మానంబై నన్నునేచు ॥ మోని॥

2 తరుణినాకతె నేవురుదగ॥ వరియించిరిగాన యెప్పు

డరమరిక కలుగునోయని॥ నిరతము తో॥భించుచుండు

మి॥ వెరపూహింపుడుదీనికి॥ సురముని వాగమవిడుడవు

నిరసింపగలేము జనని॥ యెరిగించెను యేవురకని॥ మోని॥

సీ॥ అనిన నాతడిట్లు లనియె నొక్కయుపాయ మెరిగింతు మీరలేవురు

వినుండు॥ యొక్కొక్కరీసినొక్కొక్క వత్సరంబేలుడు తగవురాదించుకేని

యింకొండుయొక్కడు యీసతినేలుచునుండ పైవారలీయగ్మలిగృహ

సీమకేతరగా చెల్లదట్లైన పండ్రొండు మానంబులు నిండుభక్తి

గీ॥ తీర్థయాత్రాభిగమనంబు దేవపూజ॥ సల్పగావలె నీరీతి సమయ

మూను॥ డనగ నెల్లరు పట్లొప్పిరంత కొంత॥ కాలమరిగెను యొకనాడు

కారవేశ॥

వచ|| విప్రసంరక్షణార్థ ముష్టుచుండు ధర్మజుపాలి వత్సరంబున ఆయుధ
స్వీకారమాచరించి పాంచాలీనిలయ ప్రాంగణంబున జనుటతటస్థించె||
కం|| సమయంబు తెరగు పార్థుడు | యమనందనునాజ్ఞ నొక్కహాయన
మును యా | త్రామతిజనె నదులంటి మ | హామతులకు నొరులుచె
ప్పగావలయు నొకో||

వచ|| యిల్లుచని గంగానదిని మున్గుచుండ నులూపియను నాగాంగన వరి
యించిన నద్దానిం బెండ్రాడి కొంతకాలముగడి వెడల్చి చందనావతీ
పురంబుడాసి పూవనంబుంజేర||

ఉ|| అంగజశాతమార్గణము నాబడు సుందరదేహవల్లి దూ
లంగ సఖీజనంబులతి శ్రావ్యచునోహర గీతిబాడ స
ర్పాంగదుపూజకై కుసుమ రాజగ్రహించుచు రాజకన్య చి
త్రాంగదగాంచె నిర్జిత మదారిపరాక్రము శక్తివందనుక||

మంజ—కనిమోహంబెదనాటిస తండికి | వినిపించెనంత నతడుకా
జనిపార్థునిగొనివచ్చి కూతునిడి | సల్పెవెండ్లి నతివేడ్క||

వచ|| ఆతరి నచ్చిత్రాంగదకు జనించిన పుత్రుండు బభ్రువాహనుండన
బరగి చూతామహా కులోద్ధారకుండయ్యె నంత ఫల్గుణుడు రైవత
కాదిచేరినట్లు శరకమారకుం డెరిగి వానిందరిసి యిట్లనియె—

సురట—చతురశ్రిగతి,

ప|| ధర్మరతా కుంతిసుతా | ద్వారకలో కథవెంటివె|| ధర్మ||
అ|| నిర్మలహృది మాచెల్లెలు | నిన్నువలచె నెరుగుదుగద|| ధర్మ||

2 అగ్రజుడగు సీరపాణి | యంనుల కొడబడకయె మీ
యగ్రజనకు తనయునకిడ | నాలోచన సల్పుచుండె || ధర్మ||

కం|| కొవున నీవిటనొకయతి | గావేషము వేళియుండగావలె రాముం
డేవేళ యతులనమ్ముచు | సేవించును దాననిన్ను జేర్చునింటికి||

వచ|| ఆవల సమయంబుచూచి సుభద్రా గొనిచనుమని రహస్యంబుగా
నరిగించి చనిన—

సీ॥ కస్తూరికా తిలకంబున నలరు మోమండున సూర్య వృపుండ్రంబుదీర్చి
తపనీయచేల బంధననొప్పుకటియందు సరవికాపాయవస్త్రంబుదాల్చి
శరణాగతా భయాభరణ యుక్తంబైన దక్షిణకరమున దండమూని
శత్రునిర్మథన భాస్వద్దాండివముదాల్చు డాకేలనొక కమండులువుదాల్చి
గీ॥ నిలచెసంయమియన భూమినేతయూర | అంగనల పొందురోశిసన్యాసి
యగుట | భావ్యమెట్లనైన నిప్పుడి పాఠ్యుడిచట | అంగనామణి గోరి
సన్యాసియయ్యె॥

వచ॥ శ్రీకృష్ణ మాయావచనంబుల బలరామాదులు రైవతకాద్రి
కరుదెంచి అందండుగల చిత్రంబుల కన్నులపంకువు గావించుకొని
నిర్గమించెడుతరి నమ్మాయాపహానింగాంచి—

మంజ॥ శ్రీకృష్ణుండామాయ యోగికడ | జేరి యంజలి ఘోషించి
ప్రాకృత కర్మంబులు సర్వంబును | బాసెననుచు పూజించి॥

గీ॥ వందనవిడ నాతని వనితలెల్ల | రటులగావించి రతడు శర్వార్పణంబ
టంచు బలుకుటెకాని యొండనడుకన్ను | లెత్తిచూడడు వారల
నించుకేని॥

వచ॥ బలరాముండా యోగిని సమీపించి పూజా నమస్కారంబు
లొనరించి—

తైఃపి—త్రిశ్రీగతి.

ప॥ మనవివినుము వో | మునినాథా నా | మనవి॥

అ॥ గనుచుముమ్ము మీ | కరుణ తోడుతను || మన॥

2 చాతుర్మాస్యలు | జల్లుడు మాయింట్

సేతుము మీపూజ | సేవలు భక్తితో | మన॥

మ॥ అనిసం గృష్ణుడు వల్కునగ్గిజ యితండాలోచనంజేయ నా

మనమేమో మృషయోగిగా దెలుపు నేహానోపయిన్నింటిలో

నననిల్పందగదన్ను శేవతిథవుం డెల్లెంచరాదంచు నా

మునినిస్వండి సభక్తిగోర నగి యోభూపాల రూతండము॥

అంశశ్చైవ—చతుశ్శిగతి.

ఐ॥ బలరామా! బలరామా!

అ॥ ఖలశాత్రున భీ॥ కర సంగ్రామా॥ బల॥

2 ఆనందమ్మొదవెను నీమాటలు॥ నాలకింప నేవ్రతమొక
దూనితి నటుజల్పుదేని॥ మీనిలయంబున నిల్పెద ॥బల॥

3 అవివాహితయగు నుక్తవ॥ యస్కను పావనచరితను
తవుగతి సేవింపనాకు॥ దార్పగలవె యోచింపుము ॥బల॥

గీ॥ అనిన బలరాము డార్థయోజన లవేల॥ కలదు సోదరి మాకు విద్య
లను వాణి॥ రూపమునరతి శాంతికుద్దీపనంబు॥ యాసుభద్రను మీ
సేవకై నిలుపుదు॥

వచ॥ అని యొడంబరచిన కృష్ణుండు—

మంజ॥ అన్నా యీవ్రతమొందెనను మును॥ విన్నామే యోజింపక
కన్నామే యిటువంటిమునిని చెలి॥ గావించువె పూజింపక॥

సీ॥ కాషాయవస్త్రముల్ గట్టిగా మొలజట్టి శిరమున పెంజెడల్ చేర్చి
చుట్టి॥ రుద్రాక్షపేర్లు పేరురమున ధరియించి॥ మోమునిండుగ తెలి
బూదిబూశి॥ జపమాల కరమున చక్కగా నమరించి పాదములందు
పావాలుదొడిగి॥ వర్వతవసములంబడి సంచరింపుచు ముక్కుబట్టుక
లోన మూల్గుచుండి గీ॥ మునులమనుచును కొందరు బుధుల
మధుచు॥ గురువులమటంచు స్త్రీల నెక్కువగ దరికి॥ దీశి వారల
మోసంబుజేశి మాన॥ మును గ్రహింతురునిక్కంబు మోసగాండు॥

వచ॥ యీయోగియు నట్టిజేయని నామంబునందనుమానంబు పొడము
చున్నది. ఆవల నీయిష్టంబున హలాయుధుండు—

కేదార—చతుశ్శిగతి.

ప॥ చాలుచాలు పలుకకురా ॥చాలు॥

అ॥ యేలయిట్టి మానుల శం॥ కింపవలదురా సోదర ॥చాలు॥

2 పరమ తపోధనులొచ్చుని॥ వరులపట్ల నిట్లగు నే
యెరుగమె పెక్కుర నీకిపు॥ డిటుతోచె నిదేమొ ॥చాలు॥

3 మునులన నిందియము లణచి । వసుల కందమూలంబు

లను భక్షింపుచు నుందురు । యనదగదిటువంటిమాట ॥చాలు॥

వచ॥ అనిన కృష్ణుండిట్లనియె—

సీ॥ మేనకారతిలోన మెలగి చేసినతపంబుడుగు కౌశికుండు మునియెగాదె
వారనారీ స్తన భరిత దేహుండైన ఘనరువ్యశృంగుడు మునియెగాదె
మాంధాతతనయుల గాంధర్వవిధిగూడి తనిసిన సౌభరి మునియెగాదె
శర్యాతివృపతికిజామాతయైసుకన్యసుగూడు చ్యవనుండుమునియెగాదె
మునులతపములు నిష్టలు మోహనాంగి । దరియు దనుక నె యితని
వద్దను సుభద్ర । నందములప్రోవు నవయవ్వనాంగి నుంప । జనదనగ
హలి వినక యమ్మునినిచూచి॥

వచ॥ దేవా దయచేయుండని సభక్తియుక్తంబుగా దోడ్కొని చని యొక
నిలయంబున న్నిల్చి సుభద్ర నతనిసేవకై నియోగించిన కొన్ని దిన
ములు గడచిన—

మంజ—వలసిన యుపచారంబులొనర్చు సు । భద్రచుగని పార్థుండు
చిలుకవజ్జీరు శరంబుల కులికియు । చేయిబట్టగానుండు॥

గీ॥ బాలయ్యాగదవే మంచిపానకమ్ము । తెమ్ముతరుణాంగి మేలుఫలమ్ము
లిపుడు । వలయుచూషించు మల్లె మొగ్గలుయటంచు । చతురవచ
నంబులన్బది నతడుదెల్పు॥

మంజ—ఒక్కదినంబు సుభద్రపార్థునకు । నోగిరంబు నమరించీ
మ్రొక్కియిట్టులనె మునివరకోరగ । బుద్ధిగలిగె నాలించీ

2 మంచియు తరం బిండుతప్పైన । మన్నింపుండనగా
నంచయాన సంశయ మదేలతగు । నభిలాషనుయడుగంగా॥

వచ॥ అనిన సుభద్రయిట్లనియె—

గీ॥ మీరుగనబోని దేశంబు లేరుచూచి । యుండురైనను నడిగెదయో
గివర్య । యింద్రప్రస్థపురంబు మీరెన్నడైన । గంటిరా పాండవుల
నందు గాంచినార॥

కం॥ వారందరు నొకచోను । న్నారా వీరాగ్రగణ్యు నరునరుగుదురా
చేరెనె యాతాదీక సం పూరితి గావించియిల్లు మునికులవర్యా ।
వచ॥ మాయాయోగి యిట్లనియె—

అథా—రూపకం

ప॥ అతివామిను దెల్పెద సీ । వడిగిన పశ్చిమ నుత్తర ॥మతి॥
అ॥ సతతము నేనింద్రీ ప్రి । స్త పురంబుననె యుండు ॥నతి॥
మి॥ అతిబాహుశాలి కీ॥డి । కమిత హితుడ నేనతఃకు
యతడే నేనుగ వర్తిలు । గతి యెల్లరెరింగినదియే ॥నతి॥
2 యిరువురమును యాతా । పరత దిరుగుచుంటి మిట
కరుదెంచితి గోకర్షము । నందునుండి పాండవులం
మి॥ దరుసీకు చుట్టలెగద వారం । దరిలోన పార్థునడిగెదు
తరుణీ నీమది నాతడు । దగిలెనేమొ వచియింపుము ॥యతి॥
ఉ॥ దావగనేల సీపయి సతండనురక్తుచునాట కోమలీ
తాపసి వేసమూని నిరతంబు త్వదీయ సవర్యలంది నీ
చూపుల పల్కులన్నదిని । జొక్కుచు నియ్యెడనుండకీ॥డి సం
తాపముబాపి కౌగిట సతంబతిప్రేమ వసింపజేయవే॥
వచ॥ అని చిరునవ్వునవ్వి యోగి వేసంబుజ్జగించిన సుభద్రా సిగ్గిలి చిరచిర
పరవంబోవ నర్జునుండడిన నాపెయిల్లనియె—
మంజ॥ పెద్దలుగల్గిరి వారలగోరిన । బావా సమ్మదమొందీ
ముద్దుగ బెండిలి గావించురు యిటు । మూర్ఖత యేలను జూడీ ।
గీ॥ ఆనిన పార్థునిబేల సీ జననిజనకు । లన్నలును వారిభార్యలు నంద
రెరిగి । యేయిటులు యివ్వపడిరి నీకేమిభయము ! రమ్మరమ్మని
యామెకరమ్మబట్టె॥
వచ॥ యిట్లు కౌగిటందార్చి ముద్దాడి శ్రీకృష్ణునిపంపున వాకిటనిలచిన
యరదంబుపై నర్జునుండు సుభద్రానునిల్పికొని యింద్రీప్రిస్తపురంబు
తెరపుబట్టిన యవాస్తర నెరింగి బలరాముండు సేనలం గూర్చుకొని
కవిసిన—

మంజ॥ కవ్వడి భీకరసంగ్రామంబున । గడగి యదుబలంబు

దవ్వలబుచ్చిన హలాంకుడాహవ | దర్పమ్మున పైరాగఁగ్గ||

గీ॥ కూరనారాచముల హలింబారజేసి | పార్థుడరదంబు నిలువక పరపి
యింద్ర | ప్రస్తపురమునుచేరె చ్చార్కను రాము | కడకుకృష్ణుండు
నల్లన నడచి యనియె||

వచ॥ అన్నా! విచారమేల. మేనత్తకుమారుండగుట స్వతంత్రించి గొని
పోయెనని యూరడించి—

గీ॥ తల్లిదండ్రులనెల్ల బాంధవజనముల | తోడగొంపోయి ధర్మజుతోడ
కుంతి | తోడయోచించి యచట పాట్లనకు సుగుణ | సల్పిరత్నివైభ
వంబున సంతసమున॥

వచ॥ ఆవల శ్రీకృష్ణవరమాత్మ భార్యలందరు సంతానంబుగల్గి వంశాభి
వృద్ధిని గావించిరి. వారిలో ప్రద్యుమ్ను, అనిరుద్ధ, దీప్తిమంత,
సాంబ, మిత్ర, బృహద్భాను, మిత్రవింద, వృక, అరుణ, పుష్కర,
దేవబాహు, శృతదేవ, సునంద, చిత్రభాను, వరూధక, కవి, అగ్రోధ,
అను పదునెనమంపు ప్రముఖులు. బలవరాకృతి శేముషీమరంధ
రులు. కృష్ణునకు కుబ్జయందు, యశోకుడనువాడు జనించి నారద
శిష్యుండై విష్ణుభక్తి నవలంబించె—

మంజ॥ విను శ్రీకృష్ణుని వంశంబును నే | వినుపించెద భూపాలా
విందగు జన్మము పావనమై తగు | వేధనుతంబది చాలా

2. పట్టమహిషియా రుక్మిణిగర్భము | ప్రద్యుమ్నుడు గలిగెగ్గ
దిట్టయాతనికి యనిరుద్ధుండను | దేవనుతుండొగి గలిగెగ్గ॥

గీ॥ అతనికుండయించె వజ్రుండు నతనికి ప్రతి | బాహుడు జనించె నరయ
సుబాహుడతని కుద్భవంబయ్యె వానికి నుగ్రసేను | డతనికతిబాహు
బలుడు జన్మంబునందె॥

కం॥ వానికి శతసేనుండను | ధీనిధిజనియించె నిట్లు ధీవర శ్రీకృ
ష్ణుని వంశవృద్ధి నందెను | భువనావన పార్థవౌత్ర పుణ్యచరిత్రా॥

వచ॥ ఇది శ్రీమద్భాగవతంబును మహాపురాణంబునందు దశమస్కం
ధంబని శుకమహర్షి పరీక్షిన్ను రేందుని శెరిగించె నావల—

శ్రీశ్రీశ్రీశ్రీశ్రీ,

శ్రీకృష్ణ—అవిష్ణుచక్రము.

శ్రీగురుపరబ్రహ్మణేనమః.

శ్రీ కృష్ణ భాగవతము.

(హరికథ)

ఏకాదశ స్కంధము

—:0.—

20 జనమేజయ రాజ్యప్రాప్తి.

వచ॥ ఇట్లు సుఖంబులందేలు శ్రీకృష్ణపరమాత్మకడకు వాణీపురంబరాది
బృందారకు లరుదెంచి నమస్కరించి—

కళ్యాణి—రూపకం.

ప॥ అఖిల లోకేశ కృష్ణ! అఘవినాశ సర్వేశ ॥అఖ॥

అ॥ సుఖము లందె లోకమ్ములు! చూడే దుష్టహతమయ్యెను ॥అఖ॥

మి॥ ఇకవైకుంఠము జేరగ! నిదే యదను సమకూరెను
సకలముడిగె భూభారము! శరణుభక్త మందారమ ॥అఖ॥

2 భూలోకంబున నీవు! బుట్టి నూటయిర్వదైదు
శ్రీలలనాధీశయేండ్లు! జెల్ల కలియుగంబుడాసె

మి॥ నేలయందుంట నీకోహరి! చాలుదుష్టదమనమయ్యె
బాధిదేవతలు మొక్కుచు! బల్కుమనిరి యిటు శ్రీకృష్ణ ॥అఖ॥

చ॥ అని యెరిగించి యాజ్ఞగొని యందరుచన్న ముకుందు డాసుహృ
జ్జనములజీరి యేమదివసంబులకు న్నభివచ్చు ద్వారకా
జనపద మబ్ధిలో గలయు సత్వరమంత పృథాసతీర్థమం
దునవసియింప బొందనుచు తొందరబుచ్చిన యుద్ధపుండనుక॥

మంజు! దేవానీపాదంబుల నెత్తరి । నేవిడువక పూసంతుక

భావంబున శంకాతంకంబులు । పరిమార్పవె భావించుక ॥

వచ॥ అనిన శ్రీకృష్ణుండు యుద్ధవుని దరిజేర్చుకొని ద్వారక నిశ్చేషంబు గావించి యుద్ధవా! యింద్రియసౌఖ్యంబుల గోరక మానస వాగక్షి శోత్రీ ఘ్రాణేంద్రియ గృహ్యమానంబగు వస్తుజాతంబులెల్ల నశ్వ రంబని నమ్మి దారీషణ, పుత్రీషణ, ధనీషణంబుల వర్జించి మోద భేదంబు లనఁచుండ వైవ ర్తింపుము. దారుమధ్యభాగంబున నవలుండు సూక్ష్మరూపున వర్తింఁచునట్లు శరీరంబున జీవుండు వసియించినటించు గావున పంచేంద్రియంబులకు దృష్టంబగు పదార్థంబనిత్యంబు. నిత్య దృష్టి జిహ్వంబని తెలియుము. దేహీ కర్మలబ్ధ దేహుండై యుం డియు సంసారమమతలు విడచి నిశ్చయజ్ఞానయుతుండై స్వక్షులబ్ధ పదార్థము నిజము. గాని క్రియ మాయాకల్పిత ప్రపంచమౌ. అని త్యమేయని నిశ్చయించుకొని యనుని యమయాసన ప్రాణాయామ ప్రత్యాహార, థ్యాన, ధారణసమాధియను నష్టాంగ యోగమ్ముల లభించు అణిమాద్యష్ట శిద్ధులు యీమాయలోని వేననిసద్గురు చరణార విందంబుల దరిజేరి చతుర్విధ శుశ్రూషల నాచరించి జీవబ్ర హ్మైక్య సంధానంబెరింగి తత్వమసీతి వాక్యార్థ లక్ష్యార్థంబులందెలశి అదియు ననిత్యంబేనని యావల నిర్వికార పరిపూర్ణంబు నెరింగియెరు కను విసర్జించిననరుండే జన్మరాహిత్యపదవి గాంచునని యెరిగించిన యుద్ధవుం డిట్లనియె.

మంజు—దేవా నీరూపంబే యేయెడ । దివురునద్దాని దెలియక

నావీనుల పర్యంబుగదెల్పుము । నావీనుమని హరియనియెక ॥

వచ॥ కురుక్షేత్రంబున జరిగిన కురుసాండవ రణమధ్యంబున పార్థునకు నాయెరింగించిన గీతలలో దశమాధ్యాయంబు నంగల యద్దానిని వినుము. భూతంబులం దాధార భూతంబునేను. సూక్ష్మగుణులజీవుం డను. దేవతలయందు పద్మగర్భుడను. తనువుల హవ్యవాహను

డను. ఆదిత్యులలో విష్ణువును. రుక్మిణులలో నీలలోహితుడను. ఋషులలో నారదుడను, ధేనువులలో కామధేనువును, సింధులలో కపిలుడను. దానవులలో పృష్ణాదుడను. గ్రహములలో చంద్రుడను. నాగములలో వాసుకిని. మృగములందు సింహంబును. వర్ణంబుల నోంకారంబును. నదులలో గంగానదిని. గిరులలో మేరువును వృక్షములలో సశ్వత్థాబును. వృతములలో సహింసయు. భాషణమ్ముల సత్యభాషణమ్మును. ఋతువులలో వసంతతువును. మాసంబులలో మార్గశీర్షంబును. యుగములలో కృతయుగమ్మును. యక్షులలో కృబేరుండను. వానరులలో నాంజనేయుడను. రత్నంబులలో పద్మరాగంబును. దానంబులలో అన్నదానంబును. తిథులయందేకాదశియు. మద్విభూతులుగా నెరుంగుమని యెరిగించి—

గీ॥ యాదవులు యనోభ్యవ్య నైరానుభూతుః । లై రథగజాదులం గూడి
ప్రాణములను । వీడిరను వార్తనిని హరివెడలి రాను । మూర్తితో
ఘోరకాననమునకు జనియె॥

మంజ॥ మార్గమధ్యమున హలి శ్రీకృష్ణుని । మాటపై నొకటనిలచి
నిర్గమించె వైకుంఠము హరియొక । నికుంజము క్రిందనిలచి॥

సీ॥ శయనించి దక్షిణచరణంబు వామపాదంబుపైనిల్చి మోదంబుతోడ
సంగుప్త మాడించుటరసి యొక్కకిరాతుదియొక హరిణికర్ణాగ్రమనును
దలపోసి కరమునందలి శరమ్మునువీడ గానది శ్రీకృష్ణు కానియందు
దవలిన వాడతి తందరనందుచు హరిపాదముల వ్రాలియఘమొనర్చి

గీ॥ వాడనాకిదిబామునే నరసురముఖ । వినుతు గొట్టితినిని యతిభీతిపేర
లుంగుననుయేచ్చు బోయకేలుంగవగొని । యనియె మోదంబుతోడ
శ్రీహరియిటులను॥

తోడి—చతురశ్రింగతి.

ప॥ పగవనేల యీచిన్నిపనికి నో । భక్తాగ్రీణి గుణశాలీ వాలీ ॥ పగ॥
అ॥ తగదెట్లు సన్న చేయ నీ । పగదీరెను నామాటచెల్లెను ॥ పగ॥

- 2 పూర్వజన్మమున నీవువాలివై । పుట్టినపుడు నేరఘరాముడ
పర్వతధీరుని నిను నేనొక । వలముచాటు నుండి కొట్టితిని ॥వగ॥
- 3 రామనన్ను మోసమున నీవిటు । ప్రాణంబులకుంబాసితివే నిను
యీమాడ్కిని గామితునంచటి! వెరుగవెదానిని త్తరిని దీర్చితి॥వగ॥
- మ॥ అనియూరార్చినవాడు శ్రీహరిని భక్త్యావేశతన్ చూచుచున్
తనువుగ వీడి వికుంఠమేగెను సురల్ దైత్యానికిం పుష్పచం
దన యుక్తపు విమానముందిగిది పైసంజేచ్చి జైశబ్ద నా
ద నినాదంబులతోడజేర్చిరి మహాత్మా దివ్యవైకుంఠమున్ ॥
- వచ॥ పరీక్షన్మహారాజా! యిదిశ్రీమహాభాగవతంబునం దేకాదశస్కంధ
మని యెరిగించి—

ద్వాదశ స్కంధము

కం॥ వినుభావి కాలగతులున్

జననాధ బురంజయాఖ్య జనపతివంశం

బును కొంతకాలమేలిన

వెనుకను మౌర్యులు ధరితి) విభుకాదు రొగిన్ ॥

మంజ॥ ఆమౌర్యుల పాలనమున నొక్క మ । హా బలుండు చెన్నొందున్
భూమినిగనగా చంద్రగుప్తుడని । మ్రోయుకీర్తి జగమందున్ ॥

వచ॥ మౌర్యుల పాలన పన్నెండువందలయేండ్లు చన్న వెనుక ావ్యచంశ్శ్య
లేలుమరు. వీరలు మున్నూట నలుబది యేనబ్దాబులు పాలించిన
ఆవల ప్లేచ్చాదు లీధరాపాలనంబాచరింతురు. యవనులెనమండ్రును
బర్బరులు పనునాల్గురు, గురుండులు పదమువ్వురుం బాలింతురు.
అప్పటికి కలివి జృంభించి ధర్మసత్య దయాహీనులై జనులుకోధ
మాత్సర్యాబులంబొందుచు స్త్రీబాలగో ద్వీజాదుల సంహారంబు
నకు జంకక రోయకపరధన పరస్త్రీకాములై రజస్తమోగుణరతులై
యల్పబల యల్పజీవులై అన్యోన్యవైరాను భూతులై పృథు వేష

భామాను రక్తులై వర్షితు రగత మేఘంబులు జలసూన్యంబులు
యోషధులల్పఫలదంబులు. సస్యంబులు నిస్సారంబులు నగునట్టితరి
దేవదేవుండగు నారాయణుండు ప్రజాపాలన తత్పరతశంభటగ్రామం
బున విష్ణుయశుండను విప్రునికు కల్మషవతారుండై జనించి కూర
ఖండనం బాచరించు నత్తరి శంతనుని అగ్నిజుండగు దేవాపియు
నిక్షాకువంశజుండగు మరుత్తురు పృథువులై ధరాపాలనంబు గావిం
తురు. కృతయుగ ధర్మంబు నడచును—

మంజ॥ నేనుమృతుడ నాచునంచు మదిలో । నేలరేడ చింతిలకు

మానిత భాగవతం బాలించితి । మరలరావు యీయిలకు

2 పదునెన్నిది పురాణముల లోపల నిదికడుముఖ్యంబు

నడమల మోక్షంబొసంగు దీనివిన । జాలినవారికి నిక్కంబు॥

వచ॥ ఇకపురాణంబుల వివరంబాలింపుము. నాజనకుండగు వ్యాసుండు
బ్రహ్మపురాణంబు పదివేలును (10000) షడ్జం బేబదియైదు
వేలు (55000) విష్ణుపురాణ మిరువదిమూడువేలును. (23000)
శైవం బిరువదినాల్గువేలు (24000) భాగవతము పదునెనిమిదివేలు
(18000) నారదం బిరువదియైదువేలు (25000) మార్కండేయంబు
తొమ్మిదివేలు(9000) ఆగ్నేయంబు పదునైదువేలనన్నూరు(15400)
భవిష్యోత్తరంబు పదునాల్గువేల యైదువందలు (14500) బ్రహ్మశై
వర్తంబు పదునెనిమిదివేలు (18000) తైంగంబు పదకొండువేలు
(11000) వరాహంబు యిరువదినాల్గువేలు (24000) స్కాండంబెను
బదియొక్కవేల నూరు (81100) వామనంబు పదివేలు (10000)
కూర్మంబు పదునేడువేలు (17000) మాత్స్యంబు పదునాల్గువేలు
(14000) గారుడంబు పంచొమ్మిదివేలు (19000) బ్రహ్మాండంబు
పన్నెండువేలు (12000) మొత్తము నాల్గులక్ష (400000) గ్రంథం
బని యెరిగించెనని సూతుండు శౌనకాదుల కిట్లనియె.

మంజ—తక్షకుండు కోలాహలమాంత్రీకు । దారిలోనగనిచునులక
లక్షలకొలది నిచ్చిపంపె వెను । రాసీయక నృపుకడకుక॥

చ॥ ధరణీసురుండు వొక్కరుడు ధాత్రీవిభుంగను కాంక్షపండు దా
కరమునబూని యేగుట తగంగని తక్షకుడండుజొచ్చె భూ
సురుడు నృపాలుకిచ్చుట విహారగమంటిన తోనె శ్రీహరీ
శరణని యాపరీక్షితుడు చయ్యగనేగె వికుంతమంతటక॥

పచ॥ నృపాలుమరణంబున కందరు విచారించి రతనికుమారుండగు జనమే
జయుం డొక్కింత విచారించి కృత్యంబులందీర్చి సర్పయాగం బాచ
రించుచు శ్రీవిష్ణువుచే వారింపబడినవెనుక మునులు రాజులు జనమే
జయునకు—

కేవలగాళ—చతురశ్చింతి.

ప॥ పట్టాభిషేకముగా । విందిరి జనమేజయునకు॥ పట్టా॥

అ॥ దిట్టప్రజాపాలనమున । ధీరుడు రణకోవిదుడని॥ పట్టా॥

2 మంగళతూర్యములు మ్రోయ । అంగనలు సేసలిడ వా
రాంగన నృత్యములు నెలగ । నఖిలమునులు దీవింపగ ॥ పట్టా॥

3 గోపాలాకృష్ణకవి । కోరికకావ్యములు వ్రాయ
భూపాలురెల్లమెచ్చి । పొగడకనుల పండువుగ॥ పట్టా॥

ఇది శ్రీమహాభాగవత పురాణంబునం ద్వాదశస్కంధము.

—♦ గద్య. ♦—

ఇది శ్రీమద్బాలా తిపురసుందరీ వరప్రసాద లబ్ధ కవితా లంకార
శ్రీమత్కృష్ణసోత్ర పవిత్ర కొప్పరపువంశ పయఃపారా
వార తారాజార అష్టయామాత్య పాత్ర గుర్వయ
మంత్రిపుత్ర రాజ్యలక్ష్మణబా గర్భ శుక్తిముక్తా
ఫలాయమాన గోపాల కృష్ణమూర్తి

విరచిత

శ్రీకృష్ణభాగవతము స్వామి
సంపూర్ణం.

త ప్పొ వ్వు ల వ ట్టి.

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు	పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
8	12	గృధ్ర	గృధ్ర	74	16	దేని	దేని
9	22	తవ	తిల	76	21	యంద	యండ
10	28	పుత్రుల	పుత్రులు	78	20	దేగ్గు	దేగి
11	25	పాదలై	పాదలై	79	15	యస్తి	యస్తి
12	22	దేవా	దేహి	80	10	నిండరిక	నిండరిక
19	8	విదురుండై	శల్యుండై	83	22	రమా	రమ్మ
22	8	స్నేహ	స్నేహ	87	20	తిని	తివి
28	18	నద్ది	నద్ది	88	6	నుండు	నుండు
30	18	డతి	డతి		12	యన	యిన
31	19	లడి	మడి		20	క్రిడి	ప్రపి
34	11	చాల	చాల	90	11	అన్య	అన్య
	15	రెండు	రెండు	92	18	నాల్గు	నాల్గు
35	16	వివా	యవివా	95	18	బునా	బుననా
36	20	తలంబు	తలంబు	98	1	క్తురుమునుల్	క్తురుమునుల్
40	8	నుండై	నుండే		16	నిభూ	విభూ
41	10	వికుంత	వికుంత	103	20	లాడు	లాడుచు
	20	కర్ణ	కర్ణ	104	5	కైట్టె	కైట్టి
48	25	నిటలు	నిటుల	105	6	కునకశ్చేపు	కునశ్చేపు
50	7	నభి	నభి	106	19	సులై	సులపై
	10	డన	డన	107	6	గదని	గదలి
55	18	వయ్య	వయ్య	108	4	యకు	యకు
57	18	చిర	చిర	109	25	రుదై	రుదై
58	14	దుమికి	దురికి	111	17	యింపక	యింపకు
61	2	పతి	పతి		25	మున్య	ములన్య
63	16	అను	అను	113	24	నారి	నారి
63	25	వేల	ఏల	115	5	వచ్చినా	వచ్చినా
65	10	మందు	మంద	117	9	నీక	నీక
68	9	నాడు	నాడు	118	6	వసం	వొసం
71	20	నాకు	నాకు		15	తిక	తిక
73	27	కుక్కు	దిక్కు	121	8	నటు	నటు

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు	పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
121	4	సెంచె	సెంచి	129	20	నైపు	నైపు
123	22	హాస	హీస	130	27	చెడు	చెడు
124	7	నేడ్చు	నేడ్చు	131	9	కంత	కంతు
127	12	గొన	గొనగ		20	విటు	నిటు
129	5	గాధి	గాధికి		25	యిప్పు	యిప్పు
	6	హుళు	హుళు				

N. B:-ముఖ్యమైన లోపంబులనే ప్రదహరించితిని. పాఠకులు ముందుగా సవరించుకొనవలయును.

చందాదారుల పేర్లు.

వరంగల్లు.

నేరళ్ళ లక్ష్మీవరసయ్య గారు.

తొగగొయి (కిరింనగర్ జిల్లా)

నాగవళ్ళ వీరయ్య వ. వీరమల్లు గారు.

కోటరామారెడ్డి వ. సదాశివరెడ్డి "

కోట మల్లారెడ్డి వ. రాజారెడ్డి "

తిప్పిరెడ్డి మల్లారెడ్డి వ. రామిరెడ్డి "

బోనగిరి బుచ్చయ్య వ. బాలరాజు "

పరాంకుళం లక్ష్మణస్వామి నాయక్ "

నగునూరి రాజమల్లు వ. బాలగౌడు "

బోనగిరి గౌరయ్య వ. బాలరాజు "

నాంపల్లి కృష్ణయ్య వ. నంబయ్య "

కనుకుల.

నాగవళ్ళ సోమయ్యగారు

మీసా వేంకట్రామయ్య వ. మల్లయ్య గారు.

తామిడి వెంకట్రామయ్య వ. రాజయ్య "

ఆలూరి వీరభద్రారావు వ. బుచ్చయ్య "

మామిడాల్ పల్లె.

బాదాలబుచ్చయ్య వ. చంద్రయ్య గారు.

గొట్టుముక్కల మల్లయ్య వ. లక్ష్మయ్య "

కోమ్మిడి నరసయ్య వ. రామచంద్రయ్య "

చింతల రాజారెడ్డి వ. లక్ష్మారెడ్డి "

చింతల బుచ్చిరాజారెడ్డి వ. లక్ష్మారెడ్డి "

కోట మల్లారెడ్డి వ. వెంకటవరసింహారెడ్డి "

వెదబొంకురు.

తాటిపల్లి ముత్తిలింగం వ. పాపయ్యగారు

వెదకటవల.

వెలిది వరమృగారు

కేకెట్టి రామయ్య వ. కృష్ణయ్య గారు.

కముటాల రాజయ్య, లింగయ్య "

యర్రోజులక్ష్మయ్య "

కొత్తపల్లి.

తొడుపునూరు నాథాయణ వ. మల్లయ్యగారు

కన్నా ఆనంతయ్య "

చెరుకు రంగారెడ్డి వ. రామయ్య "

చెరుకు వరసింహారెడ్డి వ. వెంకటారెడ్డి గారు.

చెరుకు కృష్ణారెడ్డి వ. కేశవరెడ్డి "

చెరుకు వరసింహారెడ్డి వ. రామయ్య గారు.

చెల్లూరి రాజయ్య వ. చంద్రయ్య ,

సుల్తానాబాద్.

ముస్తాల బాలరాజు సీతయ్య వ. గైరా గార్లు

గజ్జెపల్లి.

పర్వతభట్టరామచంద్రయ్య రాజేశ్వరరావుగార్లు

పెద్దాపల్లి జాగీరు

యెల్లంకి ముత్తయ్య వ. లచ్చయ్య గారు.

యెల్లంకి రాజేశ్వరి వ. లింగయ్య "

ఆల్లంకి సాంబయ్య వ. బాలరాజు "

మాడికట్టి వేమయ్య వ. రామయ్య "

రామిడి హనుమంతు వ. రాజయ్య "

పెనుగొండలచ్చయ్య భాగ్యరంగమ్మ గారు.

కిన్నా లక్ష్మయ్య, వీరేశం "

కన్నా సంగయ్య వ. లక్ష్మయ్య "

నాళ్ళ రామయ్య వ. సీద్దయ్య "

కొత్తిగూడయ్య "

ఆకినపల్లి ఆగయ్య "

బొడ్డ మల్లయ్య "

వేముల రామయ్య లక్ష్మయ్య "

నైదాళంకరయ్య వ. భూమయ్య "

నైదా వెంకటేశం వ. రాజయ్య "

మంజిన మాణిక్యం వ. లక్ష్మయ్య "

పెనుకుళ్ళ రామస్వామి వ. ముత్తిలింగం ,

జవ్వాజి సత్యనారాయణ "

ఆల్లంకి బుచ్చయ్య వ. రాజయ్య "

తొడుపునూరి నాగయ్య వ. కాజలింగం "

మూగల బుచ్చయ్య "

యెల్లంకి భద్రయ్య వ. సాంబయ్య "

యెల్లంకి లింగయ్య వ. బోజయ్య "

కిత్తెర్ల కాజన్న "

క్షేటూరు తా, హుజూర్ ఆబాద్.

ముద్దపాని వెంకట బుగలారెడ్డి గారు.

తాడికల్లు.

భూపతి శంకరయ్య గారు.

సీతంపాళ్ళు.

చందా సర్వలింగం గారు.

చందా రాజేశం
గందె లింగయ్య
నరసింహ వల్లయ్య
బూదనూరు

గిద్దె రమణారెడ్డి
కొమర రెడ్డి కామచంద్రయ్య
అనంతుల వీరయ్య
అనగం వెంకన్న
అనంతుల విశ్వనాథం
కుసుంబా శేషయ్య

ములకలపల్లి.

వడిజ వీరన్న వ|| రాజయ్య
గంగి శెట్టి రాజలింగం వ|| శ్రీరాములు
ఉయ్యంపడ తాగూరు.

జగ్గపాటి నాగభూషణరావు
పరాశరం వెంకటరమణాచార్యులు
చెరుకూరి సత్యనారాయణదాసు
చెరుకూరి చెలమానాసు
కటకంచిన కోటయ్య
కటకం రామలింగయ్య
ఉప్పలపాటి వెంకటప్పలరాజు
య్యేరూరి వెంకయ్య
అత్తోట వెంకట్రామయ్య

చినవీరయ్య
బండారు కామయ్య
అత్తోట చినకోటయ్య

అప్పయ్య
వెదఅప్పయ్య
జానకయ్య
రత్తయ్య
నరసింహయ్య
చినవెంకయ్య
చినఅప్పయ్య
శివయ్య
వెంకయ్య
రె|| కో|| వెంకయ్య
కోటయ్య

రాయపాటి నాగయ్య
డిటో రాఘవయ్య

గారు. రాయపాటి శుబ్బయ్య గారు
,, డిటో నరసింహయ్య డిటో
,, డిటో శ్రీవల్లయ్య డిటో
,, డిటో శివరామయ్య డిటో
గారు. డిటో గురవయ్య డిటో
,, డిటో వెంకయ్య డిటో
,, కెల్లం వీరయ్య డిటో
,, పులమల శుబ్బయ్య డిటో
,, కొగ్గకుంట చినకోటయ్య డిటో
,, వెలమ వెంకయ్య డిటో
,, వెలమ జవలయ్య డిటో
గారు. నూతలపాటి నరసయ్య డిటో
,, నలకాల నరసయ్య డిటో
,, రాటాల నూరయ్య డిటో

గారు. గుంటూరు
,, లంకెల కూనపాటి నరసింహారావు గారు.
,, కొత్త అరేక దాసోజి డిటో
,, దేను వెంకటకోటయ్య డిటో
,, కొత్తిమాను సత్యనారాయణ డిటో
,, అన్నయ్యపేట.
,, వేములూరిరామయ్యపెరమాళ్ళబూడికోటయ్య గాడ్లు.

సత్తెపల్లి.
,, చందలూరి శ్రీరాములు గారు.
,, మట్టా సత్యనారాయణ డిటో
,, మద్ది రామలింగం డిటో

చింతిరేల.
,, వెలిదండ సత్యనారాయణ గారు.
,, మారాఁగు పురం రామానుజం డిటో
,, చెరుకూరి కృష్ణయ్య డిటో
,, మల్లారెడ్డి గూడెం.
,, గుడుగుంట కృష్ణయ్యగారు.
,, రేవురు.
,, ముడియాల అంకిరెడ్డి గారు.
,, తెనాలి.
,, నందిరాజు సీతమ్మ గారు.
,, వరసరావుపేట.

గారు. వన్నా కృష్ణమూర్తి గారు.
డిటో

